

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

AZ INTERNETES KOMMUNIKÁCIÓ MŰFAJAI

(KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ INTERAKTÍV MAGÁNÉLETI MŰFAJOKRA)

ÉRSOK NIKOLETTA ÁGNES

2007

1. BEVEZETÉS

A számítógépek használata napjainkra teljesen általánossá, nélkülözhetlenné vált. Ma már szinte elképzelhetetlenek a munkahelyek számítógép nélkül, és egyre több háztartásban is találhatóak számítógépek, melyek nem csupán munkaeszközként, hanem kommunikációs eszközként is használatosak.

A számítógép új, közvetítő szerepének köszönhetően új kommunikációs műfajok alakultak ki, a hagyományos kommunikációs lehetőségek újakkal bővültek, illetve a meglévő műfajok szerepe, felhasználása módosult, kiegészült újabb funkciókkal, használati területekkel.

Dolgozatomban áttekintő összefoglalást kívánok nyújtani az elektronikus kommunikációról. A szélesebb körben elterjedt és leggyakrabban használt internetes műfajok általános bemutatása mellett a magánéleti, többé-kevésbé interaktív műfajok részletesebb bemutatására vállalkozom. Legnagyobb hangsúlyt az internetes csevegés, a chat kapja. Vizsgálatom célja az új műfajok nyelvi és kommunikatív sajátosságainak áttekintő bemutatása.

Témaválasztásomat a téma aktualitása és feltáratlansága indokolja. A számítógépek és az internet korszakában nélkülözhetetlen, hogy a számítógép közvetítette kommunikációt számos aspektusból megismerjük, vizsgáljuk és leírjuk. Az új kommunikációs formák szélesebb körökben az elmúlt 14 évben terjedtek el. Az új műfajok vizsgálata számos tudomány számára izgalmas és – mondhatni – kötelező feladat. Magyarországon is ismertek az elektronikus kommunikációra irányuló információtechnológiai, szociológiai, szociolingvisztikai és pszichológiai vizsgálatok.

A számítástechnika gyors fejlődésének köszönhetően megjelent internetes kommunikációs formák a nyelvészet számára is új kutatási irányvonalakat jeleztek. Röviddel az új műfajok megjelenése után már napvilágot láttak az első nyelvészeti aspektusokat is tartalmazó írások. Mivel az elektronikus kommunikáció térhódítása angol nyelvterületről indult el, az első ilyen jellegű munkák az angol nyelv vizsgálatával foglalkoztak. Az első nyelvészeti témájú publikáció 1984-ben látott napvilágot Naomi Baron tollából, aki azon elmélkedett, hogy vajon a CMC¹ befolyásolja-e a nyelvi változásokat. 1985-ben Denise

¹ CMC < computer-mediated communication 'számítógép közvetítette kommunikáció'

Murray az IBM valós idejű üzenetküldő rendszerét vizsgálta nyelvi szempontból². Komolyabb érdeklődés a téma iránt az 1990-es évek elején jelentkezett, és ugrásszerűen megnőtt a kutatások száma az évtized közepétől (vö.: Herring 2001). Ebben az időszakban jelentek meg (az angol mellett) az európai nyelvek hasonló jellegű vizsgálatát bemutató kiadványok, számuk az ezredforduló óta rohamosan növekszik. A legfeltárta területnek napjainkban az e-mailes kommunikáció vizsgálata tűnik, de gyarapszik a fórum, a chat és az SMS³ nyelvi jellemzőit bemutató szakirodalom is. Átfogó jellegű munka például a német nyelvre vonatkozó vizsgálatokat bemutató 1998-ban megjelent *Sprache und Kommunikation im Internet* című kötet a Runkehl–Schlobinski–Siever szerzőhármastól vagy David Crystal 2001-ben megjelent, majd 2006-ban átdolgozott, bővített formában kiadott *Language and the Internet* című írása.

Nyugat-európai minta – még ha hazánkban nehezen hozzáférhető is – akad tehát bőven. Adalékokkal szolgálnak a magyar nyelvi leíráshoz A 21. század kommunikációja c. sorozat, valamint Az internetkorszak kommunikációja c. tanulmánykötet írásai⁴, továbbá többek között Balázs Géza, Bódi Zoltán és Kis Ádám szakfolyóiratokban publikált írásai. Híján vagyunk azonban a magyar nyelvre vonatkozó, az új műfajokat feltáró, elemző nyelvészeti munkáknak. E hiányt enyhítette Bódi Zoltán 2004-ben megjelent *A világháló nyelve* című munkája, mely az e-mail kommunikáció sajátosságait mutatja be részletesen.

² Baron, Naomi S. 1984. Computer-mediated communication as a force in language change. *Visible Language* XVIII (2) 118–41.

Murray, Denise E. 1985. Composition as conversation: The computer terminal as medium of communication. In: Odell–Goswami (eds.): *Writing in Nonacademic Settings*. Guilford. New York. 203–27.

³ Bár terjedőben van a kisbetűs írásmód is, dolgozatomban Laczkó–Mártonfi (2005: 1269) alapján ezt az írásmódot követem: SMS. (Vö.: Zimányi 2005: 270)

⁴ Nyíri Kristóf (szerk.) 2001. *Mobil információs társadalom*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest.

Nyíri Kristóf (szerk.) 2001. *A 21. századi kommunikáció új útjai*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest.

Nyíri Kristóf (szerk.) 2002. *Mobilközösség – mobilmegismerés*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest.

Nyíri Kristóf (szerk.) 2007. *Mobiltársadalomkutatás: Paradigmák – perspektívák*. MTA/T-Mobile. Budapest. (A kötet dolgozatomban kéziratának lezárásakor jelent meg.)

Balázs Géza–Bódi Zoltán (szerk.) 2005. *Az internetkorszak kommunikációja*. Gondolat/Infonia. Budapest.

1.1. A tárgyalt részterületek

Az internet nem egyfajta homogén nyelvhasználatra ad lehetőséget. Éppúgy, az internettől független különféle kommunikációs helyzetekben, az egyes internetes szituációkra más-más nyelvhasználati sajátosságok jellemzők.

„Az internet nem egyetlen, hanem többfajta környezet” (Wallace 2002: 17). Lehetnek átfedések az egyes környezettípusok között, alapvető sajátosságok azonban kimutathatók, melyek a használat során befolyásolják az internetezők (nyelvi) viselkedését.

Wallace hét internetes környezettípust különít el (Wallace 2002: 17–23):

1. Weboldalak: a világháló egyfajta könyvtár/raktár/szaknévsor, azaz az internet az információátvitel és -hozzáférés eszköze;
2. E-mail;
3. Aszinkrón műfajok (vitafórum, levelezőlista, hírcsoport);
4. Szinkrón csevegés (chat);
5. MUD (< ang. *Multiuser Dungeon* 'több résztvevős várbörtön'): Kalandjáték, melyben lehetőség nyílik az első négy környezet ötvözésére. A játékosok írhatnak egymásnak levelet, cseveghetnek, kereshetnek stb.;
6. Metavilág: internet alapú, grafikus, több résztvevős világok összessége. „A metavilágok a MUD-ok grafikus leszármazottai, de a képi megjelenés és a hangeffektusok fontos pszichológiai hatást eredményeznek” (Wallace 2002: 21).;
7. Élő, internet alapú interaktív műfajok, melyekben élőképek és hang továbbításával kommunikálnak a résztvevők: a felhasználók láthatják és hallhatják egymást a kommunikáció során.

Crystal szerint szintén hét internethasználati szituáció különíthető el, kategóriái azonban csak részben egyeznek a Wallace által felállított csoportokkal (Crystal 2006: 10–19)⁵:

1. WWW (world wide web);
2. e-mail;
3. aszinkrón chat (fórumok, levelezőlisták);
4. szinkrón chat;
5. virtuális világok;

⁵ Crystal más sorrendben mutatja be az internethasználati szituációkat, a Wallace felosztásával való könnyebb összevethetőség érdekében változtattam meg a sorrendet.

6. instant messaging;
7. blog.

A Wallace által megkülönböztetett MUD és a metavilág szinte azonos kategóriát takar, a fikció erős jelenléte jellemző, fő funkciója a játék, e két csoport megfeleltethető Crystal virtuális világok kategóriájának. Az internet alapú, videó és hang segítségével történő kommunikáció szélesebb körű elterjedéséről (még) nem beszélhetünk, így vizsgálata is meglehetősen nehézkes lenne. E környezettípusokat, mivel kevésbé elterjedtek, tehát nem átlagos internetezők által használatos környezeteket takarnak, nem vizsgálom. Az első típusba sorolt műfajoknak: a weboldalak különböző típusainak elemzése, jellemzése – sokféleségük miatt – külön tanulmányt igényelne, így itt ezek vizsgálatára sem térek ki.

Az alábbiakban a 2., 3. és 4. pontban említett környezettípusokat vizsgálom – néhány műfajjal kiegészítve. A legáltalánosabban elterjedt internet alapú kommunikációs műfaj, az e-mail mellett a fórum, az SMS, az elektronikus képeslap, valamint a Crystal által is elkülönített blog és instant messaging sajátosságaira térek ki. Dolgozatom nagyobb részét a leginteraktívabb internetes műfaj, a chatkommunikáció leírása, a kommunikációs helyzet és az annak megfelelő nyelvhasználat vizsgálata képezi.

Nem tárgyalom azokat a kommunikációs műfajokat, melyeknél az interaktivitás szerepe elhanyagolható vagy minimális, továbbá azokat sem, melyeknél a kommunikációs partnerek hallhatják, láthatják egymást. Ilyen műfajok például az internetkonferencia, weboldal, online rádió, online folyóirat, napilap stb.

1.2. Kiinduló tézisek

1. A legrégebbi és legelterjedtebb internetes műfaj, **az e-mail** – széleskörű felhasználásából és a technológiai háttérből adódóan – számos **altípusra osztható**.
2. A speciális kommunikációs helyzetből adódóan **a chatkommunikáció** az írásbeli és a szóbeli érintkezés bizonyos jellegzetességeit is magán hordozza. A kötetlen hangvétel, a szabad témaváltás és a beszélt nyelvi fordulatok, a társalgási nyelvre jellemző szóhasználat miatt funkcionálisan a szóbeliséghez áll közelebb, ugyanakkor az írás segítségével valósul meg. Az internetnek köszönhetően **lehetővé válik a közvetlen írásbeli interakció**.
3. A chatkommunikáció fentiekben ismertetett jellegéből adódóan nem sorolható egyértelműen sem az írásbeliséghez, sem a szóbeliséghez. **Az eddigi dichotomikus rendszer továbbgondolásra szorul**.
4. A közvetlen írásbeliség **új kommunikációs stratégiákat**, eszközöket eredményez.
5. A chatkommunikáció során használt nyelvváltozatban – a kommunikációs helyzetből adódó sajátosságok mellett – a mai beszélt nyelvre jellemző jelenségek fordulnak elő. Éppen ezért alkalmas a chatkommunikáció a folyamatban lévő **beszélt nyelvi változások feltárására, vizsgálatára**.
6. A közvetítő közeg hatással van a nyelvhasználatra, a kommunikációs szokásokra, tehát **a speciális kommunikációs helyzet, a technológiai feltételek befolyásolják a társalgás szerveződését**.
7. A chat nyelvi vizsgálata felhívhatja a figyelmet a használatban lévő **szoftverek fejlesztési lehetőségeire**, irányelveket adhat.

1.3. A hálózati kommunikáció

Magyarországi számítástechnikáról az 1950-es évek második fele óta beszélhetünk. Hazánkban az első számítógépet 1959-ben állították üzembe. (1965-ben 21, 1973-ban 230 számítógép működött az országban.) Az iskolai tantervekbe a 70-es években került be a számítástechnika oktatása, azelőtt csak tanfolyamokon, illetve a felsőoktatási intézményekben nyílt erre lehetőség. A személyi számítógépek tömeges elterjedése az elmúlt kb. 15 évre tehető (Kis 2002c: l.n.). Ebben az időszakban jelentek meg az első számítástechnikai szakközépiskolák, speciális osztályok hazánkban.

Kis Ádám szerint „a számítógép és a távközlés összekapcsolása az a momentum, ami az új információs korszak kezdetét jelentheti” (Kis 1997: l. n.). A human-to-human (ember az emberhez) kommunikáció számítógépes megvalósításának kezdetei az 1960-as évek végére nyúlnak vissza: 1966-ban kezdték meg az első WAN (wide area network) fejlesztését⁶. A számítógépek közötti összeköttetés születésének, az internet előfutárának megjelenési éve 1969. Ekkor próbálta ki az Advanced Research Project Agency az ARPA-Netet, melyet négy, az USA különböző egyetemén (Utah, Santa Barbara, Stanford, California) elhelyezett számítógép alkotott.

A számítógép-hálózatok szinte azonnal az interperszonális kommunikáció részévé váltak. Használatuk kezdetben (az 1970-es évek elején) a számítógépes szakemberek körében, aztán az 1980-as évektől a tudományos és üzleti elit körében volt jellemző. Szélesebb körű elterjedésről az 1990-es évektől kezdődően beszélhetünk.

A hálózatot 1971-ben 23, 1981-ben 213, 1989-ben 100 000 gép alkotta. 1983-ban vezették be a TCP/IP⁷ protokollt, ami az egymástól elszigetelt hálózatok összekapcsolását tette lehetővé. Az 1990-es évek elejétől beszélhetünk a WWW robbanásszerű fejlődéséről. 1989-ben jött létre a World Wide Web, melyet 1993 óta otthoni számítógépek segítségével is elérhetünk. Könnyen kezelhető, grafikus felhasználói felület jellemzi, ahol hyperlinkekre kattintva, vagy URL-eket⁸ (azaz webcímeket) begépelve újabb és újabb oldalakat érhetünk el.

„Az Internet TCP/IP kommunikációs protokollt használó hálózatok összessége” (Pitter 1995: 183). A hálózatok hálózata, olyan „kommunikációs közeg, amelyet hálózatok és

⁶ Az internet elődjét az amerikai haderő igényei hívták életre.

⁷ TCP/IP < ang. transmission control protocol/internet protocol 'adatátvitel-vezérlési protokoll/internetprotokoll'

⁸ URL < ang. *Uniform Resource Locator* 'egységes erőforrás-megnevezés'

számítógépek hoztak létre, és amelyen keresztül az emberek mindenféle információt, tudományos kutatási eredményt vagy egyéb ismeretanyagot kicserélhetnek egymással. Rugalmas és dinamikus – országhatárok nélküli környezet, amelynek korlátot csak a rendelkezésre álló hardver- és szoftvertechnológia szab” (Pitter 1995: 8). Az internet lehetővé teszi, hogy – sok korábbi fázist kiiktatva (nyomtatás, postázás stb.) – egyik számítógépből a másikba információt juttassunk el, ezáltal segíti az emberek közötti kapcsolatteremtést és – tartást. Az internetnek köszönhetően időt, energiát és pénzt is megtakaríthatunk.

Az internetben rejlő lehetőségek miatt a hálózat egyre szélesebb csoportok számára vált hozzáférhetővé, ebből kifolyólag a felhasználási területei is bővültek, a lényeg azonban változatlan maradt: az információhoz való egyszerű hozzáférés, a kommunikációs partnerek gyors elérése legyen szó szórakozásról, munkáról vagy kutatásról. Az internet célja az információáramlás és a kommunikáció lehetővé tétele. Az egész világot behálózó információs rendszer megjelenése új kommunikációs csatornákat nyitott, megváltoztatta kapcsolattartási, interakciós szokásainkat. Az internet lehetővé teszi, hogy a korábban személyesen (esetleg telefonon) intézett hivatalos, üzleti vagy magánügyeinket face-to-face kommunikáció nélkül intézzük.

1.4. A számítógép hatása az anyanyelvre

A technikai változások hatása természetesen a nyelvet is érinti. E hatás a szókészleten figyelhető meg leginkább, hiszen az újonnan megjelenő eszközök, fogalmak, illetve az azokhoz kapcsolódó cselekvések megnevezése elkerülhetetlen. Szükségszerűek ezek a változások, mivel nélkülük nem tudná nyelvünk valamennyi funkcióját ellátni.

Az informatikai kutatások és fejlesztések nagy része angol nyelvterülethez köthető, nem lepődhetünk meg tehát a korábbiaknál erőteljesebb angol nyelvi hatáson. Nem új jelenség továbbá az igény: legyen a világnak egy összekapcsoló tudományos-kulturális nyelve. Gondoljunk csak a latinra! Azóta természetesen kialakultak az egyes nemzeti tudományos nyelvek, s valószínűleg nem is válnak majd fölöslegessé, ám a közvetítő nyelvre még mindig szükség van. Napjainkban a tudományos közvetítő nyelv szerepét az angol tölti be (Kis 2002c: l. n.).

Számítástechnikai szókészletünk tehát elsősorban az angol nyelvből, vagyis külső forrásból „rendszeridegen” elemekkel bővül, ami nem véletlen, hiszen az újítások vagy angol nyelvterületről származnak, vagy az angol közvetítő nyelv segítségével jutnak el hozzánk. Témánk kapcsán az 1990-es évek második feléig szinte kizárólag a számítástechnikai szókészlet nyelvünkre gyakorolt hatását vizsgáló írások jelentek meg. Úgy tűnik, e jelenség megítélését illetően két eltérő nézet alakult ki a nyelvműveléssel foglalkozók körében. Az egyik csoporthoz tartozók aggódnak, úgy vélik, anyanyelvünkre túlságosan kedvezőtlenül hat ez a tendencia. Mások természetes jelenségnek tartják az angol hatást, és nyelvünket elég erősnek vélik; szerintük a nyelvközösségnek csupán időre van szüksége a most égetőnek tűnő problémák megoldásához. (Az alábbiakban csak a számítástechnika nyelvéhez kapcsolódó nézetekre térek ki, figyelmen kívül hagyva a reklámok, feliratok stb. kapcsán felmerülő aggályokat.)

A nyelv romlásától való félelemre három jelenség adhat okot: 1. az angol szavak gyors beáramlása, melyek magyarítására nincsen elegendő idő; 2. a rövidítések túl gyakori használata (melyek egy része angol mintára jön létre); 3. a hálózati kommunikáció sajátosságaiból adódó helyesírási elégtelenségek terjedése.

Bañcerowski Janusz szerint a „nyelvnek is fejlődnie kell a társadalommal együtt, és meg kell felelnie az általános fejlődés által diktált követelményeknek. A mai integrálódó,

globalizálódó világban kíméletlen verseny, harc és kiszorítósdi folyik a nyelvek, a kultúrák között is, és tőlünk függ, hogy ez milyen eredménnyel végződik. Vajon a kis nyelvek és kultúrák képesek-e helytállni abban a hatalmas versenyben, amelynek feltételeit az úgynevezett **világnyelvek** diktálják, vagy háttérbe szorúlnak, degradálódnak és megszűnnek létezni“ (Bańcerowski 1999: 383) [Kiemelés az eredetiben.].

Farkas László a következőképpen fogalmazza meg aggályait: „Az igazi romlást az új kor információs forrása, az Internet hozta. Létezik egy úgynevezett Hálózati illeten, [...] amely tiltja a nagy terjedelmű anyagok másra történő rázúdítását, mivel ez a rendszerben leszakadásokat okozhat. Ezek a rendelkezések nem hagyják érintetlenül a nyelvet sem. A nyelv művelők és a számítástechnikusok nem tudják az új média fogalmait megfelelő hazaival pótolni, és ha sikerül is, addigra talán már késő, mert több ezer ember a megtapadt angol kifejezést vagy mozaikszót használja, ami sokkal rövidebb bármely új magyar fordítástól. [...] A magyar hiába rendelkezik szintetizáló vonásokkal, a tömörség igényének nem mindig tud eleget tenni. [...] Szóalkotási lehetőségeink behatároltak, leginkább átvételekre vagyunk képesek, és mivel viszonylag gazdag a ragozási rendszerünk, az idegen szavak toldalékokkal történő ellátásával a probléma megoldható, azonban így a »szükséges rossz« csoportjába fog tartozni, mégis rá leszünk utalva, ha kommunikálni akarunk. Ezek nyelvünk romlásának közvetlen kiváltói” (Farkas L. 1997: l.n.).

A másik nézet képviselői közül Farkas Flórián a következőképpen látja a problémát: „A számítógépes szakemberek, az orvosokhoz hasonlóan, egymás közötti kommunikációjuk során továbbra is a számítástechnika lingua francáját, az angolt fogják használni, egyetemessége és pontossága folytán. A szaknyelv ésszerű mértékű honosítása azonban kívánatos és szükségszerű a szakmabeliek és a laikus közönség közötti hatékony kommunikáció érdekében. [Bekezdés.] A számítástechnika nyelve az angol. Ez, akár tetszik, akár nem, attól még tény marad. Az angol szavak és kifejezések beáramlását nem szabad kulturális gyarmatosításként felfogni. Az új szavak befogadása a nyelv gazdagodását is jelentheti, főleg egy olyan korban, amelyben a politikai, gazdasági, kulturális határok sorra ledőlnek. Mindnyájan egy falu, a VILÁGFALU lakóivá válunk, illik egymást jobban megértenünk“ (Farkas F. 1998: 6) [Kiemelés az eredetiben.].

A Magyar Nyelv hasábjain Bódi Zoltán pedig a következőképpen fogalmaz: „A globalizáció helyes értelmezése nem az uniformizálódást jelenti, hanem a nemzeti, anyanyelvi kultúrába való erőteljes beillesztést. Röviden a globalizáció nem létezik lokalizáció nélkül. Az idegen kifejezések magyarítása a nyelvünkbe való beillesztést is jelenti, vagyis nem egyenlő a

mindenáron való (sokszor tükör-)fordítással, hanem az idegen szavak jövevénnyé válásával elérhető” (Bódi 2000: 219).

Az idegen szavaktól való félelmek véleményem szerint nem minden esetben megalapozottak. Aggódnunk csak akkor kell, ha az idegen szavak fölöslegesek, vagyis meglévőket szorítanak ki. Ma már szinte elképzelhetetlen munkahely számítógép nélkül. A leggyakrabban használt operációs rendszerek, szoftverek és a használatukról szóló kézikönyvek hozzáférhetőek magyar nyelven is. Ennek köszönhetően a Kiefer Ferenc által 1994-ben magyol szavaknak nevezett *szével, lódog, eszképel* stb. szavak használata egyre ritkább (Kiefer 1994: 633). Nem igaz tehát többé, hogy a számítógép „egész idő alatt angolul – vagy ami talán még rosszabb: angol-magyar keveréknyelven szól hozzánk” (Kiefer 1994: 633). Az elmúlt tizenhárom év – ami egy nyelv életét nézve ugyan nem hosszú idő – jelentős változásokat hozott a nyelvészek és a számítógépes szakemberek együttműködésének, valamint a nyelvközösség magyarosítási igényének köszönhetően. A számítógépes szakemberek mindig tudatosan törekedtek arra, hogy szakmájuk terminológiáját magyarosítsák. Ezek a törekvések eredményesnek bizonyultak, hiszen ma már a szövegszerkesztő előtt ülő *element, letölt, kilép* stb. A magyarosítási folyamatokat kívülről irányítani nem lehet, a nyelvhasználók döntenek el, mi használható, mi nem. Balázs Géza szavaival élve: „Az internetezők (csatizók/hálórágók/szörfözők) megteremtik a maguk nyelvét” (Balázs 2001: 3).

Az angol nyelv magyarra gyakorolt hatásáról ugyanúgy vélekedem, ahogyan Kis Ádám: „Azt gondolom és remélem, hogy a nyelv ellenálló képessége nagyobb annál, hogy reklámmal, szaknyelvvvel komolyan lehessen ártani neki. Ez azt jelenti, hogy nincs a nyelvnek erőszakos támogatásra szüksége. Az emberi-társadalmi törvények valószínűleg gyengébbek és időlegesebb hatásúak a nyelv törvényszerűségeinél. A nyelvművelést azonban nem teszik a fentiek fölöslegessé. Azonban célja nem a nyelv szabályozása legyen, hanem az emberek ezzel kapcsolatos kíváncsiságának kielégítése, szakszerű és átgondolt válasz adása kérdéseikre” (Kis 2002c: l. n).

2. ÍROTT ÉS BESZÉLT NYELV

Fizikai megnyilvánulásától függően a szöveg lehet beszéd vagy írás.

A beszélt nyelv fogalmát általában a szabad, spontán, természetes beszéd értelemben szokás használni. A beszélt nyelv az elsődleges nyelvhasználati mód.

A beszéd időhöz kötött, dinamikus és múltékony; többirányú, azaz dialogikus jellegű, az interakcióban mindkét fél jelen van. A beszélt nyelv szöveg és hangzás együttese; a közvetlen, többé-kevésbé kötetlen érintkezés során használt nyelvi eszközök összessége. Előre le nem jegyzett, kevésbé átgondolt, spontán megnyilatkozásokból áll, tehát nem egy korábban megalkotott szöveg szó szerinti megismétlése. A beszéd során a szövegprodukciónak a gondolkodással egy időben zajlik (szinkrón). A beszélt nyelv egyszeri; akusztikusan, lineárisan érzékeljük. (vö.: Jürgens 1999: 73–75; Szikszainé 1999: 285; Tolcsvai 2001: 109–114)

A beszédre jellemző az igék magas aránya mellett a melléknevek és a jelzői funkcióban álló szavak alacsony aránya. Sokkal több önálló lexikális jelentéssel nem rendelkező szó (módosítószó, kötőszó) fordul elő, mint az írott nyelvben. Morfológiai sajátosságai között szokás említeni a névmások és a határozószók gyakori előfordulását is.

A beszélt nyelv szókincse változatos képet mutat. Jellemző a tréfás, gúnyos szavak, bizalmas(kodó), udvarias(kodó) kifejezések használata. Gyakorik az indulatszók, a közmondások, a közhelyes frázisok, a divatszók és a töltelékszók. Írásban ritkán találkozhatunk szleng és obszcén szavakkal, kifejezésekkel, melyek a beszélt nyelvben meglehetősen gyakran fordulnak elő. Jellemző a dialektális, szociolektális szavak, kifejezések használata.

A beszélt nyelvet rövid szintaktikai szerkezetek jellemzik. A mondatok szintjén a félbemaradt mondatok, mondatátszövődések és közbevetések írott nyelvvel szembeni gyakorisága figyelhető meg. A produkció során takarékosági tendencia érvényesül, amit az elliptikusan szerkesztett, hiányos mondatok magas aránya mutat. Sokkal gyakoribbak az egyszerű, egytagú mondatok és a (fölösleges) megszólítások, kevesebb a többszörösen összetett mondat. Az alá- és mellérendelő összetett mondatok számarányában nem figyelhető meg lényeges különbség. A mondathatárok jelzése sokszor nem egyértelmű a beszélt nyelvben.

A beszélt nyelvre jellemző továbbá az egymás szavába vágás, a logikátlan, töredékes szövegszerkesztés. Előfordul, hogy a beszélő gondolatai kialakulatlansága, zavarossága, esetleg hiánya miatt megismétli vagy újrafogalmazza mondandóját. Beszélt nyelvi sajátosság a szünetek alkalmazása is. A beszéd látszólagos folytonossága érdekében azonban a beszédben előfordulnak töltelék kifejezések is. (Ezekkel a beszélő célja lehet időnyerés vagy a szó magánál tartása is, tehát e kifejezések társalgásszervező funkcióval bírnak.) A beszélt nyelvben sokkal inkább szituációhoz kötött jelentés érvényesül, az implicit jelentések feloldhatók a kontextusból. A beszélt nyelv informálisabb jellegű, nagyobb mértékű lehet a normától való eltérése, mivel a nyelvközösség inkább az írott nyelvet tekinti norma értékűnek.

Írott nyelvnek általában az érvényes normának megfelelő írásos nyelvhasználatot tekintik. Az írott nyelv – a beszéddel szemben – sem térhez sem időhöz nem kötött, statikus és állandó; a felek nincsenek azonos időben jelen, a kommunikáció indirekt, monologikus jellegű. A beszélőnek van lehetősége a szövegjavításra, ebből következik, hogy az írott szöveg tudatos(abb)an szerkesztett. Az írást vizuálisan és globálisan érzékeljük. Mivel az írott szöveg nincs közvetlenül beágyazva a kontextusba, a közlendő tartalom maximális kifejtettségére kell törekedni a szövegalkotás során, hiszen a megértést a nem nyelvi kifejezőeszközök nem segítik. Az írott szöveg tehát explicit, szituációtól független(ül érthető).

A fentiekből kifolyólag az írott nyelvi szövegek hosszabb, teljes mondatokból állnak, melyek egymástól egyértelműen elkülöníthetők. Grammatikalitás, jólformáltság, korrektség és egzaktság; továbbá a választékosabb, a normát követő szóhasználat jellemzi az írott nyelvet. (Vö.: Keszler 1983; Szalamin 1988; Wacha 1988; Crystal 1998: 225–30.)

Az írásbeliség és szóbeliség tradicionális, dichotomikus felosztása logikusnak tűnik, bizonyos esetekben azonban egyértelműsége megkérdőjeleződik. Ha egy regényt felolvasunk már nem vizuális jelek segítségével érzékeljük a szöveget. Ha egy magánbeszélgetést írásban (szó szerint) rögzítünk, vajon írott nyelvi jelenségnek kell-e tekintenünk?

A kérdéses esetek számát növeli például a chatkommunikáció besorolása is, mely úgy tűnik, az írásbeli és a szóbeli nyelvhasználat közt realizálódik. Formálisan írásbeliséggel van dolgunk, ám a chat a szóbeli közlésfolyamattal azonos funkciót tölt be. A közlő nem látja, nem is hallja a kommunikációs partnert, az üzenet feladása és fogadása között mondhatni nincs időbeli késleltetés, ellentétben azzal, ahogyan azt az írásbeli kommunikációnál eddig megszoktuk. E műfaj újdonsága tehát, hogy egyszerre interaktív, szinkrón és írott; szokatlansága a közvetlen írásbeli érintkezésben rejlik.

2.1. Új kommunikációs helyzet

A kommunikációnak eddig két fő típusát különböztettük meg: az írásbeli és a szóbeli kommunikációt. Az írásbeli a szóbelivel ellentétben időbeli távolságot is magába foglalt, tehát el kellett telnie valamennyi időnek, mire az üzenet a közlőtől eljutott a befogadóhoz. A világháló azonban legyőzte ezt a távolságot, és az internet új, speciális kommunikációs helyzetet teremtett.

A szövegszerkesztő nagymértékben megkönnyíti az írást. Könnyedén kijavíthatjuk a hibákat, már kész szöveget néhány mozdulattal beszúrhatunk stb. Czeizer Zoltán úgy véli, „ez a könnyed technika a fogalmazás könnyedségét a beszéd könnyedségéhez teszi hasonlatossá. [...] A szóbeliségre emlékeztet az is, ahogyan az e-mail elveszik az időben, nem tárgyiasul, nem kerül kinyomtatásra, azaz – mint a hangnak – nem marad nyoma sehol. A szövegszerkesztőben tárolt szövegek nem viselik magukon történelmük bélyegeit, kortalanok, nincsen önálló időbeli létezésük” (Czeizer 1998: l. n.).

Az idézetből látható, hogy az e-mail kapcsán is felmerült az írásbeliség és szóbeliség dichotomikus rendszerének szűkössége. Hasonló problémával találta szemben magát Bódi Zoltán is, aki az e-mailek elemzése kapcsán az írásbeliség és a szóbeliség viszonyát vizsgálta. A spontán élőbeszédet és a spontán témájú elektronikus levelezést összevetve Bódi arra a következtetésre jut, hogy az „e-mail kommunikációs műfaja leginkább írott beszélt kommunikáció” (Bódi 2004a: 44).

A chat esetében is speciális nyelvhasználati helyzettel állunk szemben, mert amit a kommunikációs felek egyébként szóban szoktak közölni, itt írott formában teszik. Mégsem ugyanarról van szó, mintha jegyzőkönyvet készítenének egy beszélgetésről. A chatkutatással foglalkozó nyelvészeket leginkább a chat kommunikációs típusba való besorolása izgatta és izgatja a mai napig. A témakörhöz kapcsolódó szakirodalomban alig akad olyan írás, amely nem tér ki erre a problematikára. Az alábbiakban néhány főbb nézetre térek ki.

A magyar szakirodalom sajnos nem bővelkedik az internethez kapcsolódó nyelvhasználatról szóló írásokban. Ebből következik, hogy a chatkommunikációról, annak besorolásáról is kevesen nyilatkoztak.

Kis Ádám a csevegőcsatornákról a következőképpen vélekedik: „Kezdetben volt tehát a párbeszéd, majd jött az írás. Ez ugyan nem szüntette meg a párbeszédet, két sín pár szaladt

az időben. Amikor az interneten a gép előtt ülők »megszállottan csevegnek«, visszatér valami, ami elmúlt, inkább újjászületik, hiszen az **írásos dialógus** megtartja a szóbeli párbeszéd sajátos, nem tervezett, önmagára és a környezetre figyelő, a nem várt helyekről érkező hatásokat is magába építő öntörvényű felépítését, ugyanakkor megjelenik a térben is, ezzel elvileg az örökké való felé terjesztve ki saját magát” (Kis 1997: l. n.) [Kiemelés tőlem.]

Bódi Zoltán ugyanerről így ír: „A csevegőfórumokon pedig a nyelvhasználat a maga lazaságával, egyszerűségével, végletes korrigálatlanságával jobban hasonlít a kötetlen spontán beszédhez, mint az íráshoz. Az Interneten megjelenik az **írott beszélt nyelv** műfaja, amely átmenetet alkot az írás és a beszéd között, így megváltoztatja az írásról alkotott képünket”. „Az internetes csevegőszobák **a spontán beszéd írásos formájához** hasonlítanak leginkább” (Bódi 2001: l.n., Bódi 2004a: 45) [Kiemelés tőlem.]

Ezt a kommunikációs típust én **virtuális írásbeliségnek** neveztem. „A virtuális írásbeliséget a szituáció és a sajátos nyelvhasználat alapján ismerhetjük fel. Ilyenkor a közvetítő közeg a hálózat. A virtuális írásbeliség egyszerre hordozza magán az írásbeli és a szóbeli kommunikáció jellemzőit. Laza, kötetlen hangvétellel, felszínesebb nyelvhasználatával tartalmilag és funkcionálisan a szóbeliséghez áll közelebb, ám írott formában realizálódik, tehát az írás eddigi funkcióját újjal bővíti” (Érsok 2003: 100).

Az írott beszélt nyelv és az írásos dialógus terminusok azt sejtetik, hogy a chat esetében a spontán beszélgetések szövegének írásbeli rögzítésével van dolgunk. Valamennyi megfogalmazásból kitűnik azonban, hogy a chatkommunikáció nem illeszthető be megnyugtatóan az eddig használatos dichotomikus rendszerbe. Látható, hogy a kérdéses műfaj jellemzése kapcsán a spontaneitás, a korrigálatlanság (bizonyos foka), az öntörvényűség és a térbeli realizáció ténye hangsúlyos.

A német és az angol szakirodalom összefoglaló néven elektronikus kommunikációként (elektronische Kommunikation, computervermittelte Kommunikation, computer-mediated communication, CMC) tartja számon azokat a tértől és időtől független kommunikációs formákat, amelyeknél az információ továbbítását egymással hálózatot alkotó gépek végzik (vö.: Wenz 1998, Herring 2001, Crystal 2006²).

Runkehl és szerzőtársai szerint minél inkább dialogikus és szinkrón az internetes kommunikáció, annál gyakrabban figyelhető meg a szóbeli aspektus (Runkehl et al. 1998: 116). A médiumok kombinációja azonban, ami egyrészt az írásbeli realizációból, másrészt a szinkronitásból és a „sok-a-sokhoz-kommunikációból” adódik, megnehezíti a chat besorolását az írásbeliség, illetve a szóbeliség prototipikus kategóriába.

Alátámasztják ezt az állítást a chatkommunikáció jellemzése során használt terminusok is. 1997-ben Haase **új írásbeliség** (neue Schriftlichkeit) Schmidt 2000-ben **oralizált írásbeliség** (vermündlichte Schriftlichkeit) néven említi ezt az új kommunikációs formát (vö.: Rosenau 2001: 3). Storrer és Beißwenger a chatkommunikáció kapcsán **gépelt beszélgetésekről** (getippte Gespräche) beszél (Storrer 2001b: 3, Beißwenger 2002: 265).

Az internetes kommunikáció szóbeliség és írásbeliség közötti átmeneti jellegét emeli ki például Karin Wenz is, aki szerint az elektronikus kommunikáció **a nyelv hibrid változata** (eine hybride Varietät der Sprache), mely nem sorolható sem a szóbeliséghez sem az írásbeliséghez (Wenz 1998: l. n.). A **hibriditás** (Hybridität) fogalma mellett a chat jellemzéseként megjelenik a német szakirodalomban a **keverékforma** (Mischform) kifejezés is (Rosenau 2001: 7). Schütte szerint például a chatnyelv hibrid forma, mégpedig szóbeli-írásbeli keverékforma (vö.: Bader 2002: 9).

Egyes nézetek szerint tehát a chatelők a hozzászólásaik tervezésekor a szóbeli kommunikatív minták felé orientálódnak, amit aztán az írott kommunikáció feltételei szerint valósítanak meg. E cél érdekében a szakirodalomban nyelvi korrelátumokként, kompenzációs elemekként emlegetett eljárásokat alkalmaznak (például emotikonokat vagy csillagozott közléseket), melyeknek az a funkciója, hogy a beszélt nyelv bizonyos elemeit úgyszólván lefordítsák az írásos médiumra, és ezzel a chatkommunikációra alkalmassá tegyék (Rosenau 2001: 7).

Bár a számítógép közvetítette kommunikáció a billentyűzet és a monitor használatával az írott médiumhoz kötődik, egyre inkább beszélt nyelvi elemek segítségével fogalmazódik meg. Ez a beszélt nyelvi innováció (sprechsprachliche Innovation) elsősorban írott nyelvi innovációk segítségével valósul meg, ami bár az orális kifejezőeszközöknek felel meg, közvetlenül nem transzferálható (vö.: Rosenau 2001: 7).

Ezek szerint a chat olyan szóbeli kommunikációs forma, amely az írástechnika segítségével alkotható meg. Az elnevezések a beszélt nyelvi sajátosságokat emelik ki, és azt sugallják, hogy egy olyan kommunikációs formával van dolgunk, ahol a beszélt nyelvi megnyilatkozások lejegyzett változatai jelennek meg. Nem lehetünk azonban elégedettek ezekkel a megoldási javaslatokkal, ugyanis kizárják a koncepcióból az írásbeli kommunikáció elemeit.

E felfogás bírálói szerint a szóbeli megnyilatkozások írott médiumra való pusztán eltolása kizárja azt a tényt, hogy a jellegzetesen írott nyelvi komponensek is fontosak a kommunikáció lefolyása szempontjából. A chatelők ugyanis az írásbeli és a grafikus összetevőkkel is játszanak, kreatív nyelvi megoldásokat alkotnak. Gondoljunk csak a

hozzászólásokban megjelenő grafikai alakzatokra vagy a sajátos helyesírásra, melyek ugyanolyan fontos jellemzői és összetevői a chatkommunikációnak, mint a beszélt nyelvi komponensek integrálásának kísérlete! A szóbeliséget hangsúlyozó koncepció többek között azért vet föl több problémát, mert számos olyan megnyilatkozás található a chatszövegekben, melyek egyértelműen az írott kommunikáció felé orientálódnak (Rosenau 2001: 11).

E megállapítások cáfolják az eddigi magyar elnevezéseket is, hiszen Kis Ádám és Bódi Zoltán elnevezései és értelmezései is a beszélt nyelvi sajátosságokat emelik ki, és azt sugallják, hogy egy olyan kommunikációs formával van dolgunk, ahol a beszélt nyelvi megnyilatkozások lejegyzett változatai jelennek meg. Bizonyos mértékben a virtuális írásbeliség elnevezés is továbbgondolásra szorul.

Éppen ezért célszerűbbnek tűnik, ha nem zárjuk ki egyik kommunikációs formát sem. A chatkommunikáció során ugyanis az írásbeli és a szóbeli elemek egymásmellettségét figyelhetjük meg. Az időbeli kontinuitás lehetővé teszi a face-to-face interakcióhoz való közelítést, ám ez nem zárja ki az írásbeli kommunikációs mintákat sem. Ezt az állítást látszik alátámasztani az a tény, hogy a chatelők saját kommunikációjukról így is, úgy is nyilatkoznak.

I.

* *sqveezy* **kérdezi** mestertől *hogya ma hajalando **beszélgetni** veled?*

<Peety> Szép lányok **beszéljete**k velem!!!

<mindenki> gyík: te meg miről **beszél**sz? ja, a biliárd... höhö

<_MaYa_> Gorilla te miket **beszél**sz? :)

<RoTiNoM> Rinya sokat **beszél**sz

<HuYeLanY> Ravenn, mivan engem is **kibeszéltete**k? :))))))

<Scruti> miről van kedve **beszélgetni** a csatornának? ;)

<CIC_> zalul kivel **beszélget**sz?:)))

<_MaYa_> gyimesi **halgass** mostmár el

<mindenki> **beszéljünk** inkább az időjárásról

[20:26] <MaYaaa> zalus nemszem el, **hogya nem állszszóba** velem!!!!

[21:54] <MaYaa> zalus **hallasz**????????? kisablakban üzenek

[22:08] <Arth_Dent> mayaa: minejk pedalozol zalusnak, ha: a) nemreg megeskudtel, **hogya tobbet nem beszélsz** veled, b) o ignoralt teged ?

[22:09] <Arth_Dent> mayaa: csatilogban megvan, **ahogya ezt mondod** szo szerint "most szoltam hozzád utoljara zalus"

[22:19] <gorgo> faltam: **latom**, neked is rozsas a kedved :)

II.

<sexton> *Logic: nem is irtal semmit msg-be bazz*

<|ndex> (*_Tiger_*): /msg zsu mindent megteszek Neked csak **irj**

<jany> **irjon** már valaki mert elunnom az életem!!:-((

<tamicica> **irjatok** fiúk!!!!!!

<ANGY> **salgotarjaniak irjatok**

<Mogyi925> mit **irtál** az előbb, madárkám? valaki nem hagyta, hogy **elolvassam**

III.

<Condorr> egy szó mindig **hiányzik a képernyőmn** amondatodból, így nem értem **miről beszélsz**

<Babby> aki pedig pasi vagy nő, vagy **beszélgetőpartner irjon** nekem

<Ancsa> Aki akar **dumálni, irhat**

<AntonyS> **dumás csajok irjatok**

IV.

<|ndex> <timi3> ki akar velem **mircezni**?

<Arth_Dent> *cicca: jaaah, panna :) asztem mar vegleg nem ircel :>*

<ruszu> *gyimesi: ebben biztosak voltunk. Ha jól csinálnad, akkor nem ircelgetnel itt ossze baromsagokat, hanem lenne penzed es jól érezned magad a borodben, nagyívben szarva mindenfel rasszista, nacionalista es vallasi humbugra.*

V.

<Maya_Bp> *gyusza:Akkor irc⁹??*

<chipy> *enif drága honnan irc?*

Az I., illetve II. csoportban látható példák azt igazolják, hogy a felhasználók szóbeliségnek, illetve írásbeliségnek tartják az általuk használt kommunikációs formát. A III. csoport példái a chat átmeneti jelenség jellegét támasztják alá. A IV. csoport a kérdés szempontjából semleges

⁹ *irc* Megfeleltethető az *írsz* és az *ircelsz* alakoknak egyaránt, a két szóalakot egyszerre idézi fel.

igéket tartalmaz, míg az V. kategória két kreatív példája a két szóalak együttes felidézésével, egymásra játszásával ér el speciális hatást a kommunikációs forma és a tevékenység egyidejű megnevezésével.

2.2. A koncepcionális különbség

Többen Koch és Oesterreicher 1985-ös és 1994-es munkája alapján igyekeznek a főt vázolt problémát megoldani. A szerzőpáros a kommunikációs formák típusba sorolásának kritériumait adja meg úgy, hogy a médium és a koncepció szétválasztásával új rendszert hoz létre. Hangsúlyozzák, hogy az írott/írásbeli és a beszélt/szóbeli terminusok elsősorban materiális megnyilatkozásokat jellemeznek. Ludwig Söllre hivatkoznak, aki szerint a besorolás szempontjából a koncepcionalitás a döntő. Ha egy eredetileg szóbeli szöveget (pl. baráti beszélgetés) utólag leírnak, az koncepcionálisan szóbeli marad, és fordítva: ha egy eredetileg írott szöveget (pl. törvényjavaslat) felolvassuk vagy elmondunk, koncepcionálisan írásbeli marad. A szerzők szerint az egyes szövegek a két szélsőséges koncepcionális pólus között mozognak. A pólusokhoz való tartozás kritériumait pontokba foglalva fogalmazzák meg (Koch–Oesterreicher 1996: 587–588; Bader 2002: 25).

Koch és Oesterreicher tehát azzal módosítja a tradicionális elképzelést, hogy a szóbeliség és az írásbeliség jelzőjeként a mediális és a koncepcionális jelzőket használja. A **mediális írásbeliség/szóbeliség** a médiumra vonatkozik, amely segítségével a szöveg megjelenik. Ez esetben csak kétféle lehetőség van: a beszélt nyelvi fonetikai realizáció vagy az írott nyelvi grafikus megvalósítás. Itt tehát dichotomikus elhatárolásról van szó. A **koncepcionális írásbeliségen/szóbeliségen** ezzel szemben az írásmódot, a megnyilatkozások modalitását értjük, amit a fenti ellentétpárokkal intuitív módon kapcsolatba hozunk. A szóbeliségnél fontos a térbeli-időbeli közelség, valamint az emocionális és szociális közelség, ismertség, bizalmasság. A beszélt nyelv koncepcionális jellemzői ezek szerint a dialogikusság, a szabad témaelőhívás, továbbá az emócionális és a spontaneitás. Az írásbeliség koncepcióját ezzel szemben a térbeli-időbeli, szociális és emocionális távolság jellemzi. A produkció és a percepció időben elválik egymástól. Jellemző továbbá a monologikus, kooperációra való lehetőség nélküli témarendezés. A különbség tehát elsősorban a KÖZELSÉG-TÁVOLSÁG mértékében rejlik (Koch–Oesterreicher 1996: 587–588; Storrer 2001a: 445).

Az egyes pólusok jellemzői (Koch–Oesterreicher 1996: 590–591; Bader 2002: 26):

KÖZELSÉG

TÁVOLSÁG

Kommunikációs feltételek

Kommunikációs feltételek

- magánjellegűség,
- bizalmasság,
- emocionalitás,
- szituáció- és cselekvésfüggőség,
- fizikai közelség,
- dialogikusság,
- spontaneitás
- stb.

- nyilvánosság,
- idegenszerűség,
- emocionalitás hiánya,
- szituáció- és cselekvésfüggetlenség,
- fizikai távolság,
- monologikusság,
- tudatosság
- stb.

A nyelvi megvalósítás stratégiái

A nyelvi megvalósítás stratégiái

- a nem nyelvi összefüggések előnyben részesítése
- a gesztusok, mimika előnyben részesítése,
- a tervezettség alacsonyabb foka,
- ideiglenesség
- stb.

- a nyelvi összefüggések előnyben részesítése,
- erős tervezettség,
- véglegesség,
- stb.

Ezzel a terminológiai különbségtétellel tehát finomítható a korábbi dichotomikus rendszer. Ezek alapján egy írott szöveg felolvasása vagy egy szóban elhangzó előadás a koncepcionális írásbeliséghez sorolható, attól függően, hogy az mennyire ragaszkodik a kézírathoz. A magánleveleket, jegyzeteket – bár írott szövegek – a duktus miatt a koncepcionális írásbeliséghez sorolhatjuk.

A chatkommunikációt a koncepcionális szóbeliség és a mediális írásbeliség egyszerre jellemzi. Mindezt alátámasztják a műfaj nyelvi és kommunikációs sajátosságai. Az időbeli közelség nyilvánvaló, ugyanis a beszélgetőpartnerek azonos időben ülnek számítógépük előtt. Azonban bizonyos fokú térbeli közelségről is beszélhetünk, hiszen a kommunikációs felek azonos virtuális chatszobában vannak, ahol nem csupán beszélni, de suttozni, énekelni, akár kiabálni is lehet.

A chatszövegek köznyelvi kifejezéseket; a beszélt nyelvre jellemző partikulákat, indulatszókat, kliséket tartalmaznak. Pongyolán szerkesztett mondatokból állnak; melyek között a mondathatárok nem mindig egyértelműek. A tervezési és feldolgozási idő rövid, lehetőség van visszakérdezésre, ellenvetésre, valamint a folyamatos kölcsönös feedbackre (Storrer 2001a: 461).

A chatkommunikáció azonban mediálisan írásbeli. Mivel a kommunikációs felek valójában nem látják, nem is hallják egymást, kompenzációs stratégiákra van szükségük. A kompenzációs elemek pótolják a hiányzó mimikát és gesztikulációt. Grafikus jelek segítségével a prozódiai elemek hiánya is pótolható: a szünet például üres sorral vagy hiányjellel, a kiáltás nagybetűs írással, a hangsúly alsóvonással vagy iterációval.

Mivel a chatszövegek elmenthetőek (chatlog), bármikor visszakereshetők, lehet rájuk hivatkozni; lehetőség van a korábbi megnyilatkozások szó szerinti idézésére. Ezek a „jegyzőkönyvek” azonban eltérnek az egyébként koncepcionálisan szóbeli szövegektől (pl.: hangjáték, magánlevél, drámák, dalszövegek stb.). Ennek oka talán abban rejlik, hogy a chatszövegek nem azzal a céllal születnek, hogy valaha hangzó szöveggé váljanak. Megszólaltatni nagyon nehéz lenne őket, különös tekintettel arra, hogy a chatelők egyszerre több párbeszédben is részt vesznek.

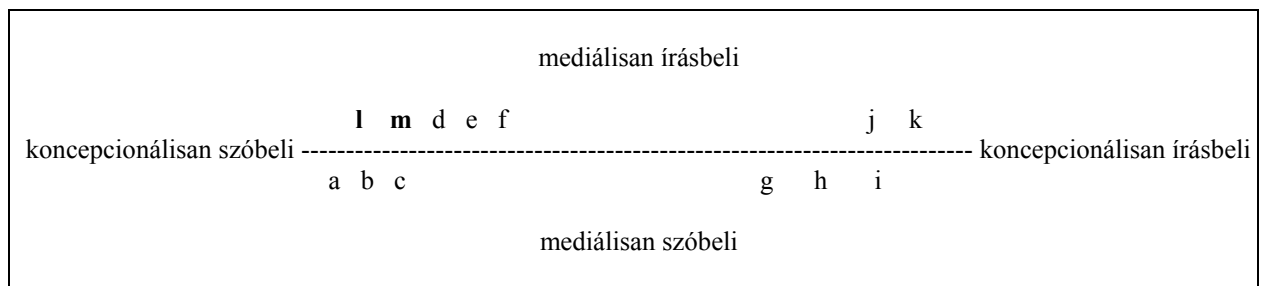
A fentiek miatt Storrer kommunikációtörténeti újdonságnak tartja a chatkommunikációt. Bár a koncepcionális szóbeliségbe sorolja a chatet, jelzi, hogy vannak olyan sajátosságai, melyek nem tipikusan ennek a pólusnak a jellegzetességei. A gépelt beszélgetések (getippte Gespräche) a szóbeli beszélgetéstől számos nyelvi jellegzetességben eltérnek. Véleménye szerint az írás természetes, eredendő funkciója, hogy a szituációhoz kapcsolódó közvetlen és szimultán kommunikációra használják. Természetes, vagyis az írás

semmiféle szisztematikus kapcsolatban nem áll egy előzetes vagy utólagos utóbbi oralizációval (vö.: Storrer 2001a: 462). Az íráson alapuló közvetlen kommunikáció lehetősége ugyan mindig fennállt, ám a beszéd írással szembeni ökonomikus előnye miatt alkalmazása eddig szélsőséges és speciális esetekre korlátozódott (pl. órai levelezés, üzenet a hűtőn, hangképző szervek sérülése esetén).

A chat dialogikus jellege kétségtelen. Az emóciósitást az emotikonok, az indulatszók és az asteriszek (csillagozott közlések) jelzik. A begépett és elküldött szöveg azonnal megjelenik a képernyőn, a szövegek megalkotásában nagy szerepet kap a spontaneitás. A chatkommunikáció általában nyilvános, de magánbeszélgetésre is lehetőség nyílik. Ilyenkor a két beszélgetőpartner egy külön szobában beszélget. Az informálisitást és a bizalmaságot a téma mellett például az általános tegeződés igazolja. A téma nem kötött, a beszélgetőpartnerektől függően változtatható. A résztvevők ugyan nem azonos térben vannak, ám a chatszobák közös virtuális teret biztosítanak. Időbeli késleltetés (szinte) nincs. Itt jegyzem meg, hogy Storrer a chatet aszinkrónnak tartja, ugyanis a produkciós folyamat nem látható, mivel a begépett szöveg csupán az enter lenyomása után válik láthatóvá. Ezt megelőzően a felhasználó még gondolkodhat, a szöveg változtatható. (Storrer 2001b: 7).

Az alábbi ábra azt szemlélteti, hogy a chatszobák és a chatlogok¹⁰ milyen módon integrálhatók Koch–Oesterreicher KÖZELSÉG/TÁVOLSÁG-kontinuumába (vö.: Bader 2002: 26):

¹⁰ *log* 'a csatornán folyó beszélgetés mentett változata' (< ang. *to log* '(hajó)naplóba beír, bejegyez')

a = bizalmas beszélgetés

b = telefonbeszélgetés egy baráttal

c = interjú

d = nyomtatott interjú

e = naplóbejegyzés

f = magánlevél

g = bemutatkozó beszélgetés

h = prédikáció

i = előadás

j = újságcikk

k = hivatali szabályzat

l = chatsatorna

m = chatlog

1. ábra A koncepcionális írásbeliség/szóbeliség különböző műfajok esetén

Az 1. ábráról leolvasható, hogy a mediálisan szóbeli (a vonal alatti) és a mediálisan írásbeli (a vonal fölötti) kommunikációs műfajok koncepcionális szempontból egy kontinuumot képeznek és egy skálán elhelyezhetők. Vannak mediálisan szóbeli kommunikációs formák (pl. bizalmas beszélgetés), melyek koncepcionálisan erősen szóbeliek, illetve olyan mediálisan szóbeliek (pl. prédikáció), melyek koncepcionálisan erősen írásbeliek. Az egyes műfajok besorolása attól függ, hogy a KÖZELSÉG/TÁVOLSÁG paraméterei közül adott esetben melyek és milyen mértékben jellemzők. Mivel a chatkommunikáció a KÖZELSÉG legtöbb jellemzőjét magán viseli (pl.: dialogicitás, spontaneitás, magánjellegűség, a gesztusok és a mimika előnyben részesítése, kevésbé tervezettség, ideiglenesség stb.), indokolt a mediálisan írott chatkommunikációt koncepcionálisan szóbelinek tekinteni. A chatlog (a beszélgetés mentett változata) azonban, mivel már nem interaktív, a chatsatornához képest jobbra helyezhető el, valamelyest a TÁVOLSÁG pólushoz közelít.

3. A KÖZVETLEN ÍRÁSBELISÉG MŰFAJAI

Ebben a fejezetben azokat az új, interaktív, mediálisan írásbeli kommunikációs formákat mutatom be, melyek megvalósításához nélkülözhetetlen a számítógép és az internet. Nem tárgyalom azokat a kommunikációs műfajokat, melyeknél az interaktivitás szerepe elhanyagolható vagy minimális, továbbá azokat sem, melyeknél a kommunikációs partnerek hallhatják, láthatják egymást. Ilyen műfajok például az internetkonferencia, a weboldal, az online rádió, az online folyóirat vagy napilap stb.

A számítógép közvetítette kommunikáció újszerűsége a közvetlen írásbeli érintkezésben rejlik. Szokatlan, hogy a közlő nem látja, nem is hallja a kommunikációs partnert, és az üzenet feladása és fogadása között tulajdonképpen nincs időbeli késleltetés, mint ahogy azt az írásbeli kommunikációnál eddig megszoktuk. Hiányoznak továbbá a kommunikáció talán legfontosabb tényezői, melyek az információ túlnyomó többségét hordozzák: a mondatfonetikai és a nem nyelvi kifejezőeszközök, a gesztusok és a mimika. „Az adott körülmények között használható metakommunikációs eszköztár határozza meg, hogy a közlendő mely részeit `szükséges` nyelvi eszközökkel továbbítani, illetve mely részeit `lehetséges` elhagyni vagy a metakommunikációs formák valamelyikével eszközök segítségével közölni” (Kis 1997: 1. n.). A valós közös tér hiánya miatt az elektronikus kommunikációban nagyobb szerep jut a nyelvi kifejezőeszközöknek, így azt is szavakkal kell kifejeznünk, amit máskülönben nem tennénk: direkt kommunikációt kell folytatnunk. A nyelvi jeleket kísérő nem nyelvi kifejezőeszközök nélkülözhetetlenségét igazolja, hogy máris kialakultak a hiány pótlására szolgáló jelek, technikák.

Az alábbiakban részletesebben is bemutatott kisebb-nagyobb mértékben interaktív internetes műfajokra általánosan jellemző, hogy írott formában valósulnak meg. A kommunikációs felek fizikai valójukban nem érzékelik egymást. A kommunikációt térbeli és időbeli távolság jellemzi. Bizonyos műfajoknál az időbeli távolság viszonylag kicsi, ezért jelentéktelennek is tekinthető. Más esetekben a térbeli távolság is kicsi, ám sosem hagyható figyelmen kívül.

E kommunikációs műfajok funkcionálisan a beszélt nyelvhez állnak közel, használóik időben és/vagy térben távol vannak a kommunikációs partnerüktől. Ha a távolság csupán térbeli, lehetőség nyílik a szinte-szinkrón írásbeli kommunikációra. A műfajtól és az ahhoz

kapcsolódó technikai háttértől függően a szinkronicitás és az interaktivitás különböző fokozatairól beszélhetünk.

3. 1. A korpusz bemutatása

Az új internetes kommunikációs formák nyelvi és formai jellemzőit az alábbiakban bemutatott korpusz és a szakirodalom alapján ismertetem.

A korpusz létrehozását 2000-ben kezdtem el.

Az e-mail korpusz a 2000 óta elmentett kapott leveleimet, valamint mások kutatási célra felajánlott kapott és küldött e-mailjeit tartalmazza. Hivatalos és magánéletbeli érintkezésre, valamint munkahelyi környezetben használt e-maileket egyaránt tartalmaz a több mint 2500 e-mailből álló korpusz.

Az SMS-kommunikáció nyelvi sajátosságainak vizsgálatára részben szintén a saját kapott szöveges üzeneteimet és a mások által kutatási célra felajánlott SMS-eket használtam föl, részben a 2003-ban végzett kérdőíves felmérésem során gyűjtött SMS-eket. A felmérést 2003 januárjában végeztem egy budapesti szakközépiskola 15 éves tanulói körében, az ELTE TTK, BTK valamint a BME hallgatói, továbbá egy magyarországi mobilszolgáltató és mobiltelefon-gyártó vállalat dolgozói és egyéb munkahelyek alkalmazottai körében. Összesen 80 kitöltött kérdőívet kaptam vissza. A kérdőíves felmérés során keletkezett korpusz összesen 210 üzenetből áll, a dolgozatban közölt statisztikai eredmények ezek alapján születtek (vö.: Érsok 2004). A teljes SMS-korpuszom mintegy 5000 SMS-ből áll.

A fórum vizsgálatához a <http://forum.index.hu/forum.cgi?a=t&t=9003543&w=0> oldalon található Sorozatok a televízióban című fórumot választottam, a topik 1999. június 15-én indult. A 2000. július 10-ig beérkezett 602 hozzászólást vizsgáltam, mely összesen 32 591 szót tartalmaz. A topik azóta is él, 2007. április 26-án érkezett az 5202. hozzászólás.

Az elektronikus képeslap (e-card) vizsgálatához csupán 16 példányt tartalmazó korpusz állt rendelkezésemre. Ennek oka egyrészt az, hogy az e-card a legritkábban használt internetes kommunikációs forma, másrészt, hogy nem olyan könnyen tárolható, mint a többi műfaj, ugyanis a címzett egy automatikusan generált e-mailből értesül arról, hogy elektronikus képeslapot kapott, melyet a levélben található linkre kattintva tekinthet meg. A link általában 30 nap elteltével inaktívvá válik, ezt követően nem tekinthető meg újra az e-képeslap.

A blog sajátosságainak megfigyeléséhez online szövegeket használtam föl, mivel a mentett változatokban nem értelmezhetők például a belinkelt hivatkozások. A következő

oldalak bejegyzéseit figyeltem meg: <http://www.blogter.hu/>, <http://blog.hu/>, <http://naplom.net/>, <http://blog.tv2.hu/>.

Az instant messaging sajátosságait különböző felhasználóktól származó Jabber magánbeszélgetések és MSN-historyk (összesen 147 beszélgetés) alapján figyeltem meg. Tekintve, hogy az instant messaging a legprivátabb tárgyalt műfaj, a rendelkezésre álló beszélgetésfájlok az adatközlők (elsősorban tartalomra vonatkozó) szelektálása alapján jutnak el a kutatóhoz. Az instant messaging korpusz másik felét olyan adatközlőktől kaptam, akik munkájuk során használják ki e kommunikációs forma előnyeit. Tekintve, hogy e fájlok üzleti titoknak minősülő adatokat is tartalmazhatnak, szintén csak válogatás után juthattak el hozzám. Éppen ezért e korpusz semmiképpen sem tekinthető reprezentatívnak, ám arra alkalmas, hogy a műfajra vonatkozó általános megállapításokat fogalmazzunk meg.

A chat általános nyelvi sajátosságát vizsgálandó különböző csatornákról 2000. november 7. és 2007. március 25. között elmentett anyagokat vettem figyelembe. A nyilvános csatornákról származó korpusz összesen 959 728 szót tartalmaz; a magánbeszélgetések logfájljai további 22097 szót. [1. sz. melléklet]

A statisztikai vizsgálatom alapját képező – 2002. március 13-án 19:40 és 00:17 között a #magyar nevű csatornáról rögzített – mintegy négy és félórányi összefüggő részletet véletlenszerűen választottam ki. A vizsgált beszélgetés 9413 szövegszóból és 1793 hozzászólásból áll. Az elmentett szöveg tartalmazza a rendszerinformációkat (ki- és belépés, névváltoztatás stb.), amelyeket három csillag jelez. Minden hozzászólás előtt megjelenik továbbá a felhasználó neve és az üzenet elküldésének időpontja. A fent említettek a vizsgált szövegben 5261 szónyt tesznek ki, amit természetesen levontam az összes szavak számából. A rendszerinformációkat – mivel mindig angolul jelennek meg, és megnehezítik a párbeszéd követését – dolgozatomban nem közlöm, amennyiben nem relevánsak; ha az idézett részben előfordulnak, jelzés nélkül mellőzöm őket. A nyelvi adatokban a szavak félkövérrel való kiemelése tőlem származik, az eredeti szövegben a félkövér kiemelés nem fordul elő. A nyelvi adatok előtt [] jelben a hozzászólás elküldésének időpontja, <> jelben pedig a beszélő felhasználói neve látható.

A szövegszám adatközlőnkénti megoszlását nem vizsgáltam. IRC-ezés közben lehetőség van ugyanis a felhasználói név többszöri megváltoztatására, ami olykor megnehezíti annak megállapítását, mely hozzászólások származnak ugyanattól az adatközlőtől. Mivel a közös szobában beszélgetők korlátolatlan számú magánbeszélgetést is folytat(hat)nak, az adatok csupán tájékoztató jellegűek lennének. Befolyásolhatja az adatokat az is, hogy nem

tudhatjuk, egyes felhasználók önszántukból, vagy „külső kényszer hatására” hagyták el a csatornát (kitiltás vagy hálózati hiba).

A korpusz nem tartalmaz olyan szövegeket, melyeket én alkottam. A korpuszból származó szövegek közlése során a személyes vagy üzleti információnak számító részeket ikszekkel helyettesítettem. A chatszövegekben a nickeket nem változtattam meg, mivel azok álnévnek tekinthetők.

3.2. E-mail

e-mail <ang. *electronic mail* 'elektronikus levél,
elektronikus hálózaton elküldött üzenet'

„Az elektronikus posta (e-mail) olyan rendszer, amelynek segítségével más felhasználók számára fájlokat vagy üzeneteket küldhetünk. A küldő és a fogadó fél azonos vagy különböző típusú számítógépen dolgozhat” (Pitter 1995: 24). Az elektronikus posta a mindennapi életben már megszokott postai szolgálathoz hasonlóan működik. Minden levelezőnek saját postaládája van. Az érkező levél mindaddig ott marad, míg az illető el nem távolítja onnan. Az elektronikus levelet az elsődleges (a legtöbb felhasználó által használt) internetes kommunikációs eszköznek tartják.

Az e-mailnek köszönhetően másodpercek alatt tetszőleges földrajzi távolságra juttathatunk el különböző tartalmú (szöveg, kép, videofilm, hanganyag, számítógépes program) fájlokat. Az üzenet másodperceken belül eljut a címzethez, és tárolódik a postaládájában. Beérkező üzenet esetén (optikai vagy akusztikus jelzés formájában) azonnal értesítést kap a címzett. Amennyiben a címzett adott esetben épp nem online, a legközelebbi belépéskor értesül az új üzenetekről. A felhasználó tehát bármikor letöltheti, elolvashatja, továbbküldheti, kinyomtathatja, akár át is dolgozhatja beérkező üzeneteit. A beérkezett üzenet mindaddig a postaládájában marad, míg a címzett ki nem törli onnan. Az e-mail összehasonlíthatatlanul gyorsabb a hagyományos postai levélnél, melyet tréfásan csigapostaként is szoktak emlegetni (vö.: *s-mail* <ang. *snail-mail*, ném. *Schneckenpost*).

Az e-mailek megírásához, szerkesztéséhez, küldéséhez és fogadásához speciális levelezőprogram, ún. e-mail kliens (például: Outlook, Lotus Notes); vagy ezek hiányában webes levelező szolgáltatások igénybevétele (például: Freemail, Hotmail, Yahoo) szükséges. Csak a cím ismeretében tudunk levelet küldeni. Amennyiben a levél valamilyen okból kifolyólag nem kézbesíthető, a rendszer visszajuttatja azt a feladóhoz. Ritkán fordul elő, hogy az üzenet elvész. Ugyanazt az e-mailt egy mozdulattal tetszőleges számú címzethez juttathatjuk el. Bizonyos levelezőprogramok esetében a tévesen elküldött levelet vissza is hívhatjuk (recall).

Az e-mail mediálisan és koncepcionálisan írásbeli aszinkrón kommunikációs forma, mely a postai levéltől, a telefonálástól és a faxtól is különbözik. Az e-mail és a hagyományos

papír alapú levél közötti különbség a közvetítő közeg és a kézbesítés ideje. Formálisan és nyelvileg az e-mailek kevésbé térnek el a hagyományos levelektől: minél hivatalosabb egy e-mail, annál inkább közelít a hagyományoshoz. Az e-mail gyorsabb, gazdaságosabb, időtől és tértől független. Az információ gyorsabb szállítására alkalmas, a beérkezett adatok gyorsan továbbíthatók, illetve módosíthatók. E-mailben multimediális fájlok és linkek is elküldhetők. Bár az e-mail hátrányaként szokás emlegetni, hogy a számítógép a feltétele a levélfogadásnak, ez a probléma kiküszöbölhető, ugyanis e-mailt mobiltelefonon is lehet fogadni (Pitter 1995: 36, Runkehl et al. 1998: 28). Mivel az e-mail címeket nem kell sehol regisztrálni, és nem is létezik a telefonkönyvhöz hasonló e-mail regiszter, olykor nehézkes lehet kideríteni valakinek az e-mail címét (Runkehl et al. 1998: 28).

3.2.1. Az e-mail szerkezete

Az e-mail üzenet általában három vagy négy részből áll: 1) fejléc 2) szövegtest (törzsrész) 3) aláírás, valamint a 4) fakultatív melléletek (ang. *attachment(s)* 'csatolás, itt: csatolt fájl(ok)').

A fejléc tartalmazza az üzenetre vonatkozó adatokat: a címzett és feladó nevét (vagy csak e-mail címét), a levél tárgyát, elküldésének idejét, esetleg azt, hogy ki kap róla (titkos másolatot (*cc.* < *carbon copy* 'indigómásolat', *bcc.* < *blind carbon copy* 'vak indigómásolat')).
Például:

daniel...@freemail.hu

Mappa: érkezett

91. levél

Dátum: *Fri, 11 Feb 2005 14:23:04 +0100 (CET)*

Feladó: *...tunde@freemail.hu*

Címzett: *daniel...@freemail.hu*

Tárgy: *gomba-program*

1) fejléc

Szia Dani,

Azért belépni persze nem kell...

Remélem, nem áztatok meg költözés közben.

2) szövegtest

Üdv: Tünde

3) aláírás

<i>gomba.tif</i>	Filenév: <i>gomba.tif</i>
	Típus: <i>application/octet-stream</i>
	Méret: <i>278112 byte</i>

4) melléklet

A törzsrész magát az üzenetet és bizonyos szolgáltatók, programok esetén a csatolmányokat vagy az ahhoz vezető linket tartalmazza. Arról, hogy vannak-e mellékletei a levélnek, a használt programtól függően a fejlécben vagy a törzsrészben kapunk információt. A *replay* funkciónak köszönhetően a szöveg tartalmazhat idézeteket a megválaszolt levélből. Az idézeteket általában nyíl jelzi (>) a sor elején. Pl.:

From : afehweb <afehweb@mail.mata.v.hu>
Sent : Tuesday, March 19, 2002 2:55 PM
To : xxxxxxxxxxx <xxxxxxxxxxxxx@hotmail.com>
Subject : Re: adóbevallás Interneten

Tisztelt Hölgem!
Interneten feladni nem tudja, csak programot tud az internetről letölteni, mely segíti a kitöltést. Kinyomtathatja az így kitöltött bevallását. Aláírás után ezt ugyanúgy a postán kell feladnia, mint a teljesen hagyományos bevallást (20-án éjfélig). Üdvözlettel: afehweb@matavnet.hu
> Kérem, tájékoztasson, hogyan tudom az adóbevallásomat az Interneten
> keresztül feladni. Elektronikus adóbevallás esetén az írott verzióknak
meddig
> kell beérkeznie?

A szövegtest alján állhat az aláírás, melyet a beállításoktól függően a program automatikusan hozzáfűz a szöveghez: általában a küldő nevét, telefonszámát, faxszámát, címét, munkahelyének adatait, betöltött pozícióját tartalmazza [vö.: 2. sz. melléklet].

Az e-mail programok nagy előnye, hogy a leveleket téma, dátum vagy akár méret szerint könnyedén sorba rendezhetjük. A levelek további rendszerezésére mappákat hozhatunk létre. További előny, hogy a levelek archiválhatók.

Az e-mail lehetőséget nyújt multimedialis elemek integrálására is, ám ezzel a lehetőséggel a felhasználóknak csupán kis hányada él. Az e-mail kommunikáció tehát ugyanúgy zajlik, mint a klasszikus postai levelezés: a feladók szöveges üzeneteket küldenek (mellékletekkel). Nyilvánvaló, hogy az e-mail kommunikáció a gyakorlatban nem más, mint egy gyors kommunikációra redukált, ún. elektronikus felgyorsított levél (Runkehl et al. 1998: 52).

Egyes kutatások azt látszanak alátámasztani, hogy bizonyos kommunikációs formákat ritkábban használunk, helyette e-mailt írunk. Egyre gyakrabban helyettesítjük a rövid leveleket és a kézzel írt üzeneteket/ emlékeztetőket e-maillal; továbbá csökken a

telefonbeszélgetések száma is (Runkehl et al. idézi: Wiest/Holland 1991: 38) (Vö.: 2.ábra A kommunikációs szokások változása).

3.2.2. Az e-mail magyar nyelvi vonatkozásai

Az *e-mail* magyar nyelvű elnevezésére többen ötletesebbnél ötletesebb szót, szószerkezetet javasoltak: *elektronikus postafiók*, *e-levél*, *emil*, *fényposta* (a gyorsasága a fénysebességhez hasonló), *huzalüzenet*, *vezetéklevél*, *drótlevél*, *drótposta*, *drótüzenet*. (Victor András a *drót-* előtagú változatokat előnyben részesítette volna a *huzal-*, illetve *vezeték-* előtagokkal szemben, mivel a *drót* rövidebb, és ő magyarabbnak érzi, amin – a szó német eredetét figyelembe véve – valószínűleg inkább annak produktivitását érti (vö.: Victor 1994: 7). Úgy tűnik, e törekvések eredménytelenek maradtak, hiszen az e-mailező nyelvhasználók többsége ragaszkodik az angol elnevezéshez. A legszerencsésebb javaslatnak a Bódi Zoltántól származó *e-levél* tűnik, hiszen ahogyan ő is írja kifejező, rövid és pontos (Bódi é.n.: l.n.). Úgy gondolom, a szó azért nem terjedt mégsem el, mert az elvonással keletkezett *e-* előtag hangtanilag egybeesik a mutató névmással, illetve partikulával, ami a beszédben könnyen kétértelműséghez vezethet, sőt írásban is kerülhet rossz helyre a kötőjel (például: *Írtál-e levelet?* ~ *Írtál e-levelet?*). Helyesírási szempontból mind a Magyar helyesírási szótár, mind Lackó–Mártonfi az *e-mail* alakot ajánlja (Deme–Fábián–Tóth 1999: 130; Laczkó–Mártonfi 2005: 649), ám terjedőben van az *imél* kiejtést követő írásmódja is.

A magyar e-mailezési szokásokkal, jellemzőkkel Bódi Zoltán foglalkozott részletesen. Vizsgálata szerint az adatközlők az internetes nyelvhasználat legfőbb jellegzetességeként a smileyk és rövidítések használatát, az általános tegeződést, a laza, tömör megformálást és a szleng elemek használatát tartják számon.

A partnerhez való alkalmazkodással kapcsolatban a vizsgálat szerint megállapítható, hogy a kommunikációs felek az e-mailek nyelvi megformálása során igyekeznek a címzetthez alkalmazkodni, főleg a megszólítás és a szóhasználat változik a partnereknek megfelelően (Bódi 2004a: 119–136).

Bódi Zoltán adatközlői többnyire mindenféle témakörben leveleznek, ám elsősorban magánlevelezésre használják az elektronikus postát. Saját vizsgált korpuszom alapján azonban az elektronikus levelezést egyre nagyobb mértékben használják hivatalos célokra is, napjainkban minden vállalat, szervezet arra törekszik, hogy ilyen módon is elérhetővé váljék. A belső vállalati kommunikáció fontos részét képezi az e-mail (egyes munkahelyeken az instant messaging is).

Az e-mail kommunikáció nyelvét általában az alapján szokták jellemezni, mennyiben és milyen módon tér el a hagyományos írott nyelvtől, illetve a papír alapú levelezéstől. A billentyűzetfüggő sajátosságok (esetleges gépelési hibatípusok) a következők:

- általános kisbetűs írás; hibás, illetve következtelen kis- és nagybetűhasználat;
- betűcsere (*hasonló* → *haosnló*),
- elütés (*irodalom* → *irosalom*),
- bigráfok (*ü* → *ue*, *ö* → *oe*, *ó* → *oo*, *é* → *ee*),
- akronimák (*nm=nincs mit*),
- összevonások (*kijeza*),
- elvonás/elhagyás (*má'*),
- iteráció (*igeeeen*),
- emotikonok (;-))

Mindemellett jellemzők a megszólítások és köszönőformulák, a rövidítések különböző típusai, a szleng és vulgáris kifejezések magasabb aránya, rövid szövegterjedelem és az aláírás használata is (vö.: Runkehl et al. 1998: 36; Bódi 2004a: 194).

Bódi Zoltán a spontán élőbeszédet és a spontán témájú elektronikus levelezést összevetve arra a következtetésre jut, hogy az „e-mail kommunikációs műfaja leginkább írott beszélt kommunikáció” (Bódi 2004a: 44). Ezt az állítását többek között a következő megállapításokkal támasztja alá: A korrekcióhiány mellett gyakori a szerkezeti hiány az e-mailek mondataiban, sok rövidítést is tartalmaznak az elektronikus levelek, a levelezők egyre gyakrabban „a fonetikai írásmódot alkalmazzák” (Bódi 2004a: 38). Az e-mailekben az „írásjelek és egyéb szimbólumok egy része a para- és extralingvisztikai elemek hiányát kívánja pótolni” (Bódi 2004a: 39), továbbá „a korrekció a produkcióval egy időben zajlik, illetve ennek hiányában teljesen elmarad” (Bódi 2004a: 37).

Úgy vélem, közelebb jár Bódi Zoltán a valósághoz, amikor az elektronikus levelezésről azt állítja, hogy a „gyors válaszadás technikai lehetősége pedig akár **párbeszédszerűvé** is tehet egy elektronikus levélváltást” (Bódi 2004a: 41). [Kiemelés tőlem.] Vizsgálataim szerint ugyanis a Bódi által kiemelt sajátosságok –, melyek az e-mail írott

beszélt nyelv voltát hivatottak igazolni – csupán az e-mailek egy kis csoportjára jellemzők. Amikor a beszélgetőpartnerek rövid időn belül válaszolnak egymás e-mailjére, többfordulós beszélgetéshez hasonló időbeli késleltetési folyamat zajlik le. Ilyenkor gyakran nem a levéltestbe, hanem a fejléc téma rovatába írják az üzeneteket – megtakarítva ezzel az e-mail megnyitásával járó időt (és többletköltséget). Tekintve, hogy a chat különböző formái egyre elterjedtebbek, és az e-mail fent említett módon való egyszerűsített használata is lassúbb és körülményesebb a chatnél, e marginális e-mail típus használatát folyamatosan felváltja a chat, az instant messaging.

Mivel az e-maileknek számos típusa létezik, nem elegendő csupán általános jellemzését adni a műfajnak, az elektronikus leveleket típusokra kell osztani, és az egyes csoportok nyelvi jellemzőit külön-külön megvizsgálni. Ha az egyes csoportokba tartozó leveleket (pl. hivatalos vs. magánlevél) megvizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a hibák és a tipográfiai variációk erősen függenek a funkcionális jellemzőktől (Runkehl et al. 1998: 38). Egészen biztos, hogy eltérő eredményeket kapunk a hivatalos, illetve a magánjellegű e-mailek vizsgálata során. Az így kialakuló csoportok jellegzetes jegyeit az adott csoporthoz legközelebb álló írott és beszélt nyelvi műfajokkal összehasonlítva juthatunk biztosabb eredményre. Mindezekről eltekintve azonban meggyőződésem, hogy az e-mail írott nyelvi kommunikációs forma – nem csupán mediálisan, koncepcionálisan is írásbeli. Azon kívül, hogy írott formában realizálódik, és az alkotó olvasásra szánja a levelet, ami a produkciós és korrekciós folyamatokat is befolyásolja, az e-mail írott nyelvi voltát támasztja alá az a tény is, hogy az e-mailes forma soha nem ad lehetőséget a valós idejű kommunikációra.

3.2.3. Az e-mail típusai

Az e-mailek formai és nyelvi sajátosságai függenek a közlő céljától, illetve a levél funkciójától, valamint a közlő és befogadó viszonyától. Ezek alapján az e-maileket a következő csoportokba sorolhatjuk.

3.2.3.1. Magán e-mail

Az informális (személyes vagy magán) e-maileket személyes tartalommal küldjük olyan címzetteknek, akiket személyesen (jól) ismerünk. A magánlevelekhez hasonlóan a magán e-mailekre a familiáris, a normától többé-kevésbé eltérő nyelvhasználat jellemző. E levéltípusoknál a társalgási stílusra jellemző szóhasználat, a bizalmas, közvetlen hangvétel, egyes közlőknel a kisbetűs és ékezetek nélküli írás, a kiejtést követő írásmód, a megszólítások és aláírások elhagyása figyelhető meg a korpusz alapján. [Vö.: 3. sz. melléklet]

*From: xxxx Tibor <xxxx@xxx.bme.hu>
To: <gemini@lilu.csoma.elte.hu>
Subject: holnap mikor?
Date: Tue, 27 Mar 2001 19:57:40 +0200 (MEST)*

Szia,

*Meg nem válaszoltal, úgyhogy újra megkerdezem:
Mehetek holnap nyolcra?
Ha nem válaszolsz, a biztonság kedveert kilencre megyek,
nem akarlak meglepetesszeruen kiverni az agybol.
Azert inkább valaszolj!*

Tib

*>From: xxxx Tibor <xxxx@xxx.bme.hu>
>To: <gemini@lilu.csoma.elte.hu>
>Subject: Re: Hétféve
>Date: Tue, 27 Mar 2001 13:24:55 +0200
>
>> Attól függ, mennyivel korábban....
>
>Hát reméltem, te megmondod... pl. egy órával, vagy amennyit írsz.
>Nekem, ha már reggel kell kelni, hajnali 4 és 10 között nem sok
>különbség van.*

3.2.3.2. Hivatalos e-mail

A formális vagy hivatalos e-maileket hivatalos szervek, intézmények, cégek alkalmazottainak küldjük, illetve tőlük kapjuk. E levelek címzettjeit/feladóit általában nem, vagy alig ismerjük. Tartalmukat tekintve valamilyen hivatalos ügyintézéshez, szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódnak. A hivatalos e-mailek alig különböznek a hagyományos papír alapú hivatalos levelektől. Nyelvhasználatuk normakövetésre törekszik, szerkezeti felépítésükben is alig térnek el a hagyományostól. [Vö.: 4. sz. mellékletet]

From : "xxxxx Mari" <xxxxxx@libri.hu>
To : <xxxxx.xxxxx@hotmail.com>
Subject : kártya 10%
Date : Fri, 22 Feb 2002 17:32:26 +0100

Tisztelt Xxxxx Xxxxx!

Elnézést kérek, de sajnos a kért A magyar költők antológiája c. könyvet nem tudom küldeni mert elfogyott, rendelését stornosom.

Kárpotlásul mivel ön már rendelkezik Libri törzsvásárlói kártyával, feleltem 5 %-ról 10%-ra a kedvezményt a kártyáján,.

Üdvözlettel: Xxxx Mária

A vállalatok egyre nagyobb gondot fordítanak az ügyfelekkel folytatott hivatalos e-levelezés nyelvi és formai szempontjainak egységesítésére [vö.: 5. sz. melléklet a) példája]

3.1.3.3. Kollegiális e-mail vagy munkamail

Ez az e-mail típus a munkahelyeken vagy munkához kapcsolódva, munkatársak között használatos, a belső intézményi kommunikáció szerves részét képezi. A magán és a hivatalos e-mailek közötti átmeneti típusnak tekinthető. Az esetek egy részében nincsenek olyan szigorúan betartandó formai szabályok, mint a hivatalos e-maileknél, a nyelvhasználat (általában csak) kis mértékben tér el a normától. A normától való eltérés mértékét

befolyásolja a kollégák viszonya, illetve a címzettek száma, a levél funkciója, tartalma. [6. sz. melléklet] (vö.: 3.2.3.4. E-mail lista, levelezőlista)

A nem a munkavégzéshez kapcsolódó levelek többitől való elkülönítésének jellemző módja a tárgy (subject) mező elé írt **off*. Ez jelzi a címzett számára, hogy off-topicot tartalmaz a levél, azaz nem munkával kapcsolatos tartalmú üzenetre számíthat (pl.: vicces videók, viccek, apróhirdetés funkciójú szövegek, egyéb információkérés vagy tájékoztatás). [7. sz. melléklet]

3.2.3.4. E-mail lista, levelezőlista

A levelezőlista esetén az információkat egyszerre több címzettnek küldjük el – mindenkinek, aki a levelezőlistán szerepel. Éppúgy, mint egyéb internetes szolgáltatásoknál, itt is létezik egy illemkódex (Netiquette), mely az általános és listaspecifikus viselkedési normákat tartalmazza. A Netiquette tartalmaz nyelvhasználatra vonatkozó szabályokat is.

Az információtovábbítás módja szerint három típusú levelezőlistát szokás megkülönböztetni.

- a) Moderált levelezőlista: A beérkező üzeneteket az adminisztrátor (List-Owner vagy Administrator) szortírozza, feldolgozza, és *összegezve* küldi tovább [vö.: 8. sz. melléklet]
- b) Interaktív levelezőlista: A listatagok által beküldött valamennyi üzenet kontrollálatlanul továbbítódik valamennyi listatagnak. Mivel a levelezőlistákon intenzív kommunikáció folyhat, ez a típus nagy hasonlóságot mutat a fórumokkal. Az interaktív levelezőlistákon a magán, kollegiális és (ritkábban) hivatalos e-mailek különböző típusaival találkozhatunk [9. sz. melléklet].
- c) Reaktív levelezőlista vagy hírlevél: A reaktív levelezőlista általában egyirányú kommunikációt tesz lehetővé, és arra való, hogy egy adott szervezet információkat továbbíthasson a felhasználókhöz (Runkehl et al. 1998: 45–51). A hírlevelek a junk-mailekhez hasonlóan többnyire a direct marketing-kampányok részei, és tartalmuk adott termék, szolgáltatás bemutatása, reklámozása. A junk-mailektől abban különböznek, hogy a hírleveleket a címzett beleegyezésével küldik a megadott címre: általában regisztrációt követően, saját adatbázisból, potenciális érdeklődők részére. Cél, hogy ne

tűnjön kéretlen levélnek a küldemény. Általában szerepel benne (szoftverek segítségével generált) személyre szabott megszólítás és bizonyos esetekben visszajelzésekérés (többnyire a levél végén elhelyezett link formájában), ami annak mérésére (is) szolgálhat, hogy a címzettek végigolvasták-e a levelet. Ahhoz, aki meglátogatta a levélben lévő linkeket biztosan eljutott a reklám. [Vö.:10. sz. melléklet]

3.2.3.5. Infomail

Az info-mailek (vagy generált mailek) alatt olyan üzeneteket értünk, melyeket adott minta alapján a rendszer generál. A szövegtest olyan üres mezőket tartalmaz, melyek adott esetben a címzetre jellemző módon kiegészíthetők. Info-mail tájékoztatja például a feladót, ha az elküldött e-mail nem kézbesíthető, mert a megadott e-mail cím nem létezik vagy nem helyes. Generált levelet kap a felhasználó akkor is, ha regisztrálja magát egy weboldalon, mely használatához jelszó szükséges. [Vö.: 11. sz. melléklet]

xxxx@hotmail.com

Printed: Tuesday, October 19, 2004 11:28 PM

From : <kxxxxr@freemail.hu>
Sent : Wednesday, September 15, 2004 12:12 PM
To : xxxxxx@hotmail.com
Subject : Képeslap!

Kedves Xxxx!
Képeslapod érkezett. A feladó: Lxxx.
A lapot itt tudod megnézni:
<http://www.noklapja.hu/kepeslap.php?lapid=1009045594>

Üdvözlettel: nők lapja c@fe

3.2.3.6. Junk-mail (ang. *junk* 'szemét, limlom')

A junk-mail vagy spam¹¹ (elektronikus reklámkörlevél) esetében valójában nemkívánatos reklámanyagok tömeges küldözgetéséről van szó. Az általában direkt-marketing célra használt junk-mail reklámot, politikai hirdetést, adományokat kérő felhívásokat és egyéb, nem kívánatos információkat tartalmaz, így gyakran csupán az adatszemet mennyiségét növeli.

Figyelmen kívül hagyva azt az e-mail küldésre vonatkozó íratlan szabályt, mely szerint idegeneknek nem küldünk kéretlen reklámlevelet, az első spameket Stanford Wallace, a philadelphiai Cyber Promotions nevű vállalat elnöke küldte. Wallace vállalkozása arra épült, hogy az akkor még nagyon újnak számító elektronikus postán keresztül népszerűsítse megbízói termékeit. Wallace 1997-ben az e-mail szemét világhálón való terjesztéséért kommunikációs IgNobel-díjat¹² kapott (Abrahams 2006: 318–321).

A spamek tehát általában valamilyen terméket vagy szolgáltatást kínálnak, vagy úgy, hogy a levélen belül minden szükséges információ megtalálható, vagy – gyakrabban – egy link segítségével vezetik az olvasót további ismereteket nyújtó weblapra. A spamek szerkezetüket, tartalmukat tekintve eltérnek az egyéb e-mailektől, mivel a közölt információ nem a címzett kérésére, igényére jut el hozzá. Csupán kb. a felének van fejléce, mely gyakran a szöveg alatt található. A spamek általában sok gépelési, helyesírási, központozási hibát tartalmaznak, és nyelviileg kevésbé gondosan szerkesztettek. Schmückle és Chi szerint a tartalom csak dekoráció a linkhez. Szerintük a spamek szerzői egyrészt azért nem fordítanak nagyobb gondot a szövegalkotásra, mert tisztában vannak vele, hogy a címzetteknek csak elenyésző része fogja elolvasni a levelet, másrészt azért, mert feltehetőleg úgy vélik, hogy a hagyományos írásos kommunikációt jellemző, gondosan megformált szöveg nem illik a modern, gyors virtuális információcseréhez (Schmückle–Chi 2004: 54).

A legtöbb spamet USA-beli szerverekről küldik, szinte kivétel nélkül angol nyelven. A címzettek a spameket többnyire e-mailes zaklatásnak tekintik, melyek ellen szűrőprogramokkal (ún. spamfilterekkel: pl. PostIni) igyekeznek védekezni. A

¹¹ A spam eredeti jelentése 'löncs-sonkakonzerv', az USA-beli Hormel Foods Corporations termékének (márka)neve.

¹² „A bíráló bizottság évente tíz IgNobel-díjat ad ki olyan kutatásokat díjazandó, »melyeket nem lehet vagy nem érdemes megismételni«. A népszerű nevén Ig-díj annak jár, aki egészen örült dolgot csinál, zseniálisan örült dolgot vagy még rosszabbat...

A díj elnyerésének kritériuma, hogy valaki valami olyat tegyen a) amin az emberek felkacagnak, b) hitetlenkedve rázzák a fejüket, c) elgondolkodnak.” (Abrahams 2006: 13)

legkellemetlenebb spamek gyakran hamis e-mail címről érkeznek, így a küldőnél reklamálni sem lehet (Runkehl et al. 1998: 43–45). [Vö.:12. sz. melléklet]

3.2.3.7. E-mail lánc

Akkor beszélhetünk e-mail láncról, ha egy e-mailt változatlan tartalommal több – gyakran a levélben megadott számú – címzettnek továbbítanak. Az ilyen típusú e-mailek – kellő számú másolat továbbküldése esetén – szerencsét ígérnek munkában, szerelemben. Amennyiben a címzett nem küldi tovább a megfelelő számú másolatot, szerencsétlenséggel fenyegetik. Gyakran keringenek hasonló típusú levelek, melyek tartalmának valóságos sokszor nem is kérdőjeleződik meg. Ilyenek például az újszülött kisállatoknak gazdát vagy csecsemőnek ritka vércsoportú véradókat kereső levelek. A Vöröskereszt többször kényszerült ilyen ügyben nyilatkozatban tájékoztatni a lakosságot, hogy a körbejáró e-maillal ellentétben nem keresnek véradókat. (Kárt okoznak a folyamatos telefonhívások.) A kontrollálatlanul tömegesen továbbküldött levélláncok – akár a SPAM – az adatszemet mennyiségét növelik. [13. sz. melléklet]

3.2.3.8. Mailciklus vagy mailchat

A mail-ciklus a magán, hivatalos, illetve kollegiális e-mailek altípusának tekinthető. Jellemző, hogy két személy egymással több napon vagy héten keresztül naponta több e-mailt váltva kommunikál, így a levélváltásból tkp. egy aszinkrón írásos dialógus alakul ki.

Az e-mail tehát – gyorsaságából kifolyólag – rövid időn (akár néhány percen, órán) belüli többszöri levélváltásra ad lehetőséget, vagyis lehetőséget biztosít egyfajta beszélgetés folytatására, mely azonban körülményes, mert minden fordulóban meg kell nyitni a válaszlevelet. Annak érdekében, hogy az effajta beszélgetés gyorsabbá váljon a felhasználók a téma helyett magát az üzenet szövegét írják a téma sorába, így nem kell megnyitni a beérkező leveleket, és gyorsabbá válhat a beszélgetés. Gyakran egy-két mondatos üzeneteket küldenek egymásnak a partnerek, többfordulós beszélgetéshez hasonló időbeli késleltetéses folyamat zajlik le. [Vö.: 14. számú melléklet].

*From: Martin xxxx <xxxxx@yahoo.de>
To: Katalin xxxx <xxxxx@hotmail.com>
Subject: RE: villamvalasz, villámkérdés 2
Date: Mon, 18 Oct 2004 18:17:55 +0200 (CEST)*

*nemtom, tudod hogy a posta kiszamithatatlan.
Ja, okt. 29.-31.-ig nem is vagyok itthon.
nem gondoltam, volna, hogy ennyire sürgös. jövő heten
hetfőre küldd el es en mindent beleadok, hogy pentekre
(10.29.) visszakapjad. Asszem meg tudom oldani,
ugyanis kerdezösködtem. Jo lesz így? gyorsan irj, mert
van meg 10 percem.*

puszi

>

>

>

>--- Katalin xxxxxx <xxxxx@hotmail.com>

>schrieb:

>> Ok.

>> Okt. 31 a leadási határidő. Postán megfordul a flopi

>> vagy a kinyomtatott

>> verzió mondjuk egy hét alatt?

>>

>>

>>

>>>From: Martin xxxxxx <xxxxxxxxx@yahoo.de>

>>>To: Katalin xxxxxx

>>><xxxxxxxxx@hotmail.com>

>>>Subject: villamvalasz

>>>Date: Mon, 18 Oct 2004 18:01:40 +0200 (CEST)

>>>

>>>fogalmam sincs...

>>>

>>>

>>

>>

>>>Gesendet von Yahoo! Mail - Jetzt mit 100MB Speicher

>> kostenlos - Hier

>>>anmelden: <http://mail.yahoo.de>

Az is előfordul, hogy a teljes mondanivaló elfér a tárgy (subject) rovatban. Ilyenkor a feladó az *EOM* (ang. *end of message* 'üzenet vége') rövidítéssel zárja a subject tartalmát, jelezve, hogy a címzettnek nem szükséges megnyitnia a levelet, hiszen abban semmit nem találna.

From : <babixxx@freemail.hu>
To : " <xxxx@hotmail.com>
Subject : *Re: fontos! Köszí, megkaptam a faxot, tényleg jó cikk EOM*
Date : Tue, 8 Jan 2002 18:47:42 +0100 (CET)

From : xxx <babixxx@freemail.hu>
To : <xxxxxxxxxxx@hotmail.com>
Subject : *Köszí, megnézem, kicsit lassan haldok, de ez van. puszi EOM*
Date : Sun, 6 Jan 2002 22:27:58 +0100 (CET)

Tekintve, hogy a chat különböző formái egyre elterjedtebbek, és az e-mail fent említett módon való egyszerűsített használata is lassúbb és körülményesebb a chatnél, az e-mail e marginális funkcióját a csevegőprogramok fejlődésével és szélesebb körű elterjedésével feltehetőleg el fogja veszíteni.

3.3. SMS

SMS <ang. *short message service* 'rövid szöveges üzenet(küldő szolgáltatás)'

Az SMS maximum 160 karakterből álló, elsősorban mobiltelefonról másik mobilkészülékre küldhető rövid szöveges üzenet, mely tartalmazhat grafikai jeleket, ábrákat, képeket is. A rövid szöveges üzenet elnevezése az angol *short message service* 'rövid szöveges üzenet(küldő szolgáltatás)' kifejezésre vezethető vissza. Az SMS-átvitel lényege az, hogy a viszonylag kis méretű szöveges üzenetek nem a beszédcsatornát, hanem a jelzőcsatornát használják. Ennek következtében az SMS akkor is megérkezik a címzett készülékére, ha éppen beszélgetés folyik. Ennek a megoldásnak az érdekében azonban a felhasználók arra kényszerülnek, hogy maximum 140 bájtos, vagyis 160 karakteres üzenetet küldjenek (Fischhoff 2003: 54).

Az SMS-t alapvetően a telefonos kommunikáció részének szokták tekinteni. Azért említhető itt mégis, mert a WWW-n keresztül is lehet rövid szöveges üzeneteket küldeni. A telefonkészülékről küldhető üzenetek maximum 160 karakterből állhatnak; az interneten keresztül küldöttek valamivel rövidebbek, mivel az üzenet végén általában a szolgáltató adatai és/vagy reklámok állnak.

„SMS-Mitteilungen sind kurze Botschaften von in der Regel maximal 160 Zeichen Länge, die zwischen einzelnen Handys, aber auch über das WWW ausgetauscht werden können. SMS-Mitteilungen sind zwar mit den E-Mails vergleichbar, aber keine ‚echten‘ Mails, sondern vielmehr ein spezieller Standard zum Austausch von Textbotschaften über das Funktelefon“ (Schlobinski et al. 2001: 4).

A mobil- és az internetes kommunikáció több ponton összekapcsolódik. Egyre elterjedtebb a levelezőrendszerekkel szinkronizáló mobilkészülékek, multifunkciós készülékek (pl.: BlackBerry) használata, tehát az SMS-kommunikáció nem csupán két mobiltelefon segítségével valósítható meg: internetkapcsolattal rendelkező számítógépről is lehet SMS-t küldeni, továbbá e-mailt sem csupán számítógépről lehet küldeni és fogadni.

Az üzleti életben egyre gyakrabban küldenek SMS-t az e-mailes postaládánkba vagy e-mailt mobilra [15. sz. melléklet]. A net-SMS előnye a mobiltelefonról küldöttekkel szemben az egyszerűbb szövegbevitel és az olcsóság. Az internetes oldaláról való üzenetküldés

hátránya, hogy az üzenet a megszokott 160 karakter helyett általában 120–140 karakter hosszúságú lehet, mivel a szolgáltató az üzenetek végéhez reklámot csatol, hiszen abból tartja fenn az oldalakat. További fogyatékosága a netSMS-nek, hogy nem tartalmazza a feladó adatait, így ha nem írja alá az illető, csak néhányszolgáltató esetében tudható, ki az üzenet küldője.

Az SMS használatának előnyei a következők: csúcsidőben olcsóbb, mint egy egyperces beszélgetés; ha a címzett készüléke nem elérhető, nem szükséges többszöri újrahívással próbálkozni, értesíthetjük SMS-ben is; olyan helyzetekben is alkalmazható, ahol nem szólalhatunk meg. További tulajdonságai közé tartozik, hogy képeket és hangokat is küldhetünk SMS-ben. Kap(hat)unk értesítést az üzenet kézbesítésről. Az üzenet korlátozottan maradandó, bármelyik fél tárolhatja készülékében. Egyes felhasználók előnyként említik azt, hogy az SMS közvetett kommunikációt tesz lehetővé, így pl. lehetőség van a mondanivaló átgondolására, illetve bizonyos dolgokat könnyebb SMS-ben közölni (vö. Dürscheid 2002: 5).

Az SMS-kommunikációra jellemző hogy „távíráson” (fernschriftlich) zajlik, a szöveg hossza maximálva van. A szövegbevitel körülményes. Az SMS helytől független és időben késleltetett (zeitversetzt): bár azonnal elér a címzethez a küldés után, nem muszáj (azonnal) válaszolnia (Dürscheid 2002: 5).

Az SMS-kommunikáció tehát elsősorban telefonon keresztül, de írásban megvalósuló digitális írott kommunikációs forma. A műfaj ismertetőjegyei közé tartozik a korlátozott szövegterjedelem és a körülményes szövegalkotás. Aszinkron, közvetett, nem helyhez kötött hétköznapi (általában magáncélú) kommunikációról van szó. Az általános jellemzőkből és a technikai feltételekből tulajdonképpen logikusan következnek a rövid szöveges üzenetek általános (minden nyelvben megfigyelhető) sajátosságai.

A technológia fejlődésének köszönhetően az SMS-kommunikáció lehetőségei is bővülnek. A mobilosok egyre gyakrabban folytatnak hosszabb beszélgetéseket SMS-en keresztül: ilyenkor rövid időn belül többször váltanak üzenetet a beszélgetőpartnerek. Kis túlzással azt is állíthatjuk, hogy ez esetben tulajdonképpen személyi számítógép nélküli chatről [16. sz. melléklet] van szó. Az újabb telefonok menüjében SMS-chat funkció is található, melynek köszönhetően elkerülhető a telefonszám újbóli beírása, amennyiben ugyanannak a személynek írunk. Az SMS-dialógusok általában erősen kontextusfüggők, tele vannak hiányos szerkesztésű mondatokkal és rövidítésekkel. Beszélt nyelvi karakterük ellenére azonban nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a kommunikáció nem szóban, hanem írásban zajlik (vö.: Bódi 2004a: 36; Dürscheid 2002: 6; Érsok 2003: 100).

Az új mobiltelefonok lehetővé teszik a hosszú és a csoportos üzenetek küldését is. A hosszú üzenet gyakorlatilag üzenetek láncolata. Előnye, hogy 160 karakternél hosszabb szöveg is elküldhető egy gombnyomással, ám a címzett több sorszámozott SMS-ként kapja meg az üzenetet. A csoportos üzenet azzal könnyíti meg a mobilhasználó dolgát, hogy ugyanazt az üzenetet egyszerre több készülékre is továbbíthatja.

A szövegbevitel megkönnyítése érdekében az Ericsson kifejlesztette a chatboardot, a Nokia pedig a prediktív szövegbevitel¹³ lehetőségét. Igaz, hogy ez utóbbi funkciókkal a mobiltelefonok kis hányada rendelkezik. A prediktív szövegbevitel további hátránya a viszonylag kis kapacitású szótár. Elképzelhető, hogy az SMS vázolt jellemzőit a fenti technológiák széles körben való használata megváltoztatja majd.

Kérdőíves vizsgálatot végeztem a magyar SMS-ezők üzenetküldési szokásainak és az SMS nyelvi sajátosságainak átfogó jellemzése érdekében. A kérdőív három főbb részből állt [vö.: 34. sz. melléklet]. Az első részben az adatközlőnek életkorára, nemére foglalkozására, lakhelyére, iskolai végzettségére vonatkozó kérdésekre kellett válaszolnia. A második nagyobb egység az SMS-ezési szokásokra vonatkozó kérdésekből áll, a harmadik rész pedig a nyelvhasználati szokásokkal, jellegzetességekkel kapcsolatos kérdéseket tartalmazza.

Az adatközlők kiválasztása során igyekeztem olyan csoportokhoz tartozó személyeket megkeresni, akik nagy valószínűséggel használnak mobiltelefont, és rendszeresen írnak rövid szöveges üzeneteket.

Előzetes feltételezésem szerint a fiatalok, elsősorban a tizen- és huszonévesek írnak leggyakrabban üzeneteket, és SMS-nyelvhasználatukat a fent említett sajátosságok jellemzik. Ezért az adatközlők nagyobb része középiskolásokból és egyetemistákból áll. Feltehetőleg gyakran SMS-eznek azok is, akik mobiltelefonjukat hétköznapjaik során munkaeszközként is használják. Éppen ezért vontam be a megkérdezettek körébe mobilcégek alkalmazottait. Kontrollcsoportként egyéb munkakörben dolgozókat kérdeztem meg. Sajnos ez utóbbi két csoporttal nem sikerült szervezett keretek között kitöltetni a kérdőívet, és bizonyos helyekről nem vagy csak nagyon kevés kérdőív érkezett vissza. Éppen ezért az adatokat az összehasonlíthatóság érdekében százalékokban adom meg.

Összesen 80 kitöltött kérdőívet kaptam vissza. Az adatközlők közül 33 fő középiskolás, 25 fő egyetemi hallgató, 9 fő mobilkommunikációs cég alkalmazottja, 13 fő egyéb alkalmazott. A válaszadók 69%-a férfi, 31%-a nő; 15%-uk felsőfokú, 44%-uk középfokú, 41%-uk általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Az adatközlők 61%-a él a

¹³ Beíráskor a készülék egy szótárban keres egyezéseket, így nem kell a billentyűket többször megnyomni.

fővárosban, további 26%-uk Pest megyei városban vagy településen, 13%-uk vidéki városokban. A válaszadók 15 %-a él községben. Négy fő kivételével valamennyi adatközlő tanulmányai vagy munkája révén Budapesthez kötődik, így a területi jellegzetességek megfigyelésétől eltekintettem. Arra esetleg egy szélesebb körű vizsgálatban kellene kitérni.

3.3.1. Az SMS általános nyelvi jellemzői

Függetlenül attól, hogy milyen nyelven íródott az üzenet, az SMS általános (orto)grafikus jellemzői közé sorolhatjuk:

- az egybeírásokat és rövidítéseket,
- a teljes kis-, illetve nagybetűs írást,
- a grafostilisztikai eszközöket (emotikonok, betű- és írásjel-többszörözés), valamint
- a (tudatos) helyesírási hibákat.

Nyelvi-stilisztikai szempontból meg kell említenünk az SMS karakterisztikus elemei között

- a minimális, elliptikus mondatok túlsúlyát,
- a rétegnyelvi (szleng, nyelvjárási) kifejezések, valamint
- a beszélt nyelvre jellemző elemek (pl. partikulák, indulatszók) gyakori alkalmazását és
- a játékos, kreatív nyelvhasználatot (vö.: Dürscheid 2002: 13–14).

A mobiltelefonok első magyarországi megjelenésekor sok készülék szoftvere nem volt alkalmas a magyar ékezetes betűk írására. Ráadásul kezdetben az angolszász területről származó e-mail és chat használatát segítő számítógépes programok között is általános volt az ékezetes karaktereket nem ismerő programok használata. Akik a kezdetek óta használják e programokat, hozzászórtak az ékezetek mellőzéséhez, nehéz váltaniuk SMS-ezés során is. Ez a szokásuk általában az ékezetes karakterek írására képes programok megjelenése után is megmaradt, mert kezdetben nem lehetett tudni, hogy a címzett készüléke képes-e ezeket a karaktereket megjeleníteni. Az sem tudható, mivé alakítja át a program az ékezetes jeleket,

amennyiben nem képes értelmezni azokat. A másik megkímélése lett tehát az ékezetek mellőzésének az oka. A címzettnek nem kis nehézséget okozhatott például az alábbi interneten keresztül küldött SMS dekódolása:

A szilveszter kAlΔnben sem az ajΔndΔkokrΔ szΔl! Az a karΔcsony! Egy kis morsza kΔne a galamboknak (Vass GΔbor) VigyΔzz a telcsiszΔmla mΔrtΔk Balint>

A felhasználók gyakorta szándékosan is elkövetnek helyesírási hibákat bizonyos hatás elérése érdekében. A „*hüjesírás*”, melynek során minden j helyén ly (és viszont) írandó, természetesen megköveteli a pontos helyesírási ismeretet” (Kis 2002b. l. n.). Valószínűsíthető, hogy gyakran helytakarékoság az oka a norma megsértésének, hiszen az SMS-nél például 160 karakterbe kell összesűríteni a közlendőt, és ha az 10 *ly*-nal írandó szót tartalmaz, az *ly*-t *j*-vel helyettesítve 10 betűhely nyerhető.

Az ékezetek hiánya nem csupán a mi nyelvünket érintette/érinti. Hasonló cipőben járnak például a csehek is. A cseh SMS-ezők ugyanis „spontán írásmódjukban nem fordítanak nagy gondot az írásjelekre és a helyesírásra, sőt, ez utóbbival el is játszadoznak. Ehhez kedvező feltételeket teremt, hogy az SMS-eket szinte mindig mellékjelek nélkül írják” (Čmejrková 2003: l. n.).

Az e-mailek és a chatkommunikáció esetén a helyesírási és szövegbeviteli hibákkal szemben viszonylag nagy a tolerancia. A telefonhasználók egy része a rövid szöveges üzenetek esetében is megengedhetőnek tartja a hibákat. A mobilosok szóválasztását az SMS írásakor nem csak az érthetőségre törekvés befolyásolja, hanem a technikai megoldáshoz való alkalmazhatóság (például: könnyű-e beírni, rövid-e a szó stb.).

A nyelvhasználók egy csoportja szívesen alkalmaz sajátos és angol eredetű rövidítéseket. Természetesen itt is a hely- és pénzmegtakarítás a magyarázat. A kreatív megoldások száma végtelen. Pl.:

+próbálok szabaddá tenni magam a 7végén! Menjünk akkor hétfőn! Kösz

+kérdeztem mikor hoz6om L,de még 0 tudták +mondani

Döring az SMS-beli rövidítéseknek három funkcióját különíti el. A rövidítések használatával betűhelyeket spórolunk, tehát ugyanannyi idő alatt, és ugyanazért az összegért „nagyobb” tartalmat fejezhetünk ki. Ezt tekinti Döring *ökonómikus funkció*nak. A speciális,

nem normatív rövidítések használata általában adott csoporthoz való tartozást fejez(het) ki. Tehát a rövidítések valamiféle *identitásfunkcióval* is bírnak. Továbbá a rövidítések típusa, illetve mennyisége (hiánya) a közlés értelmezési keretének kijelöléséhez járul hozzá, támpontként szolgálhat a megértéshez. Minél kevesebb konvencionálisabb, normatívabb rövidítés fordul elő egy üzenetben, annál komolyabb, távolságtartóbb a stílus, míg a sok egyedi rövidítés bizalmasabb viszonyra, közvetlenebb hangnemre utalhat. Ezt tekinthetjük a rövidítések *interpretációs funkciójának* (Döring 2002).

Az SMS-beli rövidítéseknek két nagyobb típusát különböztethetjük meg: az egyik (a) szintaktikai redukció, a másik pedig (b) lexikai redukció során jön létre. Pl.:

(a) *folyóiratot nem lehet* [Folyóiratot nem lehet kölcsönözni]

SMSben [SMS-ben írd meg, miért hívtál! Most nem tudom fölvenni a telefont.]

Csiptetőlámpa [Csiptetőlámpát ne felejts el venni!]

(b) *Ha érdekel még=>DÜRRENMATT-irod.5:ma 14.00-137/b!Mar most keresd+ Szabo Karolyt, fsz.végén&iratk.fel!pußed*

Az angol rövidítések, esetleg szavak használata a fiatalok körében a nyelvi divat részének tekinthető. Ám úgy gondolom az angol szavak, szerkezetek, rövidítések használata is csak szűkebb baráti körben divatos, a teljes nyelvterületre nem jellemző, fenyegetőnek nem érzem, bár az alábbi üzenetek tartogatnak némi meglepetést.

ÉS HA TUDUNK TALIZNI, AKKOR TE MIT SZERETNÉL CSINÁLNI? NEKEM WOLNA 1-2 5LETEM, DE MIVEL AZT MONDTAD, HOGY CHAK BARÁTOK LEGYÜNK, ÍGY AZOK NEM JÓK... PUSZI

Neked is kicsi szíwem.pusz

Yes good! I fine thanks. Tomorrow I go to school! just I don't go tesi. Yuo look V.V. And friends between! Good night! Bye!

Tesi is physical education or PE. lemerültem töltöttem just 2sec és it write aku feltöltve! Volt ijened? I learnt to Eng. Just I ate.Thanks the answer! Same to you

3.3.2. Üzenetküldési szokások

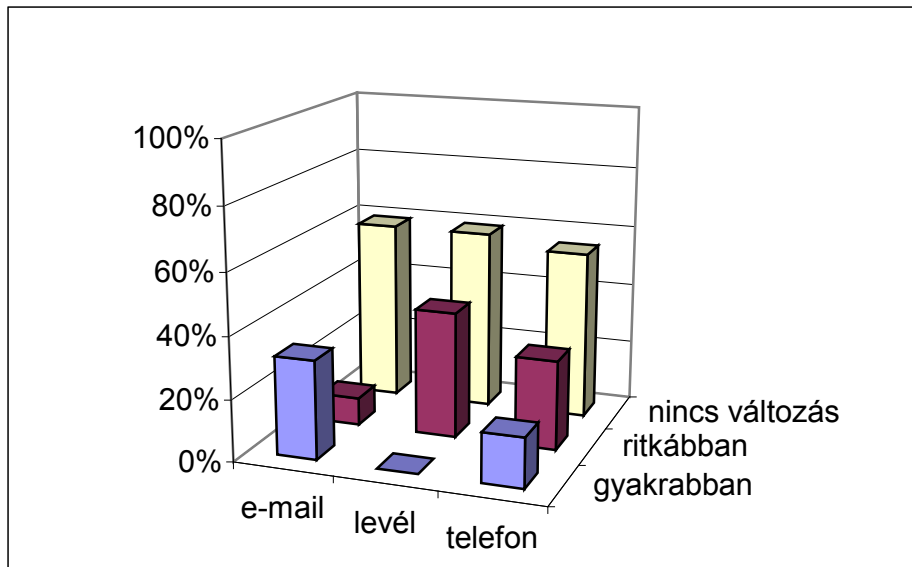
Kérdőíves vizsgálataim szerint (Érsok 2004) elsősorban a kedvező anyagi és a hatékony kommunikációt segítő tulajdonságai kedveltek az üzenetküldésnek: olcsó; gyors; tömör; lényegretörő; maradandó; egyértelmű; biztos, hogy érkezik rá válasz; van idő a gondolat megfogalmazására; bizonyos szituációkban nehezebb a szóbeli közlés; személytelen. Ha a címzett nem elérhető, akkor is megkapja az SMS-t, tehát időtől és helytől független, csak személyhez (készülékhez) kötött a mobilos üzenetküldés. Kifejezetten kedvelik az SMS-t azok, akik nem szeretnek telefonálni. Nem utolsó szempontként az SMS lehetőséget nyújt a humorizálásra, poénos rövidítéseket lehet alkalmazni benne, sajátos hangulata van, továbbá üzenetet kapni jó, általában örülnek neki a címzettek. Tehát a rövid szöveges üzenet nem csupán hasznos, kellemes is lehet.

Ezek alapján talán nem meglepő, hogy az életkorral fordítottan arányos az SMS-ezést kedvelők aránya. A fiatalok majdnem fele (47%) nagyon fontos híreket is hajlandó SMS-ben közölni. Az idősebb korosztálynál ez csupán 9%. Természetesen itt szem előtt kell tartanunk, hogy egyéenként változó, hogy egy-egy hír a nagyon fontos kategóriába tartozik-e.

Az adatközlők 40%-a szokott hosszabb SMS-beszélgetéseket folytatni. Az SMS-chat is elsősorban a fiatalok körében kedvelt kommunikációs forma.

A mobiltelefonok használata a kommunikációs szokásokban változást okoz. Az alábbi ábráról leolvasható, hogy a mobiltelefonok elterjedése óta elsősorban – érthető okokból – az írott levél szorult háttérbe, az adatközlők 41%-a él az utóbbi időben ritkábban ezzel a kommunikációs lehetőséggel. Feltehető, hogy a többiek is egyre ritkábban fognak tollat („billentyűzet”) ragadni a közeljövőben. Az sem meglepő, hogy az e-mail helyett sokan az SMS-t választják, hiszen majdhogynem közvetlenül a címzettet éri el vele. Azonban azokat is könnyű megérteni, akik gyakrabban írnak e-mailt – például az egyszerűbb szövegbevitelre

hivatkozva. Persze felmerül a kérdés, hogy ezeket az e-maileket vajon telefonjukról küldik, illetve azon fogadják-e a válaszadók.

2.ábra A kommunikációs szokások változása

A mobiltelefonnal nem rendelkező ismerősök elérése érdekében a válaszadók többsége a vezetékes telefonhoz nyúl. A harmadik legkedveltebb kommunikációs eszköz az e-mail. A válaszadók több mint fele (58 %-a) a hálózatról is küld SMS-t.

3.3.3. Nyelvhasználati sajátosságok

A vizsgálatban résztvevő SMS-ezők 66%-a fontosnak tartja a helyesírási szabályok betartását az SMS-ekben. Az igennel válaszolók 70%-a minden esetben, 5%-uk csak akkor, ha ellentétes neműnek, 9%-uk, ha ismeretlennek, 26%-uk, ha idősebbnek szól az üzenet. Hasonló eredményt tapasztalt Bódi Zoltán a magánjellegű e-mailek vizsgálata során. Felmérése szerint a válaszadók 77%-a tartja fontosnak a megfelelő helyesírást. Hasonlóan az SMS-ekhez, az e-meilek írásánál is arányosan nő az életkorral a nyelvi normának való megfelelés igénye (Bódi 2004a: 212–3).

A válaszadók 78%-át befolyásolja az, hogy kinek írja az üzenetet. Leggyakrabban a megszólítás és az elköszönés változik, ezt követi a szóhasználat, a rövidítések és a jelek használatának partnerhez „igazítása”. A válaszok alapján az SMS legfőbb jellemzője a rövidítés: 57%-ban alkalmazzák a rendszeresen SMS-ezők. 40%-uk szándékosan helyesírási hibát is elkövet. Az talán aggodalomra ad okot, hogy ilyen magas ez a szám, ám az valamelyest megnyugtató, hogy a normától való tudatos eltéréstől van szó. Az adatközlők 32%-a mellőzi az ékezetes karaktereket. Úgy vélem, hogy ez az esetleges félreértéseken, értelmezési problémákon túl nem ad komolyabb aggodalomra okot. A technikai fejlődés előbb-utóbb könnyebbé teszi majd az ékezetes karakterek kijelzőn való megjelenítését, másrészt a beszélt nyelvre a jelenség nincsen hatással, sőt az írott nyelvben is csak az SMS, a chat, és egyre kisebb mértékben az e-mail esetén fordul elő az ékezetmellőzés. A középiskolásoknál a magánhangzók időtartamának jelölése eddig is helyesírási problémákat okozott, s nem az ékezetes és ékezet nélküli betűk írása volt nehéz. Tehát az SMS-ezők papírra vagy szövegszerkesztőben írva nem fogják leghagyni az *á* és *é* betűkről az ékezeteket csupán azért, mert az SMS-ben nem használják azokat. Nem szabad megfeledkeznünk továbbá arról sem, hogy – bár az olvasásra fordított idő egyre csökken – rendszeresen látnak a diákok helyesírási norma szerint írott szövegeket.

További SMS-jellegzetességként a válaszadók fele használ emotikonokat. A szleng szavak alkalmazását és a szóköz nélküli egybeírást említették még a megkérdezettek.

A válaszadók fele már átélte, milyen az, ha nem vagy csak nehezen érthető meg egy SMS. Az okok többsége a nehézkes szövegbevitelre vezethető vissza. A megértési nehézségek többnyire a következő tényezőkből adódik: túl sok rövidítés, helyesírási hibák, ékezethiány, szóközhiány, írásjelhiány, elírás, hanyag fogalmazás.

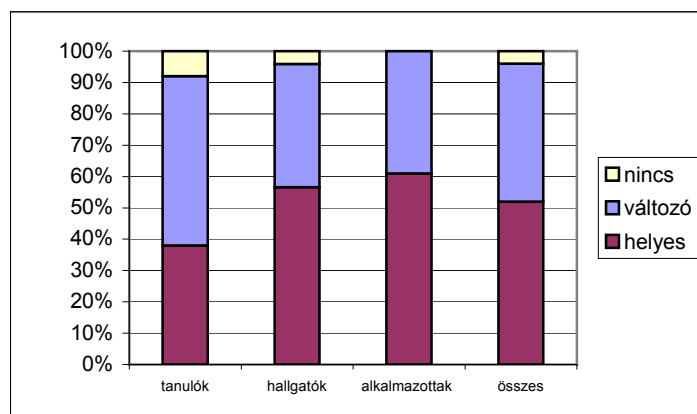
*CSÖMELODIÁK!MAELLOGTAMISZEMINÁRIUMOTÉSELMENTEMMOZIBA!LEMER
ÜLTAKSIMEZÉRTHAZAMEGYEKH.FELTÖLTÖDJEK&+GYÓGYULJAK!JÓ7VÉGÉ
T+SOKPIHENÉSTKÍVÁNOK!PUSZIK!:)*

Érdekes módon, akár az e-mail esetében, a mobiltelefon és az SMS megnevezésénél is híján vagyunk a neutrális magyar megfelelő(k)nek. A telefonhasználók egyik fele a *mobil* szót vagy annak képzett alakját: *mobci*, *mobcsi* használja, másik fele pedig a *telefon*, illetve az abból származtatott szavak: *telcsi*, *teló*, *tella*, *telike*, *telkó*, *teli*, *tel*; segítségével nevezi meg készülékét. Néhányan használják a *rádiótelefon* és a *handy* kifejezéseket is. A fent említetteken túl az alábbi megnevezések ismeretesek a mobiltelefonra: *maroktelefon*, *bunkofon*, *csöröge*, *elektronikus banán*, *vibrátor*, *magánbeszélő*, *telepózna*, *telegrács*,

kisketyere, gombosdoboz, majomkereső, tamagocsi, kapásjelző, féltégla 'nagy készülék'. A fentiekből levonható az a következtetés, hogy a társadalom egyre jobban elfogadja, sőt megkedveli a mobilkészülékeket. Emlékezzünk vissza a 90-es évek közepére, amikor főleg negatív jelentéstartalmú magyar szavakkal nevezték meg a készüléket! Az elnevezések nyelvi kreativitásról és humorról is árulkodnak. A legszemélyesebb megoldások a tizenévesek válaszaiból származnak.

Az SMS magyar megfelelőinél már nem ilyen hosszú a lista. Semleges magyar megfelelőként az *üzenet* szó használatos, bár nem minden szituációban egyértelműen csak az SMS-re utalhat. Úgy vélem, ezért gyakoribb az *SMS* használata. A kérdőívek alapján az *üzenet*ből levezetett *üzi, züzi* valamint az *SMS*-ből levezetett: *szögsemes, emesem, SemMitSe, semese, smös, sömös, susmus*, továbbá a *távirat, írj vissza* és a *sima melegszendvics* kifejezések használatosak.

A rövid szöveges üzenetek nyelvhasználatra való negatív hatásai közé szokás sorolni az írásjelek hiányát. Hogy az SMS írásjel-használati jellegzetességei milyen hatással vannak a tanulók helyesírására, nehéz lenne megmondani. Az ékezetek esetén elmondottakat az írásjelhasználatra is érvényesnek tartom. Elképzelhető azonban, hogy a rendszeres írásjelhiány helyesírási bizonytalanságot okoz a diákoknál. Az alábbi ábráról leolvasható, hogy a következetes írásjelhasználat a nyelvhasználó életkorával szoros összefüggésben áll. Minél idősebb a telefonhasználó, annál helyesebben, és annál gyakrabban alkalmazza az írásjeleket az üzenet megszerkesztésekor.

3. ábra Írásjelhasználat az SMS-ekben

Az alkalmazottak 61%-a, a hallgatók 56%-a, a diákok 38%-a alkalmazza szabályosan a központosítás jeleit. Az összes megkérdezett 4%-a soha nem használ írásjelet, 44%-uk használ,

de nem mindenhol helyesen. Ilyenkor általában csak a mondatvégi írásjeleket és többnyire a *hogy* előtti vesszőket teszik ki, a többi írásjelet változó sikerességgel alkalmazzák vagy hagyják el. A mobilhasználók több mint fele (52%) alkalmazza helyesen az írásjeleket.

A kezdőbetűk írását tekintve a korpuszban található üzeneteket négy csoportba sorolhatjuk:

1. Csupa nagybetűs írás

MEGVETTEM TEGNAP A:2PAC LEGÚJABB DUPLA ALBUMÁT, MEG A „SNNOP-DOGG GRATES HITS”-ET. ANYÁM MAJDNEM INFARGTUST LAPOTT, MIKOR +LÁTTA, HOGY A 2CD 12550-BE WOLT.

2. Csupa kisbetűs írás

felhívni nem merlek most mert túl keso van hozzá....azert irok csak SMSt... remelem nem szundizol mar...en mindenesetre varlak meg egy picit

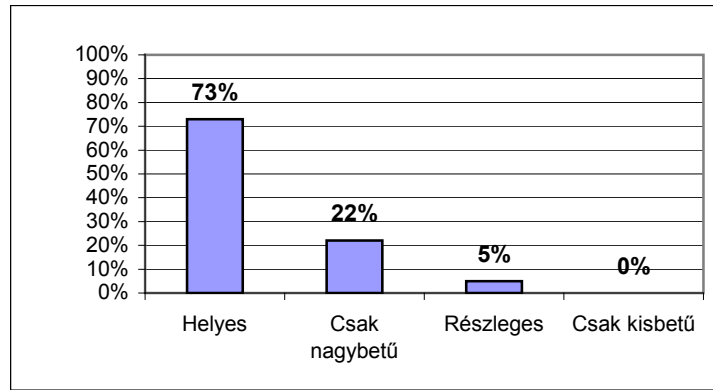
3. Részleges nagy- ill. kisbetűs írás

SZIA! LEHET, hogy beteg leszek,elég vacakul vagyok.Jol esne egy meleg tea szabad? Má

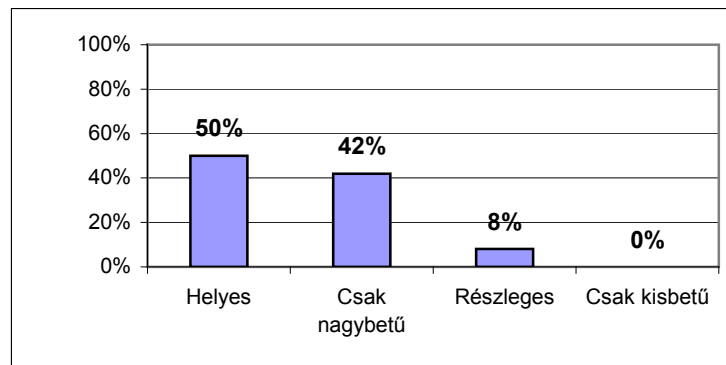
4. Kezdőbetűk helyes, normakövető írása

Szia Dani! Rossz hírekkel szolgálok neked, a hidrológiád elégtelen lett (1). Nyugi, az enyém se lett sokkal jobb (2). Sztavrosz

Az alábbi ábrák mutatják a kezdőbetűk használatának szabályszerűségeit. A nyelvhasználók 77%-a igyekszik az érvényben lévő normák szerint írni a (kezdő)betűket, még akkor is, ha az több időt, energiát igényel. Kizárólag nagybetűkkel ír a válaszadók 14 %-a, a szöveg egy-egy részletét kiemelésként csupa nagybetűvel írja 9%. Meglepő, hogy a vizsgált anyagban egyetlen olyan üzenet sem fordul elő, mely csupa kisbetűkből áll.

4. ábra Nagy- és kisbetűk használata az SMS-ekben (alkalmazottak)

5. ábra Nagy- és kisbetűk használata az SMS-ekben (mobilcégek alkalmazottai)

A helytakarékoság érdekében előfordul, hogy a szóközök helyett szókezdő nagybetűt alkalmaz az SMS írója. Van olyan nyelvhasználó, aki üzeneteit a szóhatárok jelölése nélkül teljesen egybeírja.

*SziaViki!HogyVagyMostanában?Remélem,JólVagyMindenRendben!VelemNemIgazán
AzAHelyzet,AzÉletemNagyonMélypontjánVagyokMost!JóLenneMárTalálkozniÉsBeszé
lgetniEgy Nagyot!*

*HINIKMO!SAJNAMARTÉNYLEGTUTIH.KIKELLHAGYNOMASZÁSZT,MERTDOLG
OZOMDEAZÉRTKÖSZIAZÖREGRÓKATIPPJÉT.FEB.3ÁNTÉPEKNO.BAÉS10ÉNJÖ
VÖK!GRATULAASZIG.ODHOZ!JÓÉJT,PUSZI:KOCKI*

Viszonylag gyakoriak az ékezetek nélküli SMS-ek. A következőben ráadásul a szóközök is hiányoznak, és speciális rövidítésekkel van teletűzdelve, ami nehezzé teszi az olvasást, befogadást.

*!huu,milyenhosszu7voltez!mar+intszetbuliztamazagyam,ezuttalaklarivalesavoltoszt.ter
saimmalgyonkon!majdmeselek!ajjaj!p.:betegmarci*

A vizsgálat szerint az SMS-ek szóhasználatát a szleng, rétegnyelvi kifejezések magas aránya, mondatszerkesztését az elliptikus, hiányos mondatok gyakori előfordulása jellemzi. Jelhasználatuk merész, ötletes rövidítésekben gazdag, a nem nyelvi kifejezőeszközöket emotikonok helyettesítik. Bár viszonylag gyakoriak, a helyesírási szabályok áthágását a mobilhasználók csak kis hányada tartja megengedhetőnek. Az SMS a fiatalok körében kedvelt érintkezési forma. A műfaj játékosságával, humoros nyelvi megoldásaival a fiatalok nyelvhasználatához áll közel. A mediálisan írásbeli kommunikációs forma a koncepcionálisan szóbeli jellegét igazolja az alábbi SMS is:

*Szia! Figyi, nemtod, ki megy 7re? (Megint) nem nezttem meg, hanyra megyek, és
nagyon remelem, h nem en vagyok a 7es... Udv, Marti*

3.4. Fórum

fórum: adott témakörhöz kapcsolódó csoportos levelezés az interneten

A fórum és hírcsoport szavakkal szokták jelölni az aszinkrón, mediálisan írásbeli internetes vitafórumokat. Szinte minden elképzelhető témához kapcsolódnak fórumok az interneten [17. sz. melléklet]

A felhasználó elküldi az adott témakörhöz kapcsolódó üzenetét a fórumra, a többi felhasználó pedig elolvashatja és hozzászólhat. Annak érdekében, hogy a felhasználók ne vesszenek el a hozzászólások káoszában, a hozzászólásokat témakörök szerint szokás csoportosítani/rendszerezni:

„Damit der User nicht im Chaos versinkt, werden die Themen nach Bereichen klassifiziert und durch Kategorien hierarchisiert“ (Runkehl et al. 1998: 53).

A fórumok azonos érdeklődésű emberek számára teszik lehetővé véleményük kicserélését. Hasonlíthatók egy sokrésztvevős viszonylag kötött beszélgetéshez, ám a résztvevők nem egy időben vannak jelen. Bárki felvethet bármilyen, a témakörhöz kapcsolódó gondolatot, bárki válaszolhat, bárkit kérdezhet. Több ezer hírcsoport létezik, valamennyi saját stílussal, etikai szabályokkal és szokásokkal rendelkezik.

Nagy előnye az élőszóbeli beszélgetésekkel szemben, hogy a hozzászólások a későbbiekben visszakereshetők. Mielőtt bekapcsolódunk egy-egy fórumon folyó beszélgetésbe célszerű az addigi hozzászólásokat végigolvasni, hogy ne terheljük feleslegesen a résztvevőket azzal, hogy már „lerágott csonttal” hozakodunk elő. A felhasználók különböző témakörökből válogathatnak, s véleményüket, észrevételeiket leírhatják.

„A vitarovat technikailag úgy működik, hogy egy kis keretbe ki-ki beírhatja a mondanivalóját, és ha a többiek tudomására akarja hozni, akkor rákattintva egy *Rendben* feliratú gombra, értesíti a személyzetet, hogy a nyilatkozat beilleszthető a többi közé. Az aláírást a nyilatkozó teszi hozzá a szövegéhez, ez lehet valódi név, lehet álnév (helyi nyelven *nick*), de gyakori az is, hogy a név elmarad (ilyenkor szokás a nyilatkozat dátumával hivatkozni az illetőre). A dátumot a gép írja a nyilatkozat után, és egyúttal biztosítja is a sorrendet, amely fordított, tehát a lista tetején mindig a legutolsó nyilatkozat olvasható.” (Kis 2002a: l. n.)

Aki a fórumokat használja, már hozzászokott ahhoz, hogy a hozzászólások nem kronologikusan, hanem épp ellenkezőleg, időben visszafelé jelennek meg, tehát a legutolsó megnyilatkozást olvashatjuk a képernyő tetején, alatta az eggyel korábbi, tehát alulról fölfelé kell olvasnunk, ha rekonstruálni szeretnénk egy hosszabb időszak eseményeit. Ennek ökonomikus és az interakció hatékonyságát segítő okai vannak: hálózati keretek között a nagyobb szövegegység megjelentetése időigényesebb, így az jár jól, aki rendszeresen látogatja a fórumot, mert annak csak a felső, újabb közléseket kell elolvasnia.

A mediálisan írásbeli fórumok nyelvezetét spontán, kötetlen nyelvhasználata a koncepcionálisan szóbeli kommunikációhoz közelíti. Kezd általánossá válni, a rövid, lényegre törő fogalmazásmód. „Nincsenek ugyan erre előírások, azonban megfigyelhető, hogy az egy képernyőnyi méretet meghaladó szövegek már zavarják az olvasót. [...] Meg kell tanulni »beszélve« írni, illetve »hallva« olvasni” (Kis 2002a).

A fórum nyelvi sajátosságai sokszor a chatre emlékeztetnek. Lényeges különbség azonban, hogy a fórumon megjelenő szövegek a felhasználók nagy részénél gondosabban megformáltak. Ennek a kommunikációs helyzet az oka: nincsen olyan nagy nyomás az üzenet gyors továbbítására, mint a csevegőcsatornákon. A fórumoknál lehetőség van arra, hogy a felhasználó először megfogalmazza mondandóját, és csak aztán másolja be, és küldje el. Mivel a partnerek térben és időben távol vannak egymástól, nem érződik a közvetlen kommunikációra jellemző az interakció kívánt ütemének fenntartására, megvalósulására irányuló nyomás.

„Az írásos dialógus, amely elsősorban ezeken a levelezőfórumokon jelenik meg, valódi újdonság a kommunikáció történetében. [...] A technika jóvoltából a megnyilvánulások megjelenése kisebb-nagyobb késéssel történik, ami a különböző véleményekből összeadódó képet helyenként igen színessé teszi. Az interaktivitás adagoltsága, valamint az, hogy a megjegyzések nem szállnak el, vissza lehet őket keresni, hivatkozni lehet rájuk, egyszerű szó szerint idézni, hogy egy felvetésre többen reagálnak, mire a választ meg lehet adni, különös ritmust ad a beszélgetésnek. Hozzá tartozik ehhez, hogy a telefon használata és a képernyő korlátozzák a megnyilvánulások hosszát: ritka a 15–20 sort meghaladó üzenet, annál több a néhány soros. Lényeges sajátossága az is ennek a levelezésnek, hogy szinte kivétel nélkül mindenki álnevet használ, esetleg ugyanazon a fórumon többet is, lehetőséget biztosítva arra, hogy a személyiség helyébe egy választott szerep léphessen. [...] Persze ilyenkor siet, kapkod, nem ügyel sem stílusra, sem helyesírásra. Ennek következtében az internetes levelezés nyeglének és pongyolának tűnik, és az is, éppen

olyan mértékben, mint az élőbeszéd. Csak az írott kódban mindez disszonáns” (Kis 1997: 1. n.).

Eltekintve a fórumos kommunikáció aszinkronitásától a kommunikációs helyzet hasonló a chatkommunikációéhoz. Ebből arra is következtethetnénk, hogy az internetes fórumok nyelvén megfigyelhetők a beszélt nyelv jellemzői. Épp az aszinkronitás az egyik oka annak, hogy ez nem így van, hiszen a felhasználók a szövegalkotás során nincsenek időbeli, illetve pszichikai nyomás alatt. Ezért általában jól formált mondatokkal találkozhatunk a fórumokban. A szóhasználatától eltekintve csekély hasonlóságot mutat a fórum és a beszélgetés nyelve.

Mivel akár több nap is eltelhet, mire a megnyilatkozásra válasz jön, a fórumkommunikáció újdonsága nem is annyira az időbeli, sokkal inkább a szociális közelségben rejlik: saját kodifikált viselkedési szabályrendszerrel és értékítélettel, valamint közös kommunikációs előzményekkel rendelkező virtuális közösségek jönnek létre:

„Das Neue an der Foren-Kommunikation ist nicht so sehr die zeitliche Nähe – hier können u.U. mehrere Tage vergehen, bis auf einen Beitrag reagiert wird – sondern die soziale Nähe, die dem Selbstverständnis vieler Forenteilnehmer entspringt, eine „virtuelle Gemeinschaft“ mit eigenen, in der Netikette kodifizierten Verhaltensregeln und Wertsetzungen und einer gemeinsamen Kommunikationsgeschichte zu sein (Storrer 2000: 174).”

3.5. Elektronikus képeslap

elektronikus képeslap <ang. *e-card* <*electronic*
card

Funkcionálisan, tartalmilag és nyelvileg az elektronikus képeslap hasonlít a hagyományos képeslapokra, de interneten keresztül továbbítják.

Az elektronikus képeslap a hagyományoshoz hasonlóan címzésből, az üzenet szövegéből és képből áll. Bárkinek küldhetünk internetes képeslapot, aki e-mail címmel rendelkezik, az erre kialakított honlapokról (például: www.e-card.hu, www.megallo.com).

Ez utóbbinál fel is kell bélyegeznünk az elküldeni kívánt lapot. A képeslapok természetesen azon kívül, hogy a hálózaton keresztül gyakorlatilag ingyen küldhetők, és kaphatunk visszajelzést a sorsukról, további előnyökkel rendelkeznek a hagyományos képeslapokhoz képest: gyors, nagy a választék stb. A zenélő díszítáviratokhoz hasonlíthatók azok a típusok, melyekhez dallam is csatolható. További előnye az internetes képeslapoknak, hogy rengeteg animált képeslap létezik, tehát nem csupán állóképet, hanem egész mozdulatsort, rövidebb jeleneteket is küldhetünk szeretteinknek. [18. sz. melléklet]

Mivel az elektronikus képeslap meglehetősen privát kommunikációs forma nehéz a nyelvi jellemzőiről általában beszélni, kielégítő méretű korpuszt felállítani időigényes feladat. Az e-képeslap nyelvhasználata feltételezhetőleg a magán e-mailekéhez áll legközelebb.

3.6. Blog

blog < ang. *weblog* <ang. *web* + *logbook* 'internetes napló, jegyzet'

A blog webes felületen keresztül bárki által megtekinthető személyes napló¹⁴. A szót a *weblog* (<*web*+*logbook*) rövidítéseként 1997-ben használták először, 2004-ben az év szavává választották (Crystal 2006: 239). Hamar kialakult a *blog* szócsaládja a magyarban is, pl.: *blogorrhoea*, *blográdió*, *blogszerkesztő*, *blogs nob*, *blogtárs*, *blogtér*, *blogvihar*¹⁵.

A weblog olyan applikáció, mely lehetővé teszi a felhasználóknak, hogy anyagokat tegyenek föl a netre és szerkesszék azokat. Crystal tartalomkezelő rendszernek (content-management system) nevezi a blogot (Crystal 2006: 240). Leginkább webes naplóként, üzenőfalként használják (diary writing, bulletin posting). A magánblog mellett megkülönböztetünk ún. intézményi blogot, melyen keresztül egy-egy vállalat, szervezet informálja tagjait és az érdeklődőket tevékenységéről. Az első magyar vállalati blogot a KFKI indította 2005 februárjában [19. sz. melléklet].

A beírások időrendben jelennek meg, akár a fórumoknál, itt is a legfrissebb bejegyzés kerül legfelülre. A blogok tematikusan és szerzőnként is csoportosíthatók. Megkülönböztetünk egy- vagy többszerzős blogokat.

A blog nem csupán egy weboldal, mely linkekkel más oldalakhoz van kapcsolva: minél több link van egy oldalon, annál látogatottabb. Újdonsága tehát, hogy egyesíti a weboldal és a chat előnyeit: szerkesztői flexibilitást, szabadságot biztosít, és lehetőséget nyújt a dinamikus interaktivitásra. Jellemzők az interaktív, spontán megnyilatkozások, a visszajelzés a tartalommal kapcsolatban. A blog leginkább az aszinkrón fórummal vethető össze, ám a technológia gyors elterjedésének köszönhetően egyre interaktívává válik, pl.

¹⁴ Vö.: <<http://pcforum.hu/szotar/Blog.html>>

¹⁵ *blogorrhoea*: A *blog* és a *logorrhoea* szóösszetétele. Eltúlzott és zavaros bőbeszédűség egy weblogban.
blográdió: Egy kisebb méretű program. Nem valós idejű rádióműsort ad le, hanem az előzőleg a szerverre feltöltött zeneszámokat sugározza a megadott sorrendben.
blogszerkesztő: A korszerű szövegszerkesztőkhöz hasonló felületű szerkesztőrendszer. Jellemzően ebben írható meg a blogbejegyzés, képeket, linkeket stb. szűrhatunk be vele.
blogs nob: Az a személy, aki nem válaszol a baráti körén kívülről érkező megjegyzésekre.
blogtárs: A blogger engedélyt adhat más bloggereknek is bejegyzések küldéséhez. Több blogger együttes munkája alakítja/alakította ki a mai blogközösségeket.
blogtér: A weblogok vagy bloggal kapcsolatos oldalak összességét blogtérnek (*blogosphere*) is nevezik.
blogvihar: Amikor nagy az aktivitás, sok információ és vélemény gyűlik össze egy adott témával vagy vitával kapcsolatban a blogtérben, ezt gyakran blogviharnak vagy blograjznak is nevezik.
(vö.: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Weblog>)

rádióműsor folytatásaként/kiegészítéseként írhatnak egy-egy bloghoz hozzászólásokat a hallgatók.

Tekintve, hogy semmiféle centralizáló vagy moderáló ellenőrzés nincs, kezdetben azok az extrém nézeteket vallók használták előszeretettel a blogokat, akik szélsőséges nézeteik kifejtése miatt kiszorultak a chatszobákból, illetve hozzászólásaikat eltávolították a fórumokról. Azóta azonban olyan hírekről is hallani, hogy voltak, akiket blogjuk tartalma miatt bocsátottak el munkahelyükről, vagy pereltek be¹⁶. Éppen ezért alakítottak ki egy ajánlást: *How to blog safely* ('Hogyan blogoljunk biztonságosan') címmel, melynek a fő konklúziója: csak olyat közöljünk blogban, amit a bíróság előtt is vállalunk.

Magyarországon csupán az elmúlt néhány évben indult robbanásszerű terjedésnek a blogírás szokása. Igaz, az internethasználóknak csak kis hányada (2%) vezet blogot, ám az internetezők 29%-a olvassa mások blogjait (Mártonffy 2005: 28). A „blog.lap.hu-ra belinkelt blogok gazdái átlagosan csaknem 20 hónapja, a freeblog.hu-n blogolók azonban csak 5 és fél hónapja blogolnak” (Bujdosó 2004: 7).

Bujdosó kérdőíves felmérése szerint a tipikus magyar blogíró szüleivel vagy egyedül él, független, huszonéves, több mint öt éve használja az internetet, érettségizett vagy diplomás, budapesti, és magányos élethelyzet miatt kezdett blogírásba.

Magyarországon – tematikus szempontból – két fő blogtípus terjedt el: A személyes hangvételű naplóblog [20. sz. melléklet] és a tematikus vagy szakblog. Az előbbiben a blogoló hétköznapi személyes élményeit, gondolatait, magánéletének egyes mozzanatait közli, az utóbbiban pedig egy adott szakmához, hobbihoz kapcsolódó érdekességeket, szakmai információkat jegyez le¹⁷. Különbséget lehet kimutatni a férfiak és a nők által felhozott témák között: a nők főként társas kapcsolataikról írnak, a férfiak pedig inkább szakmai érdeklődésükről, hobbijukról (vö.: Herring–Paolillo 2006).

A magánblogoknak két nagy funkciója van: 1) (a tökéletes) napló írása 2) kapcsolatteremtés és -tartás. Az első típus művelői a blogot a hagyományos napló „feljavított” változataként kezelik. „Ezeknek a blogoknak a fő célja, hogy az író saját maga és szűkebb baráti köre számára rögzítse élete fontosabbnak ítélt történéseit, és az ezekkel kapcsolatos gondolatokat, érzéseket. A fő motiváció az ilyen típusú blogoknál az önkifejezés igénye. A hagyományos naplóhoz hasonló »terápiás« hatása van: a gondolatok és érzések

¹⁶ 2004-ben például „számos bloggert perelt be az Apple, mert részleteket közöltek 'Asteroid' projektjéről” (In: Almalap [Macintosh és Ipod felhasználók magazinja] 2007/2: 5).

¹⁷ A Wikipédia kilenc blogtípust különít el: 1. személyes (ezen belül tematikus, elmélkedő, haverblog és blogregény) 2. hírblog 3. közös 4. politikai 5. jogi 6. címtár 7. vállalati 8. tanács(adó) 9. formátum (kép-, hang-, videófájlok megosztása) (http://hu.wikipedia.org/wiki/Weblog#_note-6).

megfogalmazása és leírása egyrészt elősegíti az önreflexiót, másrészt maga az írás örömet, egyfajta sikerélményt nyújt. Ehhez járul az a tudat, hogy mások is elolvassák az írást, mégsem csak »magában beszél« az ember» (Bujdosó 2004: 13).

A másik típusú, kapcsolatteremtő blog is rendelkezik a napló funkciójú blog fő jellemzőivel: az önkifejezés, az írás öröme a fő alkotói motiváció. A különbség lényege, hogy ezek a blogok kommunikációs, kapcsolatteremtési eszközökként is szolgálnak. A blog a (virtuális) társasági élet egyik szervező elemévé vált, illetve válhat. „A nagyon sok helyről belinkelt blogok olvasottsága természetesen nagymértékben megnő, így némelyik bloggernek több száz, vagy akár több ezer fősre dagad a rendszeres olvasótábora. Az előbb leírt dinamika folytán kisebb-nagyobb „hálózatokból” álló bloggerközösségek jönnek létre azokból a bloggerekből, akik kölcsönösen olvassák egymást” (Bujdosó 2004: 15). A kapcsolatteremtő céllal blogolók általában sok blogot olvasnak, és fel is veszik a kapcsolatot azzal, akinek a blogja szimpatikus számunkra. A kapcsolatteremtő céllal létrejött blogokon általában többféle interakciós tevékenységre nyílik lehetőség, azaz a blog szerkesztőjével kapcsolatba lehet lépni a kommentárokon, az üzenőfalon és e-mailen keresztül is.

Nyelvész szemmel azért érdekes és feltárandó terület a blog, mert számtalan típusú nyelvi aktivitásra nyújt lehetőséget. A naplójellegnek köszönhetően egyrészt narratív aktusok számára biztosít keretet, másrészt tartalmából, egyéb jellemzőiből kiindulva reflektív, véleményközlő szövegek, kreatív írások (versek, novellák) jelennek meg a blogokon. Fontos megjegyezni, hogy a blogolók nagy része nem képzett/hivatásos író. Így a nyelvnek egy olyan használati területével ismerkedhetünk meg, mely nem ún. „copy-edited” (szerkesztett) verziót tár elénk, hanem általában a spontán, hétköznapi nyelvhasználatot. Ennek köszönhetően sok, napjainkban zajló nyelvi jelenséget, folyamatot tudunk feltárni, megvizsgálni.

Crystal szerint a blogszövegekben olyan stílus jelenik meg, mely valaha mindenféle írás szempontjából normaértékű volt, de fokozatosan kiszorult a standard nyelv intézményesítésének következtében. A 18. század második felében kezdődött folyamat eredményeképpen ez a nyelvváltozat kiszorult a használatból, ma nem látni olyan írott (nyomtatott) szöveget, mely ne ment volna keresztül (a szerző vagy a lektor szerkesztési gyakorlatából kifolyólag) standardizációs folyamatokon. És ezért olyan szignifikáns a blog(olás). Csak itt láthatunk – olykor tekintélyes hosszúságú – írott diskurzusokat, melyek nem mentek keresztül a szerkesztői beavatkozáson. Ez az írott nyelv a maga meztelen valójában (vö.: Crystal 2006: 245):

„And this is why blogging so significant. Only here do we have the opportunity to see written discourses of sometimes substantial length which have had no such editorial interference. It is written language in its most naked form.” (Crystal 2006: 245)

A blog mediálisan írásbeli kommunikáció, de a koncepcionális szóbeliség jegyeit is magán hordozza, továbbá kimutathatók ún. transzferjelenségek is, azaz a beszélt nyelvi sajátosságok írott nyelven való megjelenítésének elemei (Schlobinski–Siever 2005: 71).

Alapvetően igaz a blogokra, hogy minél inkább privát témáról szólnak, annál több beszélt nyelvi elem jelenik meg bennük. Ettől eltérően azonban találhatunk példát irodalmi igényességgel megírt blogra, vagy erősen beszélt nyelvi szakkommentárookra.

A számítógép közvetítette kommunikáció vizsgálata alapján (különösen a chat, az e-mail és SMS nyelvi sajátosságaiból) tudjuk, hogy a spontán írás és a virtuális kommunikáció közvetlen hatással van az ortografikus rendszer használatára. Míg például a chatre jellemző többek között a következetes kisbetűs írás és az írásjelek mellőzése, addig a blogra általában a standard nagyobb fokú követése. Mivel a blog az online publikálás egy formájának tekinthető, erősebb az ortografikus normák követésének hajlandósága és igénye. Ez nem meglepő, hiszen a blognál aszinkrón és unidirekcionális kommunikációról van szó, vagyis a tervezési szakasz nem rövidül le olyan extrém módon, mint a szinte-szinkrón chatkommunikációnál, így a begépelés során nincs olyan erős időnyomás. Ennek ellenére – igaz, ritkábban – előfordulnak egyeztetési hibák, kihagyások stb. A privát blogoknál gyakoribb az ilyen jellegű hibák, és általában a nyelvi standardtól való eltérés előfordulásának aránya, mint az intézményi blogoknál. Más típusú honlapok befogadói magatartásával összevetve megállapíthatjuk, hogy a blogok esetén nagyobb a hibatolerancia.

Akár a többi interaktív elektronikus kommunikációs műfajra, a blogokra is jellemző az emotikonok és rövidítések használata, az egybeejtés, a hangzótörvények írásban való jelölése. A blogok szókészletében kimutathatók a dialektális, szociolektális hatások, a beszélt nyelvi elemek. Megfigyelhetők továbbá a diszkurzíve motivált jelenségek, különösen a diskurzuspartikulák és indulatszók, az elliptikus szerkezetek előfordulása. Mindemellett gyakoriak a jól formált, komplex egész (alárendelő) mondatok, melyek kifejezetten írásbeli jellemzőként értékelendők.

A blog hasonlít a korábbi személyes honlapokhoz, de nagyobb fokú interaktivitásra ad lehetőséget, ami a blogot a hétköznapi honlap és az aszinkrón kommunikációs formák között helyezi el, leginkább a fórumhoz vagy a vendégkönyvhöz hasonlítható.

tegnap lettem 21 éves 😊

olyan szép napom volt...

az egyetemen az osztálytársaim már reggel a nyakamba ugrottak és köszönetek aztan meglepetés tortát kaptam...utána Stanna, Adriannal Nadianaval Cerro Ancon-on pezsgóztunk..az egész város a lábaim előtt feküdt..aztan beszéltem nagymamammal-olyan edes volt és anyuékkal-ok is 😊

otthon a családomtól kaptam tortát és enklest, magyarul is 😊 és ajándékot..utána focit néztünk és a húgommal nagyon jól beszélgettünk este pedig Amélie csodálatos élete...

ma pedig: a legszörnyűbb jazz tanár aki állandóan sikoltozik velünk de egyébként hihetetlen professzor, akinél a dicséret az ha nem mondja h milyen rossz volt ma azt mondta h: neked van érzéked, csak magad sem hiszed...h túl "timida" vagyok...ha tudnátok h ez milyen sokat jelent..főleg tőle...

(Forrás: <http://blog.tv2.hu/>)

3.7. Instant messaging

instant messaging: közvetlen/azonnali üzenetküldés, illetve –váltás

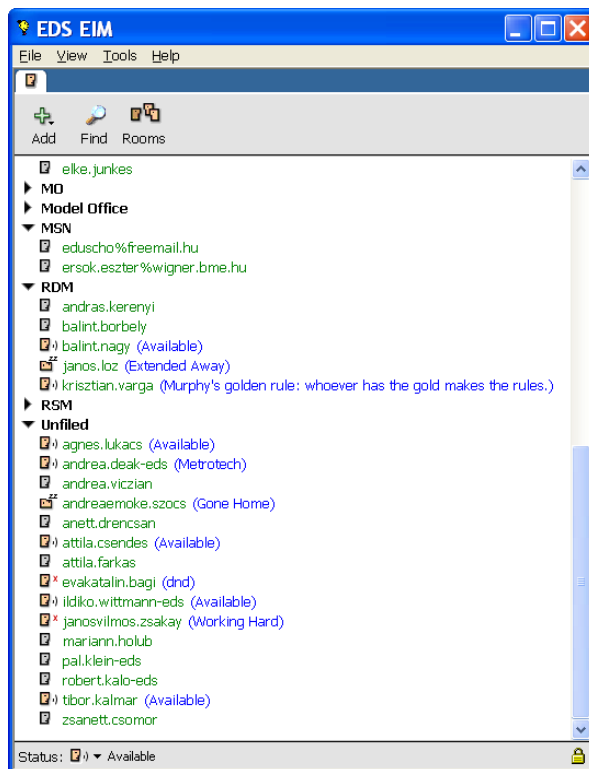
Az instant messaging (IM) technológiája 1996 óta létezik, ekkor vált az ICQ¹⁸ elérhetővé a felhasználók számára. A fejlesztők feltételezték, hogy ezzel a technológiával növelhető a számítógép közvetítette kommunikáció minősége és hatékonysága.

Azóta több, azonos funkciójú szoftver van használatban, legismertebbek az ICQ mellett az MSN Messenger, a Yahoo Messenger és a Jabber. Kezdetben a fiatalok és a számítástechnikai szakembek éltek az instant messaging nyújtotta lehetőségekkel; ma már léteznek olyan munkahelyek is, ahol a napi belső céges kommunikáció nélkülözhetetlen részévé vált e szoftverek használata.

Az instant messaging akár a chat egy típusának is tekinthető, hiszen a chaten is van lehetőség magánbeszélgetések folytatására, az IRC is lehetővé teszi, hogy két felhasználó *privízzzen*, azaz magánszobában valós időben kommunikáljon egymással.

Az instant messaging használatához kiegészítő szoftverre van szükség. A chattel ellentétben e szoftverek zárt közösségek kommunikációját teszik lehetővé. Használatuk hasonló az IRC-éhez. A szoftver a felhasználó bejelentkezése után mutatja a „felvett” partnerek státusát: offline, online stb. Ha a felhasználó valakivel beszélni akar, ráklikkel a listában a nevére. Ilyenkor egy szövegeablak nyílik meg, ahol beírhatja a közlendőjét, majd az enter megnyomásával elküldheti. Az új üzenetet hangjelzés vagy a színesen villogó ablak jelzi. A partner ugyanabban az ablakban válaszolhat, a beszélgetés egy scrollolható ablakban folyik. A csoport láthatja a csoporttagok státusát:

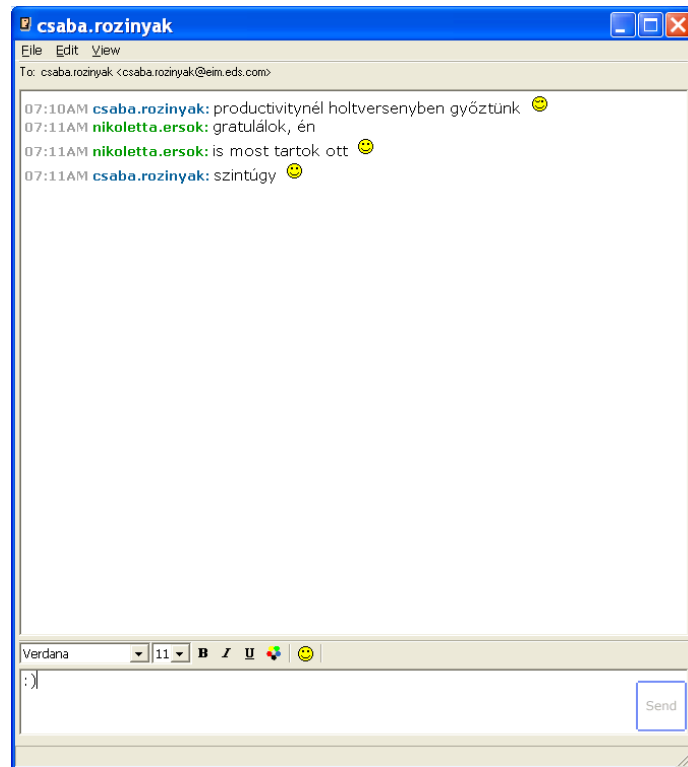
¹⁸ ICQ < engl. *I seek you* 'kereslek' [szoftver neve]

6. ábra Jabber-ablak (felhasználók elérhetősége)

Az instant messaging kliensek használata az interperszonális kommunikációban elterjedt ugyan, ám híján van a face-to-face kommunikáció kifejezőeszköz-gazdagságának. A szemkontaktus és más nonverbális csatornák híján a szövegalapú chatet használók gyakran használnak emotikonokat és szokatlan központosítást, annak érdekében, hogy a szövegalapú kommunikációba belopják a kontextuális információkat:

„While instant messaging clients are frequently and widely used for interpersonal communication, they lack the richness of face-to-face conversations. Without the benefit of eye contact and other non-verbal ‘back-channel feedback,’ text -based chat users frequently resort to typing ‘emoticons’ and extraneous punctuation in an attempt to incorporate contextual affect information in the text communication” (DiMicco et al. 2002: 1. n.).

7. ábra Emotikonhasználat (instant messaging)

Ennek az igénynek megfelelően nem csupán szöveget lehet küldeni, előre elkészített listából választhatók ki például az emotikonok. Bizonyos szoftverek esetén akár saját személyiségként kis alakot is kiválaszthat magának az ember. A közlendő szövegében szín, betűméret, betűtípus változtatható.

8. ábra Emotikonok (instant messaging)

Az instant messaging előnye a chattal szemben, hogy csak egy zárt közösség tagjai vehetnek részt a beszélgetésben, egyszerre kettőnél több ember is bekapcsolódhat ugyanabba a beszélgetésbe. Ebből kifolyólag közvetlenebb, bizalmasabb kommunikációt tesz lehetővé, mivel a résztvevők ismerik egymást, közös előismerettel rendelkeznek.

Míg a telefonbeszélgetés általában a fatikus kommunikációval kezdődik, ez az instant messagingnél gyakran elmarad vagy minimálisra csökken, olyankor is csak arra szolgál, hogy ellenőrizze, valóban elérhető-e a kommunikációs fél, ezért a társalgás bevezetése (ha van) általában csak annyi, hogy *szia* vagy *helló*. A hozzászólások hossza limitált; a hosszabbakat rövidebb egységekre kell és szokás törni a kommunikáció folytonossága érdekében. A fordulók hosszabbak, mint a chatnél. Crystal vizsgálatai szerint például az instant messaging üzenetek átlagosan 5,81 szóból, míg a chatüzenetek 4,23 szóból állnak (Crystal 2006: 251). A magyar nyelvű IM-korpuszban a hozzászólások átlagosan 4,2 szóból állnak.

Itt is jellemzők a párhuzamosan futó dialógusok vagy témák. A feedback nem szimultán, de közeli. A társalgás szerveződése szempontjából fontos eltérés a chatkommunikációval szemben, hogy az instant messaging bizonyos típusainál látható a szövegprodukciónak¹⁹, más típusoknál pedig tudható, hogy a partner éppen produkciós aktusban van: látható az ablak alsó részében például egy felirat: *X. Y. is typing ' X. Y. gépel'*

9. ábra A produkciós folyamat jelzése (instant messaging)

¹⁹ A talk nevű IM-szoftver esetében a teljes produkciós folyamat látható. E szoftver azonban manapság ritkán használatos.

A nyelvi kivitelezésben karakterikusak a rövidítések, a javítatlan gépelési hibák, a mondatkezdő nagybetűk és a mondatzáró írásjelek elhagyása, továbbá az egyeztetésbeli hibák. Pl.:

Message history for Nov 20, 2006

csaba said at 6:38PM:

komolyan, ne akadj ki rajta! Péter sajnos ilyen

dora said at 6:39PM:

Nem rajta akadok ki amúgy, hanem a helyzeten

csaba said at 6:40PM:

Péter akkor is olyan, akivel nem lehet vitatkozni, mert mindig neki van igaza, mindig övé az utolsó szó

dora said at 6:41PM:

Bár tudja, hogy nincs igaza, csak nem meri belátja

dora said at 6:41PM:

Ezt jól megaszondtam

3.8. Chat

A **chatkommunikáció** (chat <ang. *chat* 'csevegni, csevegés') olyan nyelvi interakció, mely során legalább két kommunikációs partner legalább egy-egy nyelvi megnyilatkozást tesz. A megnyilatkozások között tematikus összefüggés figyelhető meg, melyek folyamat tematikusan oda nem kapcsolódó egyéb hozzászólások szakíthatják meg. A chat valós idejű, (szinte) szinkrón kommunikáció, mely (billentyűzet segítségével létrehozható) látható jelek segítségével, dialogikus formában valósul meg. A kommunikációs partnerek nincsenek azonos térben. A chat kommunikáció során a közvetítő közeg az internet hálózata, a kommunikációs folyamat – a részt vevő felek beleegyezésétől függetlenül – rögzíthető (vö: Brinker 1996: 12, Schönfelt 2001: 27).

A chat az e-mail mellett a legnépszerűbb, és talán leginnovatívabb és legkreatívabb online kommunikációs forma. „A világháló [...] valós idejű »csevegésre« vagy *chatelésre* is lehetőséget nyújt; ismerősök és ismeretlenek között csakúgy, mint viszonylag jól ismert személyekből álló csoportokban. A csevegés feltehetőleg az egyének által leggyakrabban használt webfunkció” (Rosengren 2004: 124).

Az első lehetőséget az élő internetes csevegésre az IRC (<ang. *Internet Relay Chat* 'Internet alapú csevegés') biztosította, melyet 1988-ban Jarkko Oikarinen fejlesztett ki Finnországban az Oulu Egyetemen. A korábbi talksoftverek csupán két résztvevő beszélgetését tették lehetővé oly módon, hogy a kommunikációs felek betűről betűre láthatták egymás hozzászólásainak megalkotását. Oikarinen célja az volt, hogy ezek korlátait átlépve egy elektronikus valós idejű beszélgetőrendszert alakítson ki, mely sok-a-sokhoz-kommunikációt²⁰ tesz lehetővé.

Gyors elterjedésének köszönhetően 1989-ben már 40 IRC-szerver létezett, melyeken átlagosan 12 felhasználó tartózkodott. Mára a mIRC világméretű rendszerré vált, ami gyakorlatilag korlátlan számú felhasználó egymással való társalgását teszi lehetővé, vagyis elvileg annyi ember tud a képernyőn keresztül a billentyűzet használatával írott formában társalogni, ahányan az adott pillanatig bejelentkeztek a hálózatra ország- és kontinenshatároktól függetlenül. Használatához speciális szoftver szükséges (pl: Homer,

²⁰ A many to many communication magyar megfelelőjeként Terestyéni a *sokak kommunikációja sokakkal* kifejezést használja (vö.: Terestyéni 2006: 234).

IRCLE, mIRC), ezen keresztül csatlakozik a felhasználó a szerverhez, ennek segítségével tud bekapcsolódni a csevegésbe.

Az IRC tulajdonképpen virtuális találkahely, ahol a Föld bármely pontján tartózkodó emberek összejöhetnek, kommunikálhatnak egymással. Seidler éppen ezért az IRC-et világméretű nyilvános kommunikációs formának nevezi (Seidler 1994: 96). Az IRC-hálózat témakörök, illetve nyelvek szerint csatornákra oszlik. A társalgás különféle csatornákon vagy szobákban megállás nélkül folyik. A chatszobák tehát a nap 24 órájában működnek, a társaságra vágyók bármikor találhatnak beszélgetőpartnert. A csatorna addig él, míg legalább egy bejelentkezett felhasználója van. A műfaj elnevezéséből következik, hogy az itt folyó beszélgetés célja a szabadidő kellemes eltöltése, vagyis a társalgási stílus műfajaihoz tartozik.

Az IRC-en gyorsabban terjednek a hírek, mint a hírcsatornákon. Így az első hírek a világ különböző pontjaira nem a CNN-en keresztül, hanem az IRC-ről érkeztek például az izraeli háborúról, a moszkvai puccskísérletről (1992) vagy a kaliforniai földrengésről (1994). Mára azonban előtérbe került az IRC informális jellege.

Az internetes csevegés másik típusa a **webchat**. A világhálón számos weboldal található, melyeken lehetőség nyílik chatelésre. Az oldalon az adott mezőre klikkelve általában új ablakban nyílik meg egy chatfelület. Az ember választ egy felhasználói nevet, és csatlakozik az adott témában beszélgetőkhöz. Fontos ismertetőjegye e chattípusnak, hogy nem szükséges kiegészítő szoftver hozzá, az adott webes felületet használva kapcsolódhat be a felhasználó a beszélgetésbe, sok esetben akár regisztráció nélkül is. Ez utóbbi tulajdonság sejteti, hogy a webchat kevésbé kontrollált. Magyar oldalakon webchatre például televíziók, folyóiratok, rádiók honlapján lehet bukkanni. A 21. sz. mellékletben a Danubius rádió honlapján, illetve a www.webchat.hu-n található webchatról látható egy-egy példa.

A webchat kevesebb technikai lehetőséget nyújt a résztvevők számára, mint az IRC, legtöbbször csupán a hozzászólások begépelésére és olvasására nyílik lehetőség (például nem lehet visszagörgetni a szöveget, nem lehet kilépés nélkül nevet változtatni, nem látszik, ha valaki kilép, nem ellenőrizhető, ki melyik szerveren keresztül csatlakozik, melyik csatornát használja stb.). Míg a webchaten csak meglévő szobákba lehet belépni, az IRC-n bárki könnyedén létrehozhat saját szobát, és ott gyakorolhatja az operátori jogokat. A webchatet sokan az IRC egyszerűsített változatának tekintik. A webchat általában meglévő oldalak kiegészítő szolgáltatása, ezzel igyekeznek az oldal fenntartói rendszeresen a honlapra csábítani látogatókat. Ebből kifolyólag a webchates felületek sok reklámot tartalmaznak, melyek akadályozhatják a kommunikációt. Az IRC felhasználói felülete ezzel szemben teljes egészében a kommunikációs funkcióknak van alárendelve.

Egyes weboldalakon találkozhatunk „provider chattel” (vendégszoba) is, melynek sajátossága, hogy adott chatszobában előre bejelentett rendezvényeket tartanak, azaz híres, érdekes embereket, szakembereket hívnak meg, az érdeklők, rajongók kérdéseket tehetnek fel.
[22. sz. melléklet]

4. A CHATKÖMUNIKÁCIÓ

Dolgozatom második felében az első, eredeti chattípust – az IRC-et – vizsgálom. Az IRC és chat szavakat szinonimákként használom, a másik típust webchatként emlegetem. A nyelvi adatokban lévő félkövér vagy aláhúzott kiemelések tőlem valók, az eredeti szöveg ilyen jellegű kiemelésre nem nyújt lehetőséget. A chat műfajának jellemzőit a mIRC nevű programról származó nyelvi adatok vizsgálata alapján ismertetem. A nyelvi adatok mögött álló szám a korpuszra utal. A számmal nem jelzett példák a [7]-es chatkorpuszból származnak. A mIRC angol program – jelenleg más nyelven nem is érhető el –, de a használata nem nehéz azok számára sem, akik más nyelvet beszélnek. A program a hálózatról könnyedén letölthető a www.mirc.com oldalról, ahol 44 nyelven olvashatók a használatához szükséges információk.

4.1. Az IRC használata

Ahhoz, hogy az IRC-ben részt vehessen valaki, szüksége van internetcsatlakozásra, és rendelkeznie kell a megfelelő szoftverrel. Választania kell magának egy maximum kilenc karakterből álló, mások által még nem használt nevet – ezt a hálózaton *username*-ként (<ang. 'felhasználói név') vagy *nick*ként (<ang. *nickname* 'becenév') emelgetik –, ami ritkán azonos a valós névvel.

Az IRC-szerverre való belépés után a felhasználó különböző csatornák közül választhat, amelyek többnyire témaorientáltak, de gyakran egy-egy város vagy intézmény neve a választás motivációja. Választáskor tehát elvileg két támpont van: a csatorna neve, illetve a *topic*ban (<ang. 'téma') megadott témája. Ezek azonban a legtöbb esetben nem adnak elegendő információt a csatornán folyó beszélgetés tartalmáról, csupán formalitásból állnak ott, ahogyan ezt az alábbi példák is igazolják. A csatorna neve mögött zárójelben a letöltés dátuma szerepel, a kettőspont után pedig a csatorna témája (*topic*) áll:

#magyar (2002. márc.15.): *igen, 3-tol van kedvezmeny, mert unnepnap!!*

#miskolc (2002. márc.15.) *Boldog névnapot csuzlee!!!!:))))*

#aladdin (2002. márc.24.) *Keresd a zenet: <http://www.ikke.hu/photos/ww.swf>*

#debrecen (2002. márc.15.): *Olyan hülye vagy, hogy a 100-as szög hozzád képest valóságos integrált áramkör!!!*

A beszélgetés idejében minden résztvevő otthon ül a számítógépe előtt, és a képernyőn látja, mit mondanak a többiek. Aztán begépelí saját mondanivalóját, majd az enter billentyű megnyomásával egyszerre mindenki számára láthatóvá teszi azt. Az üzenet gyakorlatilag időbeli késleltetés nélkül jut el mindenkire, még akkor is, ha a beszélgetőpartnerek a világ különböző pontjain vannak.

Az IRC-en kétféle társalgást lehet folytatni. A nyilvános, közös beszélgetés (public) mellett lehetőség van (külön szobában) magánbeszélgetések (*msg.* <ang. *message*, *privi* <m. *privát*) folytatására is, anélkül, hogy a többiek látnák a beszélgetés tartalmát. Lehet, hogy az alkalmi beszélgetőpartnerek a későbbiekben rendszeresen fognak kommunikálni, de annak is nagy a valószínűsége, hogy soha többé nem beszélnek egymással. Előfordul, hogy azok, akik rendszeresen ugyanazon a csatornán csevegnek, kisebb-nagyobb társasággá szerveződnek, és a valós életben is közös programokat szerveznek. Az első ilyen találkozót (IRC-Party) 1989. július 26. és 28. között Espooban (Finnország) rendezték. Németországban 1994-ig évente kétszer rendeztek háromnapos úgynevezett Relay Partykat (Seidler 1994: 103). Magyarországon a hasonló rendezvényeket IRC-találkozóknak, vagy IRC-bulinak nevezik.

4.1.1. Szövegfelszín, külső megjelenés

A chatkommunikáció megjelenése formailag leginkább egy beszélgetés írott változatára, esetleg egy drámai alkotás szövegére emlékeztet; technikai háttéréből adódóan azonban számos eltérést mutat a fentiektől.

A speciálisan strukturált chatablak fontos szerepet tölt be a chatkommunikáció kontextualizációja során: a szó szoros értelmében a beszélgetés keretét biztosítja. A chatablak három fő részből áll [23. sz. melléklet].

(1) A **résztevők névsora** mutatja, kik vannak bejelentkezve a csatornára.

(2) A **beviteli mezőbe** írhatja be a felhasználó hozzászólásait, és innen küldheti el azokat az enter megnyomásával.

(3) A **kiadóablakban** jelennek meg az adott szobába bejelentkezett felhasználók hozzászólásai, csillagozott közlései (a szerverre érkezés sorrendjében), valamint a rendszerinformációk (állapotsorok).

A kiadóablak fölötti tálca (4) mutatja, hány szobába van bejelentkezve a felhasználó. A szobák neve villogó pirosra vált, ha új üzenet jelenik meg ott, illetve hangjelzés is figyelmeztethet erre. Itt láthatók a magánszobák is, melyet a beszélgetőpartner nickneve jelez. A chatszöveget formálisan sorok alkotják. Egy-egy sor tartalmazhatja a felhasználó által létrehozott hozzászólást (5), vagy csillagozott közlést (6), vagy az automatikusan generált rendszerinformációkat (7). Ezek egymást váltva jelennek meg a chatablakban.

A **hozzászólás** a chatkommunikáció alapegysége: egy felhasználó által megjelenített (begépett és elküldött) összefüggő, sorokba nem tördelt közlésegység, mely tartalmazza a felhasználó nevét (csúcsos zárójelben <>) és közlendőjét. Az egyes hozzászólások sorrendje bizonyos mértékig véletlenszerű. A (közel) azonos időben elküldött hozzászólások képernyőn való megjelenésének sorrendje a technikai feltételek függvénye (pl.: hálózati kapcsolat minősége). A szöveg tagolása ezen túl – azaz a hozzászólások hossza, tartalma, belső tagolása – teljes mértékben a felhasználókon múlik.

A **csillagozott közlés** vagy csillagozott kifejezés olyan *-gal kezdődő hozzászólás, esemény(sor-)leírás, melyben a beszélő egyes szám harmadik személyben ír magáról érzelmi állapota, illetve nem látható, elsősorban nem nyelvi cselekvései kifejezése érdekében. A

csillagozott közlések olyan eseménysorokat írnak le, melyek normál esetben a face-to-face-kommunikáció velejárói, és nem kívánnak nyelvi megjelenítést. Például:

*[23:00] * lajosch zavaraban elpirul es kimegy a konyhaba*

Rendszerinformációk (státuszsorok) azok a három csillaggal jelzett sorok, melyeket a szoftver adott események bekövetkezésekor automatikusan, előre kiszámítható módon megjelenít a képernyőn. A rendszerinformációk minden esetben angolul jelennek meg. Ilyenek például a felhasználók ki- és belépését, illetve névváltoztatását jelző közlések. Például:

*[20:14] *** Tempest has left IRC*

*[21:24] *** Krisz_ is on IRC*

*[21:45] *** Bettike is now known as Vikica*

Az újabb hozzászólások, közlések mindig a korábbi szöveg alatt jelennek meg, a korábbiak – az újak megjelenésével egyidejűleg – folyamatosan gördülnek felfelé a képernyőn. A hozzászólások sorrendje egyrészt attól függ, mikor küldte el az illető, azaz mikor járult hozzá az enter billentyű megnyomásával ahhoz, hogy közlése láthatóvá váljék más felhasználók számára, másrészt a hálózat minőségétől, terheltségétől. Éppen ezért előfordulhat, hogy ugyanazon felhasználó összefüggő hozzászólásai közé más hozzászólások, rendszerinformációk vagy egyéb sorok kerülnek. Az, hogy mi jelenik meg a képernyőn egyéni beállítások függvénye is. Beállításoktól függően például a rendszer automatikusan a hozzászólás elé illeszti a hozzászólás elküldésének időpontját.

Ugyanaz a beszélő egyszerre több csatornán, több beszélgetésben is részt vehet. Ilyenkor az egyes csatornákon/szobákban folyó beszélgetéseket külön ablakban látja. [24. sz. melléklet] Annak, aki egyszerre több beszélgetést folytat, egyszerre több ablakot is kell figyelnie. Az adott ablakban a csatorna neve színesen villog, ez jelzi, hogy ott még olvasatlan üzenet található.

A beszélgetések szövegei elmenthetők. A csatornán folyó beszélgetés(ek) mentett változata a log(fájl) (< ang. to log '(hajó)naplóba beír, bejegyez'). Ilyen logfájlok alapján épül föl a vizsgált korpusz.

4.2. Technológiai keretfeltételek és az azokból adódó kommunikációs jellemzők

A chat nyelvhasználatát erősen befolyásolják a technológiai feltételek, melyek létrejöttét lehetővé teszik, éppen ezért a chatet vizsgálva nem szabad figyelmen kívül hagynunk, milyen módon és mértékben befolyásolják a technológiai keretfeltételek a diszkurzív internet alapú kommunikációs folyamatban a tervezést, a kivitelezést, a nyelvi megformálást.

Nem tekinthető azonosnak a chatbeszélgetések mentett változatának, a logfájloknak a vizsgálata és a chat diszkurzív, kommunikációs folyamatként való vizsgálata. A chatalapú kommunikáció célja ugyanis nem az, hogy elmenthető írásos dokumentumot hozzanak létre a résztvevők, hanem az, hogy interaktív kommunikációs „problémákat” oldjanak meg. Éppen ezért a chat vizsgálata nem korlátozódhat a logfájlok elemzésére. Figyelembe kell venni a kommunikációs helyzet (technikai, nyelvi) sajátosságait, a produkció jellegzetességeit, a kommunikációs folyamat dinamikáját (pl. a timestamps²¹ segítségével) és a nyelvi ökonómia megvalósulását. A vizsgálat során nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy nem ismerjük a kommunikációs folyamatot befolyásoló valamennyi releváns tényezőt. Ezt csak akkor állíthatnánk, ha például felvételt készítenénk a kommunikációs felekről, miközben részt vesznek a beszélgetésben. (Érdekes eredményekkel szolgálhatna például az arcjátékról, a szemmozgásáról; a szövegbevitel módjáról, tempójáról, folytonosságáról; az egér mozgásáról; illetve az egyén tevékenységéről készült felvételek elemzése).

A távkommunikáció (pl. telefon, távirat, tévé, chat, e-mail) minden formája az azt lehetővé tevő kommunikációs technológián alapul. A kommunikációs technológiának biztosítania kell a lehetőséget a közlendő létrehozására, feldolgozására, valamint továbbítására. A chat esetében a produkciós-recepciós eszköz az internetcsatlakozással rendelkező számítógép, mely kiegészül egy produkciós-recepciós környezetet biztosító (bizonyos típusú jelek továbbítására alkalmas) szoftverrel. A továbbítást befolyásolja az adathordozók minősége, állapota (pl. internetcsatlakozás minősége, hálózat terheltsége, szerver állapota) (vö.: Beißwenger 2005: 68–9).

²¹ A hozzászólások megjelenésének időpontja.

Abból kiindulva, hogy a chattechnológia segítségével olyan kommunikációs forma valósul meg, mely a résztvevő felek azonos idejű kommunikációs rendelkezésre állása mellett szinte szinkrón információcserét tesz lehetővé, és minden résztvevőnek lehetősége van a közlő és a befogadó szerepe között váltani, a chattechnológia a kommunikációs technológiák csoportján belül a diskurzustechnológiák közé sorolható (mint pl. a telefonálás is). A chattechnológia révén létrejövő kommunikációs forma mérvadó jellemzői:

- mediális grafikusság,
- megközelítőleg szinkronicitás,
- diszkurzivitás,
- lehetséges többoldalúság (multilateralitás).

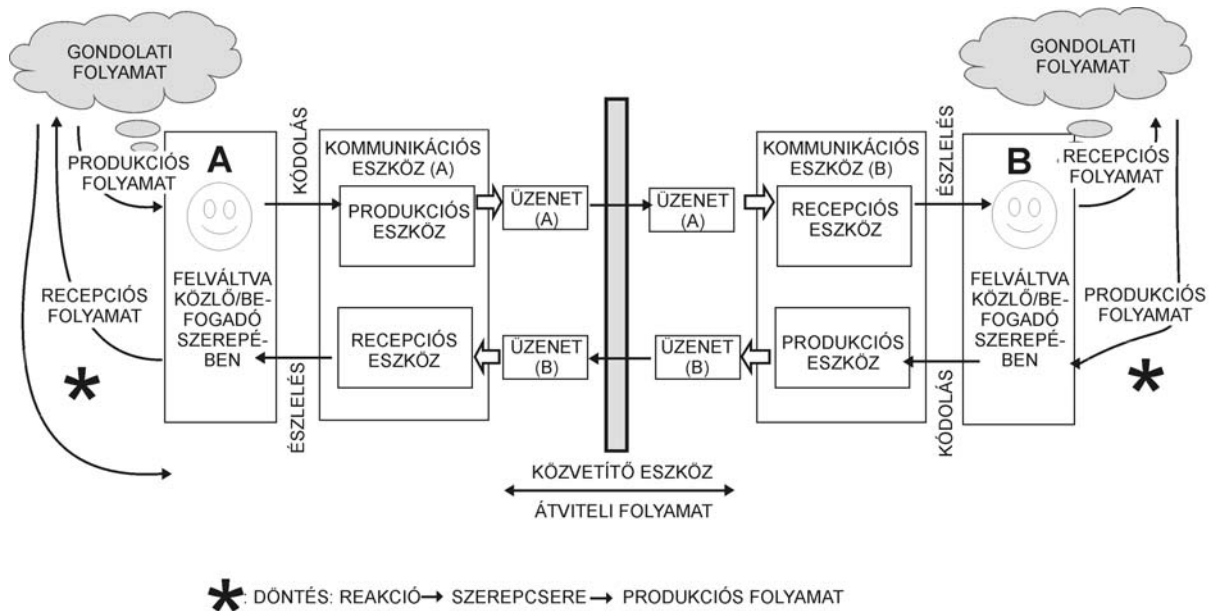
Mint említettem, a chattechnológia használatához megfelelő szoftverre van szükség. Az általánosan használt szoftverek a chat fenti jellemzőit a következőkkel egészítik ki:

- lehetőség a közlő és befogadó szerepe közti (önkéntes) váltásra,
- a produkciós folyamat privát aktus, melyet a kommunikációs partnerek nem érzékelnek,
- szimultán, egyidejű szövegprodukció: egyszerre több résztvevő is létrehozhat és elküldhet üzenetet,
- az elküldött üzenetek a szerverre érkezés sorrendjében jelennek meg a képernyőn,
- a hozzászólások képernyőn görgethető jegyzőkönyv formájában jelennek meg, az újabb hozzászólások linearisan hozzáillesztődnek a korábbiakhoz (azaz a korábbi hozzászólások visszakereshetők). (vö. Beißwenger 2003; Storrer 2001a: 462).

4.2.1. A chat technológiájának használata

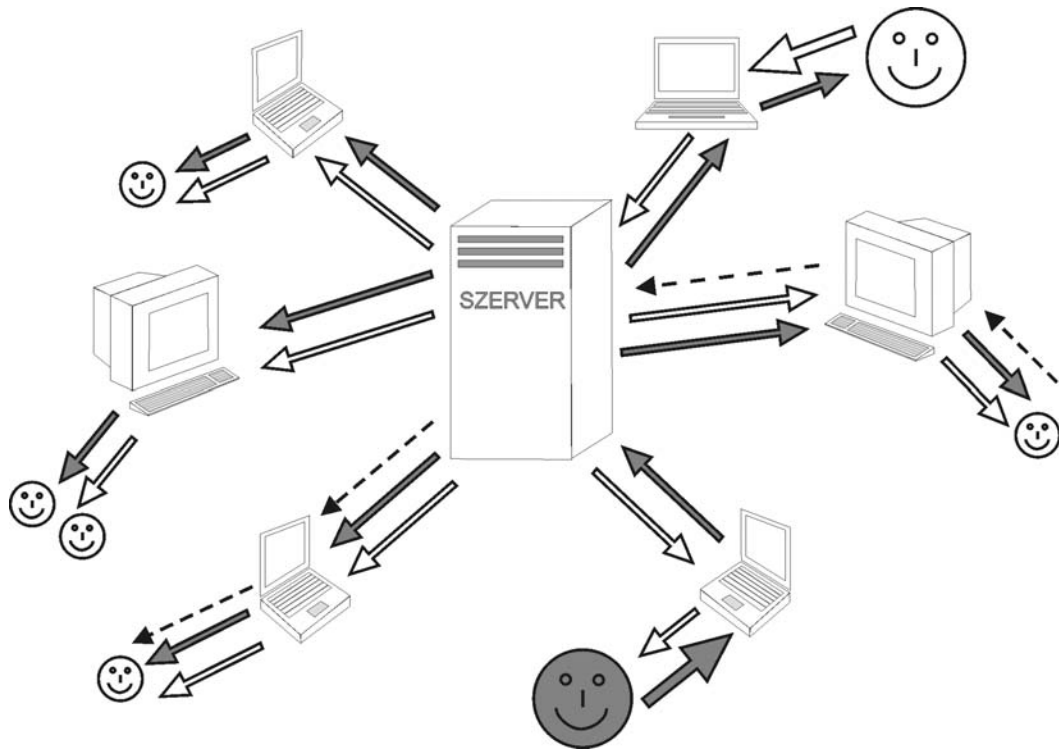
A 10. ábra azt mutatja be, hogyan kommunikálhat a chattechnológiát használva két résztvevő. „A” a produkciós folyamat során közlendőjét kódolja (nyelvi jelekké alakítja), majd a kommunikációs eszköz segítségével üzenetté alakítja és továbbítja (azaz gondolatait megfogalmazza, begépeli a billentyűzet segítségével és elküldi). Az átviteli folyamat során az üzenet a szerveren keresztül továbbítódik, majd megjelenik az üzenet „B” kommunikációs

eszközén, amit az észlelési és kognitív feldolgozási folyamat követ. Ezt követően „B” is közlővé válhat, és ugyanez a folyamat játszódik le fordított irányban (B → A) (vö.: Beißwenger 2003).

10. ábra A chatkommunikáció két partner között

A 10. ábra kétrésztvevős beszélgetést (instant messaging) ábrázol. A folyamatot a több résztvevős chatszobák esetén úgy kell elképzelnünk, hogy egyszerre több közlő és még több befogadó szerepel a közlésfolyamatban (11. ábra).

11. ábra Több résztvevős társalgás a chaten

Ha az egyik fél úgy dönt, hogy aktív résztvevőjévé válik a kommunikációnak, hozzászólását először meg kell teljes egészében alkotnia, majd egy klikkeléssel vagy egy gombnyomással elküldenie. Az elküldés előtti szakasz privát aktus, a chatpartnerek számára nem érzékelhető sem a szándék, sem a téma, sem a produkció folyamata. Ez a tény azt támasztja alá, hogy a chat a produkció és a percepció egymáshoz való viszonya alapján nem tekinthető szinkrónnak. A produkciós folyamat nem érzékelhető a partnere(ek) számára, mivel a begépelte szöveg csupán az enter lenyomása után válik láthatóvá. Ezt megelőzően a felhasználó még gondolkodhat, a szöveg változtatható. Sőt, az is előfordulhat, hogy a megalkotott szöveg elküldéséről lemond a résztvevő, mert időközben olyan hozzászólás jelent meg a képernyőn, amely miatt sajátját nem érzi aktuálisnak. Tekintve, hogy az üzenetek az elküldés előtt szerkeszthetők – a spontaneitás fogalmát is óvatosan kell alkalmazni a chatkommunikáció jellemzése során.

A technológiai keretfeltételek ismeretében a következőket állapíthatjuk meg a chatkommunikációról a térbeli és időbeli távolság/közelség tekintetében:

- A chat a közvetlen szóbeli kommunikáció mintájára, technikai eszközök segítségével valósul meg, ám a **résztevők fizikai személyekként nem érzékelik** (nem látják, nem hallják) egymást.
- A kommunikációs felek fizikailag külön térben, ám majdnem azonos kommunikációs helyzetben vannak: a számítógép előtt, valószínűleg zárt térben és egyedül ülnek, ugyanazzal a programmal dolgoznak, egymást nem látják. A csatornákat tekinthetjük szövegen alapuló virtuális helyeknek. A felhasználói felület és a használt program gyakran témája a beszélgetésnek. Ilyenkor a deiktikus szerepű elemek konkrétan a program részeire mutatnak: van egy közös mutatósi felület éppúgy, mint a face-to-face kommunikációban. Ám, tekintve, hogy fizikailag külön térben vannak, ha egy résztvevő nem szólal meg, nem tudják a többiek, hogy mit csinál. Ez a bizonytalanság a chat sajátossága. Éppen ezért **nem beszélhetünk a klasszikus értelemben vett szituációhoz kötött kommunikációról.**
- Csak az optikai csatorna részese a kommunikációnak: a billentyűzet segítségével létrehozható, és a képernyőn megjeleníthető jelek segítségével érzékelik egymást a kommunikációs felek. (Leegyszerűsítve: csak olvasás van, nincs gesztus, mimika, hang stb.)
- A számítógép közvetítette kommunikáció absztrakt technikai teret biztosít a **metaforák** számára, melyek azt a funkciót töltik be, hogy a közös absztrakt szituációt egy ténylegesen megosztott szituációra.
- Szinte szinkrón, végtelen számú résztvevője lehet.

A tervezés, megtervezettség fokát vizsgálva a következő szempontokra kell tekintettel lennünk:

- A chat **interaktív dialogikus folyamatok összessége**, akár a szóbeli kommunikáció.
- Az időbeli késleltetés (lassú válasz, hálózati gondok) félreértésekhez, a koherencia sérüléséhez vezethet.
- A chatszoftverek koherenciát támogató, elősegítő sajátossága, hogy **vissza lehet görgetni** a képernyőn korábban (a legutóbbi bejelentkezés óta) megjelent hozzászólásokat, továbbá az, hogy a hozzászólások előtt megjelenik a nicknév.
- Mivel a chatkommunikáció dialogikusan felépülő dinamikus folyamat, kevesebb lehetőség van az elmélkedésre, tervezésre, mint ahogyan az egyébként az írásra jellemző.

- A tempó rendszerint gyors, **alig van idő a tervezésre**. A résztvevők elvileg annyi időt száhatnak a tervezésre és kivitelezésre, amennyit akarnak. Ám, aki hosszabban elidőzik e folyamatoknál, azt kockáztatja meg, hogy lemarad, rövid időre kiesik a beszélgetés menetéből; időközben témaváltás is bekövetkezhet. Ilyenkor csak arra számíthat a felhasználó, hogy ha késik is a reakciója, a többiek emlékeznek majd rá, mihez kell kapcsolniuk az új hozzászólást, vagy visszagörgetnek, visszakeresik az előzményeket. A saját, hosszabb produkciós folyamat miatt a beszélgetés menetéből kieső felhasználó is elsősorban a visszagörgetésre vagy a visszakérdésre támaszkodhat (Ez utóbbi olykor zavaró lehet a többi résztvevő számára).
- A **chat hálózatosan épül**(het) fel. Ugyanaz a felhasználó részt vehet a kollektív beszélgetésekben, és mellette egy vagy több magánbeszélgetést is folytathat. Mivel egyszerre több beszélgetésben vesz részt, azokat egymással összefüggésbe hozhatja, utalhat rájuk, főleg, ha a közös beszélgetést a magán-beszélgetőpartnere is követi. Ily módon sajátos jelentéshálózatok jöhetnek létre.
- Adott szobában több aktuális téma esetén **párhuzamosan futó, egymásba ékelődő beszélgetések** alakulhatnak ki (akár kétfős beszélgetések esetén is).

A chatkommunikációt a nagyfokú nyilvánosság jellemzi. Ezt igazolják a következő sajátosságok:

- Bármelyik internetkapcsolattal rendelkező gépről lehet chatelni.
- A bejelentkezés után mindenki láthatja minden résztvevő (közös szobabeli) kommunikációs ténykedését, még ha nem is szólal meg valaki, tudható, sejtethető, hogy ott van. (Bizonyos csatornákról „kirúgják” azt, aki hosszabb ideig nem szólal meg. Ennek kivédésére elegendő bizonyos időközönként akár csupán egyetlen pontot beírni a közös ablakba.)
- Tudni lehet, mikor hányan vannak jelen, de nem tudni, ki rejtőzik a nickek mögött.
- Ugyanakkor lehetőség van (kétszemélyes) magánbeszélgetésre, de ez nem kényszer, nincsen semmiféle negatív következménye, ha a kezdeményezésre nem reagál a címzett.

Az interperszonális távolság, illetve a bizalmasság fokát vizsgálva az alábbi tényezők karakterisztikusak a chat esetén:

- Anonim, egymás számára idegen résztvevők vannak, nem tudni, ki rejtőzik a nickek mögött.

- Valamennyi résztvevő kommunikációs viselkedése alapján – kizárólag grafikus és nyelvi kifejezőeszközök segítségével – jellemzi magát.
- Léteznek ugyan olyan szűk körben használt chatszoftverek, melyek lehetővé teszik, hogy a résztvevők képe megjelenjen a szobában, ám nem biztos, hogy valóban azt ábrázolja a kép, aki a billentyűzetet használja.
- Mivel sokan, rendszeresen látogatják ugyanazt a chatszobát, nem kizárt, hogy (előbb-utóbb) személyesen is (meg)ismerik egymást.
- A kommunikációs helyzetből adódóan az egyes résztvevők között személyes találkozás nélkül is kialakulhat bizalmas viszony.

(vö.: Aschwanden 2001: 15–24; Beißwenger 2003; Beißwenger 2005)

4.3. Interakciószerveződés a chaten

A chat a diszkurzivitást, a szinkronicitást és a multilateralitást figyelembe véve a face-to-face kommunikációhoz közelít, így logikusnak tűnik a konverzációelemzés fogalmainak alkalmazása a chat leírásában, ám – a megvalósulás körülményeit is figyelembe véve – kiegészítések, megjegyzések nélkül nem alkalmazhatók a leírás során a diskurzuselemzés fogalmai.

Murray már 1989-ben megkérdőjelezte²², illetve mindenképpen problematikusnak tartotta a face-to-face kommunikáció leírására alkotott terminusok módosítás nélküli alkalmazását a chatleírás során (vö.: Beißwenger 2005: 72).

Werry is kiemeli, hogy az interakciószervező beszélőváltás a chaten nem úgy működik, ahogyan a beszélt diszkurzusban, a szerkezetek diszkontinuitása feloldható:

„turn-taking does not function as a means of managing interaction as it does in spoken discourse, and a degree of discontinuity in structures of exchange can be identified which would be unlikely to occur in spoken communication due to the transitoriness of speech and the tendency for overlaps to occur” (Werry 1996: 63).

Storrer szintén megkérdőjelezi a konverzációelemzés terminusainak egy az egyben való alkalmazását a chatkommunikáció leírása során. Indoklásként a chat különös interakciószervező sajátosságai közül a technikailag szervezett szekvenciálást emeli ki, továbbá azt, hogy – például a telefonálással ellentétben – a chaten nem érzékelhető, hogy a beszélgetőpartner épp figyel-e, hozzászólást alkot, vagy esetleg nem is ül a képernyő előtt. A produkció és a percepció aszinkronitása jelentősen kihat a beszélőváltás egyébként fontos, a szóbeli kommunikáció dialogikus szerveződését meghatározó rendszerére. A turn taking szabályok chatre való alkalmazásának alapfeltétele lenne, hogy – eltekintve az átmeneti relevanciahelyeken megvalósuló átfedésektől – egyszerre csak egy résztvevő beszéljen, mialatt a többiek hallgatnak, és kívárlják a megfelelő pillanatot, hogy magukhoz ragadassák a beszédjogot:

„Eine wesentliche Voraussetzung für die Anwendbarkeit der Regeln des Turn-Taking besteht nämlich darin, dass – von Überschneidungen an den Übergangspunkten

²² Beißwenger hivatkozása: Murray, Denise E. (1989: 333): When the medium determines turns: turn-taking in computer conversation. In: Hywel Coleman (Ed.): Working with Language. A Multidisciplinary consideration of Language Use in Work Contexts. Berlin. New York (Contributions to the Sociology of Languages 52), 319-337.

abgesehen – nur ein Gesprächsteilnehmer redet, während die anderen schweigen und einen geeigneten Moment für die Ergreifung des Rederechts abwarten” (Storrer 2001: 12).

A chaten azonban nem lehet érzékelti sem a produkciós, sem a recepciós folyamatot (nem tudni, ki gépel, ki az, aki csak hallgatózik, vagy a hozzászólására adott reakcióra vár). A fentiekből adódóan mindenki egyidejűleg rendelkezik a beszédjoggal, bárki bármikor hozzászólhat, új témát kezdhet stb.

Beißwenger is amellett érvel, hogy a központi interakciószervező kategóriák, mint beszédjog, forduló, beszélőváltás – legalábbis a standard chatkörnyezet leírására (webchat, IRC) – nem megfelelők:

„In Beißwenger (2003)²³ wurde schließlich explizit dafür argumentiert, zentrale interaktionsstrukturierende Konzepte wie *Rederecht (floor)*, *Sprach-handlungszug (turn)* und *Sprecherwechsel (turn-taking)* zumindest für Standard-Chat-Umgebungen (wie sie in den prominenten „Plauderchats“ auf dem WWW sowie im IRC gegeben sind) für gänzlich außer Kraft gesetzt anzusehen” (Beißwenger 2005: 73).

²³ Michael Beißwenger (2003): Sprachhandlungskoordination im Chat. In *Zeitschrift für germanistische Linguistik* 31 (2) 198–231.

4.3.1. Különbségek a chat és a face-to-face kommunikáció között

Milyen megszorításokkal alkalmazhatók a társalgáselemzés fogalmai a chat leírása során? A válasz megadásához a korábban már ismertetett technikai jellemzők mellett figyelembe kell vennünk, hogy a chatkommunikáció mely pontokon különbözik a face-to-face kommunikációtól.

- A face-to-face kommunikációban a résztvevők közös észlelési térben vannak. Ezzel szemben **a chatelők közös észlelési területe a képernyőre, az azonos szoftver felhasználói felületére korlátozódik.**
- A face-to-face kommunikációban a megértetés egyszerre több észlelési csatornán keresztül zajlik, melyek kölcsönösen befolyásolják a szavakkal kifejtett tartalom interpretációját. Ezzel szemben **a chaten az észlelés a vizuális csatornára korlátozódik.** A para- és extralingvisztikai elemeket – melyek a face-to-face kommunikáció nélkülözhetetlen vizuális és akusztikus részei – a chaten kompenzációs elemek helyettesítik. A face-to-face kommunikációban ezek használata ösztönös, a chaten tanulni kell.
- Mivel a megértés **a chatnél** nem akusztikus, hanem grafikus csatornákon alapul, **a résztvevők** számára lehetővé válik, hogy miközben a többiekre figyelnek, saját – akár több különböző személynek (szobába) szóló – hozzászólásukat megalkossák. Vagyis **egyszerre közlő és befogadó szerepét is betölthetik.**
- A **chatszöveg** időben nem ugyanúgy lineáris és múlékony, mint a klasszikus beszélgetés, mivel a chaten a hozzászólások írásban valósulnak meg, ebből kifolyólag könnyen elmenthető, és könnyen **visszakereshető**, újraolvasható, idézhető, folytatható stb. A számítógép tehát nem csupán kommunikációs-, hanem tárolómédium is. A tárolás a szóbeli kommunikációban nem, vagy csak körülményesen lenne megvalósítható (pl.: videó-, magnófelvétel).
- A face-to-face kommunikációban egyszerre csak egy ember beszélhet: elvek és konvenciók alapján történik a beszélőváltás és a beszédjog kiosztása, ezek határozzák meg a közlések szekvenciális sorrendjét. Ezzel szemben a chaten **a beszélőváltás tisztán technikailag meghatározott**, az üzenetek sorbarendezése a „malomelv” alapján történik, vagyis az üzenetek a szerverre érkezésük idejének függvényében

jelennek meg a képernyőn, szigorú lineáris rendben. Ebből kifolyólag a **meglévő üzenetek felülírása (az egyszerre beszélés mintájára) lehetetlenné válik.**

- A beszélőváltás technikai szervezése miatt a chaten nincs lehetőség átfedésekre, holott ez a beszélt nyelvben a beszélőváltásnál tipikus. A félbeszakítás koncepciója is értelmét veszíti, mivel ez azt feltételezné, hogy miközben valaki birtokolja a beszélő szerepét, a többiek hallgatnak, és várnak a megfelelő pillanatra, a beszédjog elragadására. **A chaten mindenki folyton rendelkezik a beszédjoggal.**
- A chat szimultaneitása ellenére (a résztvevők azonos időben ülnek a gép előtt) a **produkciónak és a közlés aktusának időben (kicsit) elválik egymástól.** A résztvevők annyi időt száhatnak a tervezésre és a kivitelezésre, amennyit akarnak. Hozzászólásként „készterméket” kap a befogadó. A résztvevőknek a hozzászólásokat úgy kell megalkotniuk, hogy nem tudják ír-e valaki közben. Ez tematikus átfedésekhez vezethet: a reakció nem a partner következő, hanem azutáni fordulójában jelenik meg, hiszen közben ő is írt.
- Míg a face-to-face kommunikációban a beszélőváltás szempontjából az átmeneti relevanciahelyek és a szelektálási eljárások relevánsak, ezek a szabályok a chaten nem (ugyanúgy) érvényesülnek. A chaten nem szükségszerű az átmeneti relevanciahelyek jelzése, érzékelése a szóátvételhez. **A chaten folyamatos önszelekció²⁴** van, azáltal, hogy a felhasználók az enter billentyűt megnyomják. Az a szabály, hogy egyszerre csak egy résztvevő beszélhet, a chatre nem érvényes. Mivel a hozzászólások produkciója és küldése individuális döntés függvénye, és az a többi, azonos időben beszélő vagy beszélni kívánó felhasználóval való egyeztetés kényszere nélkül megvalósítható, nincs szükség speciális jogokra.
- A chatkommunikáció résztvevőinek lehetősége van arra, hogy **önkéntesen ad hoc váltsanak a közlő- és a befogadószeret** között. Azt ugyanis, hogy ki beszél, sem a technikai feltételek, sem a kommunikációs felek közti megegyezés nem befolyásolja. A chatrendszer lehetővé teszi, hogy a résztvevő bármikor létrehozzon és elküldjön egy üzenetet.
- A gyakorlott chatelők képesek a közlő- és a befogadószeret közti gyors váltásra, sőt a **közlő és a befogadó szerepének (kvázi) egyszerre való betöltésére**, – azaz a képernyőn megjelenő szövegek **szelektív recepciójára** és ezzel egyidejűleg saját szöveg alkotására – annak érdekében, hogy kellően gyors, ökonomikus kommunikáció

²⁴ Iványi (2001: 80): ön(ki)választás vagy belválasztás

valósuljon meg. (Természetesen azzal is tisztában vannak, hogy ha esetlegesen elkerüli a figyelmüket egy-egy nekik szóló üzenet, van lehetőségük visszakeresni azt.) A két szerep egyidejű betöltése a face-to-face kommunikációban szinte elképzelhetetlen.

- A spontán, nem számítógép közvetítette diszkurzív folyamatban a szólás jogával rendelkező fél a fordulót azzal valósítja meg, hogy legalább egy forduló-szerkezetegységet szimultán létrehoz, hangosan megvalósít, ezáltal a résztvevőkkel érzékelteti. Ezt a befogadók folyamatos periódusként érzékelik. A chaten a procedurális sajátosságokból kifolyólag a közlőnek először a produkciós aktust kell végrehajtania, amit a küldés aktusa követ. Ha tehát egy résztvevő úgy dönt, hogy hozzáfűz egy hozzászólást a beszélgetéshez, először azt egészsként, **privát aktus keretében** kell megformálnia. Ilyenkor – a szóbeli kommunikációval ellentétben – a beszélgetőpartnerek nem tudják, hogy a produkciós folyamat éppen zajlik. A privát aktus végén a közlőnek gombnyomással vagy klikkeléssel kell elküldenie az üzenetet, amennyiben a többiek számára láthatóvá szeretné tenni. A közvetítő eszköz(ök) feldolgozás és továbbítás után megjeleníti(k) a befogadók képernyőjén az **üzenetet kész egész egységként**.
- A chatkommunikációban a folyamat, mely a közlési szándéktól az arra kapott válaszig tart, több, egymást időben követő olyan lépésből áll, melyek nem mindegyike látható és tudott a partner számára. Ezzel ellentétben a szóbeli kommunikáció során folyamatos a visszajelzés:

12. ábra A közlési szándéktól a válaszig

A közlő számára nem érzékelhető a recepció (4) időpontja, továbbá a reagáló aktus kezdete és folyamata (5). A befogadó számára nem ismert a produkciós aktus kezdete (1), tartama, kivitelezése, továbbá az időbeli különbség a produkció és a publikálás (2) között. A résztvevők individuális szerepváltása a többi kommunikációs fél számára nem érzékelhető. Az üzenet publikáció és recepció közti útja senki számára sem érzékelhető. (Ezen azt értem, ami az enter lenyomása és az üzenet kiadóablakban való

megjelenése között a szerveren, hálózaton történik). Csak a válaszból derül ki egyértelműen, hogy célba ért az üzenet, de az nem, hogy mennyi idő alatt.) (vö.:Beißwenger 2005: 83) Az instant messaging kommunikációnál látható a produktív folyamat (pl. talk), vagy van arról információja a befogadónak, hogy a partner gépel (vö.: 9. ábra). A chatnél azonban „készterméket” küldenek a résztvevők.

- Mivel a hozzászólások sem egymást átfedve, sem egymásra íródva nem jelenhetnek meg a képernyőn, hanem minden egyes megalkotott és elküldött egység új sorban jelenik meg, nem áll fenn az a veszély, hogy a címzett számára a hozzászólás nem megfelelően észlelhető. Ezzel szemben a szóbeli kommunikáció során az egyidejű beszélés esetében fennáll a veszély, hogy az egyszerre elhangzott közlések egyike sem érzékelhető, értelmezhető a befogadó(k) számára.
- A résztvevők száma, folyamatosan változik a chaten, a hétköznapi beszélgetésekben ehhez képest (viszonylag) állandónak mondható.
- A chaten sokkal egyszerűbb valakit figyelmen kívül hagyni (ignorálni), mint a beszélgetésben. Sokan elhagyják a csatornát anélkül, hogy elköszönének. A többi résztvevő a rendszer által szolgáltatott információkból látja a státuszváltozást. A face-to-face kommunikációban ez elképzelhetetlen lenne, az üdvözlésnek, elköszönésnek szimbolikus jelentése van.
- Szünettel vagy szünet nélkül megvalósuló beszélőváltások a chaten is elkülöníthetők, de a logfájlok alapján ezek nem érzékelhetők (olyan erősen). Az aktív időszakokban a hozzászólások folyamatosan gördülnek a képernyőn, más időszakokban hosszú hallgatások figyelhetők meg: nem mozdul a képernyő. Ez élőszóban kínos lenne a csendet megtörő kísérletek nélkül. A chaten viszont nincs implicit kötelezettség arra, hogy a résztvevők folyamatosan hozzászóljanak, válaszoljanak. Hosszabb csend esetén feltételezhető, hogy a többiek másik szobában aktívan beszélgetnek, vagy épp mást csinálnak a gépen, esetleg nincsenek a számítógép előtt. Ebben az esetben is különbséget állapíthatunk meg a chat és a hétköznapi beszélgetés között, ugyanis ilyenkor a chatelők többnyire mellékes tevékenységet folytatnak, és kiváráják, míg újra megindul az élet a csatornán. Ez a különbség is a kommunikációs helyzetből adódik.

(vö.: Aschwanden 2001; Beißwenger 2003; Beißwenger 2005; Storrer 2000)

4.3.2. A beszélgetés strukturálása a chaten

A beszélgetés létrehozásakor a legfőbb cél, hogy a beszélgetőpartnerek biztosítsák, hogy ne mindenki egyszerre beszéljen, hanem úgy váltsák egymást, hogy megszólalásaik között minimális hézag legyen. A legfontosabb strukturális feladatok a beszélgetőpartnerek együttműködése, a beszélőváltás, a referenciák értelmezése és az időbeli sorrend (Iványi 2001: 78). Ebből adódóan az interakciós folyamat rendjének főbb elvei és szabályai összefoglalhatók a beszélőváltás, a szekvenciális rend és a javítási mechanizmusok szabályaiban.

A logfájlok alapján ugyan úgy tűnik, hogy a chaten a beszélőváltás rendezett, nincsenek átfedések, szabályos rendben egymás után következnek a felhasználók hozzászólásai. A beszélgetőpartnerek fizikai jelenlétével azonban lehetetlenné teszi a beszélőváltás face-to-face kommunikációhoz hasonló szabályozását. Ugyanis minden olyan jel, mely a forduló végén lenne, és jelezné az átmeneti relevanciahelyeket a para- és nonverbális szinthez tartozik, mellyel a chat nem rendelkezik.

A korábban vázoltak alapján tehát megállapíthatjuk, hogy a standard chatkörnyezetben zajló chatbeszélgetések szerveződése szisztematikus beszélőváltás nélkül zajlik. A turntaking-szabályok alkalmazási feltétele ugyanis az lenne, hogy amíg adott beszélő magánál tartja a szót, addig a többiek hallgatnak, és a megfelelő pillanatra várnak, hogy megszerezzék a szólás jogát. Itt azonban az esetek nagy részében nem csak egy aktuális beszélő van.

Amikor a chat kapcsán a közlő és a befogadó szerepe közti váltásról beszélünk, nem a konverzációelemzési értelemben használt önszelekcióról vagy önválasztásról²⁵ van szó, hiszen nem kell (az átmeneti relevanciahelyet kihasználva) a beszédjogért megküzdeni. Sokkal közelebb járunk a valós helyzet leírásához, ha a chat kapcsán nem a társalgáselemzési értelemben vett beszélőváltásról, hanem **individuális szerepváltásról beszélünk** (vö.: Beißwenger 2005: 84).

A fentiekből kifolyólag a standard chatkörnyezetben nem feltételezhető az explicit **beszédjog** megléte. Az olyan diskurzusformákban ugyanis, ahol a hozzászólások adekvát realizációja szempontjából nem döntő, hogy egyszerre (adott időpontban) egy vagy több hozzászólás valósul meg, a beszédjog kiosztásának szabályozása nem szükséges.

²⁵ Iványi ön(ki)választás vagy belválasztás(2001: 80):

A face-to-face kommunikációban tipikusan jellemző átfedések és megszakítások nem mutathatók ki a chaten, mert az elsőt kiküszöböli a szerver, a másodiknak pedig az lenne az előfeltétele, hogy valaki a közösség által elfogadottan betölti a beszélő szerepét, azaz kizárólagos beszédjoggal rendelkezik. Éppen ezért a megszakítás koncepciójáról sincs értelme a chat kapcsán beszélni.

A beszélgetés strukturálására alkalmazott módszer a chaten például az **adresszálás**. Éppúgy, mint a face-to-face kommunikációban a hozzászólás intézhető egy bizonyos kommunikációs partnerhez, úgy, hogy a célszemély nickjével kezdi a beszélő saját üzenetét. Azonban ez sem teljesen azonos a külválasztással, vagyis azzal, hogy a résztvevő kijelöli a következő beszélőt, mielőtt saját fordulóját befejezi. Az adresszálás alkalmazása itt nem jelenti a beszélőváltást, nem zárja ki, hogy ugyanakkor más résztvevők is megalkossák és elküldjék saját hozzászólásaikat. Nem számít ugyanis normasértésnek, ha az adresszálás ellenére a címzettől nem jön (azonnal) válasz, vagy ha mások is reagálnak az adresszált hozzászólásra, vagy ha a következő hozzászólás nem az előbbire válasz. Az adresszálás segít a beszélgetés stukturálásában, mert a befogadó könnyebben kiszűri a neki címzett üzeneteket.

A fentiek ismeretében könnyű belátni, hogy a technikai háttér, a speciális kommunikációs helyzet a fordulóhatárok hibás értelmezéséhez vezet(het). Bár a chatelők a face-to-face kommunikációból ismert fordulókonstrukciók és beszélőváltás szabályai felé orientálódnak, a hozzászólások határa nem feltétlenül esik egybe a forduló határával. Azt, hogy a fordulóhatárok megállapítása, felismerése a résztvevők számára is problematikusá válhat, az okozza, hogy a kommunikációs folyamatok egyes fázisai privát aktusként valósulnak meg (vö. 12. ábra). A résztvevők számára adott időpontban nem azonos mértékben hozzáférhető a közlésegyység, azaz minden résztvevő számára relatíve individuális szemszögből valósul meg (Beißwenger 2005: 84).

Az ökonomikus elveket követve a hosszabb mondandó esetében a beszélő jelezni kívánja, hogy még folytatja, amit elkezdett, például mondandóját szó vagy szerkezet közepénél megszakítva küldi el a hozzászólást, és gépel tovább, nem figyelve a képernyőre, ezáltal nem észlelve azt, hogy a másik már reagált is a még be nem fejezett fordulóra. A beszédjog (átmeneti) kisajátításának koncepcióját ugyancsak ökonomikus okokkal (is) magyarázható módon a partnerek nem (mindig) akceptálják.

Ezzel nem sérül az együttműködési alapelv, sokkal inkább arról van szó, hogy a résztvevők az interakciós folyamatnak a technikai háttér miatt minimálisan eltérő képét látják. A nonverbális csatornák hiánya, továbbá a produkció és észlelés teljes szimultaneitásának

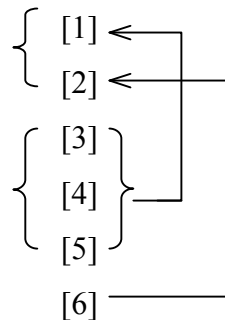
hiánya miatt bizonyos (még nem teljes) közléseket teljesen megvalósított fordulóként, másokat csupán fordulótöredéknek értelmeznek a befogadók.

Az alábbi beszélgetésben krystal egy fordulónak szánja a [7]-et és [9]-et, ezt jelzi is a hozzászólás végén a vessző és a befejezetlen struktúra: *egyrészt...* Feltételezhetően, de nem bizonyosan a publikálás pillanatában jutott eszébe, hogy megtoldja a mondandóját a [10]-zel. Erre a [9] végén álló pont utal. *_jancsi_* valószínűleg [7] ismeretében alkotta meg [8]-at, de feltehetőleg felismerte, hogy nincs vége a [7]-tel elkezdett fordulónak. [Kiemelés tőlem.]

- [1] <*_jancsi_*> *total igazat kell adjak neked*
- [2] <*krystal*> *Az mindig jo, ha az embernek igaza van.*
- [3] <*krystal*> :))
- [4] <*_jancsi_*> *szereted, ha igazad van?*
- [5] <*_jancsi_*> *a nok mind ilyenek :)*
- [6] <*_jancsi_*> *neha rajuk kell hagyni, hadd oruljenek :)*
- [7] <*krystal*> ***Egyrészt ne általánosítsunk, annak sosincs jó vége,***
- [8] <*_jancsi_*> *na jo jo, de ezt nem lehetet kihagyni :)*
- [9] <*krystal*> ***másrészt az nagyon rossz érzés, amikor utálod hogy igazad van.***
- [10] <*krystal*> ***vagy volt valamiben.***
- [11] <*_jancsi_*> *latom, magyart nem veletlenül tanítanak neked, jól tudsz magyarazni :)*
- [12] <*_jancsi_*> *mit kene meg rolad tudni?*

[bandi] és baby3 beszélgetéséből is látható, hogy a formális egységek nem feleltethetők meg a klasszikus értelemben vett fordulóknak, hiszen a [3], [4] és [5] egyértelműen egy fordulót alkot, és minden bizonnyal [1] és [2] is. Feltehető továbbá, hogy baby3 már [1] után elkezdte megalkotni [3]-at, nem tudva, hogy [bandi] nem fejezte be a fordulót, és saját hosszú fordulója alkotása közben nem nézett fel, vagy célszerűbbnek tartotta befejezni a megkezdett fordulót, és csak azután visszatérni/reagálni a korábbi javaslatra. [Kiemelés tőlem.]

- [1] <[bandi]> majd ezt meg megtargyaljuk
- [2] <[bandi]> 1x sorozatnenk együtt
- [3] <baby3> Ha legközelebb összetalálkozunk örülnék, ha arról számolnál be,
- [4] <baby3> hogy pozitív irányba
- [5] <baby3> sikerült elmozdítani az ügyet
- [6] <baby3> **Ok.** egyszer sörözzünk...

13. ábra Szomszédsági párok

Látható, hogy így a szomszédsági párok [2, 6] távol kerültek egymástól. Tematikai újrafelvétel szükséges ahhoz, hogy világos legyen, hogy baby3 a sörözésre vonatkozó javaslatra reagál. A példa azt is jól igazolja, hogy a produkció rejtett tevékenység, és többek között ebből kifolyólag a recepció diszkontinuitása jellemző a chatkommunikációra. Az üzenet megalkotása, illetve szerverre való elküldése előtt nincs egyeztetés a partnerekkel a „szereposztást” illetően.

A forduló befejezetlenségét egyesek az írott kommunikációban a félbeszakítás jeleként használt három ponttal jelzik, mások extrém helyen szakítják meg a mondandót, éreztetve ezzel a szintaktikai, szemantikai hiányt. Angol példák igazolják, hogy a százalékjel használata a hozzászólás végén szintén hasonló funkciót tölthet be (vö.: Herring 1999: 1. n.).

Mindezek ismeretében módosítanunk kell a hozzászólás fogalmát, és megadnunk a forduló chatre alkalmazható meghatározását:

A **hozzászólás** a chatkommunikáció *formális* alapegysége: egy felhasználó által *privát aktus* során megalkotott (begépelte és a szerverre az enter billentyű segítségével elküldött), *az azonos szobában résztvevők képernyőjén megjelenített* összefüggő, sorokba nem tördelt közlésegyeség, mely tartalmazza a felhasználó nevét (csúcsos zárójelben <>) és közlendőjét.

Fordulónak a chat vizsgálata során azon hozzászólások összessége tekintendő, melyek ugyanazon felhasználótól származnak, lezárt tartalmi-gondolati-érzelmi-pragmatikai egységet alkotnak; és azzal a céllal jöttek létre, hogy egy pozíciót töltsenek be a társalgás szerkezetében. A forduló egy vagy több hozzászólásból állhat, vagyis a speciális kommunikációs helyzet miatt megjelenhet formálisan egymástól különálló egységekben.

Kis túlzással állíthatjuk, hogy a hozzászólások hosszát tekintve semmiféle korlátozás nincs érvényben. Adott esetben tehát – kevésbé ésszerűen – akár 0 karakterből álló hozzászólással is „részt vehet” valaki a kommunikációban. Nem ritka azonban az egy-két karakterből álló hozzászólás. Önállóan általában a kérdőjel, felkiáltójel áll. Ezek esetében is jellemzőbb a halmozás. Pl.:

<IIL> boldog szulinapt

<adri20> ??

<adri20> Ja, értem már!

A minimális méretű hozzászólásokhoz sorolhatók továbbá a csupán egy emotikonból állók:

[20:06] <kedves> leugrik a foldre, az a pince

[20:07] <djoki> :)

[20:07] <kedves> ez biztos valami marson hasznalatos szlogen

A hozzászólás maximális hossza tetszőleges lehet. A hosszú hozzászólások azonban technikai okokból lassíthatják a kommunikáció menetét, ezért a felhasználók a rövidebbeket részesítik előnyben. A vizsgált korpuszban egy hozzászólás átlagosan 7,26 különírt egységből áll (beleértve az írásjelhalmozást és az emotikonokat is).

A hozzászólások belső tagolása nem következetes, általában felhasználónként változik. A tagolásban elsősorban az írásjelek játszanak fontos szerepet.

4.4. A chatszövegek felépítése

Annak, aki korábban még nem látott chatszöveget, és nem chatelt, első ránézésre kaotikusnak és átláthatatlannak tűnhet a chatszöveg. Mintha a résztvevők a nyelvi fejlődésben a néhányszavas mondatok szintjén megálltak volna, és vidáman elbeszelnének egymás mellett. Egyesek szerint a chatszövegek szervezetlenek, tartalmilag hiányosak, hovatovább értelmetlenek. Felmerül azonban a kérdés, hogy milyen mértékben tekinthető szervezetlennek, hiányosnak a szöveg, amennyiben segítségével eredményes kommunikációt lehet folytatni a csevegő fórumokon. A hiány nyilván kiegészül, a szervezetlenség nyilvánvalóan látszólagos, illetve viszonylagos. A válaszokat ismét a technikai háttér ismeretében adjuk meg.

Az, hogy első olvasatra a szöveg valóban meglehetősen inkoherens benyomást kelthet, arra vezethető vissza, hogy

- több téma keresztezi egymást,
- egyes beszélők több témához is hozzászólnak,
- nem minden beszélő szól hozzá ugyanahhoz a témához,
- nem minden beszélő szól hozzá minden témához,
- nem minden beszélő szól minden beszélőhöz.

A chatek tulajdonképpen végtelen beszélgetések képernyőn összefonódó láncolatai. Nem csupán a fizikai megjelenés miatt, hanem tartalmilag is, hiszen vannak olyan beszélők, akik több beszélgetésben is részt vesznek. A résztvevők jönnek-mennek. A szó az egyik témáról a másikra terelődik. Néha több beszélgetésszál fut párhuzamosan, anélkül, hogy egymást befolyásolnák, néha módosul a téma az egymást keresztező beszélgetésekből adódóan, olykor megszakad a beszélgetéssor, az új témák kioltják a régit; van, hogy nem ismerhető fel semmilyen téma.

4.4.1. Párhuzamos dialógusok

Az IRC-en bármi válhat a beszélgetés tárgyává. A vizsgált korpuszban a leggyakoribb téma a számítógéppel, illetve számítógépen végzendő feladatok szakmai megvitatása, aktuális politikai, társadalmi, közösségi események megvitatása. A magánbeszélgetések többségéről feltételezhető, hogy tartalmuk többnyire ismerkedő vagy erotikus beszélgetés.

A tematikusan összefüggő beszélgetések nem koherensen jelennek meg a képernyőn. Mivel a beszélgető felek nincsenek közös térben, hiányoznak az átmeneti relevanciahelyek. Nem lehet pontosan tudni, hányan követik figyelemmel a szobában folyó beszélgetést, és technikai okokból azt sem tudhatjuk előre, kinek a hozzászólása fog legközelebb megjelenni a képernyőn. Ebből kifolyólag a beszélgetéseket oda nem illő, zavaróan ható megnyilatkozások tarkítják, szakítják meg. **Párhuzamosan folyó beszélgetések** esetén ez félreértésekhez vezethet. Az IRC lehetővé teszi, hogy a felhasználó egy időben több beszélgetést folytasson, és közben még a közös beszélgetésben (public) is részt vegyen. Hosszabb ideje folytatott öt-hat párhuzamos dialógus vagy polilógus esetén előfordulhat, hogy az ircelő elveszíti a fonalat, és rossz helyre gépeli be és küldi el az üzenetet. Nyilvánvaló, hogy ez számos félreértésre adhat okot.

Érdemes megfigyelni a 25. sz. mellékletben található beszélgetésrészletet. A részletnek három fő témája van: születésnap torták, eladó mp3-lejátszó, MaYaa viselkedése. (Az ugyanahhoz a beszélgetéshez tartozó megnyilatkozásokat a mellékletben ugyanolyan színnel jeleztem. Fekete szín jelzi az önmagukban álló megnyilatkozásokat.)

Egy korábbi téma folytatásaként Isti', MaYaa és davie ejt szót a születésnap tortákról. A két új témát zalus és drchucky veti föl 22:00-kor [1] és [2]. 22:03 és 22:15 között MaYaa viselkedése a fő téma (pirossal kiemelt részek), melyhez összesen 44 hozzászólás érkezik. A két érintetten kívül (zalus és MaYaa) csupán négyen reagálnak az elhangzottakra, lajosch nem szavakkal, csupán egyet sóhajtva [81] és a fejét rázva [83]. E beszélgetéssel párhuzamosan drchucky, davie és Gryzly folytat beszélgetést az mp3-lejátszó vételáráról (zölddel jelölt részek), Isti' és ugyancsak davie a születésnap tortáról (kézzel kiemelt részek). MaYaa és davie mindhárom beszélgetésben részt vesz. 22:05-től a MaYaáról folyó „trilógus” MaYaa, zalus és Arth_Dent között zajlik, a többiek nem szólnak bele. 22:08-tól 22:11-ig ez a csatorna egyetlen témája.

A képernyőn azonban (az imént említett három percet kivéve) megjelennek a tartalmilag összetartozó megnyilatkozások közé ékelődve teljesen eltérő témájú egyéb üzenetek is, elsősorban az újonnan bejelentkezők köszönései, kérdései. Az új felhasználók új beszélgetéseket kezdeményeznek, így a párhuzamosan futó beszélgetések száma folyamatosan változik. Előfordul, hogy egy-egy hozzászólás válasz nélkül marad, például a [91]. Nagyon valószínű továbbá, hogy EddIE és lajosch párbeszéde [88], [89] külön ablakban magánbeszélgetésként folytatódik, azaz *privíznek*.

A példához hasonlóan az IRC valamennyi publikus szobájában folyó beszélgetés **párhuzamosan futó, formálisan és (olykor) tematikusan egymásba szövődő polilógusokból épül föl**, amit egyéb információk egészítenek ki. A beszélgetés szövegébe ékelődve jelennek meg ugyanis a rendszerinformációk és a csillagozott kifejezések. Ez utóbbiak lehetőséget nyújtanak a nem nyelvi megnyilatkozások kifejezésére. Mivel a csillagozott közlések előtt csillag áll, az olvasó tudja, hogy olyan információ következik, ami nem tartozik szervesen a beszélgetés részéhez. A csillagozott közlések ugyanis az irclő közérzetéről, pillanatnyi cselekvéséről, mozdulatairól nyújtanak tájékoztatást. Az ilyen jellegű információkat élőszóban nem (mindig) szoktuk megfogalmazni, hiszen láthatók. Vö.: a 25. sz. melléklet [56] és [83] sz. hozzászólásait:

[22:08] * Arth_Dent ragyujtott.

[22:12] * lajosch fejet ingatva eltantorog a konyhaba

A csillagozott közlések érdekessége, hogy ilyenkor a felhasználó egyes szám harmadik személyben ír magáról. A csillaggal jelölt mondatok könnyen elkülöníthetők a beszélgetés többi mondatától, tehát nem szakítják meg a beszélgetést – ellentétben az új bejelentkezők hozzászólásaival, illetve a párhuzamosan folyó beszélgetések mondataival.

Olykor előfordul, hogy hosszabb ideig nem folyik érdemi beszélgetés a csatornán [26. sz. melléklet]. Ez azonban nem jelenti azt, hogy senki nem beszélget. Ellenkezőleg: a bejelentkezett felhasználók többsége ilyenkor minden bizonnyal magánbeszélgetést folytat.

Az IRC-szöveg tehát nem koherensen jelenik meg a képernyőn, intarzaszerűen egymásba ékelődnek az egyes beszélgetések sorai. Ráadásul egy-egy üzenet gyakran több, egymástól más üzenetekkel elválasztott sorból rakható össze. Nyilvánvaló, hogy az IRC szövege sajátos olvasási, szövegkezelési technikát igényel, hiszen a hagyományos lineáris olvasási módszer nem alkalmazható az IRC-szöveg olvasása során.

Az IRC-program sajátos technikai megoldásából adódik, hogy hosszabb elbeszélő, narratív részek nem fordulnak elő a szövegben. Viszonylag kevés ilyen példát lehet találni a vizsgált korpuszban. A 27. számú mellékletben található hét részletre tördelve jelenik meg a képernyőn. (Ennek oka a floodolás elkerülése, a figyelem fenntartása, a diskurzus gördülékenységének, megfelelő tempójának biztosítása.) Az egyes részek közé egyéb üzenetek ékelődnek.

A narratívum fő jellemzőit általában a produkció szempontjából határozzák meg. „A *narratívumot* olyan eszközként határozzuk meg, amely a múltbeli élményeket olyan rendezett mondatsor által reprezentálja, mely e sorrend révén mutatja be a szóban forgó események időbeli sorrendjét” (Labov–Fanshel 1977/2001: 425) [Kiemelés az eredetiben.].

Ilyenkor egynél több mondat erejéig tartja magánál a szót a beszélő. „Az ilyen narratívumoknak az az igazolása, ahogy az az esemény, amiről hosszabban beszámolnak, eltér a mindennapos tapasztalattól, s ez már önmagában feljogosít a hallgató figyelmének lekötésére” (Labov–Fanshel 1977/2001: 426). Ha a hallgató tudja, hogy a beszélő narratívumot mond, a narratív sorbarendezés központi szabálya érvényesül. A narratívum bevezetésében az általános propozíció fogalmazódik meg, aminek illusztrálására a beszélő a narratívumot szánja.

A következő részletben csak a narratívumhoz kapcsolódó részeket közlöm, a párhuzamosan futó dialógusokat/polilógusokat a könnyebb áttekinthetőség érdekében itt mellőzöm. Az eredeti szövegkörnyezet a 27. sz. mellékletben látható.

A chatrészletben megfigyelhető narratívum felépítése nagyrészt megfelel a narratív szabályoknak. Kaviaar egyik megjegyzését [1] kétségbe vonta babyfac3 [4]. Az eredeti állítását alátámasztandó, az előreutalás szabályának eleget téve kaviaar jelzi, hogy egy hosszabb forduló következik [9] (ehhez kapcsolódik babyfac3 nevét korigáló [12]). A narratív szakaszt a következő hozzászólások alkotják: [33], [36], [42], [46], [54], [57]. Ebben a beszélő eleget tesz a narratív orientáció szabályának: [33]-ban megjelöli a történet helyét, idejét, szereplőit, viselkedéssel kapcsolatos tudnivalókat. Majd ezt követően a narratív sorbarendezés szabályát alkalmazva ismerteti a történetet, mely hóbörgésre való készségét hivatott igazolni. [57]-ben a narratívum mintegy lezárásaként látható az értékelés. Erre az eredeti partner (babyfac3) nem reagál ugyan – megsérti az együttműködési alapelvet (kérdés, hogy kaviaar eleget tett-e a minőség és relevancia alapelvének), ám végigvárja a narratívumot és a hallgatói értékeléseket, és csak azután lép ki a csatornáról [74]. A hallgatóság reakciója nem a kiinduló témához kapcsolódik, sokkal inkább a történet értékeléséhez (T2a), illetve a történet értékelése kapcsán felmerülő új altémához (T2b). [70]-ben Arth_Dent minősíti a

beszélgetőket, illetve a beszélgetés tartalmát, ezáltal új témát vezet be (T3), melyhez két hozzászólás érkezik [72] és [73]. A szakaszt babyfac3 és kaviaar elköszönési szekvenciapárja [74] és [79] zárja (T4).

T1 T2a T2b T3 T4

1 A		[22:39] * kaviaar intelligensen néz ki a fejéből, mikor lesz már péntek??? hóbörögni kéne a pilvaxba vagy akárhol
4 B		[22:39] <babyfac3> kavi te tudsz olyat is?:)))
9 A		[22:41] <kaviaar> babyface3 nemismersz
12 A		[22:41] <kaviaar> -e
33 A		[22:44] <kaviaar> babyfac3 pl ma fagyiztam a parkban és kiültem egy padra előttem csúszda, kis kölkök száguldoznak rajta, új gyerek + anyuka lép a színre
36 A		[22:45] <kaviaar> babyfac3 anyuka vizslatja csúszdát iszonyúan majd leállítja az egész gyereksort a csúszdázásban, sáros a csúzda (kb ezt hallottam)
42 A		[22:45] <kaviaar> babayfac3, mindenki vár meg minden..anyuka zsebkendőt elő elkezdni sikálni a csúzdát
46 A		[22:46] <kaviaar> babyfac3, az elején engem ez nem is izgatott de aztán már úgy félhangosan morogtam hogy na, hát azokon a kis kölkökön van vagy 2-3 hónapig a ruha és mosni se nagyon gáz úgyis mindig kell
54 A		[22:47] <kaviaar> babyfac3, kb 5 percig takarított anyuka, többi anyuka szép csendbe nézte kis kölkök vártak a végén már én nem bírtam, beüvöltöttem hogy "ott van még 3 bacilus azt is lekéne szedni"
57 A		[22:48] <kaviaar> babyfac3 na kaptam egy csúnya nézést de legtöbben röhögtek :>
59 C		[22:48] <Greatz> jaaa, én azt hittem, hogy kiszakad a pelenka és csikos lett a csúzda, eh
60 D		[22:48] <djoki> greatz de disznó vagy :)
62 E		[22:49] <djjjozsi> kaviaar egy műholdképet is mutathattál volna egy szeméttelpről, ott tisztitgasson nem? :)
63 C		[22:49] <Greatz> rakhatta volna zacskóba is a kölkét, úgy jobban is csúszik :p
64 A		[22:49] <kaviaar> greatz csak a sár volt a kölkök cipőjéről
67 C		[22:49] <Greatz> sár kell az immunrendszerhez :)
68 A		[22:50] <kaviaar> djjozsi hát nem tudom hol élnek néhányan, németországban is azért van annyi göthös gyerek mert nem esznek elég koszt az antiszeptikus környezetben :>
69 C		[22:50] <Greatz> heti fél kilót meg kéne enniük :)
70 F		[22:50] <Arth_Dent> hujek vagytok mind :>
72 E		[22:50] <djjjozsi> Arth én az vagyok kössz a bókot :)
73 A		[22:50] <kaviaar> arth_dent, te idegen elem távozz tőlünk hüje bunkóktól :>
74 B		[22:50] <babyfac3> jo ejt mindenkinek
79 A		[22:51] <kaviaar> szia babyfac3

T1 „Höbörgési készség”

T2a A történet értékelése

T2b Az immunrendszer és a sár összefüggései

T3 A beszélgetők, illetve a téma minősítése

T4 Elköszönés

4.4.2. Kontextuális tényezők

A szituációs kontextus sajátosságaira már a korábbi fejezetekben is utaltam. Az anonim részvételi lehetőségéből kiindulva feltételezhető, hogy a chatelők nagy része nem ismeri a kommunikációs partnereket. A társadalmi, illetve személyes viszonyokat tekintve megállapíthatjuk, hogy a chatelés baráti hangnemben folyik, tehát a résztvevők egyenrangú viszonyban vannak, hierarchikus viszonyok nélkül baráti hangnemben szólnak egymáshoz. Ez nagymértékben befolyásolja a nyelvi elemek megválasztását és elrendezését. Tekintve, hogy többnyire egymás számára ismeretlenekről van szó, a világról való általános ismereteken túl közös ismeretként a chatbeszélgetések tartalma szolgál. A chatelők célja kommunikációs események megvalósítása, tehát bekapcsolódni a társalgásba.

A résztvevők a megnyilatkozó és a befogadó szerepét töltik be (egyszerre vagy felváltva). Az adresszálás révén egyes résztvevők közvetlen címzetteké válhatnak, ilyenkor a többiek az adott hozzászólás szempontjából mellékes résztvevők. A passzív résztvevők, akik neve látszik a névlistán, de nem szólnak, feltehetőleg bámészkodók (azaz nyomon követik a társalgást, de aktívan nem vesznek részt benne). Kimutatható a chaten a közvetítő, a beágyazott résztvevői és az aposztrophé szerep is, valószínűtlen a Tátrai által hallgatózónak nevezett (akiről a résztvevők nem sejtik, hogy követi a beszélgetést) szerep betöltése, mivel minden belépő nickneve megjelenik a listán (Tátrai 2004: 483–487).

A chatelők azonos időben, de más fizikai térben vannak a kommunikáció során – igaz, ugyanazt a szoftvert használják, vagyis a felhasználói felület egyfajta közös virtuális teret képez, mely olykor a rámutató térbeli utalás alapjává is válhat, éppúgy, mint a számítógép egyes elemei, főképp a képernyő. A dimenzionális térkijelölés – a valós közös tér hiánya miatt – kevésbé jellemző.

A valós idejűségből adódóan sokkal gyakoribb az időviszonyok megadása, az azokra való utalás. A beszédidő, eseményidő, referenciaidő megjelölése egyaránt gyakori.

A kommunikációs csatorna a számítógép, az internetes hálózat, vagyis a chatelők a szöveget a billentyűzet segítségével alkotják meg, és a képernyőt használva fogadják be. A szöveget többnyire visszakereshetik, publikálás előtt módosíthatják, bár feltehetőleg erre kevesebb gondot fordítanak.

A téma változatos és általában gyorsan változó, ennek megfelelően a résztvevők értékítélete a témáról és a kommunikációs folyamatról változó lehet. Tekintve, hogy semmiféle kényszer nincsen arra vonatkozóan, hogy valakinek chatelnie kelljen, a társadalmi megítélés kapcsán elmondható, hogy vannak olyanok, akik nem ismerik a chatet, így értékítéletük nem releváns. A chat ismerői közül feltehetőleg pozitív értékítélettel rendelkeznek azok, akik használják, és negatívvá, akik nem élnek e kommunikációs forma kínálatával.

A kontextus összetevői befolyásolják a ko-textust, azaz a szövegkörnyezetet vagy nyelvi kontextust. „Fontos azonban megjegyezni, hogy a stílus nem egyszerűen leképezi a kommunikációs helyzetet. A megnyilatkozás nyelvi megformálása egyúttal felismerhetővé is teszi azt a viszonyrendszert, amelyben a megnyilatkozások megjelennek. A megnyilatkozás stílusa ennél fogva visszahat a szituáció alakítására, a cselekvés végrehajtására és a téma kijelölésére, vagyis a kontextus létrehozásának lehetőségeire” (Tátrai 2004: 482).

A kontextualizációs folyamat során a résztvevők többször kényszerülhetnek arra, hogy a kontextusról kialakított addigi elképzeléseiket módosítsák. „A diskurzus résztvevőinek tehát lehetőségük van a **kontextusok manipulálására**, amely azt jelenti, hogy a megnyilatkozást vagy annak egy részletét nem az adott kommunikációs és nyelvi környezetben elvárható(bb) értelemben használják, hanem egy másik értelmezés lehetőségét nyitják meg” (Tátrai 2004: 491). [Kiemelés az eredetiben.]

4.4.3. Globális szerkezeti elemek

A chatszövegek a fentiek ismeretében kevésbé tekinthetők összefüggő koherens, ill. kohezív egészeknek. Az összefüggő szöveg(rész)eket olyan szöveg(rész)ek követ(het)ik, melyekben nehéz fenntartani a koherenciát, sőt bizonyos szövegrészeknél teljesen hiányzik a koherencia. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagynunk, hogy a chatszöveg nem egy komplex, strukturált, tematikusan és konceptuálisan összefüggő nyelvi egység. Nem lehet egyértelműen megmondani, hol a szöveg kezdete, közepe, befejeződése. Vannak azonban bizonyos minták, amelyek alapján a chat makroszerkezete konstitutív és leírható.

A chatbeszélgetés akkor kezdődik, amikor valaki belép egy chatszobába, és begépel, majd elküldi a hozzászólását. Akkor van vége, ha már senki nem ír. Adott felhasználóra vetítve a társalgás a saját belépésétől a saját kilépéséig tart, akkor is, ha közben nem beszél, csak hallgatózik. Tekintve, hogy a chat szobák nagy része éjjel-nappal működik, a chat véget nem érő beszélgetés, mely számos különböző beszélgetésből tevődik össze. E beszélgetések vagy párhuzamosan futnak egymás mellett, vagy váltják egymást, vagy (tematikusan is) egymásba szövődnek. E beszélgetésfolyamban újra és újra feltűnnek olyan szakaszok, melyektől sajátos jelleget kap a chat.

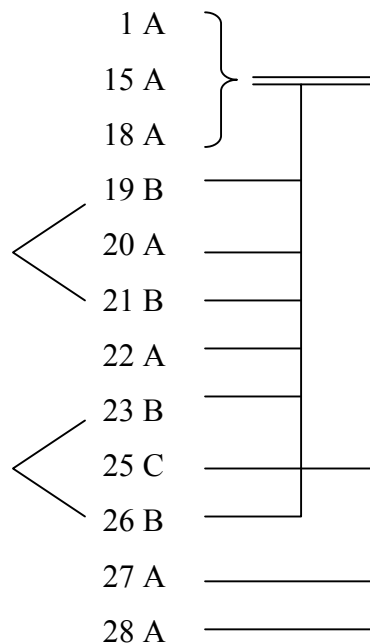
4.4.3.1. A társalgás kezdete

A társalgás kezdetét általában a partnerek üdvözlése jelzi. Alapvetően nem sérti meg a chaten érvényes normákat, ha az újonnan csatlakozók nem köszönnek, vagy köszönésüket nem viszonzozza senki. Erre az ökonómia és a kommunikáció fenntarthatósága a magyarázat. Visszaköszönni nem divat, amit ésszerűen meg lehet magyarázni: ha például egy ötvenfős, folyamatosan változó összetételű csatornán mindenki visszaköszönne mindenkinek, csak üdvözlésekből állna az ott folyó beszélgetés. Sokszor előfordul azonban, hogy az (ismerős) újonnan belépőt többen is köszöntik.

Az új kommunikációs partnerek érkezéséről egyébként a rendszer két helyen is jelt ad. Nevük egyrészt megjelenik a nickek listájában –, ami általában a képernyő szélén jeleníthető meg. Ezt azonban kevésbé szokták az éppen beszélgetők figyelni, sőt el is lehet tüntetni a képernyőről. Másrészt rendszerinformációk formájában is megjelenik az újak érkezéséről szóló hír (Például: **** djsimy has joined #danubius*). Igaz, ez a funkció is kikapcsolható. Talán ezért is jelzik sokan **köszönéssel** a csatornán való megjelenésüket és azt, hogy be szeretnének kapcsolódni a beszélgetésbe. Persze a face-to-face kommunikációból ismert illemtani szabály követése is a motiváló tényezők közé tartozik.

Az IRC-en az angolból átvett köszönési formák mellett (*hi, hello*) gyakori a *siasztok*, valamint kialakult egy speciális köszönési formula: *re*. Ez a köszönés akkor alkalmazható, ha valaki rövidebb távollét után tér újra vissza a csatornára (általában akkor, ha megszakadt a kapcsolata a szerverrel, és újra be kellett jelentkeznie, vagy rövid ideig nem volt a számítógép előtt). Ilyenkor a többiek is ugyanezzel a szóval üdvözlik. A szó feltételezhetően az angol *return* 'visszatérés' szóból jött létre elvonással. A *jó napot* jellegű köszönések ritkák, nem divatosak, használatuk kimértségre, távolságtartásra utal.

A dialógusok kezdésének másik elterjedt módja az **új téma indítása, kérdés felvetése**. Ilyenkor a kezdés szakasza több (ismétlődő) egységből állhat, mert nem biztos, hogy a csatorna többi résztvevője reagál. A téma újbóli felhozatalával többnyire szóra lehet bírni a résztvevőket. A következő példában látható, hogy Hegi90 kérdésére [1] csak négy perc múlva, visszautalásai [15] és [18] hatására jön válasz. A szomszédsági párok távol kerülnek egymástól (pl.: [1] és [25] vagy [25] és [27]), egyes fordulók több, egymástól távol kerülő hozzászólásból állnak (pl.: [23] és [26]), az eredeti kérdést és az arra adott első választ 17 hozzászólás választja el egymástól ([1], [19]).

15. ábra Témaindítás, szomszédsági párok

- 1 [22:14] <Hegi90> egyik ismerősömnnek reggel feltörték az msnjét. de a passát nem változtatták meg szal minden renden. Kérdés: hogyan lehet legegyszerűbben lenyomozni ki (ip-cím, v. esetleg az ipcímhez rendelt msn fiók) lépett be uccsonak a címére?
- 2 [22:14] <zyran> ParaZita tudom, h nem illik ilyet kerdezni, de megis
- 3 [22:14] <zyran> mennyi vagy? :P
- 4 [22:15] <zyran> v hanyas vagy? :P
- 5 [22:15] <ParaZita> mindenképpen 100as zyran.) aki mást mond, csak irigy.)
- 6 [22:15] <zyran> remelem ez nem az iq-d volt :P
- 7 [22:16] <ParaZita> a mennyi vagy kérdést viszont figyelmen kívül hagytam, ugyanis kort, súlyt nőtől nem illik kérdezni zyran, gondolom megérted
- 8 [22:16] <csaby> dagatt és öreg akkor
- 9 [22:16] <zyran> akkor biztos több, mint 20... ha mar nonek tekinted magad ;]
- 10 [22:16] <zyran> vagy inkább 30
- 11 [22:17] <csaby> 45 éves és 130 kg
- 12 [22:17] * CARla1 has quit IRC ("")
- 13 [22:17] <good_girl> :)))
- 14 [22:17] <zyran> 60 inkább ;]
- 15 [22:17] <Hegi90> basszus az én kérdésemre senki se felel?
- 16 [22:17] <good_girl> nah ne legyetek gonoszak
- 17 [22:17] <good_girl> !!!!!
- 18 [22:17] <Hegi90> tudom senki se fog segíteni... [nemrészletez] [nemkötekszik]

- 19 [22:18] <zyran> *Hegi90 meg tudod nezni egyaltalan, h milyen iprol lepett be?*
- 20 [22:18] <Hegi90> *nemtom*
- 21 [22:18] <zyran> *mer ketlem*
- 22 [22:18] <Hegi90> *de pl a billy bácsi magyar követeitől elkérhetném a logot vagy mittomén mit:D*
- 23 [22:19] <zyran> *sztem siman változtasson jelszot es ne adja ki tobbet senkinek*
- 24 [22:19] <Graffy> *no jóccakát*
- 25 [22:19] <wigyori> *Hegi90: melyik csajod msn-ket akarod megreparalni?*
- 26 [22:19] <zyran> *es 12 karakter, meg kisbetunagybetuszam*
- 27 [22:19] <Hegi90> *wigyori tessék?*
- 28 [22:19] <Hegi90> *:D*
- 29 [22:22] <zyran> *es lon csond*
- 30 [22:22] <zyran> *vagy nem*
- 31 [22:22] <zyran> *kenytelen leszek magammal beszélgetni*
- 32 [22:22] <ParaZita> [22:16:13] <zyran> *remelem ez nem az iq-d volt :P (nem az iq-m volt zyran, az kicsit több, de ne érezd magad hátrányosan emiatt)*
- 33 [22:23] * *Hegi90 has left #hungary*
- 34 [22:23] <zyran> *lassureagalu hadtest :P*
- 35 [22:23] <ParaZita> *mert beiktattam egy szál cigit is zyran, elnézést kérek./*

[21]

4.4.3.2. A társalgás befejezése

A **elköszönési szekvencia** keretén belül a távozni készülő általában először csupán jelzi szándékát, majd legtöbb esetben néhány fordulót még vár, a többiek is elköszönnek, a távozni készülő megerősíti, hogy megy, és általában csak azután lép ki a csatornáról:

[14:54] <majacs> *nah lepek nepek pááá*

[14:54] <SeSe> *majmaj :-****

[14:54] <majacs> *:**

[14:54] <SeSe> *szija kinsc*

[14:54] <majacs> *ciao*

[14:54] * *majacs has left #hungary [21]*

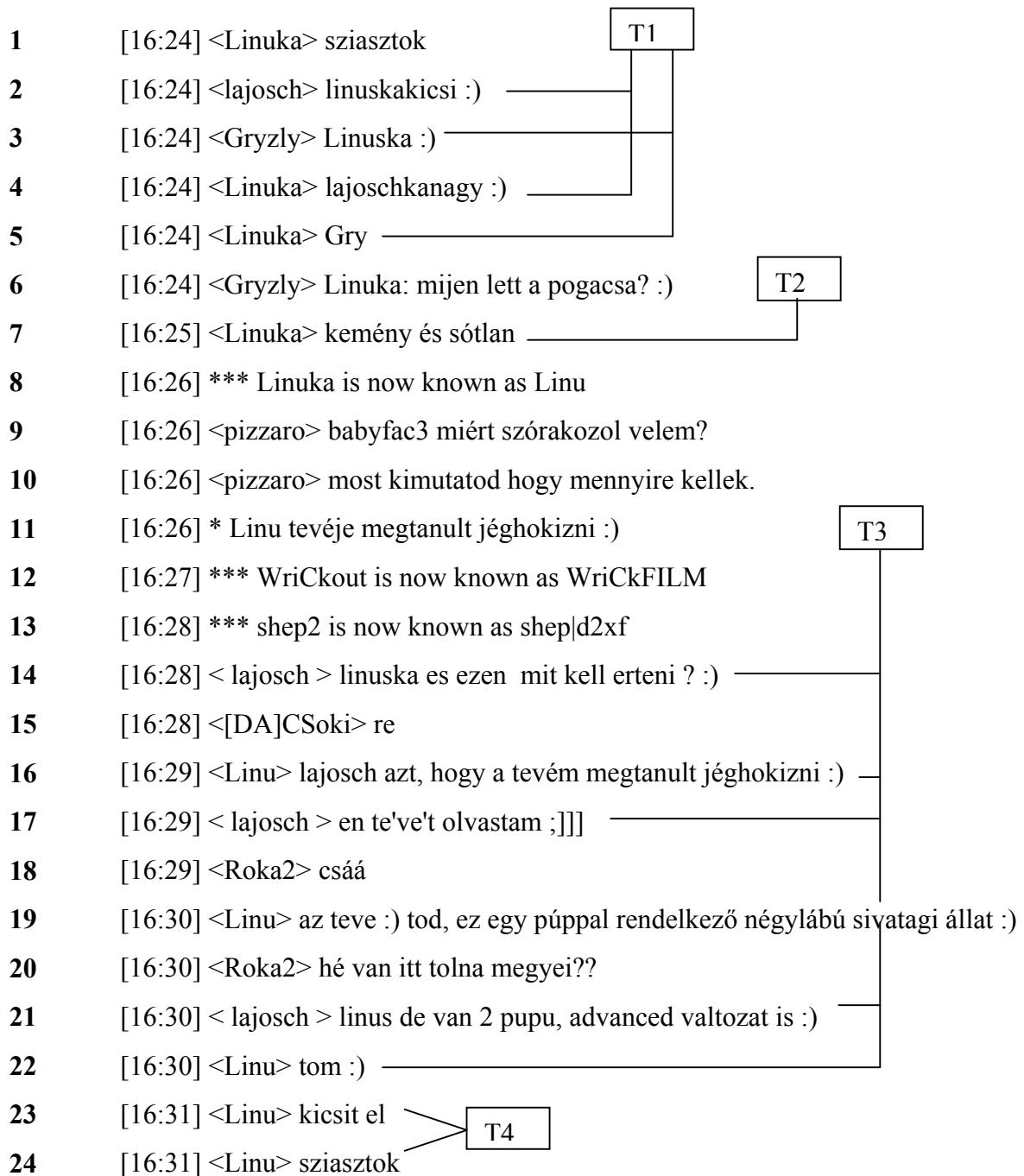
Olykor hosszabban elhúzódik a búcsúzkodás, az alábbi példában például a távozás jelzését követő 20. forduló után távozik ekzit. A face-to-face kommunikáció szervezési rendjét ismerve mindez nem meglepő, hiszen a „beszélgetést nem lehet hirtelen elkezdni vagy befejezni: kezdetét fokozatosan kell bevezetni, majd a végét ennek tükörképeként fokozatosan »kivezetni«” (Iványi 2001: 82) [Kiemelés az eredetiben.]

- 1 <ekzit> na mostan megyek
- 2 <ekzit> MaYaa:később leszel???
- 3 <Vark0> csa :)
- 4 <ekzit> musz menni
- 5 <ekzit> szia Vark0
- 6 <Vark0> ekzit
- 7 <MaYaa> ekzit megyek kicsim aludni
- 8 <ekzit> MaYaa:oké akkó jóéjt....
- 9 <ekzit> picsábamá
- 10 <ekzit> sosenincsen szerencsém:))))))
- 11 <MaYaa> ekzit gyere a hyperre
- 12 <ekzit> mikor lesz?
- 13 <MaYaa> szombat
- 14 <MaYaa> tandi is jön
- 15 <ekzit> MaYaa:most szombaton nem megyek semmiképp!!!
- 16 <MaYaa> ok
- 17 <ekzit> MaYaa:akkó jó bulit de nemmek
- 18 <MaYaa> ne én megyek fogat mosni
- 19 <ekzit> MaYaa:no comment
- 20 <ekzit> bye
- 21 *** ekzit has quit IRC (Leaving□) [16]

Az üdvözlések és az elköszönési szekvencia elemei beleszövődnek a többi beszélgetés szövegébe.

Az alábbi példában Linu(ka) számára az aktuális chatszöveg 24 egységből áll, ebből hét számára érdektelen, figyelmen kívül hagyható. A többiben két felhasználóval folytat

beszélgetést két különböző témáról (pogácsa, virtuális tevé). Linu chatszövege a témához és a partnerhez kötve két különálló, egymással össze nem függő részre (két külön dialógusra) bontható, itt csupán Linu személye és az azonos virtuális tér az összekötő kapocs. A két beszélgetést ugyanaz, a mindenkire szóló üdvözlés és elköszönés nyitja és zárja. Ebben a példában a két beszélgetés ([1, 3, 5, 6, 7, 23, 24] és [1, 2, 4, 11, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24]) egymástól jól elkülönül, mert a résztvevők nem kapcsolódnak be más párhuzamosan futó beszélgetésekbe. Igaz, hogy azok szövege formailag beékelődik Linu társalgásába, ám egyértelműen elkülöníthetők, egyrészt tartalmuk alapján, másrészt pizzaro adresszálásának (és a rendszerinformációkat jelző ***-nak) köszönhetően.

4.4.4. Interakcionális (in)koherencia

A chatet a **strukturális fragmentáció** mellett **interakcionális inkoherenciával** is vádolják, mivel a technológia gátolja az interakció beszélt nyelvhez hasonló szerveződését (Herring 1999: l. n.).

A normál konverzációban az az elvárás, hogy a fordulók, melyek egymáshoz tartoznak, egymás szomszédjaként, időben egymás után jelenjenek meg. A „beszélgetés alapmodellje a **szekvencia (Sequenz)**, beszédcselekvések bizonyos szériaegysége, mely két egymást követő és egymással összefüggő megnyilatkozásból áll. Az egymást követés nemcsak időben történik, hanem a második megnyilatkozás bizonyos formában meg is világítja az első tartalmát. Az pedig meghatározza, vagy legalábbis hatással van arra, hogy mi következzen a másodikban” (Iványi 2001: 81) [Kiemelés az eredetiben.]

A chaten azonban (amint ezt a korábbi beszélgetésrészletekben is láthattuk) szinte minden szomszédos párt megbont egy vagy több közbeékelődő hozzászólás (egység). Mivel egy forduló két vagy több konverzációs mozzanatból is állhat, olyan hozzászólások kerül(het)nek egymás mellé, melyek fizikailag ugyan szomszédok, de funkcionálisan nem. A szomszédos párok tehát térben és időben gyakran távol kerülnek egymástól. A szomszédos konverzációs egységek rekonstruálásának feladatát tehát megnehezíti az a tény, hogy a fizikailag szomszéd párok pragmatikailag irrelevánsak egymáshoz képest. Annak érdekében, hogy ne legyen nagy időbeli és térbeli eltérés a kérdés és a válasz között a chat gyorsabb fordulóváltást (exchange of turns) igényel, hiszen extrém esetben akár több tíz egység is elválaszthatja a szomszédos párokat egymástól.

A **sérült turnszomszédosság (disrupted turn adjacency)** abból adódik, hogy az üzeneteket nem a felhasználók továbbítják, a hozzászólások a szerverre érkezésük sorrendjében jelennek meg a képernyőn, és a szerver nyilvánvalóan nem képes figyelembe venni, mire adott válasz az üzenet tartalma. Sőt hálózati hiba miatt esetleg az átviteli sebesség változó, lassú lehet, ami szintén hozzájárul a szomszédos párok sérüléséhez.

A következő példában megfigyelhető, hogy {johnny} és ironyce dialógusában a szomszédos párok formálisan sehol sem szomszédik; a következetes adresszálásnak köszönhetően válik egyértelművé, mely hozzászólások alkotják a dialógust:

1<ironyice> johhny: egyik ismeros most vett 300000-ert videocardot
2<delfin> a win tud ilyet?
3<Srac> asdfg
4<[42]WaVe> delfin ja
5<[42]WaVe> fakecd.exe nevu remek progi
6*** Termesz has joined #magyar
7*** alexa23 has left #magyar
8<Termesz> hoppá!
9<Termesz> sziasztok
10<{johhny}> ironyice: egy grafikai allomashoz ?
11*** MAX22 has joined #magyar
12*** AAlio has joined #magyar
13*** Senkisem is now known as {Top}
14*** KillerG has left #magyar
15*** Taylor^^ has joined #magyar
16<delfin> mar csak azt kell megneznem, hogy a VMware mennyit eszik el. Ja meg persze a Windows az ma meg kurva draga nemde?
17*** Jetsuzazs has joined #magyar
18<ironyice> johhny: mondom neki akkor keves a ram erre mondja ah nem közel giga ram van benne :) mondom akkor winchester toltes erre mondja scsi uw3 jaaaaaaa
19*** kedves22 has joined #magyar
20*** gabiman has left #magyar
21*** SpejzAjto has left #magyar
22<ironyice> johny nem jaccani szokott a kis buzi :)
23<{Top}> BiM: meg egyet portscannelsz, nyakoncsaplak
24*** Condorr has quit IRC (Ping timeout)
25<{Top}> amugy hi all :)
26*** icsilya has joined #magyar
27<ironyice> johhny : marmint jaccani vette nem grafhoz komolyan
28*** }Neo has left #magyar
29*** Ketvirag is now known as KetvirKKX
30<delfin> Search Progress
31<delfin> 96% Complete
32*** TrAbAnTfE has quit IRC (Excess Flood)
33<{johhny}> ironyice: egeszsegere...
34*** lio has joined #magyar
35*** cranky has joined #magyar
36*** MAX22 has quit IRC (Meg biztosan talalkozunk!)
37*** AAlio has left #magyar
38*** Jimmy_35 has quit IRC (Leaving)
39*** SpejzAjto has joined #magyar
40<Remedy> diabl2 az rulez
41<Remedy> :)
42<[42]WaVe> Remedy: vedd meg :)
43*** KetvirKKX is now known as Ketvirag
44<Remedy> [42]WaVe minek, man kijaccottam

45 <ironyice> johhny: en otthagytam azokat akik meseltek nem hallgattam tovább ezt a baromsagot (nem tudja valaki mire koltson mar " :)))

46 <Remedy> :)

47 *** Chybee0ff is now known as Chybee

48 *** nyunyu has joined #magyar

49 *** TrAbAnTfE has joined #magyar

50 <nyunyu> re

51 *** Ketvirag is now known as KetvirXZW

52 <[42]WaVe> Remedy: nem eri meg megegyszer? :)

53 <Remedy> [42]WaVe itt a polcomon

54 <Remedy> :)

55 <{johhny}> ironyice: vasaroljon mosomedvet :))

56 *** sziszi has joined #magyar

57 *** [PECS]Leo has joined #magyar

57 <ironyice> johhny : LOL :) [2]

Általában nem egy az egyhez kapcsolat (one-to-one correspondence) jellemző a kezdeményezés²⁶ és a válasz (initiation–response) között. Jellemzőbb inkább, hogy egy kezdeményezésre számos válasz érkezik, ám a fordítottja is előfordulhat: a kezdeményezésre nem jön válasz. Ezeket olykor megismétli a felhasználó (vö: 15. ábra).

A 28. sz. mellékletben található beszélgetésrészletben számos válasz érkezik Lordmitch alábbi kezdeményezésére:

[14:49] <Lordmitch> Mit lehet csinálni ha a zakom olajszagú? (szeloztetest kiveve)

Konkrét válaszként valójában csak a [32, 33, 55, 57, 95 és 110] értékelhető, ám a kezdeményezés kapcsán kialakult társalgás összesen 44 hozzászólásból áll [31–35, 38–41, 43–64, 66, 68, 70, 72–75, 79, 91, 95, 101, 107, 108].

Ha a hozzászólás kevesebb, mint egy fordulót tartalmaz (pl. mert a maximális karakterszámot túllépi a mondanivaló), a beszédjog megtartását elősegítő szokásokat, jeleket (floor holding convention) célszerű alkalmazni, jelezve ezzel, hogy a forduló még nincs befejezve:

„In order to retain the floor through an extended turn, therefore, some synchronous CMD²⁷ users have innovated **floor holding** conventions, for example appending a

²⁶ szekvenciakezdeményező beszédcselekvés (Iványi 2001: 81)

²⁷ CMD: computer mediated discourse

special character at what might otherwise appear to be a turn-completion point to indicate that the turn is not yet finished” (Herring 1999: l. n.).

A forduló befejezetlenségének általános, következetes jelölésére a korpuszban nem találtam példát. A Herring által vizsgált korpuszban akadtak olyan felhasználók, akik a százalék jelét (%) következetesen a kommunikáció folytonosságára való törekvés miatt megszakított fordulórész végére illesztették, így jelezték, hogy a következő hozzászólásban folytatják a forduló kivitelezését. A magyar szövegekben a forduló befejezetlenségét három pont, vagy nem mondatvégi írásjel jelöli. Találhatunk olyan példákat, ahol a mondat, a nyelvtani szerkezet félbeszakítása kelthet az olvasóban hiányérzetet, ezáltal sejteti, hogy következik a folytatás. Különösen a páros kötőszókkal való operálás alkalmas erre (*egyrészt-másrészt, se-se, nemcsak-hanem*). Érdekes beszédjogfenntartó stratégiára bukkantak a német kutatók is: van olyan közlő, aki a forduló befejezetlenségének jelölésére a szavak félbeszakítását alkalmazta (elválasztójel) (vö.: Beißwenger 2005: 75).

[22:21] <MaYaa> na itt vagyok

[22:21] * noveny has left #magyar

[22:21] * Ketvirag sets mode: -b *!*@catv-506335f9.catv.broadband.hu

[22:22] <N0rb> dehogy vagy

[22:22] <MaYaa> dede

[22:22] <MaYaa> itt integetek, nem látsz?

[22:22] <N0rb> dede

[22:23] <N0rb> **kepzeld**

[22:23] <N0rb> **pont most nem szerecc mar**

[22:23] <N0rb> pedig ma hoztam haza egy webcamet

[22:23] <N0rb> micsoda pech.

[22:23] <MaYaa> hmmmmm

[22:23] <N0rb> ;)

[9]

A tematikus fragmentáció (topical fragmentation) a szóbeli több résztvevős beszélgetésre is jellemző. A chaten adott témára azonnal egyszerre akár több résztvevő is elkezd(het) választ alkotni, és elküld(het)i válaszát, anélkül, hogy tudná, produkciós folyamatban vannak-e a többiek. Az eredeti kezdeményezésre adott válaszok újabb témákat

vethetnek fel, az azokra érkező újabb válaszok, újabb potenciális témajavaslatok lehetnek stb. Ez a topikok számát exponenciálisan növelheti. Ráadásul sok az off-topic, a témához nem kapcsolódó hozzászólás. A korpuszban a hozzászólások mintegy 6%-a tekinthető off-topiknak, melyekre nem érkezett válasz. Pl.:

[19:56] <tanga14> merész fiúk írjatok! [5]

[20:49] <Dawis> Nem tudja valaki hol lehet Nyílméregbékákat venni, [5]

[19:24] <Sziporka> van itt valaki fehérvárról aki a vasvári gimibe jár? [6]

A tematikus fragmentáció enyhítése érdekében a tartalmi hivatkozás (linking) és az idézés (quoting) eszközével élhetnek a felhasználók:

<Fe-> ddq: nem tom de ez az uccso estem itthon

<Seduce> Fe- es a lakasoddal mi lesz ? hmm hmm

<Roly> Hi All

* QUaSh_ is away: majd

<bp|b0lhA> re

<Seduce> Fe ??

<Fe-> sed??

<Seduce> <Seduce> **Fe- es a lakasoddal mi lesz ? hmm hmm**

<bp|b0lhA> =)

<Fe-> sed: semmi jovok vissza

<Seduce> Fe ertem [2]

Aki csak rövid időre is részt vesz a chatben, hamar észreveszi és megállapítja, hogy a chatelés jó koncentrációs képességet, gyors reakciót, nagyfokú fantáziát és képzelőerőt igényel. Mivel a válaszok gyakran el vannak szeparálva attól a fordulótól, amire vonatkoznak, a témák gyorsan változnak, hanyatlanak, a párhuzamosan futó beszélgetésszálak egymásba szövődnek, továbbá az individuális beszélgetések is ritkán mentesek az irreleváns üzenetek bezavarásától. Képben maradni, és a beszélgetés fonalát nem elveszíteni nagyobb kognitív kihívás a chaten, nagyobb terhet ró a beszélgető memóriájára, mint a face-to-face kommunikációban.

Az, hogy a fenti deficitek ellenére a chaten hatékony kommunikációt lehet folytatni, azt támasztja alá, hogy a felhasználók hozzászoknak ahhoz, hogy az irreleváns vagy a marginálisan releváns hozzászólások, rendszerinformációk belefűződnek a saját konverzációjukba. A megértési–kommunikációs zavarok csökkentése érdekében a chatelők – az állandó textuális rögzítettségre építve – kompenzációs stratégiákat alkalmaznak, továbbá felhasználják a fellazult koherenciában és felerősített interakcióban rejlő lehetőségeket kreatív, humoros célokra.

4.5. Kompenzációs stratégiák, eszközök

A szóbeli kommunikáció során a nyelvi jeleket minden esetben nyelven kívüli jelek is kísérik. Gyakran előfordul, hogy a szóbeli és nem verbális kommunikáció által közölt üzenetek egymással ellentmondásban állnak. Ilyenkor általában a nem szavakkal közölt információknak jobban hisz az ember. Egyes kutatások szerint a szavak csupán 7%-ban befolyásolják a hallgatót. A hangzás és az intonáció az üzenetek 20–30%-át hordozza, a testnyelv pedig a jelzések 60–70%-ának közvetítője.

A nonverbális jelzések küldése és fogadása általában sokkal közvetlenebb és automatikusabb, mint a szóbeli üzenetek esetében. A szóbeli üzenetek kódolása során sokkal alaposabban járunk el, így több időt is vesz igénybe az interakciós folyamat. A nonverbális jelzéseket általában kevésbé követjük figyelemmel, és kevesebb tudatos kontroll irányul rájuk. Sokkal hatékonyabban vesznek részt az attitűdök és az érzelmek közvetítésében, melynek eredendő oka valószínűleg az, hogy evolúciós szempontból a nyelven kívüli jelzőrendszer sokkal idősebb a nyelvnél. A verbális közlést elsősorban információk átadására használják, a nonverbális csatornát pedig emberek egymás iránti magatartásának, érzéseinek kifejezésére. A szavak nélküli kommunikáció olykor a verbális közlés helyettesítésére szolgál, ha az valamilyen oknál fogva nem alkalmazható. A szavak és mozdulatok kiszámíthatóan kapcsolódnak egymáshoz. Ez a fajta kommunikáció tehát elsősorban spontán, nem tudatosan kontrollált.

A nem verbális jelzéseknek öt, egymástól jól elkülöníthető funkciója van: **I. A társas helyzet kezelése.** Partnerünknek folyamatosan jeleznünk kell pozitív vagy negatív reakciónkat, érdeklődésünket, kívánságunkat az általa közöltekkel kapcsolatban. Ha az érintkezéseket nem támogatnák és irányítanák folyamatosan a nem verbális üzenetek, nehéz lenne az interakciót fenntartani. **II. Az én bemutatása.** Önbecsülésünk és énképünk fenntartása érdekében az új partnerekben ki kell alakítanunk, a régiekben pedig fenn kell tartanunk azt a képet, melyet önmagunkról őrzünk. Ilyenkor a ruházkodás, külső megjelenés is információhordozó lehet. **III. Az érzelmi állapotok kommunikációja.** Az arckifejezések az érzelmi állapotról szóló információknak erősen specializált és kulturálisan egyetemes hordozói, és szigorú szabályok határozzák meg, ki, kinek, mikor, hogyan és milyen

érzelmeiről beszélhet. **IV. Az attitűdök kommunikációja.** Kísérletek bizonyítják, hogy a személyközi attitűdök kommunikációjában a nem verbális jelzéseknek a nyelv szerepét nagymértékben meghaladó súlyuk van. **V. A csatornavvezérlés:** a társas helyzetek kezelésének sajátos oldala, mely azt irányítja, ki és mennyi ideig beszéljen, és ki legyen a következő, tulajdonképpen a közlésfolyamat sikerességének biztosítása (vö.: Forgács 1989: 162–168).

A szóbeli kommunikáció során az „olyan jellemzők, mint szintaktikai struktúra, szemantikai tartalom, intonáció, szemkontaktus és más nem verbális kísérő cselekvések segítenek felismerni egy megnyilatkozásban egy párszekvencia első részét, azaz egy szekvenciakezdeményező beszédcselekvést, amely az azt követő és arra reagáló megnyilatkozást cselekvése jelentésében dominálja és meghatározza” (Iványi 2001: 81).

A fizikai jelenlét hiánya miatt a chaten nem érvényesülnek azok a jelentések, üzenetek, melyeket a beszélgetésekben a nonverbális kommunikáció kifejezőeszközei (tekintet, gesztus, mimika, fizikai érintés, testtartás, térközszabályozás) közvetítenek. Funkciójukat ismerve nem meglepő, hogy a chat születésével szinte egyidőben kialakultak a nonverbális kommunikáció elemeit helyettesítő jelek.

A korábbiakban vázolt technológiai keretfeltételek, az azokból adódó jellegzetes kommunikációs helyzet (a szinkrón írásos kommunikáció során a beszélgetőpartnerek fizikailag nem érzékelik egymást) és a chatszövegek strukturális jellegzetessége (tematikus fragmentáció, interakcionális inkoherencia) szükségessé teszik, hogy kompenzációs, azaz hiányt pótló stratégiákat alkalmazzanak a chatelők, annak érdekében, hogy az ökonómia elvét követve a chatkommunikáció a face-to-face kommunikációhoz hasonló hatékonysággal és gyorsasággal folyhasson. E kompenzációs stratégiák közös tulajdonsága, hogy valamennyi alkalmazása rövid időt vesz igénybe, és olyan elemeket pótol, melyek azért hiányoznak, mert a beszélgetőpartnerek fizikai valójukban nem érzékelik egymást.

4.5.1. A mimika, a tekintet és a mozgásos kommunikációs csatornák kompenzálása

4.5.1.1. Emotikon

Az emotikon szó az angol *emoticon* <ang. *emotion*+*icon* 'érzés/érzelem+jel' szavakra vezethető vissza. Az emotikonok funkcióját megvizsgálva találo az elnevezés, hiszen szerepük tulajdonképpen a beszélt nyelvi kifejezőeszközök írott nyelvre való „fordítása”, s ezáltal a chat direkt kommunikációra való alkalmassá tétele (Rosenau 2001: 7). Használatuk célja: az érzelmek kifejezése, az arckifejezés visszaadása, és ezáltal az üzenetek értelmezésének segítése, valamint az ökonómiára törekvés.

Az **emotikus jelek** minimum két, a billentyűzeten megtalálható karakter kombinációjából állnak, melyek 90°-kal jobbra forgatva az emberi arcra, esetleg testtartásra emlékeztetnek.²⁸ A legegyszerűbb esetben a szemeket a kettőspont, az orrot a kötőjel, a száját pedig a zárójel ábrázolja. A prototípusok vagy teljes emotikonok a következők: :-) és :-(. Ezek mellett leggyakrabban a minimálverziók (rövidített formák) és azok változatai használatosak:

:)	:o)	:-]	öröm, irónia, nevetés, vicc'
:)	;o)	;-)	'kacsintás, tréfa'
:(:-(:-\	:-\	'szomorúság, sírás'

A fenti érzések intenzitásának jelölésére a jobboldali jelösszetevő iterációja szolgál. ;-))))²⁹
A mosoly-, vigyor- és szomorúságjelek különböző típusai tehát a közvetlen kommunikáció velejáróinak, a nem verbális jelzéseknek az érzékeltetését szolgálják. Ma már több mint száz ilyen jelet ismerünk, az egyes nyelvhasználók azonban ezeknek csupán töredékét alkalmazzák.

²⁸ Használatosak „balkezes” emotikonok is.
Pl.: [23:32] * CIC köszön megint akkor hullácskájának:))
[23:32] <vizihulla> ((((: [9]

²⁹ Nem létezik ilyen variáns: ;;;;-)

Az emotikonokat általában a **fordulóvégi** (84,9%) előfordulás jellemzi, ritkábban ugyan, de **fordulóközi** (4,9%) és **forduló eleji** (0,1%) emotikonokra is találhatunk példákat:

[20:27] <Arth_Dent> algern: dirk ? pfff, en mindig dirknek lattam :))) na mind1, ha neked teccik, csak nem ertem az okat... :) bujkalsz ? ;)

[20:27] <algern> ArthDent, heh? :)

[20:28] <Arth_Dent> algern: hat ize :) nem ez szokott lenni :)

[03:18] <io `> :(.. na ok placebo

Az emotikonok izolált – **fordulóalkotó** – előfordulása viszonylag gyakori: az összes emotikon 10,1%-a olyan, melyben a beszélő csupán egyetlen emotikonnal (mosollyal) reagált a partner hozzászólására vagy cselekvésére (a példában a névváltoztatására):

*** tfzq is now known as _MaYa_

<sTiix> maya :>> [2]

<zalus> dultyra egy örökéletű permbant kéne adnia világ összes csatornáján

* kopper szerint mintha megváltozott volna a marlbilights ize... vagy hujevagyok?

<Seduce> cicca_ es melyik az igaz ? :)

<mindenki> zalus :))))))

<AbaTToiR> zalus :) [2]

[21:28] <davie> Tudjátok mekkora lába volt ? És milyen büdös

[21:28] <Ibike|> :D [7]

<Ibike|> egyik legjobb fiúnév a gábor

<gabo0000> :)))))) [7]

Az emotikonokat – főleg a német chatelők – használják a csillagozott közlésekkel és bizonyos rövidítésekkel kombinálva is. Tekintve, hogy szinonim jelekről van szó, ez a megoldás a kifejezőerő fokozására szolgál.

Azt, hogy a felhasználók milyen gyakran és milyen típusú emotikonokat alkalmaznak, befolyásolhatja a beszélőközösségbeli szokás, a divat. A chat terjedésének kezdete óta számtalan emotikonglosszáríum érhető el a világhálón, az SMS-használathoz kapcsolódóan pedig a mobilszolgáltatók is számos gyűjteményt jelentettek meg nyomtatott formában. Talán ennek is köszönhető, hogy az emotikonok használata egyre inkább terjed az írott nyelvben is (pl. olykor az iskolai dolgozatokban is felbukkannak).

Az emotikonoknak nincsen (csupán egy és) egyértelmű jelentése, jelentésük kontextusfüggő, fontos modális szereppel bírnak. Az emotikonok segítik a szöveg értelmezését; a face-to-face kommunikációbeli arckifejezések, bizonyos gesztusok, hanghordozás, nevetés, indulatszók, árnyaló partikulák szerepének megfelelő funkciókat töltenek be a chatkommunikációban (Aschwanden 2001: 44).

A statisztikai vizsgálatok azt mutatják, hogy az emotikonok használati aránya nő. Runkehl et al. vizsgálatai alapján az összes szövegszó 1%-a emotikus jel:

„In unserem Korpus sind ein Prozent aller Wörter Smileys” (Runkehl et al. 1998: 96).

Saját vizsgált korpuszomban az emotikonok a német nyelvű³⁰ szövegek esetén az összes szövegszó 3,98%-át teszik ki, a magyar szövegekben ez az arány 8,16%.

A következő táblázat a vizsgált német és magyar szövegben előforduló emotikontípusokat összesíti.

³⁰ A német nyelvre vonatkozó adatokat a #berlin nevű csatornáról származó 2003. november 17. 19:12 és 2003. november 18. 06:09 között rögzített logfájlok vizsgálata alapján adtam meg.

EMOTIKON	NÉMET	MAGYAR
:)	195	532
:>	0	69
;))	55	45
:P	0	36
:D	0	30
:]	1	18
:(6	8
;>	0	7
:o	0	4
:-)	5	3
;P	0	3
:o)	72	2
;o)	23	2
:-P	1	2
:-//	0	2
:S	0	2
;D	0	2
:	0	1
;(0	1
;o	0	1
;:-)	2	0
:-[1	0
:o/	1	0
ÖSSZESEN	362	770

1. táblázat Az emotikontípusok előfordulási számai

4.5.1.2. Csillagozott közlések, akronimák

A csillagozott közlések a beszélgetés szövegébe ékelődve jelennek meg, és lehetőséget nyújtanak a nem nyelvi közlések (vagy tevékenységek) kifejezésére. Mivel az ilyen kifejezések előtt csillag áll, az olvasó tudja, hogy olyan információ következik, amely nem tartozik szervesen a beszélgetéshez. E kifejezések ugyanis a chatelő közérzetéről, pillanatnyi cselekvéséről, mozdulatairól nyújtnak tájékoztatást. Az ilyen jellegű információkat éloszóban nem (mindig) szoktuk megfogalmazni, hiszen láthatók. Pl.:

*[22:12] * lajosch fejet ingatva eltantorog a konyhaba*

*[23:00] * lajosch zavaraban elpirul es kimegy a konyhaba*

*[23:23] * Arth_Dent ragyujt*

A csillagozott kifejezések érdekessége és újdonsága, hogy ilyenkor a felhasználó (a /me parancs segítségével) egyes szám harmadik személyben ír/beszél magáról, úgy, hogy a nicknév áll a cselekvő személye helyett. A csillaggal jelölt mondatok könnyen elkülöníthetők a beszélgetés többi mondatától, tehát nem szakítják meg a (többi) beszélgetést – ellentétben az új bejelentkezők hozzászólásaival, illetve a párhuzamosan folyó beszélgetések mondataival; bizonyos esetekben azonban a beszélgetés szerves részét képezhetik.

<KoGa> Szija Ibike :)

<djjjzsi> wisted megint újfent szia

** kedves szerint az élet szép*

<djjjzsi> kedves épp meg is zenésítem

<djoki> kedves mikor hogy

<kedves> djjj mit? :)

<djjjzsi> kedves azt hogy kiseretnék menekülni az életből, de nemtudok mert sokminden jó és rossz visszahúz ide ehez a zöldszinü gombhoz amit Földnek neveztek el

<kedves> djjj ha kész van, kerem :)

** lajosch merneg*

** lajosch mereng*

<djoki> djjj kék bolygónak hívják :)

<djjjzsi> djoki oopsz, lebuktam hogy marslakó vagyok, vagy az a piros bolygó? na mindegy :)

<djjjzsi> djoki az az a zöld bolygó amihez még 122 év kell hogy eljussatok a primitív ürtechnikákkal

**** djoki nem szereti marslakókat, egyszer megerőszakolták :)***

E cselekvésleírások kapcsán több jelentésszint is szóba jöhet. Nem minden esetben van szó valós cselekvések leírásáról, meglehetősen korlátozott lenne ugyanis e cselekvések sora, hiszen amikor a közlő csillagozott közléseket hoz a befogadó tudomására, éppen a monitor előtt ül, és gépel és/vagy olvas. A mellékcselekvések korlátozott köre tartható reálisnak: dohányzás, ivás, evés, zenehallgatás. A csillagozott közlések a fizikai jelenlét hiányát kompenzálják: egyrészt fiktív scenáriókat képzelnek el a felhasználók, másrészt olyan cselekvéseket írnak le, melyeket valóságos szituációban tenne az illető, amire adott esetben nincs alkalom. Harmadrészt intertextuális kapcsolódásokra ad lehetőséget a csillagozott közlés: csak azok értik, akik az eredeti szövege(ke)t ismerik. Ettől a nyelvhasználat bennfentessé válhat. Pl.:

[20:31] <Arth_Dent> dawis: lodd magad a dunaba :P

*[20:31] * kaviaar erőtlenül aztüvölti éljen a forrdalom aztán beesik egy adag paradicsomszósza*

Az alábbi példákban a valós személy cselekvései és a választott nicknév fiktív cselekvéseinek egymásra játszását figyelhetjük meg:

*[22:23] * kaviaar pislog*

[...]

*[22:24] * kaviaar behasal egy salátalevél alá, szép az idő*

[...]

[22:32] <kaviaar> hüüm, álmos vagyok zörög a pizsike

[...]

[22:34] <kaviaar> na jóéjt itt az idő most vagy soha

[...]

[22:34] *kaviaar kimászik a szendvics szélére és álmosan előredől, waaaahhhh

[...]

[20:39] *kaviaar csendben kussol

A csillagozott közlésekkel azonos funkciót töltenek be az emotikonok és bizonyos akronimák: helyettesíthetik egymást, jelentésük szinonim, a pozitív vagy negatív konnotációjú modalitás különböző fokát tudják kifejezni.

Az olyan nemzetközi rövidítések, mint a *lol* (<ang. *laugh out loud* 'hangosan (ki)nevet')³¹ vagy a *g* (<ang. *grin* 'vigyorgás, széles mosoly') a német és angol nyelvű csatornákon meglehetősen gyakoriak, a magyar korpuszban azonban csupán a *lol* fordul elő, legtöbbször nem önállóan, hanem emotikon kíséretében, vagyis két szinonim jelentésű jel – egymást erősítve – fejezi ki ugyanazt az érzelmet. A *lol* és az emotikonok szinonim jelentését támasztja alá az is, hogy bár a német chatelők kevesebb emotikont használnak, a német chatben³² jóval többször fordul elő e két akronima, továbbá gyakori a grins mintájára létrehozott expresszív-emotív jelentésű ún. Verb-Lezt-Konstruktion³³ használata. Míg a magyar szövegben csak háromszor jelenik meg a *lol*, addig a közel ugyanakkora német korpuszból 17 *lol* és 51 *g* adatolható. Mindemellett a magyar szövegben közel kétszerannyi emotikon fordul elő.

Az érzelmi intenzitást – akár az emotikonok esetében – elemhalmozással vagy nagybetűs írással az akronimák esetében is ki lehet fejezni, ezek használata azonban a magyar chaten nem volt jellemző. Az alábbi párok szinonim jelentésűek:

g :)
gg :))
gggg :)))
GRINS :))))))))))))))))))

³¹ <http://www.mirc.net/newbie/abbr.php>

³² ³² A német nyelvre vonatkozó adatokat a #berlin nevű csatornáról származó 2003. november 17. 19:12 és 2003. november 18. 06:09 között rögzített logfájlok vizsgálata alapján adtam meg.

³³ Pl: [20:50] <aga22> das hilft dir heute nicht***lach*** 'ez ma nem segít rajtad :)' (*lach*<*lachen* 'nevetni')

Érdekes továbbá, hogy a magyar chatelők a *lolt* önálló szóként is használják, sőt e rövidítés beopta magát a beszélt rétegnyelvbe is. Az alábbi idézeteket akár élőszóban is hallhatnánk:

*<DrumMano> mindenki **LOL** :) imadom mikor ilyeneket mondasz :) egyszer mar mayanak is a fejebe vertem hogy mi a velemenyem az ircesekrol es hogy miért nem akarok egyetlen ilyen "rendezvenyre" sem elmenni*

*[22:04] <beyond> nagyon **lol** volt* ['nagyon vicces volt']

4.5.2. A vokális kommunikáció kompenzálása

„A nyelvtanilag nem kódolt hangok nem, vagy kevésbé artikulált felkiáltások, sóhajtások, hümmögések, valamint a hanghordozás, a hangszín, a hangmagasság és a hangerő megváltozása igen sokféle információt közölhet, hol teljesen öntudatlanul, hol szándékoltan, tudatosan és célirányosan” (Terestyéni 2006: 65).

Az emberi hang, a paranyelvi jelenségek hiányának pótlására irányuló törekvések miatt a chaten a meglévő írásjelek új funkcióval bővülnek, új jelek jönnek létre, új szerepet kap a nagybetűs írás, gyakori az iteráció. Ezzel szemben az írásjelhasználat és a kisbetűs-nagybetűs írás konvencionális formái háttérbe szorulnak. „Az írásjelek, mint az önmagában álló kérdőjel is az írott párbeszéd metakommunikációs lehetőségei: ezek pótolják mindazokat a kiegészítő információkat, amelyek a valóságos párbeszéd során a környezet azonos érzékeléséből, a gesztusokból, mimikából, hanglejtésből következnek. A metakommunikációs eszköztár természetes módon bővül az írásjelekkel és az ismétléssel, illetve bizonyos tipográfiai formákkal” (Kis 2002b: l. n.).

4.5.2.1. Hangsúlyjel

Új jel van kialakulóban a hangsúlyok jelölésére, mégpedig a hangsúlyos szótagok, szavak előtti és utáni vízszintes vonal (alsóvonás). A vizsgált anyagban előfordul még nagybetűs írásmód, idézőjelezés és betűtöbbszörözés (iteráció) is egy-egy hangsúlyos szó kiemelésére:

[22:09] <Arth_Dent> *mayaa: de legalabb ne itt taposd a pedalt ennyire, szal ize, erted. neha **_nekem_** kellemetlen latnom :)*

[23:29] <[MrAxel]> *Arth: mondom: **_jol_** belott...:)*

[23:07] <Artlace> *[MrAxel]: nekem meg **KELL** az a gep, ne gyzokodd =)*

<DrumMano> Arth_Dent hat nem erted?? a **VALLAD**!!! :)))))))))

[20:23] <TNTmax> zalus egy SMS-re ébredben reggel 15 órakor.. visszahívtam, mivel "olyan" SMS volt, aztán kiderült hogy téves volt, viszont nagyon jól elbeszélgettem az illetővel.. aki amúgy 25-ös :p

[23:31] <[MrAxel]> Arth: valahogy **sejjijitettem**...:)

[21:40] <Vaily> fecsi: mikor **_nem_** ertek ra?>:)

[21:24] <Arth_Dent> llujzi: en becsulom, ergo **_erdemlem_** :)))

Előfordul a pont is hangsúlyra, beszédtempóra, tagolásra utaló funkcióban:

[20:35] <Arth_Dent> **trau.soxor.itt.nem.levos.verselo.pacak** :)

4.5.2.2. Ejtést felidéző íráskép

Minden bizonnyal az élőszóhoz való közelítés, a beszélt nyelv minél élethűbb visszaadásának igényével magyarázható, hogy meglehetősen gyakori a szavak kiejtést követő, illetve azt felidéző fonetikus írásmódja. Előfordul, hogy a ki nem ejtett hangokat – feltehetőleg az angol minta hatására – aposztróf jelöli. A vizsgált szövegben előfordulnak fonetikusán írt angol szavak is:

[20:19] <Gryzly> lajosch: dual cel2 1GHz **asszem**.. bar meg nem volt idom megnezni, **mer** munkaido utan hoztak.. :))

[20:21] <lajosch> endy **hosszu lesz az eccaka** latom:))

[22:18] <Greatzz> Boy25_: **nemtom**, még nem láttam őket.

[20:09] <djoki> **ibike** ugyan **má'**

[21:28] <zalus> **sz'al** te félre beszélsz

[21:27] <Greatz> **Junkies**: húzzá vissza **micsigenbe**... :D

Az IRC-en sok esetben jelöltek (írásban egyébként nem jelölt) hangzótörvényeink, az egybeejtést egybeírással jelölik a felhasználók:

[23:32] <Gryzly> [MrAxel]: enis **aszcsinaltam..d e nemmontad**, hogy mejik l-et **cserejjem** k-ra.. :)

[21:59] <lajosch> CyD ez felmerult **rokton**:)))

<RavenN-> lamaxx; **mijert** ? :0

Nagyon valószínű, hogy az egybeírás írásban való jelölésére törekednek a felhasználók az alábbihoz hasonló esetekben:

[20:26] * **algern** nem is tudja **kijeza** a **babyfac3**, meg **hibus**, mevg **Ibike**...

Egy chatelővel folytatott beszélgetésem során kiderült, hogy a szavak leírásának módjában gyakran az időfaktor is fontos szerepet játszik, azaz a betűk billentyűzeten való elhelyezkedése, egymáshoz való közelsége könnyen befolyásolhatja az írásképet. Gyakori jelenség ugyanis, hogy a begépelte szöveg csak kisebb időbeli késleltetéssel jelenik meg a képernyőn, ami megnehezíti az ellenőrzést. Az egymáshoz közelebb álló billentyűk lenyomása kisebb hibalehetőséget rejt magában, ezért a felhasználók egy része a kiejtést követi az írásban, (figyelmen kívül hagyva helyesírásunk alapelveit), megkímélve magát az újragépeléstől, javítástól. (Érdemes megfigyelni például az *éjszaka*, illetve az *eccaka* betűinek billentyűzeten való elhelyezkedését.)

4.5.2.3. Paranyelvi jelenségek

A hangbéli jellemzők, hangbéli módosítók és különállók betűkkel való visszaadása sok esetben nehézkes, mégis akad rá példa. Elsősorban a torokköszörülés, nyöszörgés; a hangbéli intenzitás és kiterjedés (ordítás, nyújtás); valamint a hangbéli különállók jelölése adathozható a vizsgált szövegekből. Az alábbi példákból látható, hogy a *khm* többletjelentést hordoz.

<LamaXX> *cicca ja erthem, te szexelsz olyanal is, akit nem szeretsz* :) [...]

<cicca_> lamaxx: mert te nem? **khm..**

<_molly_> Trau es majd pici lesz es puha?:)PPPPP

<TrauAngel> _molly_: Nezd meg kingo **khm.** telefonjat: kicsi, puha, kek, es nem muxik... ;))))))))))))))))))))))))))

<pai> **hmmm**, semmi erdekes...

A csupa nagybetűk használata az internetes kommunikációban már elfogadottan a kiabálás, az emelkedett hangnem jele. Ez a fajta írásmód szolgálhat az éneklés kifejezésére is:

[16:20] <noZone> ÉÉÉÉÉÉÉÉÉÉÉÉLJEN A MAAAAAGYARSZABADÖSÁÁÁÁG
ÉÉÉÉÉÉLJEN A HAAAAAZAAA!

Dalolni azonban más módon is lehet a hálózaton. A legtöbb esetben csupán a kontextusból derül ki, hogy valaki énekel. A 29. sz. melléklet szövegében például nyilvánvaló, hogy pai angolul énekel. A csatorna nyelve magyar, mindenki magyarul társalog rajta – a későbbiekben pai is –, tehát sem tartalmilag, sem a nyelv szempontjából nem illeszthetők a mellékletben kiemelt részek a szövegbe. Az *avavavavavav* továbbá jellegzetesen az éneklést írásban imitáló szótaghalmozás. Az alábbi példákban szintén az éneklésre jellemző nyújtások, hajlítások visszaadására igyekeznek a felhasználók:

[21:50] <zalus> kedves: és ha eléneklek neked?

[21:50] <zalus> here we **areeee**, born to the princes of the **uuuu**universe

[22:41] <Gryzly> vejting for tunajt **ojee..**

Az ejtés időtartamának érzékeltetése érdekében szívesen élnek a felhasználók a betűhalmozás lehetőségével is az írásban beszélgetők:

[22:18] <MaYaa> **Idegeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeees vagyooooooooooooooooooooo**k

4.5.3. Írásjelek az ökonómia és a kompenzáció szolgálatában

Helyesírási szabályzatunk rögzíti ugyan az írásjelezés szabályait, úgy tűnik azonban, a chatkommunikációban kevésbé alkalmazhatók azok. Egyezéseket csupán néhány esetben fedezhetünk fel, például a három pont a gondolat félbeszakadásának, illetve az elhallgatásnak, a szünetnek az univerzális jele. Ám a chaten többek között a kettőspont esetében sem beszélhetünk a hagyományos értelemben vett használatról, e jel ugyanis – bár tartalomváró funkcióját bizonyos mértékig megőrzi – az üzenet közvetítésében segít: a címzett felhasználói neve és a neki szóló üzenet között áll, így mindenki tudhatja, olyan közlés következik, melyre az adott személy reakcióját várja a küldő. Úgy tűnik, legtöbbször ez a kizárólagos funkciója:

[20:31] <algern> Arth, neem, on kiralyno vagyok:>> (l. mehek..) :>

[20:31] <algern> Arth, ugyanmar, haggyad:) jo nekem ez a nick:)

[20:31] <Arth_Dent> algern: mehek, mint zenekar ? :)))

[20:31] <Arth_Dent> algern: de nekem olyan szokatlan, hupp-hupp :)

A fenti példából látható, hogy az egyes felhasználók esetében viszonylag következetesnek mondható a kettőspont ilyen funkciójú használata, ám nem tekinthető általánosan elterjedtnek, hiszen van, aki következetesen a vesszőt vagy a pontosvesszőt használja ugyanilyen céllal; sőt az is előfordul, hogy semmilyen írásjel nem szerepel a címzett/megszólított és a neki szóló megnyilatkozás között:

<RavenN-> seduce; nah jah, de az a gond,hogy az is maradtam :))))))

[21:09] <vuk> BaziJoe csak nem ertem mitol van.

[21:09] <vuk> BaziJoe nem ellenoriztek a feliratot? vagy sosem neztek meg vele ?

[21:09] <BaziJoe> vuk en sem, mert ugyanaz masnal nem csinalja

Általánosnak mondható a mondathatárok szokásos jelölésének hiánya. A csetelők meglehetősen ritkán használják a mondatkezdő nagybetűket. E jelölések hiányát azonban pótolja az új sorban kezdés. Általánosságban igaz, hogy az egy sorba kerülő szövegegység

egy mondatnak feleltethető meg. Csupán az esetek mintegy 20%-ában beszélhetünk adott hozzászóláson belül összetett mondatokról. Elvértve fordulnak elő mondatot lezáró írásjelek – ezek közül is a kérdőjel, illetve a felkiáltójel használata a legjellemzőbb. Legkövetkezetesebb a kérdőjel alkalmazása, ugyanis szinte minden esetben megfigyelhető a kérdő mondatokat lezáró írásjel. Ez azért is érdekes, mert a kiegészítendő kérdések a kérdőszó révén már jelöltek. Megfigyelhető továbbá, hogy az emotikonokat sok felhasználó a közlésegséget lezáró funkcióban is használja. Ezek szerint az emotikonnak a korábbi feltételezésekhez képest komplexebb szerepe van, hiszen a nem nyelvi kifejezőeszközökön túl a mondat végi írásjelet is helyettesít(het)i, azaz a vokális kommunikációra (intonációra) is utalhat.

Valamivel jobb a helyzet a tagmondatokat lezáró írásjelek – esetünkben kizárólag a vesszők – terén, de következetesség itt sem fedezhető fel még ugyanazon személy írásjelezésében sem. A (tag)mondathatár jelölése bizonyos felhasználóknál következetesen ponttal (.), két-három ponttal (...), illetve emotikonnal történik. Általánosnak tekinthető a kötőszók önálló (tag)mondathatár-jelölő funkciója. A *ha, hogy, vagy, és* kötőszók előtti vesszők rendszerint elmaradnak. Tekintve, hogy e kötőszók markánsan jelölik a tagmondathatárt, e hiány nem okoz értelmezési, tagolási problémát. Vannak azonban olyan esetek, amikor az írásjelek elhagyása a produkció oldalán ugyan gyorsítja a kommunikációt, a percepció szintjén azonban lassítja, mert a szöveg értelmezése csak az odaértett írásjelek segítségével valósulhat meg.

Úgy tűnik, a pontosvessző is „kezd kimenni a divatból”. A megvizsgált anyagban ugyanis egyetlen példát sem találtam a pontosvessző klasszikus használatára – csupán az adresszálásban és az emotikonok alkotóelemeként fordul elő. A pontosvessző háttérbe szorulását véleményem szerint legalább két tényező magyarázza. Egyrészt (ritka) billentyűkombináció segítségével jeleníthető meg, ezáltal lassít(hat)ja a kommunikációt, másrészt a hétköznapi magáncélú írott szövegek esetében is ritka, pontos szerepe talán kevésbé ismert.

A fentiek ellenére az ircelők bizonyos mértékben mégiscsak elvárják az írásjelek használatát. Ez az elvárás jogos, hiszen a központosítás a szöveg megértését segíti elő, így az interakciós folyamatot is gyorsítja, hatékonyabb kommunikációt tesz lehetővé. Ezt igazolja TNTmax sartonnak adott válasza is:

[21:45] <sarton> TNT nincs meg neked a lovag regeny ja amit attal cd azon nem jo mert nem jatsza le semmi lehet h serult

[21:45] <TNTmax> őő.. egy két írásjel, vessző, meg ilyesmi jó lett volna, de izée [7]

A mondatkezdő nagybetűkhöz hasonlóan a tulajdonneveket sem szokás nagy kezdőbetűvel írni. Az ircelők a személyneveknél többnyire odafigyelnek a helyes írásképre, ám a vizsgált szövegrészletben előforduló tulajdonnevek kezdőbetűje legtöbb esetben kicsi volt.

[22:35] <Greatz> emlékeim szerint ott van az a nagységgű, terpesztős brutál víztorony. a **Kossuth Lajos** sugárúton talán?

[22:35] <upa12> greatz a **kossut lajason** nincs torony de a kozeleben van 2 is.. uj vagy regi...

A kisbetűs írást ökonomikus eljárásnak kell tekinteni. Ez ugyan a magyarban viszonylag kisebb szerepet játszik, mivel csak a mondatkezdő szavakat és a tulajdonneveket írjuk nagybetűvel. (Nagyobb szereppel bír például a német chatelők kommunikációjának gyorsításában.)

A fentiek ismeretében az írásjelekkel való szövegtagolás szempontjából legalább három típusú felhasználói magatartást különböztethetünk meg. Az egyes csoportokra jellemző magatartás adott felhasználó esetén természetesen kombinálódhat (vö: III. példamondata).

I. A hagyományos jelölések (többé-kevésbé következetes) alkalmazása:

[21:48] * Arth_Dent szerint egy kockas ma legalabb 5.000 Ft-ot er, nehogy odaadjatok zalusnak ezalatt !

II. A szövegtagolás teljes hiánya (új sorba kezdéstől eltekintve):

[21:38] <davie> wigyori de az luxus hogy nem hagyta el

III. Innovatív: új jelek, illetve régiek új szerepben való alkalmazása:

[21:01] <Arth_Dent> vuk: hat itten aszongyak, hogy daga

4.5.4. Nicknév, adressálás

A nicknév nagyon fontos szerepet tölt be a chatkommunikációban. Elsősorban a felhasználó jelenlétének jelzésére szolgál, az önmegjelenítés eszköze (arc). Olykor szó szerint akár arcot is ábrázolhat a grafostiliztikai elemekből összerakott név vagy névelem pl: x(-_)x. Legtöbbször azonban nem csupán a beszélő azonosítására szolgáló identifikátor szerepű nickekkel találkozhatunk.

A chatelők által használt nevek jelentésüket tekintve számos szemantikai mezőhöz kapcsolhatók: filmek, zene, képregények, termék, számítógép, mítoszok, állatok stb. Ez a típusú névválasztás a viselője érdeklődési köréről szolgál információval, azaz személyiségjegyekre utal(hat). Mivel a nickek izoláltan, nyelvi környezettől (nem mindig) meghatározottan állnak, többjelentésűek lehetnek (vö.: Érsok 2001: 75–80; Runkehl–Schlobinski–Siever 1998: 85–86).

A nicknevek gyakran apróhirdetés-funkcióval is bírnak: *ich will dich*³⁴, *Jóó Srááác, Pasit akarok!!!*: A maguknak ilyen típusú nevet választók általában magánszobában „suttognak”, ritkán beszélnek a közös szobában, ott többnyire csupán egy-egy pontot vagy egyéb írásjelet tartalmazó hozzászólást küldenek el, hogy feltűnjön a nevük. Nevük tekinthető beszédaktus értékűnek.

A chatdialógus nem csupán a nyelvi elemek segítségével valósul meg, a jelentések kialakulásához hozzájárul a programfunkciók használata is. A mIRC program adta névváltoztatás lehetőségével sokan élnek annak érdekében, hogy tevékenységükről, hangulatukról, állapotukról adjanak jelzést. Ilyenkor ugyanannak a névnek a variációit használják, hogy még felismerhető legyen. Pl.:

*** *Geronimo_ is now known as Gerokaja*

*** *zalus is now known as zalus|off*

*** *Gyros is now known as GyrFURDIK*

*** *ANONIM_ is now known as ANOcigizn*

³⁴ *ich will dich* 'téged akarlak'

De előfordul olyan eset is, amikor a névváltoztatás aktusa egy beszédaktussal egyenértékű, ugyanis a korábbi hozzászólásra, a beszélgetés témájára adott válaszként, reagálásként értelmezhető.

A nickeknek gyakran vannak továbbá intertextuális vonatkozásai. Kiválóan igazolják ezt a 2007. március 15-én használt nickek, melyek a televízió- és rádióközvetítésekre reflektálnak:

[19:24] * tokaji is now known as **vizagy**

[19:25] <kisvirag> hajaj :)

[19:25] <kisvirag> "meg tudod itelni, nő e a tömeg?"

[19:25] <kisvirag> nem, a tömeg férfi :D

[19:25] <evitzi> :))

[19:27] <serteperte> vizagy v vizágyu nem mind1

[19:27] <vizagy> igen

[...]

[20:15] <gorfi> Kiszavazhatnátok már GonoszMant.

[20:16] * csaby szavaz

[20:16] * tomeg is

[20:16] <GonoszMan> gorfi: mit tettem?

[20:16] <csaby> máglyára vele

[20:16] <tomog> egész nap uszítasz

[...]

[20:28] * **tomogbeloni** is now known as **rendorattack** [21]

Az egyértelműségekre való törekvés alakította ki azt a szokást, hogy a beszélők az üzenet elé kiírják a címzett nickjét. Így mindenki tudja a csatornán, hogy (elsősorban) az illetőnek szól az üzenet. Ezáltal mindenki számára világos az is, hogy melyik megnyilatkozás kinek szól, illetve kinek a megnyilatkozására adott válaszként kell értelmezni egy-egy üzenetet. A nickeknek tehát fontos szerepük van az **adresszálásban**.

Az, hogy a beszélő nevéen nevezi a címzettet, nem (mindig, illetve teljesen) azonos a külválasztással, ahol arról van szó, hogy a közlő a soron következő beszélőt jelöli ki. Az adresszálásnak a chaten sokkal inkább koherenciateremtő funkciója van. Enélkül ugyanis

sok esetben nehéz lenne eldönteni, kinek szól, és melyik témához kapcsolódik az adott hozzászólás. Bizonyos esetekben azért marad megválaszolatlan egy-egy üzenet, mert ha elmarad az adresszálás, nem egyértelmű vagy nem értelmezhető a hozzászólás az adott kontextusban.

A nicket legtöbb esetben kettőspont vagy vessző választja el a hozzászólás tartalmi részétől.

[20:21] <Arth_Dent> *mayaa: jam, az tortenetesen nekem is bejon :)*

[20:22] <algern> *lajosch, hat jah... :>*

[20:22] <MaYaaa> *arthdent ennek örülök :)*

Leginkább a fordulókezdő (turniniciális) adresszálás jellemző, vagyis a nicknév a hozzászólás elején található. Ritkábban ugyan, de előfordul fordulóközi vagy fordulóvégi adresszálás is (turnmedial, turnfinal):

[20:00] <Linu> **Arth** *olyan kedvesvagy ma :)*

[20:00] <Arth_Dent> **linu:** *engem is meglep :)))*

[21:28] <Ibike|> *honnantudat greatz;) a fene*

[21:45] <hibus> *jó éjszakát **Ibike** és ne haragudj*

<BaziJoe> *Ibike| esetleg a Bazi az nem tetszik? :DDDD[...]*

<Ibike|> *dee **bazi:***)

A magyar korpuszban a hozzászólások 41,83%-a tartalmaz adresszálást. Ezek az adresszálások túlnyomórészt (95,73%) fordulókezdők; 3,6%-uk a forduló végére került; fordulóközi adresszálás csupán öt hozzászólásban található.

A nickek a nonverbális jelzések szerepei közül betölthetik az én bemutatásának funkcióját, valamint szerepet játszhatnak a csatornavezérlésben. Tanúbizonyosságot tehetnek továbbá a felhasználók nyelvi leleményességéről. Funkciójuk nem csupán a beszélők identifikálásában van; a nickek gyakran beszédaktus értékűek, gyakran referenciatárgyak, gyakran beszédtemák. A nickek az adresszálás révén hozzájárulnak a sérült szomszédsági párokból, illetve több hozzászólásnyi fordulókból álló beszélgetés strukturálásához, a hiányzó szimultán feedbacket, nonverbális elemeket kompenzálják, továbbá a tematikus

4.7. Morfológiai sajátosságok

A morfémák szintjén a következő koncepcionálisan szóbeli jellemzőket tapasztaljuk: hangzótörvények jelöltsége; szavak fonetikus, kiejtés szerinti írásmódja; szóvégi hangzó vesztése; összevonások, egybeejtések jelölése. Mivel e jelenségekről a korábbi fejezetekben már esett szó, itt csak megemlítem őket.

E „módszerek” alkalmazása beszélőnként eltérő lehet. Vannak, akik egyáltalán nem, mások alkalmanként, néhányan rendszeresen így írnak. Szabályos tendenciák nem figyelhetők meg, tehát (egyelőre) nem várható, hogy a chatre jellemző írásmód valamiféle hatással lesz a normakövető írásbeliségre. Érdekes azonban utalást tennünk a német nyelvre, ahol a helyesírás bizonyos kontrakciókat megenged az írásban is (pl. *von/bei+dem>vom/beim*). Ennek mintájára a német chatelők olyan összevonásokat is használnak, melyeket az érvényben lévő helyesírási normák nem tesznek lehetővé: *ausm*, *fürs*, *mitm*. Jellemző továbbá az ige és a kérdőszó mögött álló személyes névmások redukciójának írásbeli jelölése is (például: *obs*, *wies*, *gibts willste*, *meinste*³⁵).

A chaten tehát a nyelvi analógia érvényesülésének lehetünk tanúi, ez alapján jönnek létre az új formák.

Bár nem tekinthető általános szabályszerű tendenciának, a szórövidülés szokásos formája (csupán a szó elejének megtartása és tőszóként használata, illetve annak kicsinyítőképzős változata) mellett a chaten előfordulnak speciálisabb rövid alakok is. Ilyenkor nem a szó vége marad el, hanem a szó közepe marad ki, továbbá bizonyos esetekben a rövidítést megelőző, illetve követő kiejtésbeli összeolvadás figyelhető meg. Ezek az alakok az ejtésbeli redukció írásbeli visszaadásának céljával jönnek létre. Nemcsak szavak, hanem szószerkezetek rövidülésére is találhatunk adatokat a chaten (például:

³⁵ [01:06] <Woglinde> **schreibs** langsam mal in deine tips-sammlung

[20:09] <Varla> maide depends **obs** einer oder mehrere sind :o)

[20:24] <Varla> **gibts** unter kde irgendwas zum maus konfigurieren?

[19:24] <[Ged]> maya85 <-- 85 stehts **fürs** geburtsjahr !?

[23:41] <Vroni> .oO(womit bring ich ihn jetzt **ausm** konzept? *denk*)

[23:50] <dreamer> **mitm** auto drüberfahrn kann jeder.

[20:27] <maide> varla was **willste** denn einstellen?

[21:31] <Nik > spacedrm: **Haste** wieder heimlich Drogen genommen?

[19:44] <Antivirus> varla, der wohnt in berlin , **ne** bekannte werkelt in **nem** kindergarten ,und dort bringt der fast jeden tag sein kiddie hin :-)

sztem<szertem, *valszeg*<valószínűleg, *mittomén*<mit tudom én, *nemtok*<nem tudok, *tod*<tudod; valamint *mingyá*<mindjárt, *uccsó*<utolsó, *aszongyák*<azt mondják).

[21:19] <dex> Arth_Dent: mar egeti a kezed?

[21:19] <dex> akkor **sztem** nyomd el ;)

[18:04] <Arth_Dent> na egy ujjabb svarci film :))) ez mar **valszeg** valami nyugdijas otthonban jaccodik, mondjuk svarci harcol egy keverotarcsas mosogepvel :>>>

[23:36] <Arth_Dent> djjj: **mittomen**, halistennek eddig megkimelt a sors :>

<CyberE> na háj ól again

<buds> CyberE az againt-mar **nemtuttad** fonetikusán leírni? se baj!

<CyberE> ennyit **tok** [2]

<`m> depeche nemtod mikor lesz hdmfc? [2]

* KoGa felnegett mingya' megy :) [2]

4.7.1. Szóalkotási módok

Az IRC-en legproduktívabb szóalkotási módnak a szóképzés bizonyul, azt követi a szóösszetétel. A példákból látható, hogy az újonnan létrejövő szavak³⁶ egy része csupán okkasionális jellegű, más részük csak a beszélt nyelvben él.

[20:20] * djoki megy **Barcsi Közt nézni utána meg meccset. Csá**

[20:25] <MaYaaa> *ibike nézzél már tükörbe mielőtt **leszerencsétlenezel** valakit!!*

[20:08] * *kedves cigizik es **grapefruitozik** jól*

[21:49] <zalus> *aart: majd bejön koga és **izomkodik** :]*

[20:30] * *Arth_Dent hoslovag modjara probal eloszor a **nickfoglalo** lelkere hatni... kesobb a gepere :)*

[20:24] <Arth_Dent> *algern: minek ez a nick neked ? ;) nem volt jobb a **nickboltban** ? :)*

Meg kell említenünk természetesen az idegen szavak magyar képzőkkel való ellátását, illetve szóösszetételi tagként való használatát, hiszen ez fontos lépés az idegen elemek jövevényszóvá válásának útján:

[21:16] <Arth_Dent> *zalus **felopolt**³⁷, fusson ki merre lat :>*

[22:09] <Arth_Dent> *mayaa: **csatilogban**³⁸ megvan, ahogy ezt mondd szó szerint "most szoltam hozzád utoljara zalus"*

Gyakori szóalkotási mód továbbá a szórövidülés továbbképzése is, ami – elsősorban az *-i* kicsinyítő képző használatával – a mai beszélt nyelvben talán túlságosan is kedvelt szóalkotási mód:

³⁶ Annak eldöntése érdekében, hogy az adott szó valóban új keletkezésű-e az ÉKsz.²-t használtam segítségül. Azokat a szavakat tekintem újnak, melyek nem találhatók az ÉKsz.²-ben, valamint azokat, melyeknek a szövegben előforduló jelentését az ÉKsz.² nem tartalmazza.

³⁷ *op* < *opoerátor* 'privilegiumokkal rendelkező személy, aki a csatornán történeteket felügyeli'

³⁸ *log* 'a csatornán foyó beszélgetés mentett változata' (< ang. *to log* '(hajó)naplóba beír, bejegyez')

[23:20] <Linu> Gyzly nem vagyok gonosz, csak életemben először csináltam **poğit**

[00:02] <Gyzly> lajosch: aze telleg kíváncsi vagyok, hogy abba a 2550-esbe milyen **procikat** raktak.. **doksi** szerint dual pIII van benne, de a raktáros valami cel2-t rebegett.. namost a **doksi** mindig tuloz, a raktáros meg nem ert hozza.. :))

[22:05] * KoGa bevagott egy nagy tanyer **babletykot**, 5 palacsintat, banant.. hm :)

Olykor előfordul, hogy idegen nyelvből származó morfémák segítségével jön létre új szó:

[22:31] <lajosch> es igen szeged **uberrulez**³⁹

4.7.1.1. Szóképzés

A képzők közül az *-s*, *-l*, és *-z* bizonyul produktívnak. A *-kodik* képző egyetlen új szó létrehozásában vett részt. A vizsgált szövegben a következő (viszonylag) új keletkezésű szavak fordulnak elő:

-s: *chipses*, *cuccos* (fn.), *diktafonos*, *flesses*, *netes*, *scrollos* (egér), *tévés*;

-kodik: *izomkodik*;

-l: *felidegel*(ődik), *felopol* 'operátori jogokkal ellát', *ignorál* 'nem vesz tudomásul', *ircel*, *kibannol* 'kitilt', *lefloodol* 'eláraszt', *szexel*, *sztárol*, *visszabannolódtam*;

-z(ik): *msgzik*, *klónoz*, *tvzel*, *leszerencsétlenez*, *videózik*, *pizzázni*, *büfészünk*, *netezni*.

Látható, hogy a képzés gyakran kevésnek bizonyul, az új jelentés kifejezése érdekében a szóhoz gyakran igekötő is kapcsolódik.

³⁹ *rulez* <ang. *rules* 'remek, királyi' (vö.: m. *király* (melléknév))

Magyar sajátosságként alakult ki a *rulez* szó *ruley* változata. Kialakulása az *y-t* és *z-t* jelölő billentyűk magyar és angol billentyűzeten való fordított helyére és az ebből következő *y-z* folyamatos felcserélésére vezethető vissza.

4.7.1.2. Szórövidülés és továbbképzése

Gyakori szóalkotási mód a szórövidülés – melynek oka a chatkommunikáció jellegét tekintve nyilvánvalónak tűnik. Többek között ilyen példákkal találkozhatunk: *digit*<*digitális*, *info*<*információ*, *közgáz*<*közgazdaság*, *op*<*operátor*, *oper*<*operátor*, *pill*<*pillanat*, *pilla*<*pillanat*.

Még gyakoribb a szórövidülés és továbbképzése: A rövidült alakokból képzett szavak létrehozásában az *-i*, *-si*, *-kó* és *-nyó* képzők vesznek részt. Ezt igazolják az alábbi példák:

-i	-si	-kó
<i>csati</i> < <i>csatorna</i>	<i>doksi</i> < <i>dokumentum</i>	<i>tutkó</i> < <i>tuti</i>
<i>debi</i> < <i>Debrecen</i>	<i>oksi</i> < <i>oké</i>	<i>babletykó</i> < <i>bableves</i>
<i>görkori</i> < <i>görkorcsolya</i>	<i>vaksi</i> < <i>vak</i>	<i>rafkó</i> < <i>rafinéria</i>
<i>muti</i> < <i>mutasd</i>		<i>tetkó</i> < <i>tetoválas</i>
<i>pogi</i> < <i>pogácsa</i>	-nyó	
<i>privi</i> < <i>privát</i>	<i>szenyó</i> < <i>1. szendvics</i>	
<i>proci</i> < <i>processzor</i>	(2. 'szemtelen')	
<i>szupi</i> < <i>szuper</i>		

A *-csi*, *-ci*, *-u*, *-ó* képzők a vizsgált anyagban új szótári szó létrehozóiként nem szerepelnek. Bár a *-nyó* képzőt sem a Magyar grammatika, sem a Magyar nyelvtörténet, sem az Általános és magyar névtan nem említi, és a vizsgált anyagban is csak néhányszor fordul elő, további mai beszélt nyelvi példák is igazolják létezését. A korpuszban a *vinyó* (<*winchester*) szóalak kilencszer, a *versenygilinyó* (<*versenygiliszta*), a *szenyó* (<*szendvics*) és a (*penyó* <*Pentium*) egyszer fordul elő.

<HajoVonta> KoGa: azok adminisztrációs share-k. hogy az admin elérhesse messziről a **vinyókat**. asszem le se lehet szedni a share-t [7]

[18:12] <_FalTam> de jo hogy teker a **vinyo** de semmise tortenik [9]

[00:26] <buckman> ja meg van egy **kolcsonvinyo** a polcon az meg 160:D [9]

<kopper> trau te mocskos **versenygilinyo** (c) nevetos part2 :))))))))) [2]

[20:29] <MaYaaa> babyface: **szenyót** ettem tojással sonkával uborkával sajttal
és rama bonjuarral [7]
<|ndex> <Cliuin> sh|: Vettel **penyo** 3ast? Gondolom te is winuser vagy :>> 16]

Érdekes módon gyakrabban fordul elő tulajdonneveken becenévképző, kicsinyítő funkcióval: *Virnyó*<*Virág*, *Franyó*<*Franciska*, *Grinyó*<*Grinzingi* (*borozó*). A korpuszban is használatos három nicknév, melyek feltehetőleg e képző segítségével jöttek létre: *Levinnyó*, *Monyó*, *Nyunyó*. A példák alapján az is feltételezhető, hogy a szóelvonást követően a szótó az *-ó* képzővel kiegészült, majd az *-n* palatalizálódott. Ezt az állítást azonban nem támasztja alá a *Virnyó* alak. Hajdú Mihály az *-n* típusú becenévképzők között a következőket adja meg: *-n~-ny*, *-na~-nya*, *-ni~-nyi*, *-ina* (Hajdú 2003: 684-685). „Az *-n* típusú képzők a neveknek nagyon lerövidült, sokszor elől csonkult és hátul rövidült tövéhez járultak, így néha a teljes névből csak egyetlen hang maradt.” (Hajdú 2003: 685). A kérdés kapcsán Hajdú kifejti továbbá, hogy „előfordulásuk soha nem volt nagy mérvű. [...] Legtöbb ilyen típusú becenevet (3,01%) a XIX. sz. elején Sopron környékén jegyezték föl” (Hajdú 2003: 685). A magyar nyelv szóvégmutato szótára nem vesz fel egyetlen *-nyó* végű szót sem. Valóban ritka az ilyen képzővel keletkezett szavak előfordulása, azonban a következő szavakat érdemes megfigyelni: *hernyó*, *girnyó*, *pirinyó*, *bunyó*, *genyó*⁴⁰. A TESz. szerint a *hernyó* elvonással keletkezett a *hornyol* 'vés, rovátkol' szóból. A *pirinyó* esetén a TESz. a képzést jelöli meg keletkezési módként, mégpedig a *-nyó* kicsinyítő-becéző képző segítségével. A többi szó eredetéről sajnos a TESz. nem ad tájékoztatást. Az ÉKsz.² azt sugallja, hogy a *bunyó* a *bunyevac* szóból esetleg elvonással és *-ó* képzővel keletkezhetett, illetve 'ökölvívás' jelentése esetén olasz eredetre vezethető vissza. A *girnyó* sem szerepel a TESz.-ben, az ÉKsz.² szerint pedig a *gerinc* szóból származtatható. Véleményem szerint azonban nem zárható ki, hogy e szó kontaminációval keletkezett, mégpedig a *giliszta* és a *hernyó* alakjainak vegyülésével. Az ÉKsz.² nem említi ugyanis a szó 'giliszta, hernyó' jelentését, ami ezt a keletkezési módot érthetővé teszi. A 'gyenge, nagyon sovány testalkatú ember' jelentés is könnyen levezethető ebből a jelentésből, feltehetőleg hasonlóság az alapja a jelentésátvitelnek. A *genyó* szóhoz semmilyen támpontot nem találtam a szótárakban. Jelentései körülbelül

⁴⁰ <Pokember> **vizigenyo** szega [2]

így adhatók meg: 1. fn. 'nyúlós, ragacsos, tapadós váladék' 2. fn. 'visszataszító, szemtelen módon viselkedő ember'. Alakja és jelentése alapján nagy valószínűséggel a *genny* szóból eredeztethető. (vö.: *genyólabda* fn. 'gömb alakú speciális anyagból készült játék, amely a falra vagy egyéb felületre dobva fokozatosan, szétnyúlva válik le') A *-nyó* képző ezek szerint a *Virnyó* és a *pirinyó* szavakból adatható bizonyosan, és feltételezhető, hogy a *Franyó*, *Grinyó*, *szenyó*, *vinyó* szavak keletkezésében is a *-nyó* képző vett részt. A *-nyó* képző létezését alátámasztják továbbá a kábítószer-fogyasztók nyelvhasználatának vizsgálatai is. Csikós és Józsa a következő *-nyó* képzővel létrehozott szavakat adják meg: *granyó*(<*gradicin*), *hernyó*(<*heroin*), *monyó*(<*morfium*), *spanyó* (<*spangli*), *trinyó*(<*tripp*). Bár a *spanyónál* feltételezhető a palatalizáció, a többi esetben kétség kívül a *-nyó* képző vett részt a szavak létrehozásában. Csikós a következőképpen értékeli ezt a jelenséget: „Különös hangzásukból fakadóan felfigyelhetünk speciális képzőkre is, melyek a köznyelvben egyáltalán nem vagy csak ritkán fordulnak elő: *-csó*, *-esz*, *-nyó*. Bizonyára játékoságuk, hangzásuk segíthette elő, hogy az amúgy is szép számmal összegyűlt kicsinyítő és becéző képzők számát gyarapítsák“ (Csikós 1999: l. n.; Józsa 1995: l. n.).

4.7.1.3. Szóösszetétel

A statisztikai célból vizsgált szövegben összesen 432 összetett szó fordult elő. Ezek típus szerinti megoszlását az alábbi táblázat mutatja.

SZÓÖSSZETÉTELEK	
morfológiai típusú	264
szintaktikai típusú alárendelő	145
szintaktikai típusú mellérendelő	4
szerves (összesen)	413
szervetlen	13
nem elemezhető	6
összesen	432

2. táblázat A szóösszetételek típus szerinti megoszlása

A táblázatból leolvasható, hogy a szerves összetételek vannak túlsúlyban. A morfológiai típusú összetételek magas arányát az igekötős igék nagy száma magyarázza.

A 3. táblázat adatai igazolják, hogy a legrégebbi igekötőink fordulnak elő leggyakrabban a mai szövegekben. Az összetételekben előforduló igekötők megoszlása a következőképpen alakul⁴¹:

<i>meg</i>	72	<i>vissza</i>	9	<i>oda</i>	1
<i>el</i>	48	<i>át</i>	5	<i>együtt</i>	1
<i>be</i>	29	<i>össze</i>	5	<i>hátra</i>	1
<i>le</i>	27	<i>szét</i>	3	<i>félre</i>	1
<i>ki</i>	21	<i>utána</i>	3	<i>tönkre</i>	1
<i>fel</i>	20	<i>bele</i>	2	<i>után</i>	1
<i>rá</i>	9	<i>túl</i>	2	<i>végig</i>	1

3. táblázat Az igekötők gyakorisága

⁴¹ Az igekötők mellett feltüntetett szám az igekötőt tartalmazó összes szóelőfordulás számát jelzi.

Az alábbiakban az összetett szavak közül az új szótári jelentéseket létrehozó alakokat vizsgálom. A chatszövegek alapján a morfológiai típusú és a szintaktikai típusú alárendelő összetételek bizonyulnak produktívnak. Az előbbi típust minden bizonnyal az igekötők teszik produktívvá.

Az igekötős igék között tíz új vagy új jelentéssel bővülőre bukkantam a statisztikai vizsgálat során használt korpuszban. Ezek a következők: *bedrótoz*, *beég*, *bejön*, *besértődik*, *beszól*, *betápol*, *felopol*, *leakaszt*, *leszerencsétlenez*, *megbanja*. A felsoroltak azt sejtetik, hogy a *be-* igekötőnk a legproduktívabb (60%), ám ezek az adatok nem elegendők ahhoz, hogy általánosítsunk, részletesebb, nagyobb korpuszon végzett elemzésre van szükség. A szövegben előforduló összes igekötő közül a legrégebbiek a leggyakoribbak, továbbá az új, okkasionális szavakban is csupán ezek fordulnak elő. Az alábbiakban a fenti igekötős igék előfordulását szemléltetem, szögletes zárójelben megadom a jelentésüket:

bedrótoz vki vmit 'kábelekkel felszerel '

[23:35] <[MrAxel]> Arth: ex ez exerint a szomszedot is **bedrotozod** normalis poloskak helyett.....:))))

beég valaki 'kellemetlen helyzetbe kerül'

[23:09] <Greatz> de így már ne poén - nekem sem :)

[23:10] <porpsybo> magyarázod a bizonyítványodat.

[23:10] <porpsybo> pedig most csúnyán **beégtél!**

[23:11] <Greatz> porpsybo: igen, **beégtem**. már a pofám is azbesztből van

bejön valami valakinek 'tetszik'

[20:19] * MaYaaa -nak nagyon **bejön** :))))

besértődik vki vmin/vmitől 'megsértődik, megharagszik'

[22:12] <Arth_Dent> mayaa: azt mondom, amit publicon latok toled. attol en is **besertodnek**, meg akkor is, ha nem lennenk barátok.

beszól valaki valakinek 'kellemetlen helyzetbe hoz'

[22:14] <Arth_Dent> *mayaa: egy barátnak viszont éppen ezért nem könnyű következmény nélkül **beszolni***

betápol vki 'eszik'

[22:36] <djjjzsi> *najó én megyek **betápolni** :) ne öljétek meg egymást*

felopól valaki valakit 'operátori jogokkal ellát'

[21:16] <Arth_Dent> *zalus **felopolt**, fusson ki merre lat :>*

leakaszt vki vmit 'szerez, kap valamit'

[21:38] <Viko_> *wigyor: szomorú vagyok 3E Ft-ot akartam érte **leakasztani** ;>*

leszerencsétlenez vki vkit 'szerencsétlennek nevez'

[20:25] <MaYaaa> *ibike nézzél már tükörbe mielőtt **leszerencsétlenezel** valakit!!*

megban vki vmit – okkasionális használat és jelentés: a szó alkotója a *ban* főnév és a *megbán* ige jelentését vegyíti, kihasználva azt a jellegzetességet, hogy a chaten kezdetben mindenki és a mai napig nagyon sokan nem használják az ékezetes karaktereket. Jelentése kb.: 'megbánja amit tett, ugyanis ki fogják tiltani a csatornáról' (*ban*' csatornáról való kitiltás' Pl. kaptam egy bant.)

[21:21] <dex> *Arth_Dent: lehet csak angolul tud!?! ;)*

[21:21] <Arth_Dent> *dex: akkor hamar **megbanja** :)*

A szintaktikai típusú alárendelő összetételeken belül a 32 új szót vizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb a jelentéstömörítő (13 szóelőfordulás) és a birtokos jelzős (9 előfordulás). Harmadik helyen a minőségjelzős és a tárgyas alárendelő összetételeket kell megemlítenünk (öt-öt előfordulás). A többi alárendelő összetétel típusra nem találtam példákat. Úgy tűnik tehát, hogy csupán ez a négy típus produktív. Az előforduló új szavakat a 4. táblázat foglalja össze típusok szerint. A

szavak előfordulását alátámasztó chatszövegből való példák a 31. számú mellékletben olvashatók.

SZINTAKTIKAI TÍPUSÚ ALÁRENDELŐ ÖSSZETÉTELEK		
tárgyas		<i>egérfuttató, esélyadó, hangátalakító, nickfoglaló, vágóálló</i>
jelzős	minőségjelzős	<i>alapfelszereltség, alapmondás, kondimiki, kondimikrofon, multiprocesszoros</i>
	birtokos jelzős	<i>cellatervezés, csatilog, gépinstall, ip-cím, izomszag, Matáv-torony, nickbolt, szívemcsücske, szobaoperátor</i>
jelentéstömörítő		<i>buckaember, ducitorna, ducitornázni, emléklemez, hálókártya, ircbuli, kernelferdítés, kőkemény, multiprocos, orsolymínuszos, papírtantusz, tápegység, tévékártya</i>

4. táblázat A szintaktikai típusú alárendelő összetételek

Nem meglepő, hogy a jelentéstömörítő összetételek aránya a legmagasabb, hiszen a technikai fejlődés egyre bonyolultabb eszközök, jelenségek megnevezését kívánja meg. Továbbá feltételezhető, hogy az idegen nyelvekből átvett szavak magyarítása így könnyebben megoldható.

4.7.1.4. Rövidítéstípusok

A főként a beszélt nyelvre jellemző rövidítéstípusok mellett a tipikus chatnyelvi rövidítések a következők:

I. Szórövidülés (és továbbképzése): a teljes szóalaktól stilárisan eltérő szóalak jön létre a szóalak csonkolását(, majd képzővel való ellátását) követően. E típusok a szóbeli nyelvhasználat során használatos (divatos) rövidítésformák közé tartoznak. A szórövidülések nagy része a hétköznapi nyelvhasználatban él, főleg az ifjúság nyelvében. „Ez a szóalkotásmód elsősorban a beszélt nyelvet jellemzi” (Laczkó–Mártonfi 2005: 359).

[21:05] <kaviaar> *vuk, **pilla** utánna nézek [pillanat]*

[21:41] <csaby> *köszönjük az **infot***

[23:19] <Linu> *Gryzly holnap mi büfészünk a **suliban**, de sótlan lett :) hihi :)*

[21:48] <Isti`> *bvazz veszek **proci***

<kedves> *ibike a **pasidat** gabornak hivjak? vagy mit sztarolod itt?*

II. Rövidítések: a helyesírási szabályzatban rögzített alakok használata. Ezek a rövidítések a mindennapi írott nyelvi sztenderd részei. „A rövidítések (a szórövidülésekkel szemben) szinte kizárólag az írott nyelvben léteznek. A rövidítés nem szóalkotási mód, tehát nem jön létre új lexéma” (Laczkó–Mártonfi 2005: 359).

[22:38] <Greatz> *cellatervezés vagy **vmi** ilyemi, én se tudom néha :)*

[23:42] <lajosch> *cake **kb** 2 het mulva ? :)*

[23:02] <Cake-> *greatz kulonbenis most **2 m-re** ulok tole, de aztan egy agyban fogunk aludni :))))*

III. Betűszók: „A betűszók valamilyen többszavas kapcsolat elemeinek kezdőbetűiből alakulnak ki [...] a betűszók javarészt tulajdonnevek, kisebb számban köznevek. [...]

Valójában a betűszók egyfajta egyszerűsítésnek tekinthetők” (Laczkó–Mártonfi 2005: 390).

[20:17] <Antivirus> dream: **lol** [laughing out loud]

[20:28] <MaYaaa> kösz

[20:28] <Arth_Dent> **nm** [nincs mit]

[22:11] <z[a]lus> maya: **imho**⁴² ezt a dolgot erősen túlértékeled

IV. Homofónián alapuló rövidítések: feltehetőleg angol minta alapján jöttek létre az első ilyen rövidítéstípusok. A szó bizonyos részeit az adott szakasszal azonosan hangzó jellel (szám vagy betű) helyettesítik. Megnehezítheti a(z) először látott) rövidítések feloldását, ha a jellel helyettesített szakasz értelmezéséhez idegen nyelvi ismereteket kell aktiválni.

*** Arkangyal has quit IRC (**jo8** Naro hónap huzzad az igat□)[jó éjt; 8<ang. eight]

[22:36] <upa12> **csrfk** de **mind1** de telelg ott van : [Csongád Megyei Rendőrfőkapitányság][mindegy]

[23:24] <[MrAxel]> Arth: jo **5letet** adtal...:) [ötletet]

[21:12] *vuk **L**, feliratbaszkuralas

[23:39] <[MrAxel]> Arth: ok, csak elotte tessék **+tanulni** celozni... aztan ami belefer! :) [megtanulni]

[22:10] <sixpack> **n8** smoerf [’Nacht]

E rövidítéstípus eredete az amerikai graffitisek felirataira vezethető vissza, és az internetezők körében is hamar kedvelté vált.

⁴² imho<ang. in my humble opinion ’szerény véleményem szerint’

4.7.1.5. Szóferdítés

Kedvelt szóalkotási mód a chatelők körében a szándékos szóferdítés is. Az így létrejött szavak okkasionálisak, feltehetőleg nem válnak a szókincs részévé. A szóalkotás motivációja a chat esetén általában a humorizálás. Ritkábban, de feltételezhető a magyarítási szándék is. Pl:

megbanja 'kitiltják a csatornáról'

[21:21] <dex> Arth_Dent: lehet csak angolul tud!?! ;)

*[21:21] <Arth_Dent> dex: akkor hamar **megbanja** :)*

politizálás

<vodorke17> LamaXX: alapvetően sikeresen elerülöm a napi politikai helyzettel való foglalkozást ezzel megkímélve magamat sokszok felesleges információtól és adrenalintól

*<mindenki> lama: **politizálás**hez elengedhetetlen*

degeneráció 'satnya nemzedék' nem 'rendellenes fejlődés'

*<vodorke17> buds: egy sexoldalra meg a zmegen felnott **degeneracio** is ratalal...:)))*

4.7.2. Egyéb morfosztiliztikai sajátosságok

Szembetűnők a nyelvjárási jelenségek (*eztet, itten, mostan*), hiszen ezek az alakok leírva ritkán fordulnak elő. A hálózaton azonban sokszor szándékosnak, és kicsit mesterkéltnek érzem ezt a nyelvhasználati formát. Figyelemre méltó jelenség továbbá a toldalék megkettőzése, valamint a téves szótó, illetve grammatikai szerkezet alkalmazása is, ami véleményem szerint szintén inkább modoroskodás.

[22:00] <kedves> *joejtet*

[22:18] <Boy25_> *És vannak itt jó nővek ?*

<lajoschka> *fe remelem nem **fognal** leloni ;)*

Számos példát találhatunk az IRC-en a *-ba/-be* és *-ban/-ben* toldalékok felcserélésére. Nem lehet mindig egyértelműen eldönteni, vajon a nyelvhasználó valóban nincs tisztában a két morféma jelentésének és használati körének különbségével, vagy csupán a speciális helyzetből adódóan lemaradt egy-egy betű a szó végéről, esetleg a felhasználó szándékosan használja így ezeket a ragokat.

[21:06] <kaviaar> *greatz, ne mond hogy két szemed van mert akkor kezdek látnoki képességeket felételezni magamba*

[22:39] * *kaviaar intelligensen néz ki a fejéből, mikor lesz már péntek???*
hőbörögni kéne a pilvaxba vagy akárhol

[21:49] <Greatz> *lajosch: jaja, ez ugrott be a mikrovilág után - félek méhbe van már :S*

Akár a beszélt nyelvben, az IRC-en sem következetes az ikes ragozás használata, és gyakran elmaradnak a (határozott) névelők is. A vizsgált szövegben a kerület megnevezéseként álló sorszámnevek hibás használatára is találtam példát, bár itt nem zárható ki a helyesírási hiba lehetősége sem.

[23:22] * *lajosch **isz** Edelweiss-t ;)*

[22:29] <GREATZ> *tkp nem érdekes, csak haverkodok - hamár a csajozás nem megy, érted :p*

[22:01] <davie> *És mikor meglátom meglepődök*

[22:37] <Cake-> *lajoschom hiányoltalak teazobol*

[22:45] <kaviaar> *babyfac3 anyuka vizslatja csúszdát iszonyúan majd leállítja az egész gyereksort csúszdázásban, sáros a csúzda (kb ezt hallottam)*

[22:26] <upa12> *mejik az a 6ker?*

A helyesírási nyelvhelyességi kérdések, a nyelvi megformálás minősége a beszélgetés témájává is válhat. Az alábbi idézetben egy régi nyelvhelyességi szabály ismeretére emlékezteti BaziJoe Greatzet, ami aztán viccelődéssé alakul át.

[20:40] <GREATZ> *hát ez a cset*

[20:40] <BaziJoe> *hattal nem kezdünk mondatot*

[20:40] <GREATZ> *persze, ezt szobhának hívják, nem?*

[20:40] <GREATZ> *nekem azt mondták*

[20:40] <GREATZ> *a cseten*

[20:40] <algern> *BaziJoe, de hassal sem:>*

Feltételezem, hogy szintén az információáramlás felgyorsulása felelős az egyeztetési hibákért. Gyakorlatilag gondolkodási idő nélkül, végiggondolatlanul válaszolnak a felhasználók a chaten. Úgy tűnik, ha nem megy a megértés rovására, a javítás elmarad.

4.7.3. Szófaji vizsgálatok

A statisztikai vizsgálatokhoz felhasznált chatszövegben összes szövegszó (9413) és hozzászólás kiszámítását számítógép segítségével végeztem el. Az összes többi vizsgálat során a hagyományos módszert alkalmaztam.

A szavakat minden esetben az aktuális, mondatban betöltött szófaji szerepük szerint soroltam az egyes kategóriákhoz. A szövegben előforduló angol szavakat a szófaji vizsgálat során figyelmen kívül hagytam, azokat is, amelyek angol nyelvű mondatokat alkotnak, és azokat is, amelyek magyar mondatok tagmondataiként fordulnak elő. Sem mondattanilag, sem szófajtanilag nem elemezhetők az emotikonok, a weboldalakra való hivatkozások, és bizonyos rövidítések sem. Az alábbi mondatok esetén a félkövérrel jelzett szavakat nem vettem figyelembe.

[20:29] <Gryz> Arth_Dent: *meg szolhatnal magadnak is, hogy az en ignoromat is vedd man le **pls.** :))*

[20:30] <Gryz> Arth_Dent: ***thenx.** :))*

[21:04] <kaviaar> *vuk, **feliratok.sg.hu** ? vmi haosnló de nem tom*

[21:54] <zalus> ***v=c***

A szövegben összesen 757 emotikon és 647 egyéb, szófajilag nem értelmezhető egység fordult elő. Az összes szófajilag vizsgált szó tehát 8009. Az arányok számításánál ez tekintendő 100%-nak. A szófajton statisztika eredményeit Keszler Borbála 1983-as beszélt nyelvi vizsgálatainak eredményeivel hasonlítottam össze. Keszler saját kutatási eredményeit Nagy Ferenc és Szende Tamás adataival vetette össze, melyet táblázatban összesített. (Nagy Ferenc egy értekező prózai szöveg és egy nyelvjárási beszélt nyelvi szöveg szófajton statisztikáját készítette el, Szende Tamás és Keszler Borbála pedig spontán beszélt nyelvi szöveget elemzett (vö.: Keszler 1983)).

Az IRC szófajton jellegzetességeinek bemutatása és annak beszélt nyelvi szövegekkel való összehasonlíthatósága érdekében Keszler táblázatát módosítva közlöm: a táblázatból bizonyos részeket átvettem, és újabb kategóriákkal kiegészítettem. Keszler Borbála táblázatát teljes mértékben nem vehettem át, hiszen az ott alkalmazott szófajton

felosztás módosult (vö.: Keszler 2000: 69–70). Nem csupán bizonyos szófajtani kategóriák átértékelődése miatt kell az adatok összevetésekor fenntartásokkal élnünk. Az IRC-en használt nyelv esetén a fent említett szófajtanilag nem elemezhető kategóriák mellett problémát okozott a nickek besorolása is. A tulajdonnevek új típusáról lévén szó a főnevek közé soroltam a felhasználói neveket. A mennyiséget jelentő melléknevek előfordulási számát – mivel ezeknek a korábbi statisztikákban a számnévi kategória felel meg – a melléknevektől elkülönítve tüntettem fel a számnevek sorában, a százalékos arányt azonban az összesített adatok alapján adtam meg. Néhány kategória (például az igék) esetében azonban megfelelő összehasonlítási alapot képeznek az 1983-as adatok.

	SZÓFAJ	NAGY (értekező próza)	SZENDE (spontán beszéd)	KESZLER (kötetlen beszélgetés)	IRC (konceptcionális szóbeliség)	
ALAPSZÓFAJOK	ige	10,20%	13,83%	17,48%	1362	17,00%
	főnév	27,0%	14,72%	15,38%	1404	14,53%
	nick	-	-	-	946	11,82%
	melléknév	14,50%	7,95%	6,43%	503	
	számnév	2,20%	2,01%	1,81%	125	7,84%
	határozószó	4,90%	5,19%	9,36%	224	2,79%
ÁTMENETI SZ.	főnévi igenév	1,20%	1,62%	1,64%	141	1,76%
	melléknévi igenév	2,20%	1,13%	0,27%	39	0,48%
	határozói igenév	1,00%	0,35%	0,30%	8	0,01%
HELY. SZ.	névmások	8,50%	15,11%	15,39%	1036	12,93%
VISZONYSZÓK	névelő	10,40%	11,19%	7,17%	474	5,91%
	kötőszó	9,80%	10,52%	12,33%	517	6,45%
	partikula				150	1,87%
	tagadószó				261	3,25%
	névutó	1,50%	0,93%	0,54%	35	0,43%
	igekötő (elváló)	1,30%	4,72%	2,22%	80	1,00%
	egyéb ⁴³				101	1,26%
MONDATSZÓK	indulatszó	0,0%	0,34%	1,84%	44	0,54%
	interakciós mondatszó				287	3,58%
	módosítószó	5,30%	10,38%	4,85%	91	1,13%
	hangutánzó mondatszó				13	0,16%
	töltelékszó			2,98%	163	2,09%
	összesen				8009	99,97%

5. táblázat Szófaji megoszlás

⁴³ segédige, segédigenév, határozóvá tevő mint, névutómelléknév

Az 5. táblázat adatai igazolják, hogy az IRC nyelve a szófaji megoszlások szempontjából is a beszélt nyelvhez áll közelebb, tehát joggal sorolható a koncepcionálisan szóbeli műfajok közé. Az igék magas előfordulási aránya mellett a névmások magas aránya is beszélt nyelvi sajátosság. A főnevek összes előfordulása viszonylag magasnak mondható (26,35%), ami majdnem azonos a Nagy Ferenc által vizsgált értekező prózabeli aránnyal. A főnevekként kezelt szavakat azonban az IRC esetén két részre kell osztanunk. Külön kell kezelnünk azokat a tulajdonneveket (nickeket), amelyek funkciója sem valamely jelen nem levő személy felidézése, sem a megszólítás, hanem a megnyilatkozás címzése. Külön számoltam tehát azokat a nickeket, melyeknek csak az üzenet címzésében van szerepe. A nickek közül 750 fordul elő adresszáló szerepben. A tulajdonnevek ilyen típusú előfordulása kizárólag a csevegőcsatornákon és fórumokon figyelhető meg. Előfordulási számuk mutatja (az összes szövegszó majdnem tizede), hogy nagyon fontos, a kommunikáció folytonosságát biztosító funkciót töltenek be.

A névmások írott nyelvhez képest gyakori előfordulása a kommunikációs helyzettel magyarázható. A kontextus segít egymás gondolatainak megértésében, így a jelenségek megnevezése helyett a deiktikus kifejezések használata is elegendő. A deiktikus kifejezések jelentésüket a kontextusban nyerik el, fontos szerepet játszanak a helyzetre való utalásokban. A chat dialogikus jellegéből adódóan szükséges a kérdő névmások gyakori használata is. Feltételezhető, hogy a helyettesítő szófajok az IRC-en hozzájárulnak a kommunikáció gyorsabbá tételéhez is. Az alábbi táblázat az alanyesetben álló személyes névmások előfordulási számait mutatja:

én	63	mi	1
te	38	ti	3
ő	2	ők	0
összesen	107		

6. táblázat A személyes névmások előfordulása

A többi alanyesetű alakhoz képest kiemelkedően magas az egyes szám első személyű személyes névmás használata: az összes személyes névmás több mint fele. A

szövegben elsődleges szerepe az én előtérbe helyezése, hangsúlyozása. A harmadik személyű és a többes számú alakok használata elenyészőnek mondható, ami egyrészt azt igazolja, hogy a beszélgetés többnyire a beszélgetés résztvevőiről és nem kívülállókról folyik.

A csak viszonyjelentéssel vagy csak pragmatikai jelentéssel bíró szavak száma összesen 1994, ami a teljes szöveg negyedét teszi ki. A partikulák, módosítók és interakciós mondatszók magas aránya szintén az IRC beszélt nyelvi tulajdonságaként értékelhető.

A chatkommunikáció diszkurzív jellegéből kiindulva nem meglepő, hogy magas arányban fordulnak elő a vizsgált szövegben a kommunikációs-pragmatikai jelentéssel bíró mondatszók (7,5%), melyek a szöveggörnyezettől függően kifejezhetnek hezitálást, töprengést, örömet, fájdalmat stb.

Az interakciós mondatszók fontos szerepet töltenek be a társalgás szervezésében: „biztosítják a beszédpartnerek kapcsolattartását, jelzik, hogy értik, figyelik egymást beszédét stb. (pl. *ühüm, igen, ja, aha*); szervezik a szó átadását és átvételét a beszélgetésben” (Kugler 2000: 296). Az interakciós mondatszók közül legnagyobb számban a társalgásszervező és -jelölő elemek fordulnak elő. Kapcsolattartást jelölő (és/vagy szóátadást jelző) funkcióban az *aha, jaham*; szóátadást, forduló végét jelző funkcióban elsősorban az *ugye, hm, ennyi, és kész*, valamint a kijelentő nyilatkozatot kérdővé tevő *mi?* figyelhető meg leggyakrabban:

[22:39] <gorgo> mayaa: ja igaz, ott meg nincs meg a szukseges anyagi hatter, **mi?** :)

[21:53] <bundee> buckman: irigykedsz **mi?** :)

[21:43] <Norb> vuk: iden mar nem tolod fel a ronda pofad pestre, **mi?**

[00:00] <sfu> én hordom majd a sört **mi?**:(

[23:06] <czin> god addig volt jo neked, **mi?** :D

[22:18] <MaYaa> Gbeatrice szerencsés nő vagy, hogy megbízol a párodban.

ennyi.

[20:39] <Panna-> nekem nem teccik, na. **Ennyi :D**

[01:30] <KT> de már nem egyedül, **ugye?**

[00:28] <[Lpi]> és egyemlítőn akkor nem, **ugye?**

[18:42] <anys> a hitetlenek próbálják ki a futóval mattolást, és kész
<Natsi> jó, vettem, csak le van szarva és kész.. :)))

<kedves> kaviaar azer nezem, mer feliratos :)

<kaviaar> kedves **jaham** én is inkább az eredetit szoktan nézni

A korpuszban nem találtam példát a replika végét jelző operátorok olyan használatára, amikor az operátor „a közlés lineáris folytonosságát megsértve, új témát vezet be”, azaz „azt jelzi, hogy az információátadó valami olyat szeretne mondani, amely néha lazán kapcsolódik az előző információhoz” (Bańcerowski: 2006: 482).

A csupán pragmatikai vagy modális jelentéssel bíró elemek gyakori előfordulása azt is igazolja, hogy a chatnél nemcsak a lehető legökonomikusabb és legeffektívebb kommunikáció a fontos, hanem – akár a beszélt nyelvnél – a kapcsolatfelvétel és -tartás is. E tény szintén a chat koncepcionálisan szóbeli jellegét igazolja.

4.8. Szókészlet

A nyelven kívüli valóság változására a szókészlet reagál legérzékenyebben. E nyelvi szint vizsgálata nyújt tehát legtöbb információt a valós világban észlelhető változásokról, tendenciákról.

A chat szókészlete a köznyelven alapul, ami kiegészül a számítástechnikai szakzsargonnal, valamint a társalgási nyelvből származó szleng szavakkal és kifejezésekkel. Bakonyi Géza így ír az interneten használatos nyelvváltozatról: „A virtuális társadalom nyelve valójában három nyelvi rétegből táplálkozik: [...] a szlengből, amely egy adott nyelv kötetlen és szabad felhasználásából következik, [...] a technikai csoportnyelv ('techspeak') legtöbbször köznyelviesített szókincséből (amely a számítógépes és hálózati, kommunikációs szakemberek, programozók technikai szókészletéből építkezik); és a zsargonból, amely elsősorban a hackerek, a cyberpunkok és más, sokszor a virtuális társadalom perifériájára szoruló társadalmi csoportok szlengesített, a nyelvi korlátokat nem tisztelő nyelvhasználatán alapul” (Bakonyi 1997: 1. n.).

4.8.1. Beszélt nyelvi fordulatok

A chat szókészlete erős párhuzamot mutat a szóbeli kötetlen beszélgetések szóhasználatával. A szleng kifejezések elsősorban igék és melléknevek, de előfordulnak főnevek is. Az ifjúsági nyelv, a szleng, a szakzsargon és a hobbinyelv szavai keverednek, és a köznyelvre épülve alkotják a chatnyelvet.

[20:19] * MaYaaa -nak nagyon **bejön** :)))

[23:43] <lajosch> kutyával **istenkiralyos** (ugye meow?)

[22:08] <Arth_Dent> mayaa: minejk **pedalozol** zalusnak, ha: a) nemreg megeskudtel, hogy tobbet nem beszelsz vele, b) o **ignoralt** teged ?

[22:36] <djjjzsi> *najó én megyek **betápolni** :) ne öljétek meg egymást*
[22:13] <MaYaa> *arthdent te mindent komolyan gondolsz amit **beszólsz**?*

A szleng kifejezések mellett gyakoriak a közhelyek, finomkodó kifejezések, hasonlatok és képszerű fordulatok.

[22:25] <kaviaar> *kivágtam magam mint macskát szarni de még mindig nemtudom mi jót csináltam*
[20:50] <Gertrud--> *zalus lennel szives a kacsoiddal msg-t irni nekem?:)*
[22:59] <kaviaar> *arth_dent, midnenki a saját kis egérfuttatójában tapos és így van ez jól...az érdektelenséget meg megszokod, szóval gond egy szál se*
[21:18] <zalus> *pszibu, gondolkodsz, tehát itt vagy*
[21:45] <davie> *Arth_Dent te se gyúrsz bicepszre csak söröskorsóval ? :)*

Számos divatszó is előfordul a szövegben, főleg fok- és mértékhatározói, illetve módhatározói szerepben:

[21:46] * *KoGa bejon es kihajigal mindenkit mingya **jol***
<Ibike|> ***jol** kibeszéltünk még nemvoltál itt:)*
[22:11] <z[a]lus> *maya: imho ezt a dolgot **erősen** túlértékeled*
[21:26] <zalus> *az **gáz**, ha az ember fél tízkor már álmos?*
[23:28] * *Arth_Dent szerint a kondis **tok gyiksag**, fordított hangszoro rulla*
[23:58] <azazil> *laja en csak azt tudom, h valami nagyon **durvat** raktak azokba a procikba, mhzhez kepest 4-5 gyorsabbak, mint egy intel*
[23:40] <Cake-> *ducitornarol meg **siman** kidolok*

A szóbeliség közvetlen kifejezőjének tekinthetjük a hangutánzó szavakat (onomatopoetika). Ugyancsak a beszélt nyelv hatását keltik az indulatszók és a beszédpartikulák.

[19:53] <susi> ***pfffrzt***
[21:33] <zalus> ***tyűűűha***

„A módosítószók a mondat szórendjében többféle helyet foglalhatnak el [...] végigvándorolhatnak a mondaton. Állhatnak a mondat élén, [...] lehetnek közbe- és hátravetések” (Kugler 2002: 89).

[22:15] <Arth_Dent> **igen**, nem mindennapos esemény ;)

[22:55] <Greatz> **Akkorhát** ki az illetékes?

[20:34] <babyfac3> laja jah:)))

[22:39] * CyD has returned <_N_> **naszal** vagyok <_N_>

[22:20] <FalTam> **igen** mostma igen

[22:36] <djjjzsi> **no** igen

[22:43] <myrcie> **na** sziasztok

[20:40] <Greatz> **hát** ez a cset

A modális partikulák közül leggyakrabban a már fordul elő: További adathozható modális partikula *ám, csak, hiszen*:

[20:25] <MaYaaa> *ibike nézzél **már** tükörbe mielőtt leszerencsétlenezel valakit!!*

[21:32] <Greatz> *zalus: láttam **ám** a képedet! :p*

<Ibike|> *jaaa:Djolván **csak** leesik*

[23:11] <porpsybo> ***már** ha megbocsájtasz, amiért letegezlek, **hiszen** nem is ismerjük egymást..*

Meg kell említenünk az üdvözlő és megszólító partikulákat is, melyek a chatkommunikációban fontos pragmatikai funkcióval bírnak. Nem meglepő hát, ha ezek az elemek magas arányban fordulnak elő. Az összes mondat 17,54%-a üdvözlés. Az üdvözlőpartikulák fontos szerepet töltenek be a kapcsolatfelvételben, a felhasználókat gyakran azáltal észlelik a többiek. A megszólítás, legtöbbször nicknév kapcsolatfenntartó funkcióval bír: az adresszálásban játszik fontos szerepet.

4.8.2. Trágár szavak

A hagyományos esetben írásban nem használt trágárságok, durvaságok a chaten írott formát kapnak. „A valós világ kocsmái vagy éppen szaloncsevegéseinek megfelelően itt is gyakori a trágárkodás, a fülledt erotika vagy éppen a közhelyes unalom” (Kis 2002b). A trágár szavak, káromkodások pillanatnyi lelkiállapot, vélekedés kifejezői, így fontos alkotóelemei a beszélt nyelvnek. Az egyes csatornák illemkódexe azonban a káromkodások mellőzésére ösztönzi a felhasználókat. Tiltott szavak, kifejezések használata a csatornáról való kitiltást vonhatja maga után. Hogy e szavak, kifejezések az érzelmkifejezés fontos részei, azt igazolja az a tény, hogy a felhasználók ennek ellenére használják a szókincs alantasabb elemeit is.

A vulgáris szavak képernyőn való megjelenítését tekintve a legerősebb az „ami a szívémen, az a képernyőn” nyelvi viselkedési mód mellett több (kitiltást elkerülő) technika is létezik.

a) Egybeírás, ejtéskövető írás:

[20:43] <Greatz> *oké, edem. dőlj csak le, én majd tartom a színvonalat... **húbaszki** mekkora mellbimbója van somának! :D*

b) Grafikai eufemizmus: kihagyás, karakterbehelyettesítés

[23:49] <lajosch> *macos 8-as van rajta **kibas***tt lassu*

[22:01] <davie> *Isti ez tényleg **sz***... rossz :)*

c) Szóalak-módosítás

[21:45] * *KoGa de **qrva** almos :(*

Valamelyest segít a helyzetben, hogy az operátorok feladatához tartozik az ilyen megnyilatkozások szankcionálása, ám valós következményei általában csak a huzamosabb ideig tartó, durva nyelvhasználatnak vannak. Az alábbi példa épp egy trágárkodásért járó figyelmeztetést tartalmaz, felvetve a csatornáról való kitiltás lehetőségét:

[21:54] <MaYaa> a kurva istenis mostmár, hogy nem képes válaszolni

[21:55] <davie> Hát ha köcsög akkor köcsög

[21:55] <KoGa> MaYaa moderald magad vagy bucsuzkodhatsz :)

[21:55] <kaviaar> mayaa disztingválj már bazdki

4.8.3. Anglicizmusok

Angol, illetve angol eredetű szavak és származékaik a vizsgált anyagban elsősorban köszönésként (*bye all, re, hello, hi,*) valamint tulajdonnévként (nick, márkanév, típusmegnevezés) fordulnak elő. A nótás kedvű ircelők is növelik az angol szavak számát, hiszen a vizsgált szövegben szinte kizárólag angolul énekelnek. Az éneklés során előforduló angol szavak nem illeszkednek szervesen a magyar szövegbe, izolált angol szöveggként, illetve mondatrésztletekként jelennek meg. Az ezen túl előforduló angol szavak száma elenyésző, többségük szakkifejezés és tulajdonnév. Használatuk, megértésük nem okoz különösebb nehézséget a chatelőknek, hiszen a munkájukhoz, hobbijukhoz tartozó szaknyelv részét képezik.

Az angol (szak)szavak meghonosodását jelzi a morfológiai rendszerünkbe való beillesztésük.

[20:39] <algern> lajosch, csak az volt, hogy **automatice** indulo **autocdmixer-felismero** foglalta a **hangkartyat:0**

[23:07] <Artlace> [MrAxel]: **internal vinyot** csak **SGI firmware-rel** kezel, azota utannajartam

[20:29] <Gryz> Arth_Dent: meg szolhatnal magadnak is, hogy az en **ignoromat** is vedd man le **p!s.. :))**

[20:17] <lajosch> endyke **msg-zz** ram ha megakadsz :)

Az idegen hatást a szókészlet új, elsősorban angol eredetű elemei mellett azonban néhány magyar szó normától eltérő írásmódja, valamint néhány angol rövidítés használata is jelzi.

[20:07] * *Gryzly cigizik+sorozik yawl.*

[23:39] * *Meow- megy es vacseera befal egy narancsot :>*,

[20:05] <BaziJoe> *qss,*

[23:31] <Arth_Dent> *mrxel: akkor lettem eloszor rosszul vagy 10 eve, amikor elem kellett a mikrofonba, mert kulonben nem muxott :>>>*

[23:35] <[MrAxel]> *Arth: akkor ezexerint GATYAMADZAG, es nem gumi...:))))))))))*

Csupán három angol rövidítés fordult elő a vizsgált szövegben: *re*, *thx*, *pls*⁴⁴, a *re* 44-szer, a *thx* kétszer a *pls* háromszor (egyszer *plz* alakban). A *re* gyakoriságának oka köszönésként való használata. E szócska kizárólagos funkciója ugyanis annak jelzése, hogy valaki visszatért, miután valamilyen okból bizonyos ideig nem tartózkodott a csatornán (pl. megszakadt a telefonvonal).

[23:28] <lajosch> *egyszerubb ha 1 lada edelweiss-t veszek nem kell olyansoxor boltba menni :)*

A vizsgálat tehát a szakirodalom sugallta várakozásaimmal ellentétes eredményt hozott: az IRC szókészletére egyáltalán nem jellemző az angol szavak túlzott használata, az összes szövegszó csupán 0,4%-a angol. Általánosítva három nagy kategóriába sorolhatók a korpuszból adathozható anglicizmusok:

1. hétköznapi (beszélt nyelvben is használt) anglicizmusok: *hello*, *hi*;
2. komputerspecifikus anglicizmusok: *kibannol*, *klikkel*;
3. homofónián alapuló rövidítések, szóalakmódosítások: *jó8*, *vacseera*.

⁴⁴ (*re* <ang. *return* 'visszatérés', *thx* <ang. *thanks* 'köszönöm', *pls* <ang. *please* 'kérem, kérlek')

4.9. Szintaktikai sajátosságok

A chatbeszélgetéseket rövid mondatok jellemzik, gyakran csupán egy szóból áll egy hozzászólás. Ez a rövidegség a technológiával és az ökonomikus kényszerrel magyarázható. Nagyon gyakoriak a kihagyásos, elliptikus mondatok. A kérdés különösen kedvez a mondatok elliptikusságának. A kontextus ugyan segít, mégis okozhat ez a tömörség megértési nehézségeket. Éppen ezért viszonylag gyakoriak a visszakérdezések, akár csak a beszélt nyelvben. A kérdés sokszor csupán egyetlen szóból áll: az állítmány és/vagy a kérdőszó elmarad.

A kihagyásos szerkesztésű, olykor logikai kapcsolóelemek nélküli mondatok a preszuppozicionalitás magas fokát feltételezik. A kihagyás mértéke az egyes beszélők által alkotott megnyilatkozásokban eltérő jellegű és mértékű lehet. Túlzott tömörség esetén a kommunikációs partnerek – a megértési problémák elkerülése érdekében – kénytelenek visszakérdezni. Az egyes kifejezések, kijelentések többértelműsége a résztvevők kontextustudására alapoz, ezzel interperszonális közelséget hoz létre. A szintaxist befolyásolja a tematikus kifejtettség, összefüggés és beszédhelyzet.

Annak érdekében, hogy megállapítsam, milyen mértékben hordozza magán a chat az írott, illetve a beszélt nyelv sajátosságait a chatszöveg mondatait vizsgáltam meg szerkezetük szerint. Az írott, illetve beszélt nyelvvel való összehasonlíthatóság érdekében az IRC-ről származó szövegben a mondatok szerkezet szerinti eloszlását vizsgáltam. Az 1793 hozzászólás összesen 1680 mondatból áll. Az összes hozzászólás magába foglalja tehát azokat a szövegegységeket is, melyek csupán egy-egy emotikonból állnak. Ezek formális szempontból nem tekinthetők mondatoknak. Mondatként minősíthetetlenek továbbá a weboldalakra való hivatkozások és a különböző rövidítések. Nem vettem figyelembe továbbá az angol mondatokat. Az értékelhetetlenek közé tehát a következő típusú hozzászólásokat soroltam:

[20:56] <Gerg16> »~«Scřřp MP3!« [Halloween - 02 - Mr. Torture.mp3]

[21:04] <shad> www.divxsubtitles.net

[21:13] * Miamano is away, _ auto-away after 15 minutes _ , (log\ _off_ pager\ _on_)

[21:20] <Isti> yuri's game help me?

[23:31] <[MrAxel]> s/l/k

Seduce> :PPP

Az alábbi táblázatban látható, hogy mindezeket túl külön csoportba soroltam a köszönéseket. Az újonnan belépők ugyanis üdvözlik az ismerősöket és viszont, illetve egymás felhasználói nevét ismételve „örülnek egymásnak”. A mondat- és tagmondathatárok megállapítása az írásjelek hiánya miatt sok esetben csak szubjektív módon történhet. [32. sz. melléklet] Megnehezíti a mondathatárok megállapítását továbbá, hogy egy-egy közlés gyakran több hozzászólásból tevődik össze. Ám a mondathatár és a hozzászóláshatár (általában) egybeesik. (Ezért csupán a hozzászóláson belüli mondathatárokat [[]], továbbá csupán a hiányzó, illetve a véleményem szerint módosításra szoruló (tag)mondathatárokat [] jelöltem.)

A MONDATOK SZERKEZETI MEGOSZLÁSA			
mondattípusok			összesen
EGYSZERŰ MONDATOK			
minimális	165	9,83%	
bővített	683	40,65%	
tagolatlan	137	8,15%	
			985 58,63%
ÖSSZETETT MONDATOK			
mellérendelő	100	4,81%	
alárendelő	155	8,53%	
többszörösen összett	75	3,49%	
EGYÉB			
köszönések	229	17,54%	
emotikonok	70	4,56%	
értékelhetetlen	66	3,61%	
			365 21,73%
összes mondat			1680 100,00%

7. táblázat A mondatok szerkezeti megoszlása

A táblázatban látható, hogy a szövegben túlsúlyban vannak az egyszerű mondatok. (Ha az egyéb kategóriába tartozó elemektől eltekintünk, a mondatok 75%-a egyszerű, és csupán 25%-a összetett.) A tagolatlan és a hiányos mondatok⁴⁵ aránya is magas: az egyszerű mondatok egyharmada tagolatlan vagy hiányos mondat. (vö.: Bader

⁴⁵ Az egyszerű hiányos mondatok száma: 135, ez az összes mondatok 8,41%-a.

2002: 72–75). A táblázatból az is leolvasható, hogy a két tagmondatból álló összetett mondatok 60%-a alárendelő, 40%-a mellérendelő.

Keszler Borbála megállapítása, mely szerint a „beszélt nyelv sajátosságaihoz tartoznak a logikátlan, csapongó mondatszövegek, a mondatok többszöri, többféle elkezdése, olykor egész főmondatok kihagyása és csupán rámutató szóval való jelzése stb. (Keszler 1983: 182), a chatkommunikációra is igaz. A pongyolább szerkesztésű mondatok előfordulása azonban a chaten jóval ritkábbnak tűnik a beszélt nyelvhez képest. A magyarázat nyilvánvaló: a monitor előtt ülő beszélőnek elméletileg több ideje van a mondanivalója végiggondolására, a leírt szöveg ellenőrzésére, javítására. Ennek ellenére a kommunikációs helyzetből adódóan előfordulnak elliptikus és töredékes mondatok, közbevetések, mondatátszövődések.

A technikai feltételek a szokásosnál is rövidebb fogalmazásra sarkallják a felhasználókat. Megfigyelhető ez a hozzászólások hosszán is. (A mondatok átlagosan kb. 5,6 szóból állnak.) Schwitallát idézve Bader hangsúlyozza, hogy a chatkommunikáció hozzászólás-egységei még rövidebbek, mint a beszélt nyelvi mondatok (Bader 2002: 32). Adott esetben a mondat csupán egyetlen szóból áll, különös tekintettel a kérdésekre és válaszokra. Az empirikus vizsgálatok azt igazolják, hogy a mondatok hossza a beszélt nyelvben rövidebb, mint az írottban (Bader 2002: 32), ami szintén a chat beszélt nyelvvel való rokonságát bizonyítja.

A mondatok szintjének vizsgálata azt látszik tehát igazolni, hogy a chatkommunikáció a szóbeli kommunikációhoz áll közelebb. A töredékesség, szaggatottság a beszélgetésekre emlékeztet. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról, hogy a chatkommunikáció írott formában valósul meg. Ez a forma olyan lehetőségeket teremt, melyek a beszélt nyelvvel nem hasonlíthatók össze (pl. grafikus alakzatok). A chatkommunikáció során tehát az írásbeli és a szóbeli elemek egymásmellettiségét figyelhetjük meg. Az időbeli kontinuitás lehetővé teszi a face-to-face interakcióhoz való közelítést, ám ez nem zárja ki az írásbeli kommunikációs mintákat sem. Ezt az állítást látszik alátámasztani az a tény, hogy a chatelők saját kommunikációjukról így is úgy is nyilatkoznak.

Az alábbi részlet azt igazolja, hogy a chatnyelv valóban rengeteg elliptikus mondatot tartalmaz. Az ellipsisnek különösen kedveznek a kérdések és a kérdésekre adott válaszok. A kiskapitális betűtípussal írt szavak, mondatrészek az eredeti szövegből hiányoznak, a szöveg egy interpretációs lehetőségét mutatják. Hiányuk nem zavarja a kommunikációt, hiszen a kontextus alapján kiegészíthetők a mondatok. A betöltetlen pozíciókra a ragozás is utal. Mivel ezeket a beszélgetéselemeket korábban már említették, nyelvileg bevezették, nincs szükség az ismétlésre (a nyelvi bevezetést a félkövér betűtípus jelzi).

[21:47] <Norb> [ÉN] hozok meg1 sort

[...]

[21:48] <tntmax> Norb: en kerek [SÖRT]! amugy szia

[...]

[21:48] <tntmax> jól esne most egy sor az uszas utan

[21:49] <Norb> [TE] voltal [MA] uszni?

[21:49] <tntmax> nomeg szanua utan.. azutan amugyis kell potolni a folyadekot

[21:49] <tntmax> [IGEN,] rendszeresen jarok [ÚSZNI]

[...]

[21:49] <Norb> tntmax: [HOVÁ JÁRSZ, A] kiraly[USZODÁ]ba? :)

[...]

[21:49] <tntmax> Norb: [NEM, A] malev uszoda[BA JÁROK]

[...]

[21:49] <Norb> hmm [AZT NEM ISMEREM, MERRE VAN?]

[21:49] <tntmax> Norb: [AZ] kint van a francba, pestszentlorinc fele [9]

4.10. Tervezés és kivitelezés

„A beszédet egyrészt az átadásra szánt gondolat megtervezése, másrészt az annak megfelelő nyelvi forma hozzárendelése előzi meg. A kettő rendszerint annyira egyszerre zajlik, hogy a beszélő nincs is tudatában a kétféle folyamatnak. [...] Az átlagos, mindennapi beszélgetések során nincs mód (és idő sem) a beszédprodukción megelőző folyamatok állandó korrekciójára vagy újratervezésére; ennél fogva a tervezés és kivitelezés nem áll mindig összhangban” (Gósy 1999: 3).

Tény, hogy hasonló jelenségek jellemzők a chatre is, ám ott van lehetőség a mondanivaló megszerkesztésére, hiszen az üzenet csak az enter leütése – tehát elküldése – után jelenik meg a közös képernyőn, és a még el nem küldött szöveg tetszőlegesen módosítható (vö.: 12. ábra). A kommunikációs helyzet azonban gyakran megkívánja, szükségessé teszi (például viták, felfokozott érzelmi állapot stb. esetén) azt, hogy a közlő az üzenetet bármiféle ellenőrzés nélkül azonnal láthatóvá tegye. A gyorsaság természetesen növeli a hibalehetőségeket. Amint a beszélt nyelvénél, a chatnél is van lehetőség a „kimondottak” korrigálására. „A **kölcsönös megértés biztosításának (Verständigungssicherung)** elvei alapján a szociális interakciós eseményekbe beépülnek a megértés ellenőrzését előre és utólag biztosító lehetőségek, hogy megelőzzék a megértési problémákat, vagy egy már létrejött problémát megoldjanak” (Iványi 2001: 83). [Kiemelés az eredetiben.]. A felhasználók a tévedés javításakor két szempontot vesznek figyelembe: a korrekció legyen gyors (tehát rövid és szekvenciálisan közelebb az eredeti üzenethez) és világos, vagyis semmiképp se okozzon kommunikációs zavart. A javítás módját a hiba típusa és észlelésének ideje is befolyásol(hat)ja. A vizsgált szöveg alapján három főbb korrekciótípus különböztethető meg:

I. A szövegprodukción során javított hibák. Ezeket a tévedéseket a befogadó nem tapasztalja, a képernyőn nem jelennek meg, mivel a közlő a szöveg beírása során javítja ki a hibákat.

II. A javítás hiánya. A közlő sem a szövegalkotás során, sem azután nem érzékeli, hogy hibázott, vagy nem vesz róla tudomást:

<aanegy-27> szai

<aanegy-27> csevegünk

<zolus> elofordult mar Veeld, hogy poloban vagy ruahstol furodtel?

<zolus> nem vahy valami bobeszedu

III. A szövegprodukción utáni javítás

a) Javítás jelek segítségével. Elsősorban a gépelési hibák javítására alkalmazhatók a matematikai jelek a fölöslegesen vagy tévesen begépelte, illetve lemaradt betűk esetén. A #magyaron többször előfordul az s/./... típusú rövidítés, mely az s mögött álló két betű cseréjére utal. Az utolsó két példa azt igazolja, hogy a hibák javítása a kommunikáció gördülékenysége, a félreértések megelőzése érdekében fontos és nélkülözhetetlen:

[20:22] <algern> lajosch, es most kivetelesen gepinstall miatt leszunk almosak olnap:>

[20:22] <algern> +h

[21:54] <zalus> kovkás és mzaik érdekel [...]

[21:54] <zalus> v=c

[23:30] <[MrAxel]> Arth: kisebb meret, szebb hang, egyes esetekben konyebb elektronikus lezelhetoseg... soroljam meg? ;)

[23:31] <[MrAxel]> s/l/k⁴⁶

[23:31] <Arth_Dent> mrxel: ne :)

[23:31] <[MrAxel]> Arth: valahogy sejjjjjjettem...:)

[23:31] <Gryzly> [MrAxel]: lezekhetoseg? az mitjelent?

[23:31] <[MrAxel]> s/l/k...

⁴⁶ s/l/k 'bocsánat: l helyett k' (s < ang. sorry 'bocsánat, elnézést')

[23:44] <[MrAxel]> *lajosch: vagyalloval feltoltve, vizzel utantolteni tilos? :)*

[23:44] <[MrAxel]> *s/v/f*

[23:44] <Gryzly> [MrAxel]: *va'gya'lloval? :))*

b) A hibás szó vagy jel újbóli begépelése. A szövegben előforduló javítások között két ide tarozó módszer figyelhető meg. Az egyik esetben a szószerkezetben előforduló hibás szó megismétlésével, a másokban a hiba típusára utaló rövid üzenettel korrigálták a felhasználók a hibáikat. Eltévesztett írásjelek esetén a megfelelő jel begépelése használatos:

[19:54] * *lajosch **merneg***

[19:54] * *lajosch **mereng***

[22:55] <KoGa> *ezt elbasztam :)*

[22:56] <Arth_Dent> *koga: ezt ez :>*

[22:56] <dro`> *KoGa nem szoba operator :)))*

[22:56] <KoGa> *nincs is kameram :)*

[22:56] <Arth_Dent> ***el***

<BBWolf> *Szia +*

<BBWolf> *!*

<Aladaar> ***gi***

<Aladaar> ***hi:)***

[20:26] <zalus> *koga biztos meghallna ettől a számtól :] [...]*

[20:26] <zalus> ***egy l-vel***

[22:27] <kaviaar> *djjjozsi igen igen, lepke leszáll kinában az ágra aztán meg amerikében jön a tornádó*

[22:28] <kaviaar> ***á-val***

c) A tartalom javítása. A tartalmi tévedések javítása csupán szavakkal megfogalmazva, utalásokkal lehetséges, akár a beszélt nyelvben:

[19:53] <djjjzsi> *kedves azt hogy kiszereznék menekülni az életből, de nemtudok mert sokminden jó és rossz visszahúz ide ehez a zöldszinü gombhoz amit Földnek neveztek el*

[19:54] <kedves> *djjj ha kész van, kerem :)*

[19:54] <djoki> *djjj kék bolygónak hívják :)*

[19:54] <djjjzsi> *djoki oopsz, lebuktam hogy marslakó vagyok, vagy az a piros bolygó? na mindegy :)*

[19:55] <djjjzsi> *djoki az az a zöld bolygó amihez még 122 év kell hogy eljussatok a primitív ürtechnikáttal*

<Alamam> *Szia (trtalmi)*

<Alamam> *Akarom mondani: Jóestét !*

A példákból látható, hogy – akár a beszélt nyelvben – elsősorban az önjavítás fordul elő a vizsgált szövegben. A chaten is jóval ritkább a küljavítás (vö.: Iványi 2001: 85).

A beszédtervezést, illetve kivitelezést befolyásolja/nehezíti a chatszövegek szaggatottsága. A para- és extralingvális kifejezőeszközök hiánya miatt nincsenek egyértelműen jelezve a fordulók; egyszerre több százan is beszélgethetnek egy csatornán. A program a már korábban említett okokból nem teszi lehetővé hosszabb üzenet küldését. Úgy vélem, ez a három tényező a legfontosabb indoka a szöveg szaggatottságának. Adott beszélő egyetlen megnyilatkozását több egymástól távol eső sorból kell összerakni, és ráadásul azt a korábban említettekkel összefüggésbe hozni. Nyilvánvaló, hogy ez a sajátosság nem csupán a beszédprodukción, hanem a percepción is befolyásolja, nehezíti. Mindezek tudatában már nem annyira meglepő, hogy a chat – írott realizációja ellenére – távol áll az írott szövegeknél megszokott írott nyelvi igényességtől. A szöveg szemantikailag azért értelmezhető nehezen, mert sok benne a

zavaró, a befogadó számára érdektelen információ, főleg, ha nagy lélekszámú csatornán párhuzamosan zajló csevegések egyikének a részese. Gósy Mária beszélt nyelvi vizsgálatait kapcsán megállapítja, hogy a „spontán beszéd tartalmi és formai elemzése azt a benyomást kelti, hogy ezeknek a szövegeknek a megértése gyakorlatilag lehetetlen. [...] A mindennapi tapasztalatunk mégis az, hogy különösebb nehézség nélkül vagyunk képesek bármilyen kommunikációban részt venni” (Gósy 1999: 13). Ez nem véletlen, hiszen megtanultuk, és folyamatosan gyakoroljuk. A chat soráradatai között is könnyen kiismerheti magát bizonyos idő után az ember.

A beszédprodukción pillanatnyi változásainak, a nyelvbótlásoknak a chaten is vannak megfelelői, méghozzá az „ujjbótlások” (a közlő szándékától függetlenül létrejövő jelenségek), melyek szintén félreértésekhez vezethetnek. Az „ujjbótlások” korrekciója a (nyelvbótlásokhoz hasonlóan) a befogadó részéről általában automatikusan történik. Azt nem állíthatjuk, hogy a „korrekció olyan gyors és kézenfekvő, hogy a hallgató nincs tudatában az elvégzett javító műveleteknek” (Gósy 2000: 8), hiszen a hibák szembeötlők, ám itt is végbemehet a korrekciós folyamat a (másod)perc tört része alatt. (S amit az imént hátrányként említettem, az bizonyos csevegőprogramok esetében előnyként is említhető: a képernyő felülíródik ugyan, ám az oda kerülő szöveg menthető, ezáltal visszakereshetővé válik, a félreértések tisztázhatók. Ezzel szemben a spontán beszéd hátránya, hogy csak a memóriánkra hagyatkozhatunk.) Gósy Mária félreértéspéldáinak egy része akár a chatről is származhatna. A téves beszédhangészlelést, illetőleg a téves szegmentálást a következő példákkal szemlélteti: *Ne menj a házához! ~ Ne menj a vázához!; Tegnap óta itt áll? ~ Tegnap óta ittál?* (Gósy 2000: 8). A gépelés hibájaként bármelyik példa előfordulhatna a chaten is. Feltételezhető, hogy ez esetben is hasonló folyamatok játszódnak le a befogadóban.

Gósy Mária a szegmentális és szupraszegmentális változások okaiként három tényezőt emel ki. Az (1) ejtési gazdaságosságnak a chat esetében a(z ötletes) rövidítések feleltethetők meg, tehát írási/gépelési gazdaságosságról beszélhetünk. A következő tényező a (2) beszédtempó gyorsulása – a kommunikáció minden szinten felgyorsul: az IRC-en is minél gyorsabban szeretnének kommunikálni az emberek. Képzeljük csak el, milyen lehet így vitatkozni, egymás szavába vágni! Tehát ez a tényező is érvényes az IRC-re, de ez esetben a gyorsabb gépelési szándékról van szó, ami fokozottabb hibalehetőséget rejt magában. A résztvevőknek emellett számításba kell venniük az

üzenet átviteli sebességét is, amit a rendszer befolyásol(hat). Ezt Gósy az (3) átviteli közeg hatásaként említi a változásokat okozó tényezők között. („Minden kommunikáció valamiféle közegben zajlik, amelynek átviteli paraméterei meghatározóak a beszédészlelés és a beszédmegértés számára; ezen a módon pedig a közeg maga a legkülönbözőbb változások okozója, forrása lehet.” (Gósy 1999: 9)) A hálózat gyakran lassíthatja a kommunikációt. Hálózat nélkül nem is létezik elektronikus kommunikáció, hiszen a szerverrel való kapcsolat megszakadása a felek kapcsolatának megszakadását eredményezi. Gósy a (4) környezeti tényezők között az írott nyelv beszédre gyakorolt hatását, illetve a nyelvi divatot említi. Esetünkben a beszélt nyelv írásra való hatásáról természetesen szó van, és a divat is óriási szerepet játszik. Az (5) érzelmi magatartás szintén befolyásolhatja, mennyire urai a felhasználók a billentyűzetnek, felfokozott izgalmi állapotban akár akaratlanul is új rövidítéseket teremthetnek. Természetesen, ahogyan ezt már korábban említettem, mint minden nyelvi változás esetén, itt is érvényes a modell, mely szerint először az (6) egyén nyelvváltozatában jelenik meg a változás, majd amennyiben azt a közösség is elfogadja, egyre szélesebb körben elterjed, használni kezdik. Ez a folyamat teljesen öntörvényű (l. irányított magyarosítási törekvések).

Látható, hogy a közlés megtervezése és kivitelezése tekintetében számos egyezést mutat a beszélt nyelv és a chaten használt nyelvváltozat.

4.11. Kapcsolatteremtés és -tartás

A sikeres kommunikációs aktus feltétele a beszélgető felek közötti megfelelő kapcsolattartás. A téma megválasztása mellett fontosak a megerősítő, ráhagyó formulák, a partner figyelmét fenntartó elemek, megértést igazoló visszakérdezések stb. Mindezek az IRC-en változatos képet mutatnak.

Kis Ádám a csevegőcsatornák kapcsán „írott párbeszédéről”, illetve „több rétegű dialógusról” beszél (Kis 1999: 347–9). Felvetődik azonban a kérdés, hogy valóban párbeszédekről van-e itt szó. Amennyiben Dascal definícióját vesszük alapul – „a párbeszédben ketten beszélnek, egymást rendszeresen váltva, fordulóban” (Tolcsvai 2001: 299) –, a chat privát részéről egyértelműen állíthatjuk, hogy igen. A chat és fórum azonban nem felel meg a fenti kritériumoknak, mivel nem két beszélőről van szó, és a partnerek fordulóban való rendszeres váltása sem igaz. Ha a „párbeszédet olyan szövegszerkezeti és értelemszerkezeti formának tekintjük, amelynek egyértelmű tulajdonsága a két résztvevő [...], akik egymás után felváltva beszélnek”, és az „egyes beszélők által megalkotott fordulók [...] összefüggenek, azaz szövegtani értelmi egységet képeznek” (Tolcsvai 2001: 299), akkor dialógusokról esetünkben aligha beszélhetünk. A váltások nem rendszeresek, ráadásul a beszélők által kifejtett dolgok nem biztos, hogy folytatódnak. A szövegösszefüggés, illetve értelmi egység sem mindig állandó, illetve nem mindig valósul meg. Például a fórumok esetében az értelmi egységet a topic (téma) hivatott biztosítani, ám a hozzászólásokat nem befolyásolja az összes megelőző forduló, mivel a beszélők ritkán ismerik az összes hozzászólás tartalmát. A chaten pedig a folyamatos felülírás, a párhuzamosan folytatott beszélgetések és a felhasználók eltérő időben való bejelentkezése miatt erre gyakran esély sincs. **A forduló akár önmagában álló is lehet**, hiszen előfordul, hogy egyes megnyilatkozásokra soha, senki nem reagál. Továbbá – feltételezhetően elsősorban a para- és extralingvális eszközök hiánya miatt – az átmeneti relevanciahelyek is hiányoznak.

A fentiek alapján a kapcsolattartásnak öt típusát különböztettem meg.

I. A kapcsolattartó formulák teljes hiánya.

II. Tartalmi elemek segítségével megvalósuló kapcsolattartás. Csak a közlés tartalmából, a témából derül ki, kihez szól, illetve mire utal vissza az adott hozzászólás. A tematikus szavak mellett egyik jellemző elem a *tényleg* szó használata. Gyakori a korábbi hozzászólások tartalmi vagy szó szerinti megismétlése is.

III. Speciális jelek használata. Például az üzenet címzését szolgáló nicknév (adresszálás) vagy a csillagozott közlések alkalmazása.

IV. Lexikai elemek. Megszólítások, köszönő formulák alkalmazása, illetve bizonyos igealakok, általános alany stb.

V. (Olykor provokáló) kérdő, illetve felszólító mondatok; kezdeményezések:

<Csapszeg> nem tudja valaki mi volt a bolgonak a neve ahova ment a kapcsolatban a csaj?

<kopper> amanda ittvagy meg?

<dicca_ > lajosch-majosch de csondbe vagy

<tomyboy>veszekedjünk vmiről!

A csevegőprogramok elterjedése következtében a kapcsolatfelvételnek újabb szokásai alakultak ki. Szükségessé vált a nyelvi kapcsolatteremtés többnyire csak ebben a közegben érvényes, újabb szabályokkal való bővülése.

4.11.1. Kapcsolatteremtés a magánbeszélgetések során

Azt vizsgáltam, hogyan kezdeményeznek magánbeszélgetést az ircelők, illetve hogyan reagálnak, ha beszélgetést kezdeményeznek, ám hosszabb ideig nem érkezik válasz. Összesen 200 (150 felhasználó által kezdeményezett) párbeszédet figyeltem meg. A vizsgálat során kiderült, hogy a felhasználók egy része mindig ugyanazokkal a formulákkal kezdeményez beszélgetést. Ez a megállapítás természetesen akkor felel meg a valóságnak, ha feltételezzük, hogy a vizsgált anyagban ugyanaz a nick minden esetben

ugyanazt a személyt jelöli. A kapcsolatfelvételnek az alábbi típusait különböztettem meg.

I. Köszönés. A leggyakoribb és legáltalánosabb a kapcsolat felvételére szolgáló mondatszók használata: a felhasználó üdvözli a beszélgetőpartnert. Legtöbbször a *szia*, *hello*, *heló*, *hi* interakciós mondatszók fordulnak elő. Ritkább, de jellemző ezek továbbképzett változata is: *helobelo*, *sziamia*, *szióka*, *hellóka*, *cijja*, *szija*, *szeva*. Van, aki a megszólított felhasználói nevét is a köszönéshez toldja, van, aki egy mosolyt is küld. Akadnak bizalmaskodó megszólítások is, holott a vizsgált anyag minden esetben egymást nem ismerő felek beszélgetéséből származik.

<egysrac> szia Katica!

<joco_19> Szia!

<joco_19> :)

<_WAGNER_> hello cicóóó..

<Casanovaa> szia édes

<Alamam> Szia

<Alamam> Akarommondani: Jóestét !

II. Köszönés és kérdés. A második legkedveltebb megoldás, amikor a köszönés mellett az illető rögtön egy kérdést is feltesz, azaz két párszekvenciát is megnyit. A kérdés ilyenkor többnyire a megszólított lakhelyére, életkorára, foglalkozására, közérzetére vonatkozik. Ezzel a beszélő egyrészt motiválja a címzettet a válaszadásra, másrészt megtakarít egy fordulót, hiszen a köszönésre az esetek többségében csupán köszönés a válasz. Mindemelllett a kérdésre adott válaszból az is kiderülhet, kíván-e/tud-e a kezdeményező fél a címzettel hosszabb ideig csevegni.

<BBWolf> Szia +

<BBWolf> !

<BBWolf> BP-ről irc ?

<zolus> szia

<zolus> Honnan ircelsz?

<AdamNoWRK> Szia!

<AdamNoWRK> Hogy vagy?

<A_dee> sziamia

<cicu3> szia

<A_dee> hogy vagyunk ma este?

<Diablo_> Szia

<Diablo_> milyen napod volt?

<Juszuf> Hi

<Juszuf> Van kedved ismerkedni?

<aanegy-27> szai

<aanegy-27> csevegünk

<aanegy-27> kis lány?

<cicis> szia, beszélgetünk?

<ermmki> szia

<ermmki> van kedved beszélgetni?

<CHKJUH> Szia! Tök jóó a neved! Honnan vagy?

<Boy25> Hi!

<Boy25> Emléxel rám ?

<Holden-> hello Adrihúsz

<Holden-> voltál ma szavazni?

<Vilmos> Hali!akarsz ?

<ldorika2> ????????????

<Vilmos> Chatelni

<Vilmos> Velem

<Cheebie> szia Adri, én is lány vagyok, van kedved dumálni?

<Cheebie> én Kriszti vagyok és pár hét múlva 21 leszek

<Cheebie> te látom 19 vagy

III. Kérdés köszönés nélkül. E csoport tartalmazza azokat az eseteket, amikor a beszélgetést kezdeményező a beszélt nyelv társalgási szabályait felrúgva, a köszönést mellőzve, egy-egy érdekesnek, figyelemfelkeltőnek, adott esetben személyesnek tartott kérdéssel próbálja a címzettet válaszra készíteni.

<gulb> orult csirke? :))⁴⁷

<gulb> mindl...:)

<Gipsz> Pali madár???????????

<husika> szeretnél valami különlegeset?

<ENeRGIE-X> boldog nőnapot

<IIL> boldog szulinapt

<adri20> ??

<adri20> Ja, értem már!

<IIL> az elobb valtottal nicket adr19 –rol

⁴⁷ Első bejelentkezéskor a felhasználónak meg kell adnia egy e-mail címet. A gulb által megszólított írcelő e-mail címe orultcsirke@freemail.hu volt.

IV. Visszatérés. Speciális csoportot képeznek azok a köszönési/bejelentkezési formulák, melyeket akkor használnak az ircelők, amikor technikai okokból megszakad a beszélgető felek között a kapcsolat, vagy amikor az egyik fél hosszabb-rövidebb ideig távol van a számítógéptől (pl. telefonál, vacsorázik stb.). Ilyenkor használatos a már korábban említett *re*. Előfordulhat, hogy a kapcsolat megszakadása miatt kénytelen az illető nevet is változtatni.

<GILISZTA_> re

<Bandras23> itt vagyok leszakadtam,

<Bandras23> en vagyok andras23

<Doyle_> bocsi de szetkapcsolt ez a szar

<Eyesis> szia

<Eyesis> itt vagy meg?

<Eyesis> ram ersz?

<thomas3> hello

<thomas3> Nem vettem észre, hogy diszkonnectáltam, bocs

V. Kapcsolatfelvétel rövidítések segítségével. Ugyancsak speciális csoportot alkotnak azok a rövidítések és jelek, amelyek csak a chaten használatosak, és a megszólított életkorára, nemére, lakhelyére vonatkoznak (*a/s/l* <ang. *age/sex/location* 'életkor/nem/lakhely'; *f/l* <*m. fiú/lány*). Véleményem szerint elsősorban a társkeresők körében gyakoriak az ilyen jellegű indítások a megfelelő beszélgetőpartner gyorsabb kiválasztása érdekében.

<*angyalka*> *f/l*?

<*big_brother*> *a/s/l*

VI. A válasz hiánya. Előfordul, hogy hosszabb ideig nem érkezik válasz a megszólítottól. „Megfigyelhető, hogy a beszélgetni kívánó ember számára a válasz üteme fontos, ha késik, úgy érzi, közben meg kell szólalnia. Különösen akkor van így, ha valaki csak egyetlen párbeszédet folytat (nem ez az általános), és nem csinál közben mást” (Kis 2002b). Ilyenkor az ircelők eltérő módon reagálnak. Van, hogy a kezdeményező fél nem tesz semmit. Ha mégis szeretne beszélgetni, kívánságát jeleznie kell valahogyan. (Itt jegyzem meg, hogy új üzenet érkezését pittyegő hang, valamint az új üzenetet tartalmazó ablak nevének piros színre változása jelzi. Persze nem biztos, hogy a címzett hangszórója be van kapcsolva, illetve hogy a képernyő előtt ül.) A megszólítottnak természetesen illendő visszaköszönnie, illetve jeleznie válaszadási képtelenségét. Erre használatos a *pill*. (< *m. pillanat*) rövidítés, melynek teljes alakját a hétköznapi beszélgetéseink, telefonbeszélgetéseink során is alkalmazzuk. Rengeteg eset van azonban, amikor a felhasználó nem tudja vagy akarja jelezni, hogy pillanatnyilag nem tud válaszolni, ami a kezdeményező félben rossz érzéseket kelthet. „Mivel nem kap választ a kérdésére, ismétlgeti, szinte toporzékol közben. A sokszoros ismétlés szinte sugallja a türelmetlenséget, ingerültséget” (Kis 2002b). Ezt igazolják az alábbi példák⁴⁸:

<*ZeeD*> *hello*

<*adri19*> *hello*

<*ZeeD*> *végre valaik köszön*

<*ZeeD*> *ez már sikerélmény*

⁴⁸ A magánbeszélgetések korpuszában általában nem szerepel időkijelzés a hozzászólás előtt. Célszerű lenne a vizsgálatot olyan szövegeken megismételni, ahol mérhető a „tűrészhatár”, azaz megfigyelhető, mennyi ideig hajlandóak a kezdeményező felek várni.

<TSabee> hello

<adri19> hi

<TSabee> ez ám a sebesség

Ez az eset új, nagymértékű előfordulása csak a chatre jellemző, hiszen a közvetlen kommunikáció során csak szélsőséges esetekben maradunk valamiféle (verbális vagy nonverbális) visszajelzés nélkül. Az alábbiakban együtt vizsgálom azokat az eseteket, amikor a válasz elmaradását bármilyen terjedelmű beszélgetés vagy csak a kapcsolatfelvétel a kezdeményező fél részéről előzi meg.

Elmaradó reakció esetén lehetőség van tehát újbóli köszönésre (ami olykor egyben elköszönés is).

<_WAGNER_> szia..

<_WAGNER_> hello cicóóó..

<Szebi_> szia

<Szebi_> honnan írsz?

<Szebi_> szia

Időnként néhány kérdőjellel, vagy kér(d)éssel jelzi a kezdeményező, hogy még mindig várja a választ. Aztán, ha elvesztette türelmét, érdeklődése lankad, elköszön vagy szó nélkül eltűnik.

<To_ma> hol vagy?

<JohnDeere> szia adri

<JohnDeere> írj valamit

<JohnDeere> itt vagy egyáltalán ?

<woo9> Hi!

<woo9> mondj vmit

<woo9> gonosz vagy

<woo9> :9

<woo9> hi!

<berrycan> szia

<berrycan> ?

<GILISZTA_>heló

<GILISZTA_> ??????

<GILISZTA_> na csáó akkor

<richies> cijja

<richies> vagy?

<richies> csá

Akadnak olyanok, akik megpróbálkoznak néhány kiáltással, hátha úgy „meghallja” őket a partnerük:

<joco_19> suliba jársz csak oda vagy ott élsz?

<joco_19> itt vagy?

<joco_19> hahó!!!!

<ladd> en is

<ladd> tanulsz?

<ladd> haho

<ladd> haho

<ladd> haho

<ladd> haho

Az alábbi példák önmagukért beszélnek:

<JoSSeT> szia

<JoSSeT> köcccsög

<Oliwarez> hanyadeves vagy ?

<Oliwarez> vagy meg ?

<Oliwarez> nem beszél :((

<oliware> Latom ma nem ircelsz velem ...

<ruen> helló

<ruen> nem irc?

<vadkan> helló baby, hogy vagy?

<adri19> jól

<vadkan> honnan vagy?

<vadkan> helló baby-m ott vagy?

<vadkan> hahó megbántottalak???

<XYZ_> SZia!

<XYZ_> Yo volt veled

<karmazsin> szia

<adri19> szia

<karmazsin> nagyon elfoglalt lehetsz, ne hari a zavarasert

4.12. Benyomáskeltési stratégiák az IRC-en

Érdekes megfigyelni, hogy a kapcsolatfelvételen és kapcsolattartáson kívül, mitől függ az, hogy ki milyen hatást kelt a beszélgetőpartnerében az IRC-en, illetve hogyan próbálja elérni azt, hogy beszélgetni kezdjen valaki vele. Az emberi viselkedés a személyiségtől és a szituációtól egyaránt függ. A cselekedetek minden esetben kiváltanak valamilyen benyomást a kommunikációs partner(ek)ből. „A hatékony, zavarmentes együttműködés megkívánja, hogy az interakcióba lépő felek rendelkezzenek bizonyos információkkal egymás szociális státusáról, világnézetéről, érdeklődéséről, szakértelméről, szavahihetőségéről és még számtalan egyéb tulajdonságáról. Sokszor azonban igen nagy nehézségekbe ütközik szabatos kinyilatkoztatásuk, illetve fölismerésük — ezen a ponton jut stratégiai szerephez az énmegjelenítés. Segítségével vezérfonalat adhatunk és kaphatunk a szituáció értelmezéséhez, továbbá benyomásokat közvetíthetünk arra vonatkozólag, hogy mások hogyan kezeljenek bennünket, mi pedig mit vár(hat)unk el partnereinktől“ (Nemesi Attila 2000: 418). Nos, kis túlzással állíthatjuk, hogy az IRC-en csak a nyelv van! Az internetes írásbeliségben a benyomáskeltés elsődleges eszközei ugyanis a nyelvi jelek.

Az egyén célja, hogy megfeleljen a közösségben elfogadott normáknak. Az IRC-en kétféle módon lehet a normáknak sikeresen megfelelni, vagyis legalább két normarendszer működik, melyek bizonyos csatornáknál egybeeshetnek. Minden csatornának van ugyanis egy vagy több operátora (op), aki(k) ügyel(nek) a fegyelemre. Az operátornak joga van bárkit hosszabb-rövidebb időre kitiltani a csatornáról, vagyis a normaszegő megszólalási képességét korlátozhatja. A káromkodás, bizonyos népcsoportok szidása vagy a floodolás következménye lehet a csatornáról való kitiltás. A beszélgetőpartnerek azonban más módon diszkriminálhatnak bizonyos résztvevőket: vagy kerülik a velük való társalgást, vagy kellemetlenné teszik azt számukra. Mindkettő súlyos büntetés lehet, hiszen az IRC-en elsődleges célja a felhasználóknak, hogy beszélgetőpartnert találjanak, és hogy megnyilatkozásaik ne maradjanak reakció nélkül. Senki sem szeret úgy bámulni a képernyőjére, hogy csak a mások, kívülálló számára nem, vagy csak kevésbé megfejthető beszélgetését olvassa, és nem szólhat és/vagy nem szólnak hozzá.

Az énmegjelenítési eljárások közé sorolt tényezők közül gyakorlatilag valamennyi érvényesülhet az IRC-en is. Korlátozottan érzékelhető a nem verbális viselkedés (emotikonok,

csillagozott közlések), díszletek (színes betűk használata, ábrák/grafikus alakzatok beszúrása), valamint az egyéb stratégiák.

A szociálpszichológusok által kedvelt téma a kínos szituációk kezelésének stratégiája. Nos, az IRC-en sajátos módon kezelhetők a kínos szituációk is. Eddigi megfigyeléseim alapján az alábbi lehetőségek állnak a kellemetlen helyzetbe került felhasználó előtt: 1. Őszintén, valós beszédhelyzetnek megfelelő verbális megnyilatkozásokat tesz: magyarázkodik, dadog, hümmög stb. 2. Nem válaszol. 3. Kilép. (A kapcsolat megszakadását a beszélgetőtárs a hálózat, esetleg a partner gépének hibájaként is értékelheti.)

A megfelelő benyomáskeltési stratégiák alkalmazása talán a kapcsolatfelvétel során a legfontosabb. Ahhoz, hogy a kiválasztott személy válaszoljon, sokszor nem elég egyszerűen ráköszönni. Az IRC leleményesebb felhasználói különböző trükköket és módszereket alakítottak ki a kiszemelt partner érdeklődésének, figyelmének felkeltésére. A figyelemfelkeltő, szokatlan szavak, üdvözlés helyett vagy mellett gyakran valamilyen személyes(nek tűnő) közléssel indítanak. Például nőnapon a női néven bejelentkezett felhasználót virtuális virággal/képpel köszöntik, boldog nőnapot kívánva stb. Az udvariasság, a kedveskedés hozzájárul a pozitív benyomás kialakításához. Olykor láthatunk példát arra is, hogy a kezdeményező fél a megszólított nickjéhez köthető képet vagy versrészletet illeszt be. [vö.: 30. sz. melléklet]

Ezek az eszközök azonban – bármennyire leleményesek is a felhasználók – csak korlátozottan állnak rendelkezésre, vagyis elsősorban a nyelvi benyomáskeltéssel kell élniük. A nyelvi benyomáskeltés „olyan nyelvi elemek használata, amelyeknek (illetőleg: nyelvi elemek olyan használata, amely) segítségével a beszélő mások róla alkotott képét igyekszik befolyásolni” (Nemesi 2000: 424).

Új partner keresésekor tehát cél az illető kíváncsiságának, érdeklődésének felkeltése. Ebben a hímnemű felhasználók kénytelenek ügyesebbek lenni, amennyiben ellenkező nemű beszélgetőpartnert keresnek, hiszen jóval több fiú van jelen adott esetben egy-egy csatornán mint lány. Vagyis egy lány több jelentkező közül választhat, nem szükséges kezdeményeznie. Fontos a beszédtema, és az igényes nyelvi megformálás is. Hogy egy-egy stratégia beválik-e, az a másik személyiségtől (is) függ. A már elkezdett beszélgetés során is fontos a benyomáskeltés, illetve a korábban kialakított kép megtartása, annak megfelelő nyelvi viselkedés stb.

A kommunikációs tevékenység sikeressége nagymértékben múlik azon, hogy a felhasználó mennyire tartja be a csoportnormákat. Minden csatornának vannak állandó tagjai, akik rendszeresen cseverésznek rajta. Idővel kialakulnak a közösségnek szokásai, a

társalgásnak szabályai. (Mérvadó például hogy a csatornán mennyire tolerálják a trágár szavak használatát vagy a hallgatást.) Akarva-akaratlanul kialakul tehát a csoportnorma, amelyhez kénytelenek alkalmazkodni az alkalmi látogatók is, ellenkező esetben retorziókban is részükhöz lehet. Az internetes környezetben elvárt viselkedésre vonatkozó irányelveket a netiquette tartalmazza. [33. számú melléklet].

Bizonyos szabályok megértéséhez tisztáznunk kell néhány technikai jellemzőt. Például ha valaki túl nagy mennyiségű szöveget küld el egyszerre (*floodol* < ang. *flood* 'áradás, özönlés') az lassítja, esetleg megszakítja a hálózatot. Hosszabb terjedelmű szöveg esetén a rendszer nem engedi az információ továbbítását, vagy automatikusan bontja a kapcsolatot. A hálózat lefagyása, akadozása azt eredményezheti, hogy a kimaradó üzeneteket később hirtelen, egyben görgeti végig a gép a képernyőn, megnehezítve ezzel a beszélgetés követését. Ennek tudatában könnyebb belátni, hogy a töredezettség, a hiányos mondatok és a rövidítések valamiféle funkcióval bírnak, illetve okkal jöttek alakultak ki. Vannak felhasználók, akik kellemetlenkedésükkel, durva nyelvi megnyilvánulásukkal zavarnak másokat. Őket könnyedén ki lehet iktatni a társalgásból, az opoknak ugyanis joga van kitiltani a „rossz magaviseletű” felhasználókat.

A nyelvi kontroll műfajonként eltérő mértékben érvényesül. Bódi szerint a nyelvi kontroll ott a legerősebb, ahol a legtöbb ember fordul elő, vagyis a honlapoknál. „A külső nyelvi kontroll, a nyelvi eszmény érvényesülése, így a nyelvművelés hatékonysága is az egyidejű (on-line) kommunikációt lehetővé tevő csevegőfórumokon a legminimálisabb, mert ezek alkalmi, anonim, sokszor csoportnyelvi megnyilvánulások, a köznyelvi normák érvényesülése is alacsony szintű. Ez a nyelvhasználat technikailag nagyon gyors, és a gyorsaság néha még az érthetőség rovására is megy. Az anonimitás a divatnyelvi hatásoknak nagy teret ad” (Bódi 2000: 218).

5. AZ ÚJ KOMMUNIKÁCIÓS FORMÁK BESOROLÁSA

Az ismertetett szempontokat is figyelembe véve a legelterjedtebb új elektronikus kommunikációs műfajok csoportosítási lehetőségét a 16. ábra mutatja be. Az aszinkronitást, a kommunikáció korlátozott interaktivitását a \rightleftarrows jelöli. A szinkrón jelleget és a magas fokú interaktivitást a \leftrightarrow jelzi. 1:1 azt jelenti, hogy a kommunikáció magánjellegű, csupán két személy között zajlik, 1:n jelzi, hogy a műfajok (bizonyos altípusai) lehetőséget biztosítanak arra, hogy egy személy egyszerre több személyhez szóljon. A teljesen nyilvános kommunikációs műfajokat az n:n jelzi. A mediálisan írásbeli műfajok (szürke mezők) vizuális, a mediálisan szóbeliek pedig akusztikus elemek segítségével valósulnak meg. (vö. Runkehl et al. 1998: 29, 53, 84, 122, 123)

		1:1	1:n	n:n
\rightarrow \leftarrow mediálisan írásbeli (aszinkrón)	PRIVÁT	e-mail SMS e-képeslap	e-mail SMS e-képeslap	– – –
	NYILVÁNOS,	fórum (SMS, e-mail)	blog fórum e-mail levelezőlista	fórum levelezőlista
\leftrightarrow mediálisan írásbeli (szinkrón)	NYILVÁNOS,	chat	chat	chat
	PRIVÁT	instant messaging chat magánszobában	instant messaging	instant messaging
\leftrightarrow mediálisan szóbeli (szinkrón)		I-konferencia	I-konferencia	I-konferencia

16. ábra A mediálisan írásbeli internetes kommunikációs műfajok általános jellemzői

Az e-mail elsősorban az egy-az-egyhez kommunikáció során használatos, bizonyos esetekben azonban ugyanazt az e-mailt több címzettnek is elküldik a felhasználók. További e-mail típusok esetében a nyilvánosság nagyobb foka érvényesül, például egy intézet hivatalos e-

mailben tájékoztatja ügyfeleit az újabb akciókról, tudnivalókról. E levelek hasonlatosak az újsághirdetésekhöz vagy a hirdetésekhez. Az e-képeslapok használata magáncélú kommunikációban, elsősorban ünnepi alkalmakkor jellemző. Az SMS elsősorban privát műfaj, egyre inkább terjed azonban a hivatalos ügyintézés során való használata.

A szóbeliség–írásbeliség dichotomikus felosztása helyetti graduális skála alkalmazhatóságának feltételeit további kutatásokkal kell igazolni. Láthattuk, hogy a vonatkozó szakirodalomban a kutatások kezdetén a chatkommunikációt és néhány más elektronikus műfajt is a szóbeli kommunikációhoz sorolták. Azóta a leírás árnyaltabbá vált, a szinkronicitás fogalmának értelmezésétől függően az elektronikus kommunikációs műfajokat két vagy három típusba sorolhatjuk. Ha a szinkronitáson a kommunikációs felek egyidejű jelenlétét (Kopräsenz) értjük, szinkrón (chat) és aszinkrón (e-mail) kommunikációs formákról beszélhetünk. Ha azonban a szinkronicitáson a produkció és a recepció egyidejűségét is értjük, szinkrón (talk), szinte-szinkrón (chat) és aszinkrón (e-mail) műfajokról beszélhetünk. A szinkrón és a szinte-szinkrón műfajok is valós idejűek, azaz a partnerek azonos időben vesznek részt a kommunikációban, azonban a chat esetén a produkciós, illetve percepció folyamat nem érzékelhető a befogadó, illetve közlő számára (vö: Spitzmüller 2005).

6. ÖSSZEGZÉS

6.1. Általánosságban a netnyelvről

„Míg a technológia korábbi vívmányai az emberi kommunikációt többnyire a csoportos és tömegkommunikáció irányába mozdították el, a legújabb technológiai fejlesztések egyrészt az egymástól fizikailag távol eső egyének közötti kommunikáció lehetőségeit növelték meg példátlan mértékben, másrészt ösztönzőleg hatottak még a kommunikációra:

- kisebb és nagyobb csoportokon belül,
- egyének és könnyen hozzáférhető, nagy mennyiségű ismeretek között, és
- jelentékeny hatalommal bíró kommunikációs központok (nagy szervezetek, vállalatok, hatóságok) között” (Rosengren 2004: 61–62).

Rosengren szavait olvasva az internetes kommunikáció műfajai jutnak eszünkbe: e-mail, talk, chat, fórum, weboldal, de gondolhatunk az SMS-re is.

A térbeli távolság kommunikációs eszközzel való legyőzését jelentette a telefonálás, mely valós idejű szinkrón kommunikációt tett lehetővé. Az üzenetrögzítő megjelenése a térbeli mellett az időbeli távolság legyőzéséhez vezetett, azonban csupán aszinkrón kommunikációra nyújt(ott) lehetőséget. 1994 óta az SMS-funkciónak köszönhetően a (mobil)telefon már nem csupán a távszóbeli, hanem a távírásbeli kommunikációt is lehetővé teszi. 2003 óta pedig a szöveg audio- és videoanyagokkal való kombinálására is lehetőség nyílik (MMS). Még ennél is többet foglal magába a hálózatra kapcsolt számítógép, hiszen segítségével minden hagyományos távkommunikáció (levél, fax, telefon) összekapcsolható és újakkal egészül ki (e-mail, chat, blog).

Bár első ránézésre az internetes műfajok megalkotása során használt nyelvváltozat a beszélt nyelvre emlékeztet, a vizsgálatok alapján láthattuk, hogy számos különbség mutatható ki a face-to-face kommunikáció és a netnyelv⁴⁹ (netspeak) között még azoknál az elektronikus szituációknál is, melyek beszédszerűek. (Elsősorban a turn-taking és a feedback tér el.)

A rendelkezésre álló kommunikációs technológia nagy szerepet játszik az interakció lefolyásában. Még a leginteraktívabb elektronikus kommunikációs műfajokat alkalmazva is a

⁴⁹ Netnyelven az internet műfajaiban használt nyelvváltozat(ok) általános jellemzőit értem.

szimultán feedback hiányával kell számolnunk, mivel az üzenetek – megalkotásukat követően – kész egészként továbbítódnak. Éppen ezért a produkció során nincs visszajelzés a produkciós folyamat sikerességéről. Nincs lehetőség átfedésekre, egyszerre beszélésre sem.

Az internetes interakció ritmusa lassúbb, mint a face-to-face kommunikáció (ugyanakkor gyorsabb, mint a hagyományos írásbeliségé, legyen szó sajtótermékről, magánlevélről vagy hirdetésről). Adott e-mailre vagy fórumhozzászólásra jöhet válasz akár másodperceken belül, de az is előfordulhat, hogy hónapokat kell várni, vagy hogy egyáltalán nem érkezik reakció. Az üzenetváltás gyorsaságát a beszélők személyisége és a technikai feltételek (pl. sávszélesség) befolyásol(hat)ják. A gyors gépelők ugyan megközelítik a beszéd sebességét és spontaneitását, ám az internetes üzenetek magukba foglalják az előzetes tervezés, a gondolkodásra fordított szünet és a küldés előtti mentális ellenőrzés lehetőségét, ami a hétköznapi konverzációban nem jellemző.

Sokfelhasználós környezetben az üzenetek különböző helyekről különböző mértékű késéssel érkehetnek meg. Az időbeli késleltetés frusztrálhatja a közlőt, hiszen elmulaszthatja a megfelelő alkalmat a válaszra, továbbá a befogadót is, aki nem, vagy késve kap visszajelzést.

A beszélőváltás szoftvervezérelt, tehát nem az számít, ki kezdte el korábban megalkotni a hozzászólását, hanem hogy ki fejezte be hamarabb, illetve ki küldte el hamarabb az enter gomb megnyomásával. A korábbi üzenetek az esetek többségében visszakereshetők, elmenthetők, idézhetők, szerkeszthetők.

A hozzászólások átfedések nélkül jelennek meg a képernyőn, nem íródnak egymásra, ám a szomszédsági párok közé beékelődhetnek más üzenetek.

A prozódia, a paranyelv a kinemikus és a proxemikus elemek hiányából adódóan a következő elemek karakterisztikusak a netnyelvre:

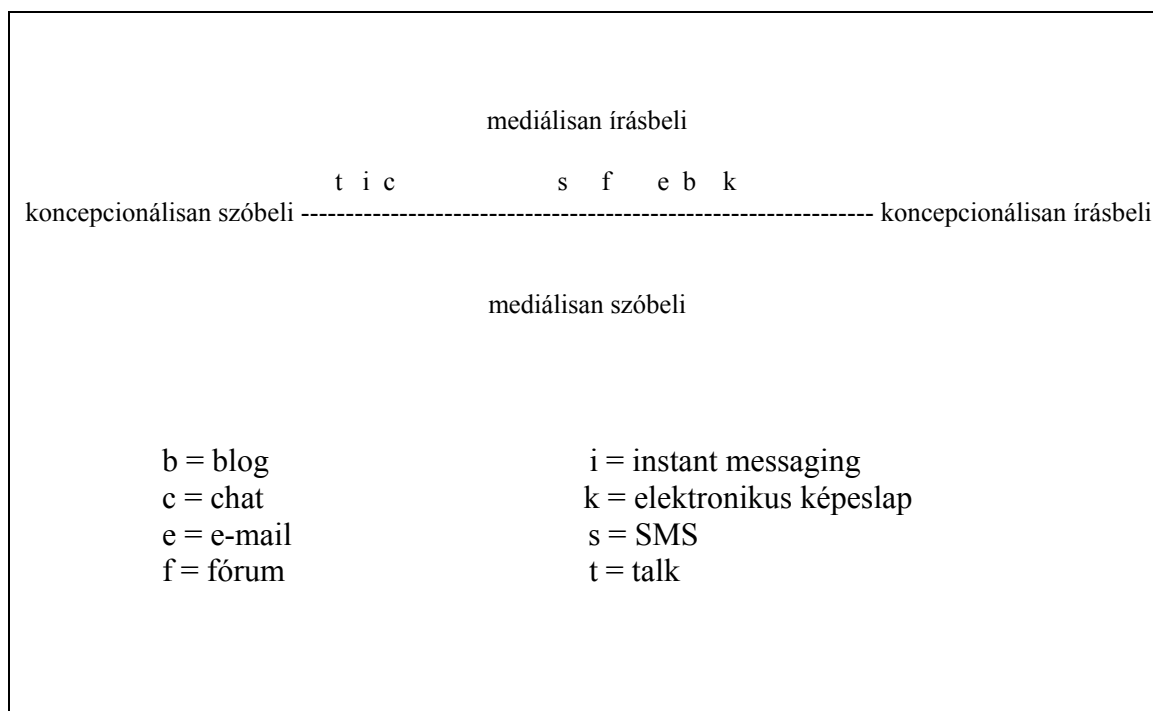
- betűhalmozás: <iccca_> jajjjj neeeee
- írásjelhalmozás: <Pointer> belső hálón kéne létrehoznom MIRC szervert!!!! HELP!!!!
- nagybetűs kiabálás: <Putyi> VAN VALAKI VESZPRÉMBŐL???
- hangsúlyjelölés szóközzel, alsóvonással vagy csillaggal: <zalus> a csajnak hosszú _fehér_ haja volt a filmben
- emotikonok: <TrauAngel> vuk: Husz éves Omega-slager... ;)))))))))
- rövidítések: <llujzi> Abakusz imho⁵⁰ teljesult a kivansagod :)

⁵⁰ imho <ang. in my humble opinion 'szerény véleményem szerint'

A netnyelv e jellegzetességei a kétértelműség és a félreért(elmez)ések elkerülése érdekében alakultak ki, melyek abból adódhatnak, hogy az interneten az írás a beszélt nyelvvél hasonló funkciót tölt be:

„These features of Netspeak have been evolved as a way of avoiding the ambiguities and misperceptions which are come when written language is made to carry the burden of speech” (Crystal 2006: 42).

Az egyes műfajok sajátosságaitól és a nyelvhasználó egyéniségétől, céljától függően az általános jellemzők eltérő mértékben jelenhetnek meg az egyes szövegpéldányokban. A műfaji jellemzőktől függően eltérő arányban mutathatók ki a koncepcionálisan szóbeli, illetve írásbeli elemek. A dolgozatban vizsgált mediálisan írásbeli internetes kommunikációs műfajok a következő módon helyezhetők el a koncepcionálisan szóbeli és írásbeli pólusok között:

17. ábra A mediálisan írásbeli elektronikus kommunikációs műfajok

6.2. Következtetések

A kiinduló tézisekre visszautalva a következő eredmények mutathatók föl:

1. A 3.2. fejezet példákkal illusztrálva igazolja, hogy az e-mailek szinte az élet bármely területén használatosak, ennek megfelelően – és a technikai háttér sajátosságaira utalva – nyolc e-mail típust különítettem el.
2. A nyelvi vizsgálatok igazolják, hogy a chatkommunikáció a szóbeli és az írásbeli kommunikáció jellegzetességeit egyaránt magán hordozza. A technológiai fejlődés lehetővé tette az egyidejű írásos kommunikációt: megfelelő technikai feltételek mellett szinte azonnal kaphatunk visszajelzést írásos megnyilatkozásainkra az e-mail, az SMS, a chat, az instant messaging és akár a fórum műfajainak köszönhetően.
3. Különösen a chatnyelv kutatása kapcsán került előtérbe a kérdés, hogy írott vagy beszélt nyelvként kell-e értékelni az elektronikus kommunikáció nyelvét. A 2. fejezetben rávilágítottam, hogy a dichotomikus felosztás (szóbeliség vs. írásbeliség) keretei már az elektronikus kommunikáción kívüli műfajok esetén is megkérdőjeleződtek. A chatkommunikáció vizsgálata megerősítette, hogy e kettősség árnyalására van szükség. Koch és Oesterreicher munkájára hivatkozva megkülönböztettem a műfajok mediális és koncepcionális sajátosságait: azaz a megvalósulási formát elkülönítettem a funkciótól, a szándéktól. A mediálisan írásbeli chatkommunikációt a koncepcionális szóbeliséghez soroltam.

Crystal az internetes szituációk írott, illetve beszélt nyelvi sajátosságait vetette össze (vö.: Crystal 2006: 28–30; 44–51). Az ő kategóriái alapján vegyük szemügyre az eredményeket⁵¹!

⁵¹ A közlés során figyelmen kívül hagyom Crystal kiegészítő megjegyzéseit, mint pl.: az instant messaging dekontextualizált, kivéve, ha a résztvevők kamerát használnak, vagy hogy a blog spontán, de megszorításokkal. Kérdőjellel jeleztem, Crystal összefoglalásának legvitathatóbb pontjait.

		web	blog	e-mail	chat	virtuális világok	instant message
1.	Időbeli közelség	nem	nem	igen (?)	igen	igen	igen
2.	Spontán	nem	igen	változó	igen	igen	igen
3.	Face-to-face	nem	nem	nem	nem	nem	nem
4.	Laza szerkesztésű	változó	igen	változó	igen	igen	igen
5.	Interaktív	nem	nem	változó	igen	igen	igen
6.	Közvetlenül javítható	nem	nem	nem	nem	nem	nem
7.	Prozodikus elemekben gazdag	nem	nem	nem	nem	nem	nem

8. táblázat Beszélt nyelvi sajátosságok a netnyelvben

		web	blog	e-mail	chat	virtuális világok	instant message
1.	Térbeli távolság	igen	igen	igen	igen	igen	igen
2.	Megtervezett	igen	változó	változó	nem	nem	nem
3.	Dekontextualizált (deiktikus elemek kerülése)	igen	igen	igen	igen	igen	igen
4.	Gondosan megszerkesztett	igen	változó	változó	nem	nem	nem
5.	Tényszerű	igen	igen	igen	változó	igen (?)	változó
6.	Többször javítható	igen	változó	változó	nem	nem	nem
7.	Grafikus elemekben gazdag	igen	nem	nem	nem	igen	nem

9. táblázat Írott nyelvi sajátosságok a netnyelvben

A fenti jellemzők alapján megállapíthatjuk, hogy a netnyelv általában véve inkább írott, mint beszélt nyelvi jellemzőket hordoz magán. Illetőleg: se nem beszéd, se nem írás, de részlegesen és adaptálva mindkettőre jellemző jegyek kimutathatók benne.

„Netspeak is identical to neither speech or writing, but selectively and adaptively displays properties of both” (Crystal 2006: 51).

Az egyes műfajokat vizsgálva azonban az arányok eltérők lehetnek.

4. A koncepcionálisan és mediálisan szóbeli műfajoknál a nyelvi kifejezőeszközöket (vizuálisan és akusztikusan érzékelhető) nem nyelviiek egészítik ki. A mediálisan írásbeli elektronikus kommunikációs műfajok használói már a műfajok megjelenésének kezdetén érezték e kifejezőeszközök hiányát, és „a hetvenes években megjelent az igény, hogy több társas-érzelmi lehetőséget csiszoljunk ki a billentyűzetünkéből” (Wallace 2002: 34). Így a műfajokkal azonos korúnak mondhatók a kompenzációs jelek és a „nyelvi lágyítók⁵²”, melyek a nem nyelvi kommunikáció elemeit hivatottak felidézni: az emotikonok, a rövidítések és a csillagozott közlések. Láthattuk, hogy a kompenzációs jelek használata az internet mediálisan írásbeli, koncepcionálisan szóbeli műfajainál általánosan elterjedt, de – feltehetőleg analógiás hatás alapján – a koncepcionálisan írásbeliek egyes típusainál is egyre gyakrabban fordul elő.
5. Az internetes nyelvhasználatot vizsgálva az online szókinccs sajátosságai mellett nyomon követhetünk mai magyar nyelvi változásokat is, hiszen az interaktív műfajok szókészlete és nyelvtana a mai beszélt nyelvre épül. Leglátványosabb eredményeket a szókészlet vizsgálatával érhetünk el, mivel a szókészlet reagál leggyorsabban a nyelven kívüli valóság változására, de a 4. fejezet igazolja, hogy a morfológiai vizsgálatok is eredménnyel járnak. Az 3. fejezetben pedig utaltam arra, hogy a blogok kutatása– az intimitás magas foka miatt – az eddig kevésbé feltárt magánéleti műfajok stilisztikai szempontú kutatásának (is) kedvez.
6. A közvetítő közeg kommunikációs szokásokra gyakorolt hatását igazolja a chatelők adresszálsági szokása, valamint az a tény, hogy a sikeres kommunikáció érdekében sajátos olvasási stratégiákkal kell élniük a chatelőknek. Ugyanakkor a technológiának köszönhetően a felhasználók egyszerre akár több, párhuzamosan futó beszélgetésben vehetnek részt, ami a számítógépes környezetben kívül nem lenne megvalósítható. Az, hogy a kommunikáció a chaten csak megközelítőlegesen szinkrón, hatással van a

⁵² vö.: Wallace 2002: 35

nyelvi szerkezetekre, megoldásokra. A technológiai sajátosságokból kifolyólag (a talkkal ellentétben) a produkciós folyamat a partnerek számára nem követhető. Ebből az is következik, hogy a társalgás alapvető szabályai nem, vagy korlátozott mértékben (módosítva) alkalmazhatók a chatre. Megváltozik a háttéracsatorna-jelzések, a beszélőváltás, a beszédjog átadásának rendszere. A chat a társalgással ellentétben nem időben, hanem térben (a képernyőn) strukturálódik. A chatelők felhasználják, illetve kihasználják ezt a fajta térbeliséget. A hosszabb közlésegyeségeket gyakran kisebb szakaszokra (ang. *chunks*; ném. *Häppchen*) tördelik. A szóbeli kommunikáció során ez nem lenne ésszerű, hiszen ott a mondanivaló befejeztéig a beszélőnek az a célja, hogy magánál tartsa a szót. A chaten éppen ellenkezőleg: a teret kell uralnia a beszélőnek ahhoz, hogy fenntartsa a befogadók figyelmét.

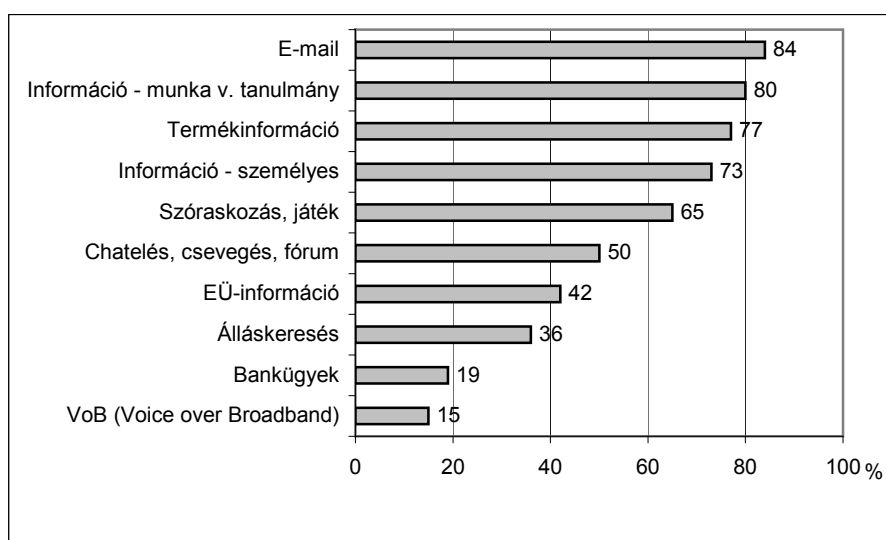
7. A chatszoftverek fejlesztése kapcsán arra kellene például hangsúlyt fektetni, hogy a kommunikációs partnereknek több visszajelzése legyen a produkciós folyamatról.
8. Az elektronikus műfajok megalkotása során a **kognitív gazdaságosságra törekvés**, az energiák fenntartása, és a kognitív terhelés csökkentése az érdek (vö.: Wallace 2002: 36).

6.3. Számokban az elektronikus kommunikáció műfajairól

Bódi Zoltán kérdőíves vizsgálata alapján az átlagos magyar internetező 25 éves, nagy valószínűséggel diplomás, de mindenképpen érettségizett férfi, aki három éve internetezik napi rendszerességgel az otthonában vagy a munkahelyén. A világhálót elsősorban böngészésre (34%), csevegésre (27%), illetve e-mailezésre (23%) használja (vö.: Bódi 2004a: 95–96).

Az ITTK 2006. évre vonatkozó jelentése szerint⁵³ Magyarországon mintegy másfélmillió háztartásban található számítógép, és mintegy nyolcszáz ezer háztartásban van internetcsatlakozás is. Gyakorlatilag minden magyarországi intézményben megtalálható a számítógép.

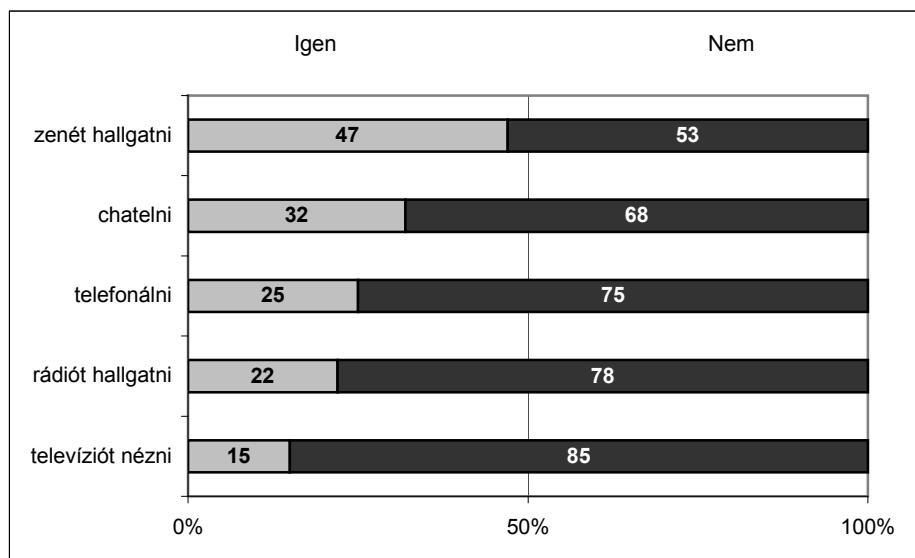
2006-ban a tizennégy év feletti korosztály 47%-a használt rendszeresen, vagy alkalmanként számítógépet, 36%-uk internetezett is valamilyen gyakorisággal. A leggyakoribb internetes tevékenység az e-mailezés, a felhasználók 84%-a rendszeresen ír e-mailt. Az internethasználók túlnyomó többsége (70–80%) információkeresésre (is) használja az internetet, 65%-uk szórakozás és játék céljából is internetezik. Chatelni a felhasználók 50%-a szokott (Pintér et al. 2007: 36).

18. ábra Jellemző internetes tevékenységek (%)

⁵³ Magyar Információs Társadalom – Éves Jelentés 2006. *Információs Társadalom- és Trendkutató Központ. Budapest. 2007* <<http://mek.oszk.hu/04600/04677/#>>

A chat vizsgálata során utaltam arra, hogy a befogadók számára nem mindig világos, hogy a bejelentkezett felhasználók a chateléssel párhuzamosan folytatnak-e másfajta tevékenységet. „A World Internet Project vizsgálta az egyidejű, többsatornás médiafogyasztást is, ami alapján elmondható, hogy **a magyar internetezőkre leginkább a zenehallgatás jellemző**. Az internetezők közel fele (47%) hallgat rendszeresen zenét internetezés közben, mintegy harmaduk (32%) szokott chatelni, negyedük (25%) rendszeresen telefonál, szintén közel negyedük (22%) hallgat rádiót, és valamivel több mint hetedük (15%) hódol az internetezés alatti televíziózásnak is” (Pintér et al. 2007: 65). [Kiemelés az eredetiben.] Ez nagyon fontos információ, hiszen a beszédhelyzetet és ezáltal a nyelvi megformálást, valamint a kognitív folyamatokat is befolyásol(hat)ja a kiegészítő tevékenység.

19. ábra Az internetezéssel egyidejűleg végzett tevékenységek (%)

Egyre bővül az elektronikus úton igénybe vehető szolgáltatások köre. Az online vásárlás és banki ügyintézés vagy az SMS-ben kifizethető parkolási díj sorába a közigazgatási hivatalok is beléptek, egyre több hivatalos ügyet intézhetünk részben vagy egészben interneten vagy SMS-ben. „2006-ban az **állampolgárok 48 százaléka lépett kapcsolatba valamilyen közigazgatással az interneten keresztül**. A felhasználók jellemzően információkat kerestek, de 16% űrlapot is letöltött. Az e-közigazgatás használói inkább középkorúak, és

sokan élnek közülük kisebb településeken” (Pintér et al. 2007: 9). [Kiemelés az eredetiben.] Budaörsön és Tokajban például SMS-ben lehet a polgármesteri hivatal fogadóóraira időpontot kérni, ügyek intézését megkezdeni, ügyintézés eredményéről tájékozódni⁵⁴ (Pintér et al 2007: 112–113).

2006-ban a blogok mellett a magyar nyelvű internetes oldalakon megjelentek a videomegosztásra és az internetes tartalmak címkézésére szakosodott közösségi oldalak, az iWiW mintájára több közösségi portált is indítottak, ilyen például a myWIP vagy a Baratikor.com. (Pintér et al 2007: 20). A közösségi portálok sajátossága, hogy többféle műfaj (pl.: e-mail, fórum, chat) alkalmazására nyújtanak lehetőséget.

⁵⁴ Magyarországon 2006. november végén 96,9 mobiltelefon-előfizetés (aktív SIM-kártyák száma) jutott száz lakosra.

6.4. Kitekintés: elektronikus műfajok az oktatásban

A fenti statisztikai adatok is azt igazolják, hogy az elektronikus kommunikáció alkalmazási köre magyar nyelvterületen is egyre szélesebbé válik, egyes műfajok a magáncélú használat mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a hivatalos kommunikációban, a napi ügyintézésben. Éppen ezért nem nehéz belátni, hogy nélkülözhetetlen az új kommunikációs műfajok nyelvi, kommunikációelméleti, szociológiai stb. vizsgálata.

Az internet nagymértékben megváltoztatta a kommunikációs szokásokat, a lakosság egyre nagyobb százaléka válik felhasználóvá. A felmérések igazolják, hogy az új felhasználók nagy része a fiatal korosztályból, elsősorban a gyerekek közül kerül ki. Éppen ezért vélem úgy, hogy az oktatásban nagyobb szerepet kellene kapnia a számítógép-felhasználói ismereteknek, nem csupán a számítástechnika, hanem az anyanyelvi órákon is. Az interneten megjelenő (sokszor nyelviileg és tartalmilag) kontrollálatlan szövegek ugyanis a gyerekek bizonytalan nyelvi normaértékét kedvezőtlenül befolyásolhatják.

Ki kell használni a számítógépben és az internetben rejlő lehetőségeket az oktatásban, hiszen a számítógéppel való foglalkozás erős motiváció a gyerekek számára. Élni kellene továbbá az olyan internet kínálta lehetőségekkel, ahol a tananyag és az internethasználat összekapcsolható, különösen, ha (éles) játék formájában⁵⁵.

Érdemes lenne felhívni a diákok figyelmét az SMS, az e-mail és a chat nyelvi és kommunikációs jellegzetességeire, értékelteni kellene velük az új jelenségeket. A téma önmagában motiválttá teszi a diákokat, ám e műfajok megfigyelése, értékelése, a különböző altípusok alkotása fontos és hasznos eszköze lehet a tudatos nyelvhasználatra ösztönzésnek is.

Az oktatásba be kell vonni az egyes internetes műfajok használatának tanítását, azok adott szituációban való alkalmazási lehetőségeit és feltételeit. Különösen fontos ez, hiszen az ITTK 2006-ra vonatkozó elemzéséből is láthattuk, hogy egyrészt nem létezik magyar munkahely számítógép nélkül, tehát az érvényesülést az internetes műfajok (weboldalak, e-mail, chat!, instant messaging!) alkalmazásának készsége befolyásolhatja, másrészt a hivatalos ügyintézésben is egyre nagyobb szerepet kapnak e műfajok (e-mail, SMS).

⁵⁵ „Kiemelnénk a **Tőzsdemágus** online játékot is, amely ugyan 2004 végén indult, viszont 2006-ban zajlott le a második bajnokság. Először 11 ezer, másodszor azonban már 31 ezer felhasználó próbálta ki magát a pénzügyi vetélkedőn. Az immár 5 millió Ft-os nettó nyereményt kínáló játék már vonzerőt gyakorol a hirdetőkre és a szponzorokra. A Budapesti Értéktőzsdé, az Inter-Európa Bank, az Equitas Bróker Zrt., TDC-Teletrader Kft. által szervezett **játék a jelek szerint a legélvezetesebb formája a tanulásnak.**” (Pintér et al 2007: 111) [Kiemelés az eredetiben.]

Érdemes megemlíteni, hogy például az ANNIE⁵⁶ projekt keretében 2003-ban már kipróbálták a chat oktatásban való alkalmazását: a távoktatásban részt vevő diákok online tanulásának részét képezte a csoporttal és a tanárral folytatott chatkommunikáció.

A projekt tanulsága alapján a chat használata bizonyos esetekben nehézkes volt a több egymás mellett futó beszélgetés miatt. Ezt a problémát a beszélgetés szabályozottabbá tételével azonban ki tudták küszöbölni: előre meghatározott sorrend szerint szóltak hozzá a tanulók, vagy a tanár jelölte ki a következő hozzászólót.

Hátrány lehet, ha a technikai feltételek nem megfelelők (például lassú az internet, egy-egy diáknak megszakad az internetkapcsolata). Kezdetben nagy nehézséget okozott a projekt résztvevőinek, hogy megvárták, hogy újra csatlakozzon a diák, és/vagy elmondták neki, mi történt a távollétében. Hamar rájöttek azonban, hogy az a tény, hogy a gyerek kapcsolata rövid időre megszakad (megfelelő egyeztetést, megállapodást követően) figyelmen kívül hagyható, hiszen a beszélgetés logfájljai segítik a diákot a hiányzó láncszemek pótlásában. Így tehát az, hogy az óra teljes anyaga írott formában rendelkezésre áll, valamennyi résztvevő számára hasznosnak bizonyult, és nem csupán az egyéni felkészülés során, hanem az esetleges hálózati problémák esetén is.

A chatóra során hátrányt jelenthet, ha hosszan akarunk valamit magyarázni. Az interakció gyorsaságának fenntartása érdekében ilyenkor az előre felkészült tanárok Word-dokumentumból illeszthetik be a szükséges szöveget, ami lényegesen felgyorsítja a munkát.

A kísérlet során a chatet kiegészítették videokonferenciával, de érdekes módon a diákok úgy nyilatkoztak, hogy szívesebben tették fel kérdéseiket írásban, mint a videokonferencián szóban.

Aszinkrón kommunikációs formákat akkor érdemes tanítási céllal használni, ha nincs lehetőség arra, hogy a diákok egyszerre legyenek jelen. Ilyen esetekben ún. discussion boardokat (üzenőfalak, melyek tartalmának változásáról e-mailben értesülnek az érintettek) és rendszeresen frissített hyperlinkekkel teli weboldalakat használtak a projekt során. Itt azonban a részvételi hajlandóság alacsonyabb volt a diákok részéről, mint a szinkrón CMC esetében, ugyanis hiányolták az interaktivitást, a spontaneitást és a klasszikus osztálytermi tevékenységeket.

Örvendetes, hogy egyre több tankönyvben megjelennek az új kommunikációs műfajok. Célszerűnek tartanám, ha e műfajok használatának tanítása nagyobb hangsúlyt kapna

⁵⁶ Accessing & Networking with National & International Expertise (l. <http://www.warwick.ac.uk/ETS/ANNIE/>)

hazánkban is. Követendő példának tartom például a német Volk und Wissen Kiadó 9. évfolyamosoknak írt könyvének⁵⁷ gyakorlatát, mely **a chatnek külön fejezetet szán**. Többek között kitér a chat definiálására, használatának szabályaira, céljára, a netikettre, a nicknevekre, az emotikonokra és az akronimákra, a chat nyelvi sajátosságaira, és nem utolsó sorban felhívja az online kommunikáció veszélyeire a figyelmet.

Angol és német kísérletek támasztják alá, hogy a chat alkalmazható virtuális egyetemi szemináriumok megtartására is (vö.: Lemnitzer–Naumann 2001; Gajadhar–Green 2003). A chatszemináriumok hatékonyság és motiváció tekintetében is pozitív hatásúak voltak. Az oktatók által meghatározott viselkedési szabályok betartása mellett, a siker érdekében a médium interaktivitását és dinamikáját kell kihasználni. Fontos az óra menetének írásbeli realizációja, hiszen a leírt szövegek három szempontból is hasznosnak bizonyul(hat)nak: egyrészt az óra folyamán a jelentésteremtésben tölt(het) be fontos szerepet a visszakereshetőség, másrészt bárki könnyedén – félreértések nélkül – utalhat vissza a korábban „elhangzottakra”, harmadrészt a jegyzőkönyv (logfájl) megmarad, így például vizsgára lehet belőle készülni, illetve arra támaszkodva a vizsgakérdéseket megfogalmazni.

A fentiekben csupán a chatkommunikáció oktatásbeli alkalmazására hoztam példákat, természetesen számtalan lehetőséget rejt bármely műfaj tanórai alkalmazása.

Az online konzultáció a tanártovábbképzésnek is költséghatékony formája lehetne. Az összes tantárgy kapcsán érdemes lenne kipróbálni, hiszen a tartalmi elemeken túl önmagában az online megvalósítás egy másik, módszertani továbbképzés anyagát képez(het)né.

⁵⁷ Gansel, Carsten–Jürgens, Frank–Rose, Kurt (Hrsg.) 2000. *Deutsch plus 9. Schuljahr Schülerbuch*. Cornelsen: Volk und Wissen. Berlin.

6.5. További kutatási lehetőségek

- A kétarcú kommunikációs műfaj vizsgálata nem csupán a kérdés eldöntése szempontjából fontos és érdekes, hogy írásbeli vagy szóbeli (inkább) a chatkommunikáció nyelve. Nagyon fontos tény, hogy a chatelők nyelvhasználatát figyelve számos adathoz, információhoz juthatunk hozzá, melyek a beszélt és a magáncélra használt írott nyelv jellemzőit segítenek jobban leírni, megfigyelni.
- Az egyes nyelvi szintek vizsgálatából megállapításokat, következtetéseket vonhatunk le a napjainkban zajló nyelvi változásokról, irányukról. Megfigyelhető, hogyan terjednek az új jelenségek, mely életterületektől kölcsönzik a nyelvhasználók az új jelenségek megnevezésére a szavakat. A chaten akár az új szó megalkotásának folyamata, motivációja is nyomon követhető.
- Az interneten folyó kommunikáció új szövegtípusokat eredményezett. Nem elégséges e szövegtípusok mentett változatának vizsgálata, legyen szó chatről, weboldalról vagy akár blogról, hiszen e műfajok főbb jellemzője a dinamika, a változékonyság, az interaktivitás.
- A korpusznyelvészet nagy lehetőségek előtt áll, hiszen viszonylag könnyű nyelvi adatokhoz hozzájutni.
- Az új médium hatására átalakulnak az olvasási, szövegalkotási szokások. Hogyan hat az új médium a szövegértésre, a befogadásra. Milyen kohezív elemek segítik a megértést? A hypertextek koherenciája csak folyamatként elemezhető, nem vizsgálható fix, lezárt szöveggént, csak adott olvasó recepciós folyamatain keresztül kerülhetünk közel a valóság leírásához. Ehhez szükséges a szövegmodulok kapcsolatának, koherenciateremtő hatásának vizsgálata.
- Új adalékokkal szolgálhat a szöveg mellett megjelenő vizuális és auditív információhordozók és a szöveg kapcsolatának vizsgálata (animáció, film, hangok, beszéd, táblázatok, színek, képek, jelek).
- A szociális tényezők hatása a nyelvhasználatra (számos különböző nemű, életkorú, képzettségű résztvevő, akik más-más szociális, nemzeti és kulturális háttérrel rendelkez(het)nek).
- Anyanyelvi többnyelvűség: a nyelvi regiszterek közül választani a szituációnak megfelelőt.

- A későbbi vizsgálatoknak ki kellene térniük az egyes műfajok altípusainak használati körére, általános nyelvi jellemzésére, az új műfajok kommunikációs és viselkedési, illetani vonatkozásaira. A mélyreható vizsgálatot késlelteti a megfelelő korpusz kiépítésének nehézsége. Mivel magáncélokra használt kommunikációs formákról van szó (SMS, instant messaging), az adatközlők nem válogatás nélkül bocsátják rendelkezésre üzeneteiket. Az üzenetek tárolásának és lejegyzésének körülményessége további gátló tényező lehet.

Nehéz megjósolni, megítélni, hogy a neten kívüli írásbeliséget befolyásolja-e (majd) az internetes írásbeliség. Nincs azonban okunk feltételezni, hogy az olyan típusú szövegek, melyeknél a tervezés és a nyelvi kifejtettség nagy jelentőséggel bír, háttérbe szorulnának, vagy a chat nyelvhasználatához hasonló elemekkel bővülnének. Alapelv marad a célnak megfelelő kommunikációs forma és stílus megválasztása.

7. SZAKIRODALOM

- 10 ok, amiért gyűlölik az Apple-t. *Almalap [Macintosh és Ipod felhasználók magazinja]* 2007/2: 4–6.
- Abrahams, Marc 2006. *Ig[®] NOBEL. A tudomány citromdíja*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Achwanden, Brigitte 2001. »Wär wot chätä?« Zum Sprachverhalten deutschschweizerischer Chatter. *Networx* 24: 1–81.
- Albertné Herbszt Mária 1992. A társalgás néhány jellemzője és szabálya. *Szemiotikai szövegtan* 5: 9–18.
- Androutopoulos, Jannis 2003. bitte klein und höflich: Elektronische Höflichkeit zwischen Netikette und Gruppennormen. *Praxis Deutsch* 178: 42–46.
- Austin, John L. 1990/2001. Tetten ért szavak. In: Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó. Budapest. 29–42.
- Bader, Jennifer 2002. Schriftlichkeit und Mündlichkeit in der Chat-Kommunikation. *Networx* 29: 1–145.
- Bakonyi Géza 1997. A hálózat használata a nyelv- és irodalomtudomány területén. In: Drótos László–Kokas Károly (szerk.): *NIIF Információs Füzetek* I/12. NIIF. Budapest. <http://www.iif.hu/dokumentumok/niif_fuzetek/nyelviro.html>
- Balaskó Mária 2005. Virtuális közösségek kommunikációja a cybertérben. In: Balázs Géza – Bódi Zoltán (szerk.): *Az internetkorszak kommunikációja*. Gondolat/Infonia. Budapest. 58–88.
- Balázs Géza 1998. Magyarul a számítástechnikáról. *Édes Anyanyelvünk* 2: 3.
- Balázs Géza 1999. Kommunikációs létformák és átcsapások. *Magyar Nyelv* 95: 138–54.
- Balázs Géza 2001. A társadalmi kommunikáció zavarai. In: Gósy Mária (szerk.): *Beszéd kutatás 2001*. MTA Nyelvtudományi Intézet. Budapest. 114–125.
- Balázs Géza 2003. „Minden házfalat cseréljétek sms-falra!” Sms-fal mint elektronikus graffiti. *Magyar Nyelvőr* 127: 144–59.
- Balázs Géza 2004. Választási sms-ek folklorisztikai-szövegtani vizsgálata. *Magyar Nyelvőr* 128: 36–53.
- Balázs Géza 2006a. Az sms-folklór – a minimálfolklór nyelvi képe I. *Magyar Nyelvőr* 130: 439–56.

- Balázs Géza 2006b. Az sms-folklór – a minimálfolklór nyelvi képe II. *Magyar Nyelvőr* 131: 48–62.
- Balázs Géza–Bódi Zoltán (szerk.) 2005. *Az internetkorszak kommunikációja*. Gondolat/Infonia. Budapest.
- Balázs Judit 1982. A ragadványnevek szerepe Rábaszentandrás névrendszerében. *Nyelvtudományi értekezések* 114.
- Bañcerowski Janusz 1999. Nyelvi kommunikációs problémák a mai világban. *Magyar Nyelvőr* 123: 382–7.
- Bañcerowski Janusz 2002. A nem verbális kommunikáció mint a kognitív nyelvészeti kutatások tárgya. *Magyar Nyelvőr* 127: 4–12.
- Bañcerowski Janusz 2005. A kötőszók mint metaszóvegbeli operátorok. *Magyar Nyelvőr* 129: 488–95.
- Bañcerowski Janusz 2006. Az *aha*, *igen*, *mi*, valamint a replika végét jelző operátorokról. *Magyar Nyelvőr* 130: 481–4.
- Barkóczy László 2004. Tulajdonnevek az Interneten. In: Farkas Ferenc (szerk.) *Magyar névtani kutatások itthon és határainkon túl. Névtani tanácskozás Jászberényben 2003. október 17–18.* Magyar Nyelvtudományi Társaság, SZIE JFK, TIT, Jászok Egyesülete. Budapest, 2004. 139–143.
- Bartolits István 2002. Modem kisszótár LX. <<http://www.modemido.hu/01okt/smstol.html>>
- Beaugrande, Robert de–Dressler, Wolfgang 2000. *Bevezetés a szövegnyelvészetbe*. Corvina Kiadó. Budapest.
- Beißwenger, Michael (Hrsg.) 2001. *Chat-Kommunikation. Sprache, Interaktion, Sozialität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation. Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld*. Ibidem-Verlag. Stuttgart.
- Beißwenger, Michael 2002. Getippte "Gespräche" und ihre trägermediale Bedingtheit. Zum Einfluß technischer und prozeduraler Faktoren auf die kommunikative Grundhaltung beim Chatten. In: Schröder, Ingo W.; Voell, Stéphane (Hrsg.): *Moderne Oralität*. Marburg 2002 (Reihe Curupira, Bd. 13), 265–99.
- Beißwenger, Michael 2003. Sprachhandlungskoordination im Chat. *Zeitschrift für germanistische Linguistik* 31 (2): 198–231.
- Beißwenger, Michael 2005. Interaktionsmanagement in Chat und Diskurs. Technologiebedingte Besonderheiten bei der Aushandlung und Realisierung kommunikativer Züge in Chat–Umgebungen. In: Beißwenger, Michael–Storrer,

- Angelika (Hrsg.): *Chat-Kommunikation in Beruf, Bildung und Medien: Konzepte – Werkzeuge – Anwendungsfelder*. Ibidem-Verlag. Stuttgart. 63–87.
- Beißwenger, Michael–Storrer, Angelika 2005. *Chat-Szenarien für Beruf, Bildung und Medien*. In: Beißwenger, Michael–Storrer, Angelika (szerk.): *Chat-Kommunikation in Beruf, Bildung und Medien: Konzepte – Werkzeuge – Anwendungsfelder*. ibidem. Stuttgart. 9–25.
- Belia György (szerk.) 1980. *Babits Mihály beszélgetőfüzetei*. Szépirodalmi Kiadó. Budapest.
- Benkő Loránd (szerk.) 1976. *A magyar nyelv történeti–etimológiai szótára*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Bódi Zoltán 1998. *Internetes kommunikáció – beszédkommunikáció*. In: Gósy Mária (szerk.): *Beszéd kutatás '98. Beszéd, spontán beszéd, beszédkommunikáció*. MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 178–88.
- Bódi Zoltán 2000. *Az informatika nyelvhasználatának hatásai és nyelvstratégiai háttere*. *Magyar Nyelv* 96: 218–23.
- Bódi Zoltán 2001. *Informatika és nyelvhasználat*. <http://www.e-nyelv.hu/cgi-bin/hirek/irasok.pl?cikk=1007&type=m>
- Bódi Zoltán 2004a. *A világháló nyelve*. Gondolat Kiadó. Budapest.
- Bódi Zoltán 2004b. *Az írás és a beszéd viszonya az internetes interakcióban*. *Magyar Nyelvőr* 128: 286–94.
- Bódi Zoltán 2005. *Szimbolikus írásbeliség az internetes interakcióban*. In: Balázs Géza–Bódi Zoltán (szerk.): *Az internetkorszak kommunikációja*. Gondolat/Infonia. Budapest. 195–212.
- Bódi Zoltán é.n. *Az internetes levelezés nyelvhasználatának vizsgálata*. <http://nyelv.c3.hu/cikk1.html>
- Bódi Zoltán–Veszelszki Ágnes 2006. *Emotikonok. Érzelemkifejezés az internetes kommunikációban*. Magyar Szemiotikai Társaság. Budapest.
- Brinker, Klaus 1996 *Linguistische Gesprächsanalyse: eine Einführung*. Berlin 1996.
- Buda Béla 1994³. *A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei*. Budapest.
- Bujdosó Bori 2004. *Bloggerek Magyarországon* <http://users.static.freeblog.hu/e/-/m/e-media/files/bloggerek_magyarorszagon.pdf>
- Burri, Gabriela 2003. *Spontanschreibung im Chat*. *Linguistik Online* 15: 3–31.
- Cerrato, Teresa 2001. *The use of synchronus text-based environments for teacher professional development*. In: Beißwenger, Michael (Hrsg.): *Chat-Kommunikation. Sprache, Interaktion, Sozialität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation*.

- Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld.* Ibidem-Verlag. Stuttgart. 493–514.
- Clarke, David D.–Argyle, Michael 1982/2001. Beszélgetési szekvenciák. In: Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés.* Osiris Kiadó. Budapest. 565–602.
- Čmejrková, Světa 2003. Az elektronikus kommunikáció és a cseh nyelv. *Prágai Tükör* 2003/2. <<http://www.pragaitukor.com/archive/pt200302/t10.php>>
- Cölfen, Elisabeth–Wetzchewald, Marcus 2003. Linguistische Lernressourcen im Internet. *Zeitschrift für germanistische Linguistik* 31: 417–8.
- Crystal, David 1998. *A nyelv enciklopédiája.* Osiris. Budapest.
- Crystal, David 2006². *Language and the Internet.* Cambridge University Press. Cambridge.
- Czeiczzer Zoltán 1998. Az írva-beszélt nyelvjátékok vírusos terjedése az Interneten, avagy előszó az Avakumica rejtélyhez.
<<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/muszaki/szamtech/wan/kultura/nyelvjat.hun>>
- Csikós Krisztina 1999. Heroinból kukac? Szóalkotásmódok a magyarországi kábítószer-fogyasztók szlengjében. Szakdolgozat. <<http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/alknyelv/szakdolg.html>>
- December, John 1993. Characteristics of Oral Culture in Discourse on the Net. Előadás: *Twelfth Annual Penn State Conference on Rhetoric and Composition.* University Park. Pennsylvania. <<http://www.december.com/john/papers/pscre93.txt>>
- Deme László–Fábián Pál–Tóth Etelka (szerk.) 1999. *Magyar helyesírási szótár.* Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Dessewffy, Tibor–Galács, Anna 2002. Mobilkommunikáció és társadalmi diffúzió. In: Nyíri Kristóf (szerk.): *Mobilközösség – mobilmegismerés.* MTA Filozófiai Kutatóintézete, Budapest. 233–48.
- DiMicco, Joan Morris–Lakshmiathy, Vidya–Fiore, Andrew Tresolini 2002. *Conductive Chat: Instant Messaging With a Skin Conductivity Channel.* Cambridge <smg.media.mit.edu/papers/atf/cscw2002-conductive-chat-poster.pdf>
- Domonkosi Ágnes 1999. Tegeződő világháló? (Nyelvi udvariasság az Interneten). *Magyar Tudomány* 1010–1.
- Domonkosi Ágnes 2005. Az internet nyelvhasználatának empirikus kutatási lehetőségei. In: Balázs Géza–Bódi Zoltán (szerk.): *Az internetkorszak kommunikációja.* Gondolat/Infonia. Budapest. 143–58.

- Döring, Nicola 2002. „Kurzm. wird gesendet” – Abkürzungen und Akronyme in der SMS-Kommunikation. *Muttersprache 2*: 97–114.
- Dürscheid, Christa 2002. SMS-Schreiben als Gegenstand der Sprachreflexion. *Networxs 28*: 1–26.
- Dürscheid, Christa 2005. Medien, Kommunikationsformen, kommunikative Gattungen *Linguistik online 22*: 3–16.
- Érsok Nikoletta Ágnes 2001. Névválasztás az IRC-n. *Névtani Értésítő 23*: 75–80.
- Érsok Nikoletta Ágnes 2003. Írva csevegés – virtuális írásbeliség. *Magyar Nyelvőr 127*: 99–104.
- Érsok Nikoletta Ágnes 2004. Sömös, susmus, írj vissza (Az SMS-ek nyelvi vizsgálata). *Magyar Nyelvőr 128*: 294–313.
- Érsok Nikoletta Ágnes 2006a. Szóbeliség és/vagy írásbeliség. *Magyar Nyelvőr 130*: 165–76.
- Érsok Nikoletta Ágnes 2006b. Szóbeli és/vagy írásbeli a chatkommunikáció nyelve? In: Zsilinszki Éva–Érsok Nikoletta Ágnes–Slíz Mariann (szerk.): *Félúton. Az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskolájának konferenciája 2005. június 12.* Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest. 45–52.
- Eysenck, Michael W.–Keane, Mark T. 1997. *Kognitív pszichológia.* Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Farkas Flórián 1998. Hogyan magyarítsuk a számítástechnikát? *Édes Anyanyelvünk 3*: 6–7.
- Farkas László 1997. Az Internet és a nyelv. *VII. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia.* Budapest. <<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/nyelvtud/netnyelv.hun>>
- Farkas Tamás 1999. A magyar családnév (látszólagos) információtartalma és a névváltoztatások háttere. In: Kugler Nóra–Lengyel Klára (szerk.): *Ember és nyelv. Tanulmánykötet Keszler Borbála tiszteletére.* ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszék. Budapest. 80–5.
- Fischhoff, Tommy 2003. Az SMS-üzenetek 10 éve. *Telecom Magazin VI. 1–2*: 54–5.
- Forgács József 1989. *A társas érintkezés pszichológiája.* Gondolat Kiadó. Budapest.
- Gajadhar, J.–Green, J. 2003. *An Analysis of Nonverbal Communication in an Online Chat Group.* The Open Polytechnic of New Zealand. Working Paper. (Lower Hutt)
- Gansel, Carsten–Jürgens, Frank–Rose, Kurt (Hrsg.) 2000. *Deutsch plus 9. Schuljahr Schülerbuch.* Cornelsen: Volk und Wissen. Berlin.
- Glatz Ferenc (szerk.) 1999. *A magyar nyelv az informatika korában.* MTA. Budapest.

- Gósy Mária 1999. A beszédtervezés és beszédkivitelezés paradoxona. *Magyar Nyelvőr* 122: 3–15.
- Gósy Mária 2000. Állandóság és változás a beszédben. *Magyar Nyelv* 96: 1–14.
- Gousseva, Julia 1998. An experience in cyberspace communication: listserv interaction in a freshman composition class. *Linguistik Online* 1: 1. n.
- Grice, Paul H. 1975/2001. A társalgás logikája. In: Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó. Budapest. 213–27.
- Haack, Matthias–Link, Michael–Mansmann, Urs–Spoerer, Ralf 2001. Kurznachrichten (SMS) einfacher versenden. *Computer Bild* 4: 232–4.
- Hajdú Mihály 1974. *Magyar becézőnevek (1770–1970)*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Hámori Ágnes 2006. A személyközi viszonyok alakítása és kifejezése a társalgás nyelvi eszközeivel. In: Zsilinszki Éva–Érsok Nikoletta Ágnes–Slíz Mariann (szerk.): *Félúton. Az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskolájának konferenciája 2005. június 12.* Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest. 62–70.
- Helbig, Gerhard–Buscha, Joachim 2001. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin/München.
- Hentschel, Elke 1998. Communication on IRC. *Linguistik Online* 1: 1. n.
- Herring, Susan C. (Ed.) 1996: *Computer-mediated communication. Linguistic, social and cross-cultural perspectives*. Amsterdam. Philadelphia (Pragmatics & Beyond. New Series 39).
- Herring, Susan C. 1999. Interactional coherence in CMC. *Journal of Computer-Mediated Communication* 4 (4). <<http://jcmc.indiana.edu/vol4/issue4/herring.html>>
- Herring, Susan C. 2001. Computer-mediated discourse. In: Schiffrin, Deborah–Tannen, Deborah–Hamilton, Heidi (Eds.): *The Handbook of Discourse Analysis*. Blackwell Publishers. Oxford. 612–34.
- Herring, Susan C.–Paolillo, John C. 2006. Gender and genre variation in weblogs. *Journal of Sociolinguistics* 10 (4): 439–59.
- Hinrichs, Gisela 1998. Gesprächsanalyse Chatten. *Networx* 2: 1–61.
- Horányi Özséb 1997. A kommunikációról. In: Petőfi S. János–Békési Imre–Vass László (szerk.): *Szemiotikai szövegten* 10. JGYTF Kiadó. Szeged. 29–37.
- Iványi Zsuzsa 2001. A nyelvészeti konverzációelemzés. *Magyar Nyelvőr* 125: 74–93.

- Iványi Zsuzsanna 2002. A szókincs hiányosságainak problémája hétköznapi beszélgetésekben. Konverzációelemzési és kognitív nyelvészeti kutatások egybevetése. *Nyelvtudományi Közlemények* 99: 281–304.
- Józsa Barbara 1995. A magyarországi kábítószer-fogyasztók szlengje. Szakdolgozat. <http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/szakdolg/jozsa_b.htm>
- Jucker, Andreas 2004. Gutenberg und das Internet. Der Einfluss von Informationsmedien auf Sprache und Sprachwissenschaft. *Networx* 40: 1–23.
- Jürgens, Frank 1999. *Auf dem Weg zu einer pragmatischen Syntax. Eine vergleichende Fallstudie zu Präferenzen in gesprochen und geschrieben realisierten Textsorten*. Max Niemeyer Verlag. Tübingen.
- Karcher, Günter L. 1994. Gesprochene Sprache–Geschriebene Sprache In: Karcher, Günter L. 1994. *Das Lesen in der Erst- und Fremdsprache*. Julius Groos Verlag. Heidelberg. 101–119.
- Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Keszler Borbála 1983. Kötetlen beszélgetések mondat- és szövegtani vizsgálata: In: Rácz Endre–Szathmári István (szerk.): *Tanulmányok a mai magyar nyelv szövegtana köréből*. Tankönyvkiadó. Budapest. 164–202.
- Keszler Borbála 1985. Über die Verwendung der Füllwörter. *Annales*. 11–26.
- Keszler Borbála 2004. *Írásjelten. Az írásjelhasználat szabályai, problémái és története*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Kiefer Ferenc 1994. A magyar nyelv mint a modern kommunikáció eszköze. *Magyar Tudomány* 631–42.
- Kis Ádám 1997. A számítógép metakommunikációja. Elhangzott: VII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. <<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/nyelvtud/szmtgps.hun>>
- Kis Ádám 1999. Az írott párbeszéd. *Magyar Tudomány* 347–9.
- Kis Ádám 2002a. Amíg ön alszik...avagy nyelvművelés a nagy éjszakában. In: *Nyelv–web* (<http://www.szak.hu/nyelweb/cikkek/sz3.html>).
- Kis Ádám 2002b. Az írott párbeszéd – Beszámoló a Magyar Tudományos Akadémia részére In: *Nyelv–web* (<http://www.szak.hu/nyelweb/cikkek/sz15.htm>).
- Kis Ádám 2002c. Viták és végletek avagy mi rontja a magyar nyelvet. In: *Nyelv–web* (<http://www.szak.hu/nyelweb/cikkek/sz3.html>).
- Kiss Jenő 2002. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Kiss Jenő–Pusztai Ferenc (szerk.) 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó. Budapest.

- Koch, Peter–Oesterreicher, Wulf 1996. Schriftlichkeit und Sprache. In: Günter, Hartmut – Ludwig, Otto (Hrsg.): *Schrift und Schriftlichkeit*. (Reihe Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaften. Band 10.2.) Walter de Gruyter. Berlin. New York. 587–604.
- Koltay Tibor 1997. Az e-mail üzenetek pragmatikai jellemzőiről. In: Petőfi S. János–Békési Imre–Vass László (szerk.): *Szemiotikai szövegtan* 10. JGYTF Kiadó. Szeged. 91–7.
- Kontra Miklós (szerk.) 1988. *Beszélt nyelvi tanulmányok*. MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest.
- Kontra Miklós (szerk.) 2003. *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Kontra Miklós (szerk.): *Beszélt nyelvi tanulmányok*. MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest.
- Kovács Kristóf–Krajcsi Attila–Pléh Csaba 2002. Mobilhasználat, időgazdálkodás és extraverzió. In: Nyíri, Kristóf (szerk.): *Mobilközösség – mobilmegismerés*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest. 179–200.
- Krajcsi Attila–Kovács Kristóf–Pléh Csaba 2001. Internethasználók kommunikációs szokásai. In: Nyíri Kristóf (szerk.): *A 21. századi kommunikáció új útjai*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest. 93–110.
- Kugler Nóra 2002. *A módosítószók a magyar nyelv szófaji rendszerében*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Labov, William–Fanshel, David 1977/2001. Beszélgetési szabályok. In: Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó. Budapest. 395–435.
- Lackó Krisztina–Mártonfi Attila 2005. *Helyesírás*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Ladányi Mária 1999. Produktivitás a szóképzésben: a természetes morfológia elveinek alkalmazhatósága a magyarra. *Magyar Nyelv* 95: 166–79.
- Lemnitzer, Lothar–Naumann, Karin 2001. »Auf Wiederlesen!« das schriftlich verfaßte Unterrichtsgespräch in der computervermittelten Kommunikation. In: Beißwenger, Michael (Hrsg.): *Chat-Kommunikation. Sprache, Interaktion, Sozialität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation. Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld*. Ibidem-Verlag. Stuttgart. 469–91.
- Magyar Tudományos Akadémia 2000¹¹ *A magyar helyesírás szabályai*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Mártonffy Zsuzsa 2005. Internetes naplók. Blog. *Figyelő XLIX/20*: 28–32

- Minya Károly 1997. Mosolykód a világhálón. *Édes Anyanyelvünk* 5: 10.
- Nash, Carlos M. 2005. *Cohesion and Reference in English Chatroom Discourse*. Proceedings of the 38th Hawaii International Conference on System Sciences. <csdl.computer.org/comp/proceedings/hicss/2005/2268/04/22680108c.pdf>
- Nemesi Attila László 1999. Társalgási divatkifejezések a benyomáskeltés szolgálatában *Magyar Nyelvőr* 122: 24–35.
- Nemesi Attila László 2000. Benyomáskeltési stratégiák a társalgásban. *Magyar Nyelv* 96: 418–36.
- Németh Renáta 2003. A nick a társkereső klubokban. *Névtani Értesítő* 25: 195–205.
- Németh–Zainkó–Bognár–Szendrényi–Olaszi–Ferenczi 1998. Elektronikus-levél felolvasó. In: Gósy Mária (szerk.): *Beszéd kutatás '98. Beszéd, spontán beszéd, beszédkommunikáció*. MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 1998. 189–213.
- Nyíri Kristóf (szerk.) 2001. *A 21. századi kommunikáció új útjai*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest.
- Nyíri Kristóf (szerk.) 2002. *Mobilközösség – mobilmegismerés*. MTA Filozófiai Kutatóintézete/Westel. Budapest.
- Nyíri Kristóf 1996. Bölcsészettudományok az írásbeliség után. *Világosság* 6: 3–16.
- Ördög Ferenc 2004. Személynév-kutatásunk helyzete és feladata. In: Farkas Ferenc (szerk.) *Magyar névtani kutatások itthon és határainkon túl. Névtani tanácskozás Jászberényben 2003. október 17–18*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, SZIE JFK, TIT, Jászok Egyesülete. Budapest, 2004. 82–89.
- Pajzs Júlia 1996. Az elektronikus levelezés mint a kommunikáció új formája. In: Terts István (szerk.): *Nyelv, nyelvész, társadalom. Emlékkönyv Szépe György 65. születésnapjára barátaitól, kollégáitól, tanítványaitól*. JPTE PSZM Projekt Programiroda. Pécs. 208–12.
- Pease, Allan 1993. *Testbeszéd*. Park Kiadó Budapest.
- Pintér Róbert–Borovitz Tamás–Csótó Mihály–Holczer Márton–Kincsei Attila–Kis Gergely–Kolin Péter–Kollányi Bence–Lőrincz Vilmos–Molnár Szilárd–Rab Árpád–Székely Levente–Tímár Szabolcs–Z. Karvalics László 2007. *Magyar Információs Társadalom – Éves Jelentés 2006*. Információs Társadalom– és Trendkutató Központ. Budapest. <<http://mek.oszk.hu/04600/04677/#>>
- Pitter–Amato–Callahan–Kerr–Tilton 1995. *Egyszerűen Internet*. Panem. Budapest.
- Pléh Csaba 1980. A szöveg mint aktualizált nyelv. In: Radics Katalin–László János (szerk.): *Dialogus és interakció*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont. Budapest. 134–65.

- Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.) 2001. *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Polonyi Csaba 2003. A szó elszáll, az írás megmarad. *Telecom Magazin VI. 1–2*: 56–57.
- Polotzek Sabine 2001. Anonimität und Intimität, Allgegenwärtigkeit und Unnahbarkeit bei Telefonat und Chat. *Networx 21*: 1–121.
- Pusztai Ferenc (főszerk.) 2003. *Magyar értelmező kéziszótár* (ÉKsz.²). Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Rácz Endre 1974. *Magyar becenevek*. TIT. Budapest.
- Radics Katalin–László János (szerk.) 1980. *Dialógus és interakció*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont. Budapest.
- Reboul, Anne–Moeschler, Jacques 2000. *A társalgás cselei*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Rosenau, Heinz 2001. Die Interaktionswirklichkeit des IRC. *Networx 18*: 1–24.
- Rosengren, Karl Erik 2006. *Kommunikáció*. Typotex. Budapest.
- Runkehl, Jens–Schlobinski, Peter–Siever, Torsten 1998. *Sprache und Kommunikation im Internet. Überblick und Analysen*. Westdeutscher Verlag. Opladen/Wiesbaden.
- Runkehl, Jens–Schlobinski, Peter–Siever, Torsten 1998. Sprache und Kommunikation im Internet. *Muttersprache 2*: 97–109.
- Sándor Klára 2002. “Ok, én is sz.” *Találkozások 2*: 22–3.
- Schegloff, Emanuel A. 1984/2001. A beszélgetés néhány kérdéséről és kétértelműségéről. In: Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó. Budapest. 436–57.
- Schlobinski, Peter–Fortmann, Nadine– Groß, Olilvia– Hogg, Florian–Horstmann, Frauke–Theel, Rena 2001. Simsen. Eine Pilotstudie zu sprachlichen und kommunikativen Aspekten in der SMS-Kommunikation. *Networx 22*: 1–38.
- Schlobinski, Peter–Siever, Torsten 2005. Sprachliche und textuelle Aspekte in Weblogs. Ein internationales Projekt. *Networx 46*: 1–327.
- Schmitz, Ulrich 1995. Neue Medien und Gegenwartssprache (Lagebericht und Problemskizze). In. *Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie 50*. Oldenburg. 7–51.
- Schmückle, Beat–Chi, Tobias 2004. Spam. Linguistische Untersuchung einer neuen Werbeform. *Networx 39*: 1–58.
- Schönfeldt, Juliane 2001. Die Gesprächsorganisation in der Chat-Kommunikation. In: Beißwenger, Michael (Hrsg.): *Chat-Kommunikation. Sprache, Interaktion, Sozialität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation. Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld*. Ibidem-Verlag. Stuttgart. 25–53.

- Searle, John R. 1975/2001. Közvetett beszédaktusok. In: Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó. Budapest. 62–81.
- Searle, John R. 2000. A nyelv működése: a beszéd mint emberi cselekvés. In: Searle, John R.: *Elme, nyelv és társadalom. A való világ filozófiája*. Vince Kiadó. Budapest. 137–61.
- Seidler, Kai 1994. Computerfreaks like 2 party. Relay Parties zwischen Virtualität und Realität. *WZB Discussion Paper FS II*. Wissenschaftszentrum Berlin. 94–104.
- Soós Viktória 2001. Az internetes csevegés (IRC) és nyelvhasználata. *Édes Anyanyelvünk* 5: III.
- Spitzmüller, Jürgen 2005. Spricht da jemand? Repräsentation und Konzeption von virtuellen Räumen. In: Kramorenko, Galina (szerk.): *Aktualnije problemi germanistiki i romanistiki 9/I*. SGPU. Szmolenszk. 33–56.
- Storrer, Angelika 2000. Schriftverkehr auf der Datenautobahn. Besonderheiten der schriftlichen Kommunikation im Internet. In: Voß–Holly–Boehnke (Hg.): *Neue Medien im Alltag: Begriffsbestimmungen eines interdisziplinären Forschungsfeldes*. Leske&Budrich Opladen. 153–77.
- Storrer, Angelika 2001a. Getippte Gespräche oder dialogische Texte? Zur kommunikationstheoretischen Einordnung der Chat-Kommunikation. In: Lehr, Andrea–Kammerer, Matthias et al. (Hg.) 2001. *Sprache im Alltag. Beiträge zu neuen Perspektiven in der Linguistik. Herbert Ernst Wiegand zum 65. Geburtstag gewidmet*. Berlin u.a. de Gruyter. 439–465.
- Storrer, Angelika 2001b. Sprachliche Besonderheiten getippter Gespräche. In: Beißwenger, Michael (Hrsg.): *Chat-Kommunikation. Sprache, Interaktion, Sozialität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation. Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld*. Ibidem-Verlag. Stuttgart. 3–24.
- Süveges Gergő 1997. Névválasztás az ELTE BTK hallgatóinak e-mail címeiben. *Magyar Névtani Dolgozatok* 153.
- Szalamon Edit 1988. Az ún. témaismétlő névmások kérdéséhez. In: Kontra Miklós (szerk.): *Beszélt nyelvi tanulmányok*. MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 90–101.
- Szépe, György 1996. Az Internet-korszak nyelvészete. Interdiszciplináris szakemberképzés és a XXI. század – Internet – KOMMUNIKÁCIÓ – IDENTITÁS Konferencia. Győr. <<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/nyelvtud/intnyelv/intnyelv.htm>>

- SZIKSZAINÉ NAGY IRMA 1999. *LEÍRÓ MAGYAR SZÖVEGTAN*. OSIRIS. BUDAPEST.
- Szili Katalin 2004. *Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Tinta Kiadó. Budapest.
- Szirmai Monika 2005. *Bevezetés a korpusznyelvészetbe. A korpusznyelvészet alkalmazása az anyanyelv és az idegen nyelv tanulásában és tanításában*. Tinta Kiadó. Budapest.
- Tanenbaum, Andrew 1999. *Számítógép-hálózatok*. Budapest.
- Tátrai Szilárd 2004. A kontextus fogalmáról. *Magyar Nyelvőr* 128: 479–94.
- Terestyéni Tamás 2006. *Kommunikációelmélet: a testbeszédtől az internetig*. Typotex. Budapest.
- Thome, Matthias 2000. Semiotische Aspekte computergebundener Kommunikation. *Networx* 20: 1–91.
- Tolcsvai Nagy Gábor 1996. *A magyar nyelv stilisztikája*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2001. *A magyar nyelv szövegtana*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Victor András 1994. Magyar szó-e a drótposta? *Édes Anyanyelvünk* 4: 7.
- Wacha Imre 1988. Élő nyelvi (spontán) szövegek megnyilatkozásainak (szintaktikai) vizsgálati szempontjaihoz. In: Kontra Miklós (szerk.): *Beszélt nyelvi tanulmányok*. MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 102–58.
- Wahrig, Gerhard 1997. *Deutsches Wörterbuch*. Bertelsmann Lexikon Verlag. Gütersloh.
- Wallace, Patricia 2002. *Az internet pszichológiája*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Wenz, Karin 1998. Formen der Mündlichkeit und Schriftlichkeit in digitalen Medien. *Linguistik Online* 1: 1 n.
- Werry, Christopher C. 1996. Linguistic and interactional features of Internet Relay Chat. In: Herring, Susan C. (Ed.): *Computer-mediated communication. Linguistic, social and cross-cultural perspectives*. Amsterdam. Philadelphia (Pragmatics & Beyond. New Series 39), 47–63.
- Záhonyi, László 2001. Digitális nyelvújítás: Internetes levelezés. *Édes Anyanyelvünk* 1: 12.
- Zimányi Árpád 2005. SMS-szövegek elemzése In: Balázs Géza–Bódi Zoltán (szerk.): *Az internetkorszak kommunikációja*. Gondolat/Infonia. Budapest. 269–83.
- Zumbach, Jörg–Reimann, Peter 2001. Analyse und Förderung komplexer Kooperation und Kollaboration in synchronen Lernumgebungen In: Beißwenger, Michael (Hrsg.): *Chat-Kommunikation. Sprache, Interaktion, Sozialität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation. Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld*. Ibidem–Verlag. Stuttgart. 515–36.

Online folyóiratok:

Linguistik Online (ISSN 1615-3014): <<http://www.linguistik-online.de>>

Networx (ISSN: 1619-1021): <<http://www.mediensprache.net/de/networx/index2.asp>>

Journal of Computer-Mediated Communication <http://jcmc.indiana.edu/>

Wikipédia A szabad lexikon: <<http://hu.wikipedia.org/wiki/Kezd%C5%91lap>>

8. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet	A chatkorpusz
2. sz. melléklet	Az e-mail szerkezeti felépítése
3. sz. melléklet	Magán e-mail
4. sz. melléklet	Hivatalos e-mail
5. sz. melléklet	Munka e-mail
6. sz. melléklet	Munka e-mail II.
7. sz. melléklet	Off-topic mail
8. sz. melléklet	Moderált levelezőlista
9. sz. melléklet	Interaktív levelezőlista
10. sz. melléklet	Reaktív levelezőlista vagy hírlevél
11. sz. melléklet	Infomail
12. sz. melléklet	SPAM
13. sz. melléklet	E-maillánc
14. sz. melléklet	E-mail ciklus vagy mailchat
15. sz. melléklet	SMS ~ e-mail
16. sz. melléklet	SMS-chat
17. sz. melléklet	Fórum
18. sz. melléklet	E-képeslap
19. sz. melléklet	Intézményi blog
20. sz. melléklet	Személyes blog
21. sz. melléklet	Webchat (Danubius)
22. sz. melléklet	Provider chat (vendégszoba)
23. sz. melléklet	A chatablak szerkezeti felépítése
24. sz. melléklet	Több chatbeszélgetés ablakai
25. sz. melléklet	Polilógusok
26. sz. melléklet	Csend 20:02-06
27. sz. melléklet	Narratívum
28. sz. melléklet	Kezdeményezések és válaszok
29. sz. melléklet	Éneklés
30. sz. melléklet	Grafikus alakzatok
31. sz. melléklet	A szintaktikai típusú alárendelő összetételek előfordulásai
32. sz. melléklet	Mondathatárok
33. sz. melléklet	Irc-etikett
34. sz. melléklet	SMS-kérdőív

A chatkorpusz

Chatkorpusz (IRC)

	Csatorna neve	Időpont		Karakterek száma	Szavak száma	Bekezdések száma
1	#magyar	2000. nov. 7. 21:46:57	2000. nov. 8. 01:45:18	115142	21093	3502
2	#magyar	2001. márc. 12. 13:33:34	2001. márc. 13. 00:33:46	212926	34418	5900
3	#magyar	2001. máj. 22. 17:52:09	2001. jún. 1. 20:22:32	1194500	195695	33041
4	#magyar	2001. már. 12. 13:33:34	2001. jún. 26. 16:26:04	318234	52068	8807
5	#magyar	2002. márc. 3. 23:16:43	2002. márc. 9. 22:49:08	551333	89989	15084
6	#magyar	2002. márc. 13. 18:33:01	2002. márc. 13 19:40:37	17013	2610	427
7	#magyar	2002. márc. 13. 19:40:53	2002. márc. 20. 23:51:05	289570	50509	7429
8	#magyar	2004. jan. 26. 22:08:55	2004. júl. 5. 21:49:49	37480	5971	929
9	#magyar	2004. jan. 26. 22:08:55	2005. aug. 7. 22:14:37	529229	81951	11465
10	#budapest	2003. nov. 14. 21:37:21	2004. júl. 5. 21:49:49	424878	63629	10583
11	#budapest	2003. nov. 14. 21:37:21	2005. aug. 7. 22:10:49	836606	127330	21520
12	#randevú	2001. ápr. 7. 15:47:03	2001. ápr. 7. 19:52:47	40296	6259	1289
13	#miskolc	2003. nov. 14. 21:37:36	2005. aug. 7. 22:11:38	143398	22272	3507
14	#miskolc	2003. nov. 14. 21:37:36	2004. júl. 5. 21:49:49	10778	1721	300
15	#miskolc	2001. ápr. 2. 14:57:38	2001. ápr. 2. 16:04:30	11969	1956	565
16	#danubius	2001. márc. 12. 19:58:44	2001. ápr. 7. 21:03:36	618089	100330	17759
17	#danubius	2003. nov. 14. 21:37:43	2004. jan. 26. 22:46:45	79590	12198	1909
18	#danubius	2003. nov. 14. 21:37:43	2005. jún. 30. 23:25:41	110417	17028	2643
19	#debrecen	2003. nov. 17. 20:40:12	2004. júl. 5. 20:00:13	90504	13518	2447
20	#budapest	2007. febr. 26. 12:01:03	2007. márc. 2. 19:09:46	21170	3599	574
21	#hungary	2007. márc. 3. 18:07:53	2007. márc. 25. 00:47:21	242750	35408	5505
22	#magyar	2006. márc. 26. 20:16:41	2007. márc. 25. 00:47:21	133270	20176	3198
ÖSSZESEN				6 029 142	959 728	158 383

Magánbeszélgetések (IRC)

	Időpont		Karakterek száma	Szavak száma	Bekezdések száma
P1	2001. márc. 16. 00:15:12	2001. márc. 17. 01:01:47	10580	1586	313
P2	2001. márc. 15. 17:48:55	2001. márc. 17. 01:02:46	40391	6032	1250
P3	2001. márc. 16. 00:22:21	2001. márc. 16. 00:24:51	11343	1666	315
P4	2001. márc. 17. 00:12:08	2001. márc. 17. 01:02:02	10463	1567	310
P5	2004. okt. 27. 00:03:27	2004. okt. 27. 00:53:09	7712	1216	248
P6	2004. okt. 27. 23:52:54	2004. okt. 28. 01:38:36	6143	974	196
P7	2000. nov. 7. 21:49:16	2000. nov. 8. 01:42:33	18578	2852	425
P8	2001. márc. 30. 00:31:15	2001. márc. 30. 00:41:02	16167	2404	436
P9	2001. ápr. 7. 18:26:29	2001. ápr. 7. 20:46:29	1987	285	69
P10	2004. okt. 27. 00:53:01	2004. okt. 27. 01:38:36	1657	260	65
P11	2005. aug. 7. 21:49:34	2005. aug. 7. 23:17:02	4087	591	143
P12	2007. febr. 26. 14:37:35	2007. febr. 26. 18:11:23	11769	1658	293
P13	2007. febr. 27. 14:39:37	2007. febr. 27. 23:30:54	1675	249	51
P14	2006. márc. 26. 21:14:07	2006. márc. 26. 22:20:42	1827	264	60
P15	2006. márc. 26. 22:36:30	2006. márc. 26. 23:18:00	3070	493	67
Összesen			147449	22097	4241

Az e-mail szerkezeti felépítése

Feladó: xxxxxx, Péter
Küldve: 2007. 04. 16., H 7:03
Címzett: xxxx Team xxx
Tárgy: Heti elérhetőségem

1) fejléc

Sziasztok,

Mivel ezen a héten is trainingen vagyok, ezért az alábbi időpontokban leszek fizikailag elérhető amennyiben bárki is személyesen szeretne velem beszélni:

Hétfő-Csütörtök: 6.30-8.30
Péntek: egész nap
Hétfő: egész nap

2) szövegtest

Kérlek jelezzétek előre a beszélgetési igényeiteket.

Köszönöm

Péter

Regards,

Peter xxxxxxxx

xxxx Manager

xxxxx Services - xxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxx Hungary

3) aláírás

☎ +36 1xxxxxxx
📠 +36 30xxxxxxx
📠 +36 1xxxxxxx
✉ peter.xxxx@xxxxxxxxxxxxxx.com
🌐 www.xxxxxxxx.com

Magán e-mail

a)

From : xxxxxx Adrien <xxxxxxxxx@freemail.hu>
Sent : Wednesday, July 6, 2005 8:44 AM
To : Anna xxxxxxxxxxx<xxxxx@hotmail.com>
Subject : találka

Csá!

Ok, akkor lehet a hétvége is, én ráérek, nem terveztem egyelőre még semmi különöset. Addig még levelezünk, mikor, melyik nap talizzunk, hánykor, ilyesmik. Nekem amúgy a jövő hetem már eléggé rázós lesz, készülöm kell az utazásra, Anita szerdán nálam alszik, meg akkor tanítok is, szóval a kedd és a szerda kilőve, bocs. Jobb lenne a hétvége, valami kora du.-i időpontban is kiegyeznék.

Szia, puszi, minden jót!

Adri

[freemail] extra 1GB-os postafiókkal, Önnek már van? <http://freemail.hu>

b)

From : xxxxx Árpád <xxxxxx@vipmail.hu>
Sent : Tuesday, September 13, 2005 1:19 PM
To : xxxxxxxxxxx <xxxxxxxx@hotmail.com>

Sok boldog névnapot, így megkésve bár.
Ha a MUK környékén jársz összefuthatnánk dumálni. Rég láttalak.
Ihatnánk is a régi töményivó-xxxxx megidézésére.
Hm?
Árpi

-----Hirdetés-----

INTERNETES NYELVTANULÁS!
Tanulj ANGOLUL, NÉMETŰL kedvezményes áron a Médiabóval!
3 Félé intenzitás; 3 Szint; Hanganyag CD-k; Ingyenes konzultáció!
http://www.mediabo.hu/akcio/vipmail/jelentkezesi_lap.html

Magán e-mail

c)

From : xxxxxx <xxxxxxxxx@yahoo.de>
Sent : Tuesday, November 9, 2004 1:36 PM
To : Xxxxxxx <xxxxxx@hotmail.com>
Subject : Re: valaszfeleseg

tetszett a valaszod, de soha többet ne merj igy valaszolni. ugy ereztem magam, mint egy fogyatekos, amikor vissza kellett olvasnom a szövegeimet. eleg szerul irok. erre ra kellett jönnöm. nem a helyesirasra gondolok, mert arra ugy sem figyelek, de a stilus. ezt mar megmondta a gimis irodalom tanarom is. egyebkent ez nem fair, mert, igy sokkal hosszabnak tunik a leveled, holott a felet szinte "en irtam". na jo, tetszik a kombinacioid, bar nem gondolod, hogy a tesi szakhoz egy kicsit többet kene sportolnod. mondjuk a semminel?? rajöttem, hogy emlekszem az öszöndijadra, ne haragudj, hogy feledesbe merült egy pillanatra. nem akarok vitazni a magyar kultura es a tudomanyos elet nivojarol, mert az csak elszomorit. hat nagyjabol ennyi. itt kezeld el havazik. a hetvegen ezert nem fogok elutazni, hanem elmegyünk 2 napra a dresden mellett levö schloss moritzburg-ba, ahol regen a csipkerozsikat forgattak. lesz ott egy party, remelm jo lesz. az elöbb kaptam az ex-baratnömtöl egy levelet. elvette a kedvem magyarorszagtol. undorodom attol a nötol es raadasul megint ramkattant. nehez az elet. :) puszillak es irjal

Gesendet von Yahoo! Mail - Jetzt mit 100MB Speicher kostenlos - Hier anmelden:
<http://mail.yahoo.de>

Hivatalos e-mail

a)

From : xxxxx Kxxxxx <xxxxx@fesztivalvaros.hu>
To : <xxxxxx@hotmail.com>
Subject : Jegyrendeles visszaigazolas
Date : Thu, 29 Nov 2001 17:53:12 +0100

Tisztelt Xxxx Xxxxx!

Köszönjük rendelését, sajnos a Hattyúk tavára már nem tudunk a kért árkategóriából adni. Amennyiben megfelelnek a jegyek úgy kérem jelezze, hogy jóvá tudjuk hagyni rendelését.

DB	ÁR	DÁTUM	HELYSZÍN	CÍM
3	1500	2002.03.16	Duo étterem	Csaplár Vilmos
irodalmi délutánja				
2	2300	2002.03.20	Zeneakadémia	ClassJazz Band
Spanyol-est				
3	1900	2002.03.21	József Attila Színház	Music Hall
5	4000	2002.03.21	Thália Színház	Turtle Island String
Quartet				
9	2900	2002.03.23	Pesti Vigadó	Benkó Dixieland Band
2	2000	2002.03.26	Kamra	A Theater tri-bühne
vendégjátéka				
2	1500	2002.03.27	Magyar Állami Operaház	
Csajkovszkij-Messzerer: A hattyúk tava				
2	3900	2002.03.31	Pesti Vigadó	100 tagú Budapest
Cigányzenekar				
5	800	2002.03.31	Zeneakadémia	Nemzeti
Filharmonikusok				

Összesen: 79700 Ft
 Engedmény: 15940 Ft (20%)
 Végösszeg: 63760 Ft

Megrendelt jegyeit 2001. december 3-tól 2002. január 25-ig, 10-18 óra között veheti át és fizetheti ki új irodánkban, Bp. V. Egyetem tér 5. I. em., 19-es kapucsengő.

Üdvözlettel:
 A Budapesti Fesztiválközpont Kht.

b)

From : ugyfelszolgalat@xxxxxxxxxxx.hu
To : xxxxxx@hotmail.com
Subject : 03/09/03-041
Date : Thu, 04 Sep 2003 13:22:05 +0200

Tisztelt Xxxxx Xxxxx!

Köszönjük, hogy levelével megkeresett minket.
 Szeretnénk tájékoztatni, hogy cégünk folyamatos hálózatépítési tevékenységet végez az egész ország területén. Terveink között szerepel Bükkaranyos lefedettségének fejlesztése is. Előzetes terveink szerint 2004 elejére várható a település lefedettségének javulása.

Szíves türelmét és megértését köszönjük!

Tisztelettel:
 XXXXXXXXXXXX Ügyfélszolgálat

Munka e-mail

a)

Feladó: xxxxxxxx, Kxxxxx

Küldve: 2007. 03. 02., P 17:10

Címzett: xxxx; xxxx

Tárgy: signature

dear all,

kéretik egységes aláírást használni mind a belső, mind a külső kommunikációban. vehetitek példának akár az enyémet, akár Eszterét vagy Timiét. továbbá: az egyezményesen használt betűtípus a verdana - mind az aláírásban, mind a mailek szövegében ;o)

thx in advance,

kxxx

b)

Feladó: xxxx, xxxx

Küldve: 2007. 03. 15., Cs 11:42

Címzett: yyyy, yyyy

Másolatot kap: zzzzzz; qqqqqq

Tárgy: Legkondi

Kedves xxxx,

Igeretemnek megfeleloen utana neztem a legkondi helyzetnek. Jelenleg targyalas alatt allunk egy ceggel, akik ergonomiailag fel fogjak merni az egesz epuletet, kulonosen a 2. emeletet. Ennek kereteben fogjak megvizsgalni a legkondi teljesitmenyet is.

Mi mar sajnos tobbszor is jeleztuk az irodahaz uzemeltetoje fele, hogy a rendszer nem mukodik tokeletesen, sajnos azonban ugy latszik, hogy amig egy hivatalos velemennyel nem tudjuk alatasztani a problemankat, nem foglalkoznak erdemben ezzel a temaval.

Kerem megertesedet es turelmedet ezugyben, sajnos ez nem fog az egyik naprol a masikra megoldodni.

Amennyiben kerdesed van, kerlek jelezd.

Udv

xxxx

Munka e-mail II

c)

Feladó: xxxxxx Anita

Küldve: 2007. 05. 10., Cs 14:47

Címzett: xxxxxxxxxxxxxx

Tárgy: xxxx offline Xxxxxnek

Sziasztok!

Xxxxxx Xxxxxnek hetente a xxxxxx feladataihoz jár 4 óra offline.

Hogy jobban haladjon, célszerűbb lenne ezt egyben, és nem két órára lebontva megkapnia.

Légyszi adjátok ezt ki neki holnap 8-12.00-ig.

A mait meg töröljétek.

Köszönöm!

Anita

d)

From : <vxxxxs@hotmail.com>

To : axxxxx@dxxx.hu

CC : cxxx@dravanet.hu, bxxx@zalaszam.hu, bxxx@korosi.battanet.hu, bxxx@freemail.hu, dxxx@enternet.hu, dxxx@freemail.hu, kxxx@axelero.hu, exxx@hotmail.com, dxxx@freemail.hu, nxxx@matavnet.hu, hxxx@freemail.hu, hxxx@kvassay.hu, hxxx@mailbox.hu, zxxx@mailbox.hu, kxxx@profiter.hu, kxxx@egon.gyaloglo.hu, sxxx@freemail.hu, ixxx@kisb-gyomae.sulinet.hu, txxx@dpg.hu, txxx@freemail.hu, kxxx@mezobereny.hu, kxxx@tmhszk.hu, lxxx@freemail.hu, kxxx@maildata.net.hu, dxxx@freemail.hu, nxxx@kiskossuth.unideb.hu, nxxx@cz.hu, rxxx@freemail.hu, rxxx@egon.gyaloglo.hu, txxx@freemail.hu, gxxx@freemail.hu, txxx@axelero.hu, vxxx@freemail.hu

Subject : alapinstrukciók

Date : Mon, 17 Feb 2003 07:25:05 +0000

Attachment : Alapinstrukciók-szerkezet.doc (35k)

Tisztelt Kollégák!

Csatolt fájlként küldöm Önöknek / Számotokra azokat az információkat, vagyis a minisztérium akaratával egyező koncepciót, amelynek alapján kérek benneteket, kezdjétek el a projektek átdolgozását, átrendezését. Az alapkonceptió szerint mindenkitől tisztelettel kérem, hogy nézze át saját pályázatát és pótolja a hiányokat. Mindenki személyre szólóan is megkapja az instrukciókat e héten. A munka elvégzéséhez a személyes megjegyzések e-mailhez (kézhez) vételétől számított 5 munkanap áll rendelkezésükre. Kérem, hogy a határidőket kezeljétek pontosan és szigorúan!!! MINDENKIT KÉREK, HOGY A SZEMÉLYES VÉLEMÉNY KÉZHEZVÉTELEKOR JELEZZE VISSZA, HOGY MEGKAPTA AZT!

Köszönöm és mindenkinek jó munkát kívánok,

Tisztelettel, xxxxx

a)

Feladó: xxxxxx Katalin
Küldve: 2007. 05. 14., H 13:14
Címzett: xxxxxx
Tárgy: OFF: egy újabb hárombetűs :o)

hihihi

From: xxxxx
Sent: 11 May 2007 11:02
To: xxxxx
Subject: FW:

A FYKI és társaihoz hozzászólnék én is...

Szerintem ez is elég hasznos :P

Rövidítés:	SWU
Jelentés:	Stupid Windows User
Nyelv:	angol
Fordítás:	Hülye Windows Felhasználó
Kategória:	Informatika
Alkategória:	Szlang
Rögzítés dátuma:	2006-08-31
Megjegyzés:	Olyan felhasználók, kik nem látják a fától az erdőt. Nem lehet velük vitába bocsájtkozni OS kérdésben, szerintük csak egy igazi OS van a Windows, bármi más hülyeség, használhatatlan.

Off-topic mail

b)

Feladó: xxxxxxx Timea

Küldve: 2007. 04. 25., Sze 15:28

Címzett: xxxxxxx

Tárgy: Off - öcsém ballagása

Sziasztok!

Van valakinek valami ötlete, hogy mit vegyek az Öcsémnek (18 éves múlt, számtech. tagozatos) a középiskolai ballagására?

Május ötödikén lesz, és nem sok ötletem van, mit lehet egy ennyi idős felnőtt?-nek venni.

Mindenféle ötletet szívesen fogadok, de azért maradjunk a realitás talaján... :))

Kösz!

Timi

Moderált levelezőlista

a)

From : Nyelvész Info <nyinfo@nytud.hu>
Sent : Tuesday, November 23, 2004 9:51 AM
To : nyelvész@nytud.hu
Subject : szakirodalomkereső

<http://scholar.google.com>

Szakirodalom-kereső-t indított a Google

A legnépszerűbb internetes kereső-t üzemeltető Google Inc. elindította kutatók számára fejlesztett szakirodalmi keresőt. A Google Scholar segítségével lehetővé válik különböző témákban írt szócikkek, disszertációk, könyvek, összefoglalók keresése. A vállalat azt nem közölte, hogy az interneten eddig is elérhető anyagokon túl milyen extrákat kínál az új motor, de Anurag Acharya, a projekt fejlesztője kiemelte, hogy a fejlesztés során számos tudományos és egyetemi kiadványt közzé tett. Elmondása szerint a specifikus keresővel a Google a tudományos közösséget kívánja megajándékozni, melyből maga is származik. Az oldalon - legalábbis kezdetben - nem jelennek meg hirdetések.

Az MTA Nyelvtudományi Intézet programjairól és további nyelvészeti hírekről olvashat még a www.nytud.hu honlapon és a www.nyelveszet.hu portálon (mely elérhető a www.nytud.hu/portal/ címen is).

Amennyiben a jövőben nem szeretne értesülni híreinkről, kérjük, írja ezt meg nekünk a nyinfo@nytud.hu címre.

b)

From : Nyelvezs Info <nyinfo@nytud.hu>
Sent : Monday, September 25, 2006 7:29 AM
To : nyelvezs@nytud.hu
Subject : MTA-SYLFF pályázatok - hatarido koezeg!

Kedves Kollégák!

Ismételten felhívjuk az érdekeltek figyelmét
A Magyar Tudományos Akadémia - Sasakawa Young Leaders
Fellowship Fund 35 év alatti kutatóknak szóló pályázataira (utazási
támogatás, tanulmányi ösztöndíj) amelyek beadási határideje 2006.
október 1.

Részletes információk az MTA honlapján
([http://www.mta.hu/index.php?
id=942&backPid=503&begin_at=5&tt_news=2907&cHash=027d8fa151](http://www.mta.hu/index.php?id=942&backPid=503&begin_at=5&tt_news=2907&cHash=027d8fa151))
találhatók.

Interaktív levelezőlista

a)

Dátum: 2007. máj. 18. Péntek 12:14:44
Feladó: Fxxxx Zsxxx <fxxxxxxxx@oxxx.hu>
Címzett: fuveszkeresz@yahoooogroups.com
Válaszcím: fuveszkeresz@yahoooogroups.com
Tárgy: RE: [fuveszkeresz] végre Egyesü

Én is beszállok.
F.

-----Original Message-----

From: fuveszkeresz@yahoooogroups.com [mailto:fuveszkeresz@yahoooogroups.com]**On Bf Of**
Sent: Friday, May 18, 2007 11:02 AM
To: fuveszkeresz@yahoooogroups.com
Subject: Re: [fuveszkeresz] végre Egyesület, iskolák:)

Hát igen így volt. Ezt tudták felajánlani. Még várom a jelentkez"oket, aztán írok, hogy medt"ol meddig. Természetesen oroslánrészt vállalok a feladatból.

Pxxxx

On 5/17/07, Ixxx Xxxx <ixxxxxx@gmail.com> wrote:

AVEsztok!

Pxxxx: felvetted velük a kapcsolatot és mondták, hogy fizetni kell?
Ha igen, akkor szívesen jelentkezem, ha a Pxxxx is beszáll, akkor egyel"ore 1268,5 ált. iskola jut egy f"ore :) Persze lehetne a Budapestiekkal kezdeni, az csak összesen 324.

Üdv,
Ixxxxx

On 5/17/07, Pxxxx Xxxxx<pxxxxx.xxxxx@gmail.com> wrote:

Sziasztok!

Egyesület Reload!

Első és legfontosabb tennivaló, amire szükség van ahhoz, hogy intézkedni tudjunk, az az, hogy összegyűjtsük az iskolák elérhetőségeit. Ehhez sikerült felkutatni az egyetlen élő adatbázist.

Tadadadam...

<http://www.xxxxxxxxxxxx.xxx/kereses.asp> ezt kellene beírni és fel is tölteni a keresőbe.))) a dolog ismerős lehet, a címeket excel táblába kellene kimásolgatni, mert az hogy elküldjk nekünk őket sok pénzbe kerülne.

De ha elé sokan dolgozunk, akkor hamar meg lesz.

Segítségként küldök egy mintát, hogy nézzen ki a táblázat. Az intézmény típusa fontos lesz.

A névhez kellene beírni hogy Általános Iskola és már ki kis írja a listát.

Első körben arra gondoltam elég az általános iskolákat bepötyögni, "ők is vannak vagy 2500an:))) De ne csügedjete:)))

Írjon aki tud segíteni, mer a jelentkezők számátó függ, hogy hány részre kell osztani ezt a mennyiséget. Mazohista, unatkozócsaábtagoknak is továbbítható, csakegyeztessnk, hogy ki honnantól csinálja!

Írjatokmielőbb, hogy szét tudjam osztani az adagokat:))))

Puszi: Xxxxx

b)

----- Eredeti üzenet -----

Tárgy: [Koli] Füst a Hátsó Udvaron 17:00-tól!!!

Feladó: Kxxxxxxxxxxxxxxx<kxxxxx.xxxxx@wigner.bme.hu>

Dátum: Szo, Április 21, 2007 16:47

Címzett: koli@wigner.bme.hu

Sziaztok!

A Hátsó Udvaron a TTK Programszervező Gárda csapatépítő főzése zajlik majd 17:00-tól kb. 21:00-ig.

A főzés közben füstre lehet számítani a B és a C szárny Hátsó Udvarra néző ablakainál, ezért kérünk benneteket, hogy csukjátok be az ablakokat a fenti időpontban.

Üdv.: TTK HK

Interaktív levelezőlista

c)

Tárgy: [KOLI--INFO] Repülő csészealjok - és más konyhai eszközök

Feladó: Pxxxxxxxxx <pxx.xxxxxxx@wigner.bme.hu>

Dátum: Sze, Május 9, 2007 10:02

Címzett: koli-info@wigner.bme.hu

Kedves Kollégisták!

A konyhák megfelelő takarításának a mosatlan edények vetnek gátat. A takarító személyzet ugyanis nem nyúl a kollégisták holmijához - pl. mosatlan edények - a széthagyott szennyes edények miatt nincsenek letakarítva a pultok, rezsók, konyhaasztal, stb.

Több kezdeményezés történt a mosatlan edények kezelésére.

Az első volt, hogy megkértünk Benneteket: mosogassátok el saját edényeiteket. Ezt továbbra is fenntartjuk. Legyetek szívesek!

Később jött a fenyegetés, hogy ki lesznek dobva az edények, ez néhány évvel ezelőtt már hatékonyan működött. Eddig sajnos nem volt ember, aki összegyűjti és kidobja.

Eddig.

Mától viszont van. A hölgyről egy későbbi levelemben még olvashattok, de feladatai közé tartozik többek közt a szóban forgó piszkos edények eltávolítása. JÖVŐ HÉT VÉGÉIG a B1 KONYHÁBA fogja gyűjteni a nemkívánatos objektumokat, 2 hét múlva viszont már az udvari zöldfedelűbe...

Kérjük a fentiek tudomásul vételét.

Pxxxxxx Xxxxx
Senior Gárda

Reaktív levelezőlista vagy hírlevél

Feladó: Allianz NetPartner Ügyfélszolgálat <netpartner-noreply@allianz.hu> ([Felvétel a címjegyzékbe](#))

Címzett: xxx.gabor@xxxxxx.hu

Tárgy: Világ körüli befektetések az Allianz Életprogramokkal

Érkezett: 2007.05.18 14:54

Csatolt állomány:

Allianz Bónusz Életprogram.pdf

(96 Kb)

[Lemzre mentés](#) [Megtékinítés](#)

AVAST NOD32 A csatolmányt a NOD32 víruskereső program ellenőrizte.

Allianz Bónusz Életprogram

Tisztelt Xxxxx Xxxxx !

Örömmel értesítjük, hogy 2007. május 2-tól három új eszközalappal bővítettük az Allianz Életprogramok által kínált befektetési lehetőségek körét. Ezek:

- Kína és Távol-Kelet Részvény eszközalap
- Oroszország és Kelet-Európa Részvény eszközalap
- Világgazdasági Részvény eszközalap

Az új befektetési eszközalapok lehetőséget adnak arra, hogy Ön részesüljön a legdinamikusabban fejlődő gazdaságok tőzsdéinek növekedéséből, hiszen mind meglévő befektetéseit, mind a jövőben befizetendő díjait elhelyezheti az új eszközalapokban.

Azért, hogy minél alaposabban megismerkedhessen az új befektetési lehetőségekkel, mellékelten megküldjük az Allianz Életprogramok keretében választható eszközalapokról és portfóliókról szóló tájékoztatónkat és a szerződésére vonatkozó legfontosabb adatokat tartalmazó, 2007. június 1-től érvényes "B" jel Kondíciós listát.

Ha további információra van szüksége, kérjük, forduljon biztosítási tanácsadójához, vagy hívja telefonos ügyfélszolgálatunkat a 06-40-421-421-es telefonszámon, illetve látogasson el honlapunkra: www.allianz.hu.

Üdvözlettel:
Kozek András
vezérigazgató-helyettes

Kósa Zoltán
ügyvezető igazgató

Infomail

a)

Tárgy: myVIP: Erika visszavonta a jelölést

Feladó: "myVIP" <noreply@mx0-vh.myvip.com>

Dátum: Hét, Április 23, 2007 12:23

Címzett: xxxxxx@wigner.bme.hu

Kedves Katalin!

Erika visszavonta ismerősnek jelölésedet!

Ha meg szeretnéd nézni Erika adatlapját, akkor kattints ide:

<http://myvip.com/index.html?t=5&u=1477734>

Üdvözlettel:

myVIP csapat

Ezt a levelet a myVIP rendszer küldte neked, ne válaszolj rá.

b)

Tárgy: Uj regisztracio egykori iskoladba

Feladó: "Osztalytarsak.hu" <support@osztalytarsak.hu>

Dátum: Vas, Május 13, 2007 15:24

Címzett: xxxxxx.xxxx@wigner.bme.hu

Szia!

Egykori iskoladba (Zrinyi Ilona Gimnázium) új regisztráció történt!

Név: rxxxxi zsuzsanna

Végzés éve: 1989

További sikeres osztálytárs-keresést mindenkinek!

Udv,

Szerkesztők

osztalyfonok@osztalytarsak.hu

Ezt az értesítőt az Te keresedre küldtük.

Amennyiben nem kered, kikapcsolható az oldalra belépve a "Beállítás" menüpontban az iskola melletti "Modosítás"-ra kattintva.

Kattints ide <http://index.hu/egerfogo/index.php?op=subscribe>, ha jopofa dolgokról szeretnél értesülni.

SPAM

a)

Feladó: Amr straughan <straughangtn@aprosupport.com>

Címzett: xxxxxxxxxxxx@citromail.hu

Tárgy: Gets or sets the string identifier contained within a element.

Érkezett: 2007.04.29 21:11

**WATCH OJU.F TRADE LIKE CRAZY!
THIS FRANKFURT STOCK IS
GOING THROUGH THE ROOF!**

COMPANY: ORAMED PHARMA
SYMBOL: OJU.F
PRICE: 0.60
TARGET: 2.15
WKN : A0J3FG
ISIN : US68403P1049

**WE ARE PREDICTING AMAZING
GAINS ON THIS ONE!
BE PART OF IT! ADD IT TO
YOUR PORTFOLIO!
WATCH OJU.F!!!**

Or, you can select ColorSync, a color-matching method. Gets or sets the specific table in the to bind to the control.

Gets or sets the specified index element in the underlying buffer. Sequence is a model of Front Insertion Sequence.

Actually, I was his senior. If I don't drink anything at all, I am unlikely to unburden myself to him.

They are the modern equivalent of a bazooka.

How, he could not say, but she knew.

Her poor 'Greyeyes' was feeling desperately unhappy, she knew, and held himself entirely responsible for the terrible thing which could not possibly be true.

b)

Dátum: 2007. ápr. 22. Vasárnap 11:56:34

Feladó: [Irenee amell <amell@amigos-friends.com>](mailto:irenee.amell@amigos-friends.com)Címzett: dxxxxxxxx@freemail.hu

Tárgy: Important communique.

Add to your radar

<http://imagecloset.com/uimages/opt1177175751g.gif>

Everybody finished the song at different times.

E-mail lánc

momiszoba@freemail.hu	Mappa: érkezett	33. levél
-----------------------	------------------------	-----------

Dátum: Thu, 26 Sep 2002 07:26:04 +0000**Feladó:** csxxxx@hotmail.com**Címzett:** mxxxxa@freemail.hu**Tárgy:** Fwd: Fw: kedves tortenet

>From: "xxxxx Katinka"

>To: "Csillus" , "Cxxxx Adrien" ,Hxxxx Zita (AH/PETZVAL) ,"Kxxxx Margit"

>Subject: Fw: kedves tortenet

>Date: Wed, 25 Sep 2002 14:07:23 +0200

>

>----- Original Message -----

>From: Bxxxx Tímea

>To: Dxxxx Katinka ; Dxxxx Éva ;

>Anya ; Apa ; Áxxxxx Zsuzsanna

>

>Sent: Wednesday, September 25, 2002 2:02 PM

>Subject: Fw: kedves tortenet

>

>> Kis tortenet kedves embereknek!

>>

>> Két utazó angyal megállt, hogy az éjszakát egy tehetos család

>> házában töltsse el. A család udvariatlan volt, és mehtagadta az

>> angyaloktól, hogy a nagy ház

>> vendégszobájában pihenjek ki magukat.

>>

>> Ehelyett egy kis helyet kaptak a hideg pincében.

>> Amikor kinyújtóztak a kemény padlón, az idosebb

>> angyal meglátott egy lyukat a falon és kijavította

>> azt. Amikor a fiatalabb angyal kérdezte, miért, az

>> idosebb angyal így felelt:

>> "A dolgok nem mindig azok, aminek látszanak."

>>

>> A következő éjjel mindketten egy nagyon szegény, de

>> vendégszerető paraszt és felesége házában pihentek.

>> Miután azt a kevés ételt is megosztottak velük,

>> amilyük volt, átengedték az angyaloknak az ágyukat,

>> ahol ok jól aludtak.

>>

>> Amikor a következő napon a nap felkelt, az angyalok

>> könnyek között találtak a parasztot és a feleségét.

>> Az egyetlen tehenük, akinek a teje az egyedüli

>> bevételük volt, holtan feküdt a mezon. A fiatal angyal

>> dühös lett és kérdezte az idosebbet,

>> hogyan hagyhatta, hogy ez

>> megtörténjen.

>>

>> Az első embernek mindene megvolt, mégis segítettél

>> neki, vádolta. A második családnak kevese volt,

>> és hagyta, hogy elpusztuljon a tehenük.

>>

>> A dolgok nem mindig azok, aminek látszanak, mondta az

>> idosebb angyal. Amikor a nagyház hideg
>> pincéjében pihentünk, észrevettem, hogy a falon levo lyukban
>> arany van. Mivel a tulajdonos olyan mohó volt és nem
>> akarta megosztani szerencsés sorsát,
>> betapasztottam a falat, hogy ne találhassa meg. Amikor
>> az utolsó éjszaka a paraszt ágyában aludtunk, jött a
>> halál >angyala, hogy
>> elvigye a feleséget. Helyette odaadtam a tehenet. "A
>> dolgok nem mindig azok, aminek látszanak."
>> Néha pontosan az, ami történt, ha a
>> dolgok nem olyannak
>> mutatkoznak, aminek kellene. Ha bízol, csupán arra
>> kell hagyatkoznod, hogy
>> minden eredménynek megvan az elonye.
>>
>> Amíg nem telik el egy kis ido, ezt nem veszed észre....
>>
>> Néhány ember eljön az életünkbe, és gyorsan elmegy...
>>
>> Néhány ember barát lesz és marad egy kicsit...
>> gyönyörü nyomokat hátrahagyva
>> a szívünkön.. és mi eléggé hasonlóak vagyunk, mert
>> barátságot kötöttünk.
>>
>> A tegnap történelem. A holnap misztérium. A ma
>> ajándék. Azért is hívjak Present-nek is.
>>
>> Úgy gondolom, hogy ez valami különleges...
>>
>> Élj és élvezz minden pillanatot.
>>
>> Ez nem fopróba
>>
>> (\/
>> (_/
>> (\()
>> (/\
>> (/\
>> /\
>> (
>>
>> VEDD EZT A KIS ANGYALT ES TARTSD MAGADNAL, EZ A TE
>> VEDOANYALOD,HOGY
>> VIGYAZZON RAD. EZ EGY SPECIALIS VEDOANGYAL...
>>
>> 5 EMBERNEK TOVABB KELL KULDENED ABBAN AZ ORABAN,
>> AMIKOR MEGKAPTAD.
>>
>> AZUTAN KIVANJ MAGADNAK VALAMIT...
>>
>> HA TOVABBADTAD, KIVANSAGOD TELJESUL ES A VEDOANGYALOD
>> OROKKE VIGYAZNI FOG
>> RAD, HA NEM, HULLANI FOGNAK A KONNYEID ES A KIVANSAGOK
>> NEM TELJESULNEK.
>>
>> Ne torold ezt az uzenetet, mert egy igazan kulonleges
>> angyaltol jon.
>>
>> _____
>> Do you Yahoo!?
>> New DSL Internet Access from SBC & Yahoo!

E-mail ciklus vagy mailchat

Feladó: Kxxxx
Küldve: 2007. 04. 11., Sze 11:53
Címzett: Exxx
Másolatot kap: Nxxxx
Tárgy: RE:

Szerintem is ABC feladat.
Megcsináltam de felelosseget nem vállalok!

From: Exxxx
Sent: 2007. április 11. 11:47
To: xy
Cc: Nxxxx
Subject: RE:

Srácok,

nektek van egyáltalán jogotok erre?

mert ez simán ABC feladat sztem..

1 napja nem történt semmi...

xx

Exxxxx

From: Nxxxx
Sent: 11 April 2007 11:44
To: Exxxx
Subject: RE:

Hxxx: "Dispatched to BCA - please have a look and create....x."

From: Exxxx
Sent: 2007. április 11. 11:43
To: Nxxxx
Subject: RE:

miért???

From: Nxxxx
Sent: 11 April 2007 11:42
To: Exxxx
Subject: RE:

MÁr visszapasszolták az BCA-nek

From: Exxxx
Sent: 2007. április 11. 11:40
To: Nxxxx
Subject: RE:

nahh, akkor noszogatni légysziű

From: Nxxxx
Sent: 11 April 2007 10:54
To: Exxx
Subject: RE:

ABC-re ment az ügy, de még nem nyúltak hozzá

From: Exxxx
Sent: 2007. április 11. 10:36
To: Nxxxxxx
Subject: RE:

ezt remélem AB v ABC megcsinálta

From: Nxxxxxx
Sent: 10 April 2007 14:04
To: xyz
Subject: FW:

From: Mxxxx
Sent: 2007. április 10. 13:35
To: xy
Subject: G:

SMS ~ e-mail

a) E-mail küldése SMS-ként

sandor.xxxx@partnersxxxx.hu Kérünk mindenkit, hogy Mxxx Dórát ne zavarjátok semmilyen ügyben, mert betegszabadságon van!!!

b) SMS küldése internetes oldalról

kakukkvar: Köszö Adri az sms-t. Én is hazautaztam, csak szerdán megyek vissza, majd kereslek. Kriszta (Psumomi)//Erre az SMS-re válaszolhatsz! 777sms

c) SMS küldése e-mailként

From : 36309504xxx <sms-sender@westel900.hu>
Sent : Thursday, May 17, 2001 7:38 PM
To : <xxxxxxxx@HOTMAIL.COM>
Subject : EMAIL.

DDDEEEUUJTTTTSSCCCHHH ANGI

Sender address not valid. You can't reply to that e-mail address.

d) SMS küldése e-mailként

From : <3670xxxxxx@sms.vodafone.hu>
Sent : Wednesday, September 29, 2004 6:34 PM
To : xxxxxxxx@hotmail.com

szeretlek

A 16:16 Szia, hanyar beszeltük ma meg? puszi

B 16:43 19 ora 15 bartok haz

B 23:03 Megnézetted a szemeidet... És? Ezt kezdted el mondani a sínek előtt :)

A 23:06 Tenyleg, akkor szerintem szerdan almondom!jo ejt

A 23:37 Fasz h.nem veszed fel!!:) nincs meg az X.Y. szama!ill.ki tudnad deriteni?szegenynek mar megint le kell mondanom a randit! Puszi

B 23:48 Nem tudom, email? Mit mondjak neki?

A 23:59 Mar elinteztem!puszi

A 7:34 Mar elinteztem!puszi

A 7:36 Na ezt mar tegnap elkuldttem, birom, amikor ilyen bena vagyok ;)!legalabb gondoltam rad!hihi!na megyek huzni az igat!csok vicceske!

Fórum

Forrás: <http://forum.index.hu/Article/showArticle?t=9003543>

Sorozatok a televízióban

[Topikleírás](#)

[Új hozzászólás](#)

Nyitotta: [nori](#), 1999.06.15 09:27

Hozzászólások sorrendje:

Időben növekvő

[nori](#) [válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.15 09:27:10 (**topiknyitó**)

Itt írhatjuk véleményünket a különböző sorozatokkal kapcsolatban. Mindjárt el is kezdem:

Kedvelem:

Elképesztő övezet

Miért éppen Alaszka

[Tamás](#) [válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.15 10:38:08 (**0**)

EÖ: nem ismerem

Miért éppen Alaszka: király, a TV2 belopta magát a szívembe ezzel...

: -))

[nori](#) [válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.15 10:41:59 (**1**)

Kedd este nézz bele királyi 1-esbe. Ajánlom a zenéjéért

Előzmény: [Tamás \(0\)](#)

[Alien](#) [válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.15 14:33:33 (**2**)

Csillagkapu a TV3-on csütörtökönként 20h-tól. Na és a Babylon5 szintén a TV3-on. Ezek nagyon jók. Előző társa, az Űrháború 2063 egyáltalán nem tetszett. Nem ragadott magával. Valahogy rosszul lehetett megcsinálva a sorozat, mert akaármilyen vad, háborús jelenet volt, nem bírt lázba hozni. Csak ültem a TV előtt, és szinte unatkoztam.

A Babylon5 alatt nincs ilyen. Oriási, ahogy elvannak egymással különböző fajok. [Diplomácia](#), jó [poénok](#)... G-Kar nagykövet Londo ellen. Di-Lenn a maga vallásos értelmességével. Kosh a maga titokzatosságával. Szóval egy nagyon jól etalált sorozat. Nem úgy, mint néhány társa, ahol a jellemek nem stabilak, hanem minden részben más az adott szereplő karaktere. Na az ilyen sorozatokat ki nem állhatom. Ezek közé tartozik a "hatalmas érzelmeket megmozgató" brazil, mexicói... sorozatok is.

Üdv: Alien.

[Opi](#) [válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.15 17:15:44 (**3**)

A Babylon5 tényleg jó.

És végre folytatják a SeaQuest-et :))

Opi [válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.15 17:15:55 (4)

A Babylon5 tényleg jó.
És végre folytatják a SeaQuest-et :))

Opi

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.15 17:20:34 (5)

:(Boccs a duplázásért. A gép majdnem mindig Internal Server Error-t jelez és sose tudom, elment-e a hozzászólás. :(

Opi

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.15 20:15:46 (6)

Hüjjee Opi duplázik és az AMÍG MÉG ÉLÜNK-et kihagyja (hétfő, nagyon későn, Magyar Kirájjji Egyes. :))))))

Gargai

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.16 12:13:28 (7)

A sorozatokról jut eszembe:

Nincs meg valakinek a *Mortal Kombat Conquest 9. része* videón?

("Quan Chi színre lép" volt a címe)

Nem sürgős, de ha valaki felvette, valahogy juttassa már el, vagy csak [hozza a tudtomra](#). Előre is nagyon köszönöm.

Gabika

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.16 20:14:09 (8)

Alaszka király !!
Ya és a Csillagkapu YEAAAHH !! messze a legjobb amit csütörtök este a dobozban nézni lehet.
Ami yó még:
Végtelen határok
és ami NO1 az vasárnap du MELROSE PLACE
és ha már itt vagyunk akkor a Beverly [Hills](#) 9izé....

Szóval TV3 rulez !!! Yeahhh !!

csapnivalo

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.17 02:53:20 (9)

Melrose Place - abszolút királyság.. szerintem is. Viszont Kimberly elég rossz formában van, kezdetünk aggódni érte ...

Előzmény: [Gabika \(8\)](#)

Gabika

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.17 06:01:40 (10)

Igen még yó hogy anno mikor még nekem is volt HBO kb eddig néztem a sorozatot most mintha új részeket látnék úgy ízgulok.....
Ya amúgy meg szombat du az RTL en is megy a PLACE ott kicsit előrébb járnak.....

Előzmény: [csapnivalo \(9\)](#)

gabika

[válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.17
07:42:44
(11)

En meg azt hittem, csak en szeretem a Stargate-et. Mondjuk en az RTL2-m nezem, (most ismetlik), ugyhogy a magyaron meglepodtem egy-ket dolgon, pl. Teal'c neven (Tiulk, vagy hogy mondjak magyarul, hiaba, a magyar szinkron alulmúlhatatlan) mindenestre a sorozat in. Az rtl2-n az első szeriat adtak le. a végén eny kétszer ketoras

zaroresz van, amiben a Goa'ult-ok (talan így kell leírni) el akarják pusztítani a Foldet... persze nem jön össze nekik :)

Ja igen sorozatok, amiket meg szeretek:

JAG - nekem teccik (TV2)

Star Trek - Starwars után életem második nagy szerelme (Sat1)

Más nem, reggel néztem az X-aktákat is, de most a magyaron meg a Pro7-en is csak ismétlés van, meg nyáron inkább más csinál az ember, mint a szobában ül a TV előtt :)

Borisz

nori

[válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.17 09:18:56 (12)

Kifulladtak az ötleteik várható szerintem a szereplők cseréje

Előzmény: [csapnivaló \(9\)](#)

MIHALA

[válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.17
15:50:22
(13)

Üdv!

Sajnos sok sorozat == folytatásos reklám és igénytelen nyál.

Ilyenek pl. a brazil főmedvények (messziről bűzik a képernyőről, hogy vmi. brazil), vagy ilyen volt a Dallas összes része a pár első kivéve (ha jól emlékszem). Mj.: Tudtátok pl., hogy Jockey azért ivott annyit mert a hetvenes évek elejéig érvényben volt Dallas államban az alkoholtilalom? A sorozat közvetlenül ez után készült. EofMj. A Csillagkapu viszont tényleg király! Mostanában szinte csak ez az amit megnézek a tévében. Tetszetek egy ideig a különböző mesék is mint pl. Xéna, Herkules. A "Miért éppen malacka", a "Páratlan kukatárs", vagy a "Egy zúr a zúrben" is jó. Anyámmal szokásunk átnevezni a sorozatokat, meg a figurákat. Az eddigi csúcstartó: "Sz@rszendvics". Kitaláljátok melyik az?

Ja, hol és mikor van a SeaQuest?

Mihala

Opi [válasz](#) | [megnéz](#)

1999.06.17 16:43:29 (14)

Hétfő, 20.00. Klub.

Előzmény: [MIHALA \(13\)](#)

donvito

[válasz](#) | [megnéz](#) 1999.06.17
17:09:54
(15)

E-képeslap

Feladó: Lumo

Szia kedves Momo!

Még egyszer (inkább mégis most először, legyünk őszinték) **BOLDOG NÉVNAPOT** kívánok neked sok szeretettel!!!! Légy nagyon boldog! További, a tegnapihoz hasonló sikereket kívánnék a konyhaművészet terén (is)! Puszil: Lumo

Momo

Intézményi blog

Forrás: <http://www.kfki.com/hu/blog.php> (2007. április 13.)

KFKI Csoport - Microsoft Internet Explorer

Ejl Szerkesztés Nézet Kedvencek Eszközök Súgó

Vissza Keresés Kedvencek

Cím <http://www.kfki.com/hu/blog.php> Ugrás Hivatkozások >>

KFKI címlap > IT lábjegyzet Nyomatási kép

IT lábjegyzet

2007. április 13., péntek

Ragadozó

Tegnap a Business Class által szervezett „IT világtrendek” konferencián voltam a Millenárison, moderátori szerepkörben. Délután volt egy outsourcing-blokk is, S.V. Mani, a [Tata Consultancy Services](#) (vagyis a Tata IT karja) regionális elnökhelyettese, Suhajda Attila, a [Magyar Outsourcing Szövetség](#) elnöke és jómagam előadói közreműködésével. A Tata C. S. mostanában havonta 2.500 embert vesz fel, most összesen úgy nyolcvanezren vannak, de azt tervezik, hogy a közeli jövőben elérik a százötvenezeret. Magyarországon pillanatnyilag ezer ember a cél.

A konferencia előtt a szakmai partner, az [ITK](#) jelentéseit böngésztem az információs társadalom állapotáról és trendjeiről. Az egyikben van egy érdekes szó: „csúcsragadozó”. Ezzel jelölik azokat, akik mindenféle technikai eszközt használnak, ami csak a kezük ügyébe akad. Érdekes dolog ez a szegmentálás. Az ember sokat olvas róla, a marketing könyvek tele vannak mindenféle szempontokkal, dimenziókkal: demográfia, státusz, életmód, vagyoni helyzet, attitűdök stb.

A KFKI-HQSYS üzleti intelligencia szakmai napján is (nemrég írtam róla egy bejegyzést) központi helyen szerepelt ez a téma, ami nem meglepő, hiszen mindenki profilokat építget meg teste szab, ha tud. Ott banki példákkal találkoztam, és látszott, hogy az adatbányász meg a marketinges sokszor úgy dolgoznak, mint a tudós, akinek néhány kiásott törött bögréből kell kiderítenie, hogy milyen volt egy nép kultúrája, vagy egy kis csoportarabból kell kitalálnia, hogy milyen állat volt, tudott-e az repülni, mit evett reggelire és hová rakta a tojásait, ha volt neki olyan egyáltalán.

Talán ez a „csúcsragadozó” csoport sem egységes. Minden bizonnyal vannak olyan emberek, akik a technikában a technikát szeretik: ők „csúcsragadozó” abban az értelemben, hogy ismerik a technikát és használják is, még akkor is, ha valamit technika nélkül (mondjuk egy kis notesz és egy golyóstoll segítségével) könnyebben meg tudnának oldani. A „technikai” csúcsragadozó mellett akadnak olyanok is, akik a tényleges technikához (tehát ahhoz, hogy tulajdonképpen mi is van a dobozban) nem értenek, viszont virtuóz felhasználók, akik a technikát a személyes hatékonyságuk szolgálatába állítják, meg némi státuszépítésre is használják, vagyis adott pillanatokban szeretnek előrántani a zsebükből valamilyen szupermodern készüléket, színes képernyővel és ezüstösen csillogó gombokkal. Ez a két csoport gyorsan elnyel, felszív mindent, de egyébként nem egyformák.

Az emberek nagy része viszont valószínűleg „normálisan” viselkedik: a munkahelyén kívül arra használja a technikát, amit egyébként is tenni szokott. Akkor használja, ha közelebbi, jobba ábrázoló, vagy gyorsabb, mint a papír.

Archívum

- 2007 április
- 2007 március
- 2007 február
- 2007 január
- 2006 december
- 2006 november
- 2006 október
- 2006 szeptember
- 2006 augusztus
- 2006 július
- 2006 június
- 2006 május
- 2006 április
- 2006 március
- 2006 február
- 2006 január
- 2005 december
- 2005 november
- 2005 október
- 2005 szeptember
- 2005 augusztus
- 2005 július
- 2005 június
- 2005 május
- 2005 április
- 2005 március
- 2005 február

A legfrissebbek

- [Ragadozó](#)
- [Eb](#)
- [Vörös](#)
- [Ki-be](#)
- [Munkaerő](#)
- [Szu Csong](#)
- [Modell](#)
- [Intelligence service](#)
- [45](#)
- [Blueprint](#)
- [Vállalkozás](#)
- [CIO](#)
- [Amíg a libák élnek...](#)
- [Out](#)
- [Második](#)
- [Jupiter](#)

Blog témakörök

- Informatikai piac
- Informatikai vállalatok
- Vállalatvezetés
- Tudásmenedzsment
- Oktatás
- Társadalom és kultúra
- RSS értesítés

[A Szerzőről](#)

[XML](#) [RSS értesítő](#)
[feliratkozás](#)

2007. április 13, péntek

Ragadozó

Tegnap a Business Class által szervezett „IT világtrendek” konferencián voltam a Millenárison, moderátori szerepkörben. Délután volt egy outsourcing-blokk is, S.V. Mani, a Tata Consultancy Services (vagyis a Tata IT karja) regionális elnökhelyettese, Suhajda Attila, a Magyar Outsourcing Szövetség elnöke és jómagam előadói közreműködésével. A Tata C. S. mostanában havonta 2.500 embert vesz fel, most összesen úgy nyolcvanezren vannak, de azt tervezik, hogy a közeli jövőben elérik a százötvenezeret. Magyarországon pillanatnyilag ezer ember a cél.

A konferencia előtt a szakmai partner, az ITTK jelentéseit böngésztem az információs társadalom állapotáról és trendjeiről. Az egyikben van egy érdekes szó: „csúcsragadozó”. Ezzel jelölik azokat, akik mindenféle technikai eszközt használnak, ami csak a kezük ügyébe akad. Érdekes dolog ez a szegmentálás. Az ember sokat olvas róla, a marketing könyvek tele vannak mindenféle szempontokkal, dimenziókkal: demográfia, státusz, életmód, vagyoni helyzet, attitűdök stb.

A KFKI-IQSYS üzleti intelligencia szakmai napján is (nemrég írtam róla egy bejegyzést) központi helyen szerepelt ez a téma, ami nem meglepő, hiszen mindenki profilokat építget meg testre szab, ha tud. Ott banki példával találkoztam, és látszott, hogy az adatbányász meg a marketinges sokszor úgy dolgoznak, mint a tudós, akinek néhány kiásott törött bögréből kell kiderítenie, hogy milyen volt egy nép kultúrája, vagy egy kis csontdarabból kell kitalálnia, hogy milyen állat volt, tudott-e az repülni, mit evett reggelire és hová rakta a tojásait, ha volt neki olyan egyáltalán.

Talán ez a „csúcsragadozó” csoport sem egységes. Minden bizonnyal vannak olyan emberek, akik a technikában a technikát szeretik: ők „csúcsragadozók” abban az értelemben, hogy ismerik a technikát és használják is, még akkor is, ha valamit technika nélkül (mondjuk egy kis notesz és egy golyóstoll segítségével) könnyebben meg tudnának oldani. A „technikai” csúcsragadozók mellett akadnak olyanok is, akik a tényleges technikához (tehát ahhoz, hogy tulajdonképpen mi is van a dobozban) nem értenek, viszont virtuóz felhasználók, akik a technikát a személyes hatékonyságuk szolgálatába állítják, meg némi státuszépítésre is használják, vagyis adott pillanatokban szeretnek előrántani a zsebükből valamilyen szupermodern készüléket, színes képernyővel és ezüstösen csillogó gombokkal. Ez a két csoport gyorsan elnyel, felszív mindent., de egyébként nem egyformák.

Az emberek nagy része viszont valószínűleg „normálisan” viselkedik: a munkahelyén kívül arra használja a technikát, amit egyébként is tenni szokott. Akkor használja, ha könnyebbé, jobbá, élvezetesebbé tesz valamit, amit egyébként is csinál. Vegyük például a „social networking” eszközeit. Úgy gondolom, ha valakit a terjedésük érdekel, a „social” szót kell hangsúlyoznia: az a kérdés, hogy milyen társadalmi-társasági tevékenységek léteznek, mit csinálnak az emberek technikával vagy anélkül.

Valószínűleg igaza van Danah Boydnak, amikor azt mondja, hogy e téren a felhasználókat életkorok szerint érdemes szegmentálni, hiszen az egyes életkori csoportok jellegzetes szociális viselkedési mintákat, gyakorlatokat szokásokat mutatnak, és ehhez igazodnak a technológia használati szokásaik is: „felkapják” a technológiát, ha az könnyen és eredményesen segíti azt, amit egyébként is csinálnának, de ha nem, akkor nem törődnek vele, vagy némi kísérletezés után „ejtik”.

Személyes blog

Forrás: <http://agne.blog.tv2.hu/> (2007. május 3.)

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer browser window displaying the website <http://agne.blog.tv2.hu/>. The browser's address bar and menu bar are visible at the top. The page content is organized into several sections:

- Navigation and Tools:** Includes a search bar, "Kedvencek" (Favorites), and "Ugrás" (Go) button.
- BELEPEK! (Welcome!):** A header section with a "Címlap" (Home) link and a "Regisztrálók (tipp)" (Registered users tip) link.
- ÓRA (Clock):** A section containing a digital clock showing the time as 15:00.
- SEGÍTSÉG (Help):** A section with links for "Gyakran ismételt kérdések (FAQ)", "Blogszabályzat", and "Üzenet a TV2 Blog-nak".
- TV2 BLOG HÍREK (TV2 Blog News):** A section with a date "2006-01-15 16:21:05" and a link to "Szeretettel üdvözlünk a TV2 Blog megújult oldalain!".
- agika blogja (agika's blog):** The main content area, featuring a "Blogleírás:" (Blog description) section with the text: "Ez a napló a Panamában töltött egy évemről szól (remelem tényleg egy éven keresztül), elsősorban a családomnak, barátoknak, de mindenkinek aki véletlenül idetalal!". Below this is the author information: "Blog tulajdonosa: agne" and "Összes bejegyzés: [584] Megjelenítve: [1-5]". There is also a "Listázás:" (List) section with a dropdown menu set to "1-5" and a "jelenjen meg." (show) button.
- Írta: agne (Written by: agne):** The author's name and the date "Dátum: 2007-05-03 22:00:54".
- szoval megmasztam egy vulkánt... (I roasted a volcano...):** The start of the main article text, which describes a trip to Panama.
- STATISZTIKA (Statistics):** A sidebar section showing "Mai látogatók: 29", "Tegnap látogatók: 22", and "Összes látogató: 573310".
- ÜZENŐFAL (Comment Wall):** A section showing recent comments, including one from "puskaspeter" dated 2007-05-15 22:20:23.
- HIVATALOS BLOGOK (Official Blogs):** A list of recommended blogs, including "boogie", "puskaspeter", "somedaybaby", "bocskorbiborka", "palcso", "torresdaniel", "szelesizabella", "vargaistvan", and "hoffmannmonika".

hat ismet...

szoval megmasztam egy vulkant...😊

akarom mondani felmasztunk Stan, Adrian, es Ole -val Volcan Baru-ra...

vasarnap reggel 7 kor elindultunk Davidba..7oras buszut...onnan meg egy ora Boquete, kisfalu a hegyek kozott... ami azert tetszik nekem mert tobb a zold, erdo, frissebb a levego es nincs olyan hoseg..

a sracokkal az elso lendulettel bevetettuk magunkat egy turkaloba ahol nalam sokkal nagyobb lelkesedessel valogattak a matrozfelszereselek es 60 as evek zakoi kozott...vegul mindannyian, elegedetten tavoztunk, en egy piros zakoval gazdagabban ami kerek egesz 50 centembe kerult...

aztan kaveztunk-hires es nagyon jo a kave es isteni thai csirket vettunk egy amerikaitol aki az utcan arul...egyebkent ami viszont enm tetszik itt h nagyon turisztikai es soksok a "gringo"...

este bevasaroltunk a masnapra es a vacsorahoz...

a hostel ahol aludtunk baromi hangulatos tele fotokkal, jo kis szobat kaptunk es 6 dollarba kerult.. a tulaj marha vicces, minden masodik szava az h " como no"-hogyne es " chevere"-nem tudom leford😊 porog a nyelve es allandoan be van szivva...ez van..

a fiuk foztek estere spagettit es boroztunk...aztan eleg hamar el is aludtam..

hetfo reggel mire felkeltem Stan mar majdnem mindent megfozott, reggelit, szendvicseket

megcsinalta...marha jo dolgom volt veluk😊

aztan irany Volcan Baru...

mar az elso ket percben amikor felfele a koveken gyalogoltunk ugy ezertem meghalok..h nme birom...aztan valahogy folytattuk..az elso megallonal meg eletemben nem ezertem ilyet de szo szerint a torkomban dobogott a szivem...de aztan csak mentunk es mentunk..megalltunk hulyeskedtunk ettunk ittunk es mentunk...es aztan 8 ora gyaloglas utan felertunk 3200 valamennyi meterre...nme hiszem el h vegigcsinaltam..nagyon faradt voltam..

amig masztunk adig izzadtunk habar kivul mar huvos volt, hat amint felertunk ruhacsere: feloltottem a szexi rozsaszin balettharisnyam ra a farmerem, felulre a trikom, polom, kardiganom fole egy pulcsit es egy telikabatot😊

megvacsoraztunk: ertsd kenyer, konzervzoldseg es tuna-hal, de! hogy azert megadjuk a modjat vittunk vorosbort es sajtot😊 uh vorosboroztunk es sajtoztunk...

aztan naplemente, alattunk elterulo habos felhok..mar este 7kor lefekudtunk...aludni mondjuk nme sokat sikerult, mert 4 betonfal kozott es masinakkal telepakolt kishelysegben kaptunk helyet..nagyon fajt mar mindenem...hiaba forgolodtam..ejjel kimentem kicsit..telihold..a felhok szetoszlottak, igy latszodtak a varosok ejjeli fenyei, mint ekszeresdobozok..

hajnalban 5 tol mar a napfelkeltet vartam..ami hideg volt de gyonyoru... es a taj..

de aztan siettunk is lefele...3 ora alatt leertunk ami azt jelenti h szinte futottunk..az utolso egy oraban a legrosszabb szakasz, a veg...mozgo kovek, faradt labak..hihetetlen gyuloletet ezertem minden egyes kodarab irant es fajt a labam es nem hittem el h meg mindig nem ertem le..a fiuk kicsit elorebb aztan vegre...

de tenyleg nem tudom h cipeltem fel magam...

aztan boquete..ebed, vegre zuhany!!!! es en aztan indultam is vissza..david es panama city😊soksok ora..regi szep roksidokbeli ketulesen alvas de mar nagyon untam az utazast...

teganp nme is birtam suliba menni mert ugy fajtak a labaim... estere persze jobb lett uh elmentem Calle Uruguay-ba-ahol az osszes diszko bar szorakozhely talalhato, es maga a hangulata nagyon tetszik...egy Bamboleo nevu barba Salsa orara...

aztan haza..ahol mamaval beszelgettunk egy nagyon jot..

ma meg suli, balett, folklore...eees, van egy darab eamihez tancosokat kerestek, egyszeru majd gimiseknek adjak elo, Gabriel Garcia Marquez muveirrol..es tancolni fogunk benne😊

a proba kozben pedig megesett ami sztem sosem gondoltunk volna:

a profesora mondta az egyik lanynak h oke majd meg tisztazni kell de h Maria Luisa nyujtsd a karod mert magasabbnak kene tunned mint a csoportban a legnagyobb-korulnezes- aki Agi...HAHAHA ugyy kellett rohognom...mondtam h soha eletemben nme fordult ez elo...

Webchat

Forrás: www.danubius.hu (2007. február 26.)

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer browser window displaying the Danubius Online website. The main page features a navigation menu with links for 'Műsorok', 'Zene', 'Film', 'Video', 'DOL Rádió', 'Horoszkóp', '4 idegen 1 banda', 'Chat', 'Fórum', and 'A-Z'. A prominent banner reads 'HALLGASD A DANUBIUST ÉLŐBEN! most: Láksó HOT 20'. Below the banner, there are sections for 'FILM' (featuring 'Táncoló falpak' and 'Ura tu That') and 'DOLRÁDIO' (with 'egy' as the selected station). A 'DANUBIUS CSILIB' section lists names like Bridget, Tina, Sharon, Claire, and Tüci. At the bottom, there are buttons for 'DUPLASZALTÓ', 'DANUBIUS AJÁNLJA', and 'KÉPGALÉRIÁK'. The system tray at the bottom shows the date and time as 19:22 on February 26, 2007.

Overlaid on the website is a 'Danubius ONLINE CHAT' window. The chat interface includes a 'moderálási alapelvek' (moderation principles) section and a list of users: Gables, ettycica, Mike001, Filinea, olajozott_villám srác, Vendég44110, zsirozott_villám, and Vendég. The chat log shows the following messages:

- zsirozott_villám: 56k-s modem, Win 3.1 hátigen.
- ettycica: jó képek mi?
- olajozott_villám: annyira tuti nemjő csaj
- olajozott_villám: ne csorgasd a nyálad
- ettycica: naaa
- olajozott_villám: add a linket
- olajozott_villám: 😊
- Gables: <http://image3.myvip.com/users/0114/01147449/1528406/8324a36629>
- Gables: 😊
- Gables: **hogycuppan a nép..**
- zsirozott_villám: hmm
- Vendég2080: elhagyta a szobát.
- Gables: <http://image3.myvip.com/users/0114/01147449/1528406/e89de999b/>

To the right of the chat window is a 'Képek' (Images) palette containing various emoticons and icons. Below the palette, it shows 'Képkód: /54' and a note: 'Figyelmeztetés: kisalkalmazás ablak'.

Webchat

Forrás: <http://www.webchat.hu/> (2007. március 16.)

The screenshot shows a web browser window with the title "e-Chat 1-es Szoba" and the address bar containing "bela". The page header features a "web hirtlap" logo and a banner for "Móhcsókéknok nektár" with images of flowers. The main content area is a chat window with a dark blue background. On the right side, there is a vertical list of online users. The chat log on the left shows a conversation between several users, including Nixy, Dollár\$, noya, hitána, DOLLÁR\$, Tilda, Beatrice, and Attila. The chat log ends with the text "97 csevegő van ebben a szobában." and a note "Figyelmeztetés: kisalkalmazás ablak."

web hirtlap Móhcsókéknok nektár

Nixy→ Gábor milyen ideges volt mikor azt mondtuk Koncz úr :D
Nixy→ Dollár\$ nem éppen :D
noya→ jah :DD koncz olyan ronda am.
hitána→ yo tánpoko pero iguál :D
DOLLÁR\$→ bocs
Tilda→ miken Gábor?
Beatrice→ he
Nixy→ osztály társunk
Nixy→ :D
Tilda→ @)
Attila→ klmmm telán ha megverül :D
Beatrice→ ma a Szádvárnál a csiga nem tom én mint
ihelyyou→ roseeeeeeeeeeeeeee hol vagytok????
hitána→ oooohh no
noya→ jajj
Beatrice→ estem egyyet
Beatrice→ :D
Nixy→ :D
Beatrice→ és ez volt a szavam hogy he:D
Attila→ privibe megmondhatod hitána
Nixy→ :d
Beatrice→ vagyis nem mertem simi sem mert egyből fa volt
Beatrice→ meg nevetni sem
Beatrice→ :D
hitána→ ssiiii
Nixy→ :DD
Skynet→ oh holy shit
Skynet→ !
Nixy→ :d
Beatrice→ :)
DOLLÁR\$→ ismeritek pietrot?
Vadorchidea→ Sky :)
Skynet→ má elbactam az asztalom is :D
Skynet→ szja vadorchidea
Nixy→ király, mindjé mehetek el...
Beatrice→ Dollár én ismerem
noya→ *megnézi az e-mailjeit*
Beatrice→ Nixym nee
Attila→ hitána ismeresz?
hitána→ ssiil
Attila→ hmm
Beatrice→ *ez a napja rossz volt*(:
DOLLÁR\$→ beatrice ismered pietró?
Attila→ na privibe már privibe

Betty szöszke
Tünde
rolandpartyllove
Balu
4ever szisza
PepsyBoyné)
Tök Odón
sexis csaj
b@*
egyfiu
Attila
webcam
<GS>
Razor
Ramónababey
maja
szép
fenti9
Tinity
Nixy
miss london
édi csajszi
Gábor 15:P
Niki
Tiernann
Nemo
man csaj
Timcsi
@NetBoy@
pasi18
Cicus_18
mr. srác
nctorious bi.g
KUKIO:(
lányt nyelnék
Sanyi 19
Pandóra
Hercegnő
ÁTLAG FIUT IDE!
Balázs
cukorka :))
Tibi
Károk

97 csevegő van ebben a szobában.
Figyelmeztetés: kisalkalmazás ablak.

Provider chat (vendégszoba)

Forrás: <http://www.origo.hu/vendegszoba/hirek/20070510egyetemistakent.html>

[origo] Vendégszoba - Egyetemistaként a BKV-vezér is bliccelt - Microsoft Internet Explorer

Fájl Szerkesztés Nézet Kedvencek Eszközök Súgó

Vissza Keresés Kedvencek Ugrás Hivatkozások

Cím <http://www.origo.hu/vendegszoba/hirek/20070510egyetemistakent.html>

Itthon
 Techbázis
 Kvíz
 Otthon - design
 Fórum
 Kezdőknek

Katalógus
 magyar színészek
 filmek
 magyar együttesek
 sportolók
 külföldi színészek
 politikusok
 magyar énekesek
 külföldi együttesek

Linkek
 Kiss Gergő
 Lakatos Márk
 Tankcsapda zenekar
 Emil.RuleZ!
 Bélgá
 Fresh
 KFT zenekar
 Palik Dakar Team
 Sziámi zenekar
 Animal Cannibals
 Zsédényi Adrienn
 Szabics Imre
 Ákos
 Bódi Sylvi
 Amorf Ördögök
 Himalája-expedíció
 NEO együttes
 Stahl Judit
 Eszenyi Enikő
 Szentpéteri Csilla

Gyorskeresés

Egyetemistaként a BKV-vezér is bliccelt
 2007. május 11., péntek, 8:59 | Utolsó módosítás: 2007. május 14., hétfő, 16:03

A cikk betűmérete: kisebb **nagyobb**

Autóval megy be az irodájába, de ha napközben a városban van dolga, akkor BKV-val utazik - derült ki Antal Attiláról, a BKV vezérigazgatójáról, akit a Vendégszobában szorongattak meg az [origo] olvasói. Elárulta, egyetemista korában vele is előfordult, hogy bliccelt, a mostani diákoknak viszont ezt nem ajánlja. Beszélt arról is, hogy nem csak a metrón lesz több ellenőr, és tetszett neki az ötlet, hogy a mozgólépcsőn jobbra álljanak az emberek.

Demszky, csövesek, bérletek
 1/2. oldal >>

Üdvözlöm az olvasókat!

Milyen a viszonya Demszky Gáborral? [Mortality]
 © (Az első kérdést látva Antal Attila hangosan nevetett.)

Mi az Ön programjának a lényege, miért is keres annyit, amennyit? Mitől lesz Önnel jobb a budapesti tömegközlekedés? [Barman]
 - A fővárosi közösségi közlekedés problémáit nem lehet a közigazgatási határon belül megoldani, régiós szinten kell gondolkodni. Ha a program lényegét kérdezi, ebben lehet összefoglalni.

Miért vállalta ezt a politikai szennytől csöpögő vállalatot? Gyanúba akar keveredni, vagy pénzt akart, mert már ügyis mindegy? [dunakavicska]
 - Számomra ez egy szakmai kihívás, szakmai feladat és nem több.

Aba Botond már régóta esedékes távozása után, keresztülviheti terveit, vagy csak a "lomok" eltakarítása marad? [Andersen24]
 - Új BKV-t szeretnénk kialakítani, amely fokozatosan növeli szolgáltatásai színvonalát, és régiós szinten is hatékony szolgáltatóvá válik.

Ön autóval vagy BKV -val utazik? [kazinczky]
 - Egész nap az irodámban ülök, oda autóval utazom, de ha napközben a városban van

archívum

2007 -- Válasszon! --
 2006 -- Válasszon! --
 2005 -- Válasszon! --
 2004 -- Válasszon! --
 2003 -- Válasszon! --
 2002 -- Válasszon! --
 2001 -- Válasszon! --
 2000 -- Válasszon! --

ők lesznek

Takáts Tamás
 énekes
 Május 24-én (csüt.)
 14:00 órakor

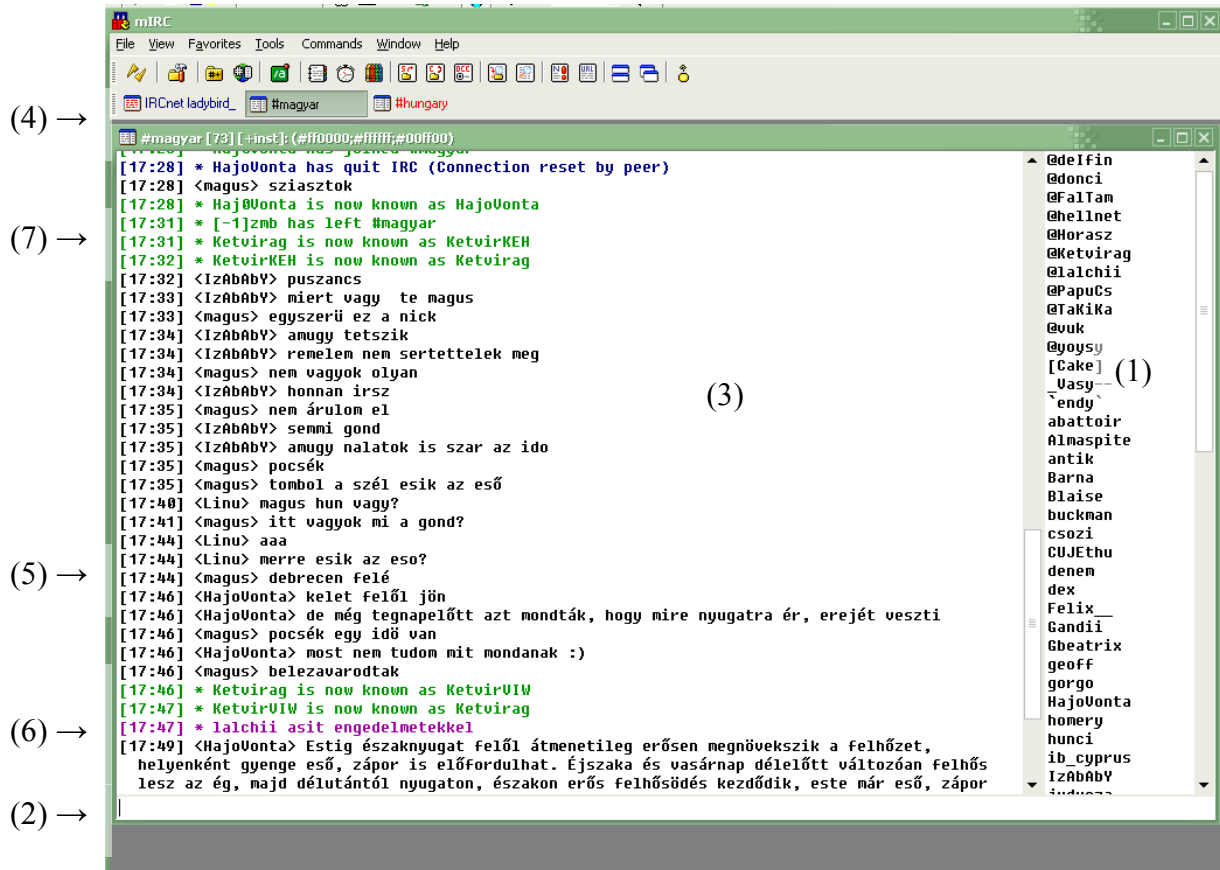
Korda György
 énekes, póker
 kommentátor
 Május 31-én (csüt.)
 15:00 órakor

Ajánlat
 A köpködő és a szemelítő sofőr se úszta meg
 Egy év kevés volt a BKV-nak az óraállításra
 Ötletládából is reformálják a BKV-t
 A kávézqató kiskirályok eltűnését várják a BKV-vezértől
 Sokkal többet fizethetnek a bliccelő utasok

Ajánlat
 A BKV honlapja

Internet

A chatablak szerkezeti felépítése

- (1) Résztevők névsora
- (2) Beviteli mező
- (3) Kiadóablak
- (4) Az aktív szobákat jelző tálcá
- (5) Hozzászólás
- (6) Csillagozott közlés
- (7) Rendszerinformáció

Forrás: [7]

- 1 [22:00] <zalus> úristen, maya sms-ekkel bombáz :]
- 2 [22:00] <drchucky> Van egy eladó mp3 lejátszóm érdekel valakit?
- 3 [22:00] <Isti`> davie: olyan illúzió romboló dolog ez nálunk.. azt mondják, hogy menjek el a vegyem meg a tortám és adnak rá a pénzt.. eh
- 4 [22:00] <kedves> joejtet
- 5 [22:00] <MaYaa> drchucky cd-t is lejátszik?
- 6 [22:01] <drchucky> Mayaa csak memóriás
- 7 [22:01] <kedves> orsikat valaki nyomja ki
- 8 [22:01] <MaYaa> Isti azgáz
- 9 [22:01] <Kowajano> hi
- 10 [22:01] *** zalus is now known as z[a]lus
- 11 [22:01] <davie> Isti ez tényleg sza*... rossz :)
- 12 [22:01] *** Ketvirag is now known as KetvirLRD
- 13 [22:01] *** Gab_Bot is now known as Gab_BoUCT
- 14 [22:01] <Isti`> nagy meglepetés
- 15 [22:01] *** Papabear_ is now known as Tomy_Bond
- 16 [22:01] <davie> Én mondjuk mindig anyummal sütöm együtt de az más :)
- 17 [22:01] <davie> Olyan faja, valamit együtt csinálunk
- 18 [22:01] <Gryzly> drchucky: mipeze adod?
- 19 [22:01] <Gryzly> drchucky: es mijen?
- 20 [22:01] <davie> És mikor meglátom meglepődök
- 21 [22:01] <drchucky> Gruzly 35e
- 22 [22:02] <davie> drchucky azért újat lehet kapni
- 23 [22:02] *** KetvirLRD is now known as Ketvirag
- 24 [22:02] *** Gab_BoUCT is now known as Gab_Bot
- 25 [22:02] <davie> olyat ami cd-s
- 26 [22:03] <drchucky> davie akkor vegyéél
- 27 [22:03] <Gryzly> drchucky: akkor arulgasd csak tovább.. annyiért lofasznak se kell
- 28 [22:03] <davie> Mindenkinek BOLDOG SZÜLINAPOT akinek +-5 napon belül van :)
- 29 [22:03] <davie> na csá
- 30 [22:03] <z[a]lus> maya felhívott!!!
- 31 [22:03] <z[a]lus> anyám :]
- 32 [22:03] <davie> Megfenyegetett ?
- 33 [22:03] <MaYaa> nem volt más választásom
- 34 [22:04] <davie> Nem írt vissza mi ?
- 35 [22:04] <MaYaa> hát ja
- 36 [22:04] <Isti`> davie:)) kösz

37 [22:04] <KoGa> z[a]lus most vehetsz uj kartyat :DDD
38 [22:04] <davie> Még ilyet
39 [22:04] <z[a]lus> küldött nekem anthraxot sms-ben
40 [22:04] <drchucky> Gruzly ez kinn nem itthon kinn 50e forintba számolva nem gagyi 2 hónap után eldobós, nincs benne mozgó alkatrész, ezüst, diktofonos,.. komoly
41 [22:04] *** ghjkl_ is now known as ghjkl_awa
42 [22:04] <KoGa> drchucky marka, típus?
43 [22:04] <Bendi> re
44 [22:05] <davie> drchucky láttál már olyan mp3 lejátszót (memóriásat) amiben van mozgó alkatrész ?
45 [22:05] <z[a]lus> majd megpróbálta előadni a monty python féle halálos viccet telefonban, de a felénél leraktam
46 [22:05] <z[a]lus> sz'al huhhh, túléltem
47 [22:05] * dex is away <_N_>_ persze persze (x) <_N_> messages will be Logged.
48 [22:05] <drchucky> Koga Trust Mp3 Cyberman
49 [22:05] <MaYaa> zalus visszahívhatsz ha van kedved még beszélgetni mostmár az itthoni számomat is tudod.. mi ez ha nem bizalom?
50 [22:05] <dex> bye
51 [22:05] * KoGa bevagott egy nagy tanyer babletykot, 5 palacsintat, banant.. hm :)
52 [22:06] <mali> hi
53 [22:06] * lajosch minnya fokhagymas szendvicset fog enni :)))
54 [22:07] * MaYaa feladja ://
55 [22:07] <djjjozsi> mali szia
56 [22:08] * Arth_Dent ragyujtott.
57 [22:08] *** hFilfingR is now known as elmo19
58 [22:08] * lajosch el kajat keszit
59 [22:08] <Arth_Dent> mayaa: minejk pedalozol zalusnak, ha: a) nemreg megeskudtel, hogy tobbet nem beszelsz vele, b) o ignoralt teged ?
60 [22:09] <MaYaa> nem esküdtem meg és mert nem ignoreált, ja és mert szeretem a kihívásokat
61 [22:09] <Arth_Dent> mayaa: csatilogban megvan, ahogy ezt mondod szo szerint most szoltam hozzád utoljara zalus
62 [22:09] <z[a]lus> maya, tényleg megesküdtél
63 [22:09] <MaYaa> de ha azt sem értékeli, hogy felhívtam, akkor már nem tudok mit tenni
64 [22:09] <z[a]lus> maya: mit vársz tőlem, csússzak a lábaid elé?
65 [22:09] <z[a]lus> hm?
66 [22:09] <Arth_Dent> mayaa: de legalabb ne itt taposd a pedalt ennyire, szal ize, erted. neha _nekem_ kellemetlen latnom :)
67 [22:10] <z[a]lus> imho inkább gondold át legközelebb, miket beszélsz az ún. barátaidnak
68 [22:10] <MaYaa> zalus azért nem akárkit hívok fel számomra ismeretlen rossz hangulat tisztázása érdekében
69 [22:10] * Arth_Dent most eloszor ad igazat szivbol zalusnak.

70 [22:10] <Greatz> MaYaa: felhívsz?
71 [22:10] <MaYaa> zalus csak azt tudnám miről beszélsz!!! légyszíves magyarázd meg mert én nem tudom
72 [22:11] <z[a]lus> maya: imho ezt a dolgot erősen túlértékeled
73 [22:11] <z[a]lus> "húúú, haaa, felhívtál! anyám!"
74 [22:11] <Arth_Dent> mayaa: ezt meg én is elmondhatnam neked. zalusnak joparszor beszóltal, anyaztad soxro itt publicon, utana meg barátkozna.. erted :)
75 [22:11] *** {kacsza} [radioactiv@line-108-179.dial.matav.net] has left IRC
76 [22:11] <MaYaa> zalus csak arra gonolok hogy nem szoktam erőszakoskodni ennyire
77 [22:11] <sarton> bye all
78 [22:11] <sarton> Bye TNT
79 [22:12] <TNTmax> csao sarton
80 [22:12] <MaYaa> arthdent mit tudsz te erről, semmit sem tudsz a barátságunkról
81 [22:12] <lajosch> ah
82 [22:12] <Arth_Dent> mayaa: azt mondom, amit publicon látok toled. attol én is besertodnek, meg akkor is, ha nem lennek barátok.
83 [22:12] * lajosch fejet ingatva eltantorog a konyhaba
84 [22:12] <Zacky> hi!
85 [22:12] * Arth_Dent azonnal koriggal: nem vagyok mayaa-val baratsagban :)
86 [22:12] * SPY||| is away (Csá gyíkok én leeeeléptemm... -> ->)
87 [22:12] <Arth_Dent> szegeny lajat csapasok erik :)
88 [22:12] <|-EddIE-|> Hali! Van itt valaki IRCOp, aki a segitsegemre tudna lenni?
89 [22:13] <lajosch> ugy bizony
90 [22:13] *** SPY||| is now known as spy|||
91 [22:13] <Zacky> van valaki csaj, szombathely, sárvár környékéről??????
92 [22:13] <Arth_Dent> laja: fel a fejjel :)
93 [22:13] <MaYaa> arthdent te mindent komolyan gondolsz amit beszólsz?
94 [22:13] <Arth_Dent> mayaa: semmitsem, mert tudom, hogy nem is veszik komolyan, mert nem barataimnak irom :) max ismeroseimnek ;)
95 [22:13] <upa12> rep
96 [22:13] <KoGa> unbreak my hearth
97 [22:13] *** spy||| is now known as SPY|||
98 [22:13] <upa12> koga
99 [22:14] <KoGa> gerupa :)
100 [22:14] <Arth_Dent> mayaa: egy barátnak viszont éppen ezért nem könnyű következmény nélkül beszólni
101 [22:14] <upa12> koga dereg montak man ezt nekem ;)
102 [22:14] <VIIdam> haloi
103 [22:14] <MaYaa> arth dent monjuk igazad van
104 [22:14] <KoGa> topicbaaaaaaaaaaaaaaaaa :)
105 [22:15] <Arth_Dent> mayaa: csak azért mondom, mert mintha telleg nem kapisgaltad volna az elejen, és mint kívülálló tan hihetően mondtam.

Csend (20:02-20:06)

Forrás: [7]

- 1 [19:57] <Veronka_> djjjozsi virágot az öltözőmbe kérem:)
- 2 [19:58] *** anc|kaja is now known as ancsy
- 3 [19:58] <djoki> Veronka a Gryzly megakar ismerkedni veledv közelebről :)
- 4 [19:58] <djjjozsi> Veronka tiszta jó. kérsz egy emléklemezt amit még afrikában mikszeltem?
- 5 [19:58] <Veronka_> djjjj hát hogyne:)))
- 6 [19:59] <djjjozsi> Veronka azt a leendő menyasszonyomnak szerettem volna adni, de amint megtudtam hogy te BAZijoe huga vagy, nemtudtam visszatartani azt hogy ne neked adjam :Ö
- 7 [19:59] <Veronka_> djoki s a Gryzly nem tud beszélni?:)
- 8 [19:59] * spyka is back from the dead. Gone 1 hrs 18 min 2 secs
- 9 [19:59] <BaziJoe> hugimat nem bantani am
- 10 [19:59] <spyka> regglet
- 11 [19:59] *** Edyn is now known as lemينة
- 12 [19:59] <Veronka_> bazi ne aggódj:)
- 13 [19:59] <lajosch> spuynenia :)
- 14 [19:59] <lemينة> reg
- 15 [20:00] <Veronka_> meg tudom magam védeni:)
- 16 [20:00] <Ibike> bazijoe csak momndtam hogy hypoltuk még nem volt itt:))
- 17 [20:00] <djoki> Veronka ezt tőle kérdezd
- 18 [20:01] <Peter19> szegény droland mindig megszívja :>
- 19 [20:01] *** sognatore is on IRC
- 20 [20:01] <djoki> Gryzlyt biztos megviselte a Judy :)
- 21 [20:01] <Veronka_> djjjozsi de a menyasszonyod nem leszek:)
- 22 [20:02] <djjjozsi> én sem úgy gondoltam :) nem lennék rá méltó
- 23 [20:02] <BuXY> hi
- 24 [20:03] <Jacinta> szia BuXY
- 25 [20:03] * Kis-Bence is away (Csá gyíkok, én leléptem!)
- 26 [20:03] *** Kis-Bence is now known as Bence\zZz
- 27 [20:03] <BuXY> szia Jacinta!
- 28 [20:03] <Bettike> Mazsika jelentkezz!
- 29 [20:04] *** nagz is now known as naGzRM243
- 30 [20:05] *** punkkaja is now known as punkgirl
- 31 [20:05] <djoki> mi ez a kuss?
- 32 [20:05] <kedves> kuss
- 33 [20:05] <kedves> :)
- 34 [20:05] <BaziJoe> qss
- 35 [20:06] <djjjozsi> megyek le a pincébe zabáért
- 36 [20:06] <Veronka_> re
- 37 [20:06] *** djjjozsi is now known as djjjel
- 38 [20:06] <kedves> veronka :)
- 39 [20:06] *** Veronka__ is now known as Veronka_
- 40 [20:06] <djoki> djjj a marson is vannak pincék???
- 41 [20:06] <kedves> leugrik a foldre, az a pince
- 42 [20:07] <djoki> :)
- 43 [20:07] <kedves> ez biztos valami marson hasznalatos szlogen
- 44 [20:07] <djjjel> kedves a pince az egy bolygó
- 45 [20:07] * Gryzly cigizik+sorozik yawl..
- 46 [20:07] <kedves> djjj mejik? en aszitem a fold
- 47 [20:07] <djjjel> csak 4 fényévnnyire van tőlem
- 48 [20:08] <djjjel> mi az nekem
- 49 [20:08] * kedves cigizik es grapefruitozik jól

45 [22:46] <lajosch> lorikam
46 [22:46] <kaviaar> babyfac3, az elején engem ez nem is izgatott de aztán már úgy félhangosan morogtam hogy na, hát azokon a kis kölkökön van vagy 2-3 hónapig a ruha és mosni se nagyon gáz úgymint mindig kell
47 [22:46] <Artlace> re Lorenzo-, KoGa
48 [22:46] <KoGa> Artlaci
49 [22:46] <KoGa> :)
50 [22:47] <Lorenzo-> Szia lajika!
51 [22:47] <Lorenzo-> Szia KoGa
52 [22:47] <Lorenzo-> Szia Artlace!
53 [22:47] <KoGa> Lorka
54 [22:47] <kaviaar> babyfac3, kb 5 percig takarított anyuka, többi anyuka szép csendbe nézte kis kölkök vártak a végén már én nem bírtam, beüvöltöttem hogy "ott van még 3 bacilus azt is lekéne szedni"
55 [22:48] <Gryzly> Renzino :)
56 [22:48] <djoki> :)
57 [22:48] <kaviaar> babyfac3 na kaptam egy csúnya nézést de legtöbben röhögtek :>
58 [22:48] <Lorenzo-> Szia Gryzly:)
59 [22:48] <Greatz> jaaa, én azt hittem, hogy kiszakad a pelenka és csíkos lett a csúzda, eh
60 [22:48] <djoki> greatz de disznó vagy :)
61 [22:48] <Lorenzo-> Szia drawwwwwwwwwwwwwwwww
62 [22:49] <djjjozsi> kaviaar egy műholdképet is mutathattál volna egy szeméttelpről, ott tisztitgasson nem? :)
63 [22:49] <Greatz> rakhatta volna zacskóba is a kölkét, úgy jobban is csúszik :p
64 [22:49] <kaviaar> greatz csak a sár volt a kölkök cipőjéről
65 [22:49] <Lorenzo-> Szia djjjozsi
66 [22:49] <djjjozsi> szia Lorenzo
67 [22:49] <Greatz> sár kell az immunrendszerhez :)
68 [22:50] <kaviaar> djjjozsi hát nem tudom hol élnek néhányan, németországban is azért van annyi göthös gyerek mert nem esznek elég koszt az antiszeptikus környezetben :>
69 [22:50] <Greatz> heti fél kilót meg kéne enniük :)
70 [22:50] <Arth_Dent> hujek vagytok mind :>
71 [22:50] *** Tido_ is now known as Tido
72 [22:50] <djjjozsi> Arth én az vagyok kössz a bókot :)
73 [22:50] <kaviaar> arth_dent, te idegen elem távozz tőlünk hüje bunkóktól :>
74 [22:50] <babyfac3> jo ejt mindenkinek
75 [22:50] <Arth_Dent> dj nm :)
76 [22:50] <Gryzly> ize.. /me ott tartott, hogy ragyujt.. felajanlana ezt Arth-nak is, ha nem lenne ignorálva.. :P
77 [22:50] *** Ketvirag is now known as KetvirMFP
78 [22:50] *** Gab_Bot is now known as Gab_BoOUL
79 [22:51] <kaviaar> szia babyfac3

Kezdeményezések és válaszok

Forrás: [22]

1 Session Start: Mon Feb 26 14:09:18 2007
2 Session Ident: #magyar
3 [14:09] * Now talking in #magyar
4 [14:09] * Topic is 'esik a ho, itt a tel.□'
5 [14:09] * Set by Horasz!~horasz@norbpc.sote.hu on Mon Feb 26 10:23:29
6 [14:15] * Ketvirag is now known as KetvirZJQ
7 [14:16] * KetvirZJQ is now known as Ketvirag
8 [14:16] * Ketvirag is now known as KetvirQVM
9 [14:16] * judycza has joined #magyar
10 [14:16] <judycza> na re megin
11 [14:17] * KetvirQVM is now known as Ketvirag
12 [14:17] <ladybird> hello
13 [14:17] <Lordmitch> Szia judycza!
14 [14:17] <judycza> szia katicabogar
15 [14:17] <judycza> szia lor
16 [14:17] <judycza> ize Lordmitch
17 [14:17] <Lordmitch> lol :)
18 [14:17] <judycza> most mit nevensz?
19 [14:18] <judycza> elobb nyomtam entert mint tabot
20 [14:18] <Lordmitch> semmi-semmi
21 [14:23] * F0x- has joined #magyar
22 [14:24] <Horasz> judycza bebeooooooooooooooooo
23 [14:28] <bishop> poen++
24 [14:31] <judycza> horasz bebeiiiiiiiiiiii :) :*
25 [14:31] <lalchii> bi shopp
26 [14:37] <Nikoka> csa lalcsi
27 [14:37] <bishop> <http://bishop.underworld.hu/poen/324.html#3245>
28 [14:39] <Horasz> MaYaa:)
29 [14:40] * Ketvirag is now known as KetvirONI
30 [14:41] * KetvirONI is now known as Ketvirag
31 [14:49] <Lordmitch> **Mit lehet csinálni ha a zakom olajszagu? (szelloztetest kiveve)**
32 [14:49] <sztike> [patyolat](#)
33 [14:50] <judycza> [Lordmitch: ujat venni](#)
34 [14:50] <Lordmitch> judycza: barsak jól keresnek mint masok....
35 [14:51] <m00> akkomeg nezavarjon ha budosvagy
36 [14:52] * Ketvirag is now known as KetvirDIP
37 [14:52] <vuk> deadlock-ot eloidezni mar kirajul tudok...
38 [14:52] <Lordmitch> m00: epito otleteket vartam, nem beszolast....
39 [14:52] <vuk> Lordmitch ebreszto. #magyar-on vagy
40 [14:52] <m00> az otletiskar beled ha nemtudod micsinalj ha budos a ruhad
41 [14:52] <vuk> meghogy epito otlet...
42 [14:53] * KetvirDIP is now known as Ketvirag
43 [14:53] <sztike> rombolo az van boven
44 [14:53] <Lordmitch> vuk: igaz...

45 [14:54] <judycza> Lordmitch: kinek mi a jo...

46 [14:54] <Lordmitch> Jovanan, az ember tancsot ker aztan meg csak baszogatjak!!!

47 [14:54] <sztike> en adtam tanacsot

48 [14:54] <Lordmitch> kivétel...:)

49 [14:54] <sztike> ugyhogy csak nyugalom :)

50 [14:54] <judycza> en is adtam

51 [14:54] <m00> az ember_aki_budos

52 [14:54] <sztike> en vagyok az orok kivétel latod :)

53 [14:54] <Lordmitch> kivétel...:)

54 [14:56] <Lordmitch> judycza: jo ha hetente kitisztittatod a ruhadat nem megy ra a fel fizud

55 [14:58] <Malacka> lordmitcs add el a zakod. es vegyel ujat

56 [14:58] <Malacka> lordmitch vagy egyszerhasznalatos?

57 [14:58] <Malacka> lordmiccs avagy csak szimplan ne vagizz zakoban. ha nincs penzed tisztitora

58 [14:58] <Malacka> ez tok epito volt

59 [14:59] <judycza> en sem ertem hogy zako miért lehet olajszagu

60 [14:59] <judycza> abban sutottel?

61 [14:59] <m00> ahahhh

62 [14:59] <Malacka> hat, amilyen paraszt :)

63 [15:00] <Malacka> vagy csak szimplan nem tud enni, es lezabalta magat

64 [15:00] <m00> vagy autotszerelt zakoban

65 [15:00] * Ketvirag is now known as KetvirLPF

66 [15:00] <Malacka> esetleg konyhalatogatast tett a lacikonyhan?

67 [15:00] <Horasz> Malacka csoooo

68 [15:00] <sztike> Malacka: szia, keress masik temat lecci :)

69 [15:00] <Malacka> rehorasz

70 [15:00] <Malacka> sztike mer is? ehés vagy?

71 [15:00] <Horasz> malacka, nagy bulirol maradatatok le

72 [15:00] <sztike> Malacka: nem, jollakott

73 [15:00] <m00> sztike monddmarmeg mindenkinek micsinaljon

74 [15:00] <Malacka> sztike en zabaltam nyami finom fasirtot kaposztaskockaval

75 [15:01] <sztike> Malacka: neeee gondolnise birok kajara :)))

76 [15:01] <Malacka> horasz ja, mondta vudu, de konkretan sz`tem akkora buli, amekkorat mi kettesben csaptunk, soha az eletben nem lesz jh-ban :D

77 [15:01] * KetvirLPF is now known as Ketvirag

78 [15:01] <Malacka> horasz iszonyatosan jot aludtunk ugyanis

79 [15:01] <Lordmitch> ...es meg en beszelek marhasagokat...

80 [15:01] <Horasz> Malacka megertelek, betegen nem jo inni:)

81 [15:01] <Malacka> horasz nem voltunk betegek

82 [15:01] <Horasz> Malacka valameddig 8 duplavodkanarancsig számoltam:)

83 [15:01] <Malacka> horasz faradtak voltunk

84 [15:01] * F0x- has quit IRC ("□")

85 [15:01] <Malacka> horasz a szep

86 [15:01] <Gandii> sok alkoholista...

87 [15:02] <Malacka> gandii monddod te, mint jazminos? :D

88 [15:02] <Gandii> im innocent...atleast noone saw me *actually* doing it :P

89 [15:02] <judycza> gandika! :)

90 [15:02] <Gandii> szija judy :D

91 [15:04] <Lordmitch> Malacka, judycza: van ugy hogy ez ember bemegy egy etterembe es a konyhaajtot nyitvahagyjak es az olajszaga bemegy az etkezo reszbe es egyszeruen a zako (ami munkaruha) atveszi az egett olaj szagat.

92 [15:05] * raas has joined #magyar

93 [15:05] <raas> re
94 [15:05] <sztike> raas edes
95 [15:05] <Horasz> Lordmitch tisztito a te baratod baszod es ha meg egy szot szolsz a temaban tokon ruglak
96 [15:05] <Horasz> raas koma
97 [15:05] <raas> horasz szia:) csak harcosan
98 [15:05] <raas> sztike
99 [15:05] <dex> hun a homer?
100 [15:05] <dex> <http://img.tar.hu/gerroka/img/27411773.jpg>
101 [15:06] <Lordmitch> horasz: ez igen, ez tenyleg civilizalt megoldasa
102 [15:07] <raas> dex: kicsit furcsa, kicsit fotosop, de azert maradhat
103 [15:07] <raas> /dev/md1 125G 125G 20K 100% /store
104 [15:07] <raas> ejnye
105 [15:08] <Free-bob> dex nemsemmi
106 [15:09] <dex> raas nem kicsit durva ps: http://xxx.fotokep.hu/d/5280-2/Horny_k_Hajnalka_Dundika_3.jpg
107 [15:09] <Malacka> lordmics ilyen ettermekbe nem szoktunk zakoban jarni
108 [15:10] <Malacka> lordmics csak az jon ki belole h te vagy a fasz, nem tudsz kimosakodni
109 [15:10] <raas> dex: jeeezus
110 [15:10] <Malacka> lord ja ha munkaruha, akkor meg a munkaltato biztositsa a tisztitasat, hisz a munka oltaran olajoztad be
111 [15:11] <Malacka> dex ez az uj nod? ez meg a pedofilsagodhoz kepest is fiatal
112 [15:11] <raas> nesztek, ps helyett http://www.sexoteric.com/blog/index.php/__show_article/_a000018-002926.htm
113 [15:11] <Malacka> 12 évesen nem értem minek 70/D-s csocsokkal pompazni
114 [15:11] * Ketvirag is now known as KetvirEWU
115 [15:12] * KetvirEWU is now known as Ketvirag
116 [15:13] <dex> Malacka: melyikre gondolsz?

Éneklés

 Forrás: [4]

Session Start: Sat Jun 02 00:00:42 2001

*** Now talking in #magyar

*** Topic is 'Ki a topicgyilkos ma?_'

<pai> i'm surrounded with beautiful women
<pai> now ladys come, ladys go.. am i a revolving door?

<Kombi> csabamatyi

<Rita__> _13Helló, jockakát, PUSZA

<buppta> Žip: mivan nem latod az msg-t? :)

<Kitti21> re

<zalus> vazz

<zalus> travolta lefogyott

<Kombi> WALucky : de minek?! :DDDDDDD

<zalus> hát, ez borzalom

<remete> az

<WALucky> Kombi: Csak a te kedvedert ;-)

<remete> tényleg

<remete> az!

<Kombi> zalus : es aides meg nuzi meg stb.

<Kombi> WALucky : ehh, akkor mar mehetsz is :DDD

<WALucky> Kombi: nineskedvem:)

<zalus> hát, 100 kilósan még volt vmi tekintélye

<Kombi> nem nuzi hanem buzi ehh

<zalus> most meg tényleg úgy néz ki, mint aki beteg

<adlerj> zalus:van róla valahol kép?

<zalus> pill

 <zalus> http://ffmedia.ign.com/filmforce/image/swordfish_poster_alternate.jpg

<zalus> tessék

 * **pai sugar ray - fly ;)**

<zalus> kép az új filmjéből

<zalus> JE!

<adlerj> jézusom..

<adlerj> ez 60kg..

<zalus> a playlistem kényeztet :]

<Gaborka25> baszszus

 <Kombi> http://ffmedia.ign.com/filmforce/image/swordfish_poster_alternate.jpg

<Kombi> jaj nem ide :D

<zalus> úgy lóg rajta az öltöny, mintha akasztófán lenne

<pai> i just wanna fly
<pai> put your arms around me baby

<sexton> hal.

<zalus> a swordfish című film viszont elég jónak tűnik

<zalus> első blikkre

<sexton> mit keresek en itt?

<pai> avavavavavavav tha way you want

[...]

<zalus> viszont a film nagyon tetszett

<[CC]> bye

<dybo> én nem szeretem az ennyire elvont scifiket

<pai> viccnek is rossz volt az a film

A szintaktikai típusú alárendelő összetételek előfordulásai

Forrás: [7]

alapfelszereltség

[21:37] <Viko_-> wigyori: van hozzá angol billencs is;>

[21:37] <wigyori> Viko_- az `alapfelszereltség` :P

alapmondás

[22:22] <Greatz> a nők mindig idegesek, ha nem figyelnek rájuk

[22:22] <Arth_Dent> akkor megjobban, ha figyelnek

[22:22] <z[a]lus> Greatz: **alapmondás**

buckaember

[23:18] <buckman> re

[23:18] <Linu> Gryzly

[23:18] <buckman> szia lori:)

[23:18] <djoki> linu szia

[23:18] <Gryzly> **buckaember** :)

cellatervezés

[22:38] <Greatz> **cellatervezés** vagy vmi ilyemi, én se tudom néha :)

csatilog

[22:09] <Arth_Dent> mayaa: **csatilogban** megvan, ahogy ezt mondd szó szerint "most szoltam hozzád utoljara zalus"

ducitorna

[23:40] <Cake-> **ducitornarol** meg siman kidolok

ducitornázni

[23:39] <Cake-> lajosch utana johetsz majd velem futni meg **ducitornazni**

egérfuttató

[22:59] <kaviaar> arth_dent, midnenki a saját kis **egérfuttatójában** tapos és így van ez jól...az érdektelenséget meg megszokod, szoval gond egy szál se

emléklemez

<djjjoszi> Veronka tiszta jó. kérsz egy **emléklemezt** amit még afrikában mikszeltem?

esélyadó

[22:36] <BaziJoe> Arth_Dent nagyon szigoru vagy vele

[22:36] <Arth_Dent> bazijoe: de igazsagos, es **eselyado** :)

gépinstall

[20:22] <alger> lajosch, es most kivetelesen **gépinstall** miatt leszunk almosak olnap:>

hálókártya

[20:19] <algern> lajosch, jaja, meg vettunk ket **halokartyat**, meg utp kabelt 2es fel K HUF-ert akartak rankozni... :)

hangátalakító

[23:36] <BuXY> cordlessnél nem is használható reverzibilis **hangátalakító**ként...

ip-cím

[22:20] <CyD> faltam haaat. tuti iszt gond?

[22:20] <FalTam> mert **ipcim** csere volt

ircbuli

[20:11] <algern> micsodaaaaa? **ircbuli**???

[22:33] <upa12> qudo nem jossz 03.23 **ircbuliba**?

izomszag

[21:46] * KoGa bejon es kihajigal mindenkit mingya jol

[21:46] <zalus> hűha

[21:46] <zalus> **izomszagot** érzek

kernelferdítés

[20:42] * algern szereti melohelyi gepet... azon kb 5-10 perc csak a **kernelferdites**... itt meg... eh... :)

kódszinten

[23:55] <lajosch> vagyott a G4/G5 :)

[23:56] <azazil> lajosch: erti azt valaki **kodszinten**? :)

kondimiki

[23:28] <[MrAxel]> Arth: pedig egy jol belott **kondi-miki** szebben szol... :)

kondimikrofon

[23:28] <djjjzsi> a **kondimikrofonnak** külön tápegység kell

kőkemény

[22:16] <Greatzz> **kőkemény** konkurenciája vagyok önmagamnak

Matáv-torony

[22:37] <upa12> greatz ott van de az magyarorszag legregebbi viztornya.. muemlek...

[22:37] <Greatz> a **matávtorony** szebb :p

multiprocos

[00:04] <lajosch> grizli celeron lattam mar **multiprocos** rendszerben de nem az igazi... de ha dualprocos rendszered van akkor vagy pII/vagy PIII :)

nickbolt

[20:24] <Arth_Dent> algern: minek ez a nick neked ? ;) nem volt jobb a **nick-boltban** ? :)

nickfoglaló

[20:30] * Arth_Dent hoslovag modjara probal eloszor a **nickfoglalo** lelkere hatni... kesobb a gepere :)

orsolyminuszos

[20:16] <orsoly-> szia lajosch :)

[20:16] <lajosch> **orsolyminuszos**, itt ilyenkor ? :)

papirtantusz

[23:03] <[MrAxel]> Artlace: ovatosan simogasd cake fejet... ;)))

[23:03] <Artlace> [MrAxel]: miért is?

[23:03] <Cake-> mr axel inkább en az ovet, o a nagyobb kocka

[23:04] <[MrAxel]> Artlace: lasd alattad...:)

[23:04] <Artlace> [MrAxel]: **papirtantusz...**

szivemcsücske

[22:51] <Lorenzo-> Szia Artikakicsim:)

[22:51] <Arth_Dent> lorenzo **szivemcsucske** :)))

szobaoperátor

[22:56] <dro`> KoGa nem **szobaoperator** :)))

tápegység

[23:28] <djjjozsi> a kondimikrofonnak külön **tápegység** kell

tévékártya

[20:21] <algern> lajosch, /pill **TVkartya**val szenvedünk, mert nalam btelt a pci slot hely, es kénytelenek voltunk mano gepebe atrakni

vágyálló

[23:44] <[MrAxel]> lajosch: vagyalloval feltolte, vizzel utantolteni tilos? :)

[23:44] <[MrAxel]> s/v/f

[23:44] <Gryzly> [MrAxel]: **va'gya'lloval?** :))

Mondathatárok

Forrás: [7]

[21:00] <Arth_Dent> gerg16 || ezzel azonnal allj le ||
 [21:00] <vuk> gryzlyfaszika :)
 [21:00] <Arth_Dent> ibike: lathatnam ? :)
 [21:00] <Ibert> ibike: kismellu vagy?
 [21:00] <Arth_Dent> vukom || szervusz !
 [21:00] <Gryzly> vuk: ehh.. éppen most akartam beszolni neki.. :))
 [21:00] <Greatz> MaYaa: gyúrdál hasra | az megemeli a melleidet :)
 [21:00] <vuk> gryzly: az aramkorszerkeszto eleg jo, a user interface mar kesz :)
 [21:00] <Arth_Dent> szegeny mayaa, mit all ki toletek, gonoszak :>
 [21:00] <vuk> arthiecsoka :)
 [21:00] <vuk> arth: mit all ki? :)
 [21:00] <Arth_Dent> pfff :>
 [21:00] <Ibike> mondtam | ugy jo | ahogy van || mayához bizt sehol nem vagyok;))
 [21:00] <Gryzly> vuk: na | majd ha keszlessz | mutimanmeg.. :))
 [21:00] * vuk is akar allni ;D
 [21:00] <MaYaaa> lapos a hasam, és izmos.. a többiről nem nyilatkozom
 [21:01] <Arth_Dent> vuk: hat itten aszongyak, hogy dagadt, emg bantjak szegenyt :)
 [21:01] <vuk> gryzly: okka :) mar csak a neheze van hatra: ellenorizni | h jo-e az osszerakott aramkor :)
 [21:01] <Greatz> nekem is :p
 [21:01] * Arth_Dent mindent csak akkor hisz, ha latja :)
 [21:01] <vuk> gryzly: meg 1-2 user interfesz-belo | aprosag :)
 [21:01] <djjjel> kaviaar
 [21:01] *** djjjel is now known as djjjozsi
 [21:01] <djjjozsi> üdv
 [21:01] <Ibike> mayaa || ne szerénykedj | mond csak a többit is;))
 [21:01] <Gryzly> vuk: akkor meg ne irceljel.. :)) aggyal opot | oszt huzas kodolni.. :))
 [21:02] <kaviaar> sziasztok
 [21:02] <Greatz> nekem pl nincsenek nagy melleim, és jó seggem van :P
 [21:02] <djjjozsi> wisted szia
 [21:02] <vuk> gryzly: éppen gattaca-hoz kerestem feliratot | ami kevesbe van elcsuszva | mint az enyem, azért jöttem fel netre :)
 [21:02] * Ibert el
 [21:02] <Ibert> csakany
 [21:02] <vuk> hol vannak meg feliratok ?
 [21:02] <kaviaar> greatz, örülünk neki, || egyéb közérdekű bejelentés?
 [21:03] <Greatz> vuk: teletext
 [21:03] <Dilike> Hali
 [21:03] <babyfac3> kaviaar || szio:)
 [21:03] <kedves> szia kaviaar :)
 [21:03] <Greatz> kaviaar: és már szőrös a hónajam!
 [21:03] <Gryzly> vuk: attol emg opot adhacc.. :))
 [21:03] <kaviaar> hali babyfac3 | kedves meg mindenki
 [21:03] <vuk> banyek || ez is szar

[21:03] <Ibike> mayaa || most lehet szidni privibe mindenkinek | hogy hülye kis csontkollekcio vagyok | aki ráadásul még uninteligens is:)

[21:03] <vuk> honnan lehet feliratot tolni meg?

[21:03] *** tuzi is now known as buzi

[21:04] <kaviaar> greatz, ügyes vagy, valld be | hogy van két lábad meg két kezed | és mindjárt beajulok...ennyi sok jóminden

[21:04] <Traxx20> Hi

[21:04] <Greatz> Ibike: csontos csaj vagy? az jó, könnyű dobálni :)

[21:04] <Greatz> kaviaar: te ismersz engem?!

[21:04] <babyfac3> Ibike | || szep dolog az onkritika:))

[21:04] <Greatz> :))

[21:04] <Gryzly> vuk: megveszed dvd-n, es akkor azon lessz.. :)

[21:04] <kaviaar> vuk, feliratok.sg.hu ? vmi haosnló | de nem tom

[21:04] <Ibike> :)

[21:04] <Gryzly> hmm.. kene vasalni..

[21:04] <shad> vuk || www.divxsubtitles.net

[21:05] <vuk> kaviaar: erosen hasonlo :)

[21:05] <vuk> kaviaar: mert h ez nem az tutoi :)

[21:05] <KoGa> 'stetet

[21:05] <kaviaar> greatz, nem találगतok, kurva nagy mákom volt mi? borzasztóan nem átlagosak aparamétereid

[21:05] <Isti> re

[21:05] <kaviaar> vuk, pilla utánna nézek

[21:05] <_mulder> hi

[21:05] <Greatz> kaviaar: gyanús vagy. minden stimmel!

[21:05] <kaviaar> vuk || <http://felirat.sg.hu/index.php>

[21:05] *** nagz is now known as naGzRM243

[21:05] <vuk> shad || regisztralni kell :(

[21:06] <vuk> kaviaar: thx

[21:06] <kaviaar> greatz, ne mond | hogy két szemed van | mert akkor kezdek látnoki képességeket felételezni magamba

[21:06] <babyfac3> :)))

[21:07] <Gryzly> nyah.. vasalas..

[21:07] *** tuszi is now known as Junkies

[21:07] <Greatz> kaviaar: a belső elhárításnál dolgozol?

[21:07] <kaviaar> greatz, bocs | nem || ott hüje picsákkal nem foglalkoznak :)))

[21:08] <Pannongir> Hi!

[21:08] <Greatz> kaviaar: hülye picsákkal én sem :p

[21:08] <vuk> banyek || ez mind szar.. mivel lehet korrigálni | ha el van csuszva a felirat?

[21:08] <Arth_Dent> vuk: toleranciával :P

[21:08] <vuk> Arth_Dent: arth keves

[21:08] <Arth_Dent> vuk: szarokbele :>

[21:08] <Greatz> vuk: 6 üveg sörrel

[21:08] *** KowaNINCS is now known as Kowajano

[21:09] <BaziJoe> vuk || nekem is van ilyen gondom, utalom

[21:09] <Kowajano> rer

[21:09] <IRCboy> hi all

[21:09] <vuk> BaziJoe || csak nem ertem | mitol van.

[21:09] <vuk> BaziJoe || nem ellenoriztek a feliratot? vagy sosem neztek meg vele ?

[21:09] <BaziJoe> vuk || en sem, mert ugyanaz masnal nem csinálja

Irc-etikett

Forrás: <http://www.irc.hu/page2.html>

1 Bevezetés

Már jónéhányan próbálkoztak egy általános érvényű, magyar nyelvű irc-s etikett készítésére, de ezek mindegyike megmaradt az alternatív útmutató szintjén, amit vagy megfogadtak, vagy nem. Ez a változat a magyarországi ircszerverek adminjainak véleményét (is) tükrözik, és nem csak egy-egy csatorna viselkedési szabályrendszerét rögzíti. Természetesen pont ezért az egyes csatornák az itt leírtaknál többet vagy kevesebbet is megkövetelhetnek a felhasználóiktól. Ezek itt az alapszabályok, amelyeket ajánlott ismerni, mert ahogy a valós életben, a szabályok ismeretének hiánya itt sem mentesít a felelősségrevonás alól!

2 Alapvető tudnivalók

Az irc-s élet hagyományai a valós életét követik: a régi felhasználóknak nagyobb tekintélyük van, az ő szavuk többet nyom a latban, ezt el kell fogadni, kár lázadozni ellene. A rendszeresen irczők jogosan követelik meg az új felhasználóktól, hogy azok megpróbálják beilleszkedni, és ne tegyék tönkre a szórakozásukat., pontosan ezért az első és talán legfontosabb szabály: ismerkedj meg az adott közösséggel, mielőtt beleveted magad az életébe! Nagy különbségek vannak az egyes csatornák között, amit az egyiken elviselnek, az a másikon visszatetszést kelthet. Fiatalabbak kedvéért: ne hangoskodjunk, ne játsszuk a "jó fejet" ismeretlenek közt!

További

tudnivalók:

Az irc a beszélgetésről, kommunikációról, buliról szól, és nem arról hogy mindenkit legyőzzünk, meggyőzzünk! A kommunikáció kétoldalú dolog. Mindenütt úgy viselkedj, ahogy a többiek teszik, ne próbáld egymagad megváltoztatni egy csatorna arculatát, mert nem fog menni! Ha valahol nem találsz meg a helyed, menj tovább, vagy alapíts saját csatornát!

Fontos: a legtöbb csatorna nem szexpartnerkereső, sőt, többségükről kiutálnak, ha csak ilyen szándékkal mész oda! Ha úgy lépsz be egy csatornára, hogy "lányok írjatok!!!", az nemcsak hogy eredményre nem fog vezetni, hanem a szegénységi bizonyítványt is kiállítod magadról ezzel!

3 Konkrét mit hogyan, mit nem...

Érdemes tudni, hogy a legtöbb szabály a csatornán való kommunikációra vonatkozik, mivel bármilyen tevékenységed itt okozhatja a legtöbb problémát. Mivel nincsen általános "irc-rendőrség", az egyes történések lekezelése spontán módon történik, teljesen esetlegesen. Sose háborodj fel azon, ha egy csatornán nem engednek valamit csinálni, amit másutt szabad: mindig a csatorna gazdája és hangadó személyiségei döntenek el a helyi szabályokat: az irc nem a demokráciáról szól. Ha valami nem tetszik, odébbállhatsz másik csatornára, akár másik, szabadelvűbb irchálózatra is, ezt sose felejtse el!

3.1 Csatornára belépés előtt

Töltsd ki a kliensprogram REALNAME mezőjét. Ide alapvetően nevet, honlap vagy e-mail címet kellene írni, de igazából sokminden belefér, a lényeg az, hogy jellemző legyen rád, hogy később akár ez alapján is felismerjenek.

Válassz egyéni nevet (nick)! Ha túl egyszerűt választasz, akkor nagy az esély, hogy azt már más is használja. Ha figyelmeztetnek, hogy a nevet valaki már régebb óta használja, akkor engedjük azt át eredeti tulajdonosának! Nem érdemes "keménykedni", később, ha a nickedet elveszik, jogosan

várhatod el a másik embertől is, hogy visszaengedi azt neked. A nick ne legyen ízléstelen, gusztustalan, vagy bosszantó, ne zavarhasson másokat.

Olvasd el a szerver MOTD (message of the day; bejelentkező) üzenetét, mert lényeges információkat tartalmazhat a használatával kapcsolatban (leállások, tiltások, ismert hibák, figyelmeztetések)! Ha elfelejtettük ezt, utólag is megtehetjük az `/motd` paranccsal.

3.2 Csatornára belépés

Bármilyen jó ismerősséddel is találkozol, kerüld a húsz soron keresztül való köszönetét, fogd rövidre!

Ha még nem jártál a csatornán, ismerkedj meg a szabályokkal, figyeld a társalgást, ha valamit nem értesz, kérdezz rá, de ne túl erőszakosan. Ha nem válaszolnak, ne erőltess, talán éppen nem figyelnek épp; ha elkezded ugyanazt a kérdést ismételtetni sorokon keresztül, szinte biztos, hogy rossz szemmel fognak rád nézni!

Ne fogadj el olyan fájlokat, amelyeket közvetlenül egy csatornára való belépés után akarnak küldeni, lehet, hogy vírusról vagy egyéb rosszindulatú programról van szó!

3.3 Beszélgetés a csatornán

Ne ismételd magad, az előbb mondottak miatt (flood)! Szintén "hangoskodásnak" minősül, ha folyamatosan színesen, félkövért betűkkel, aláhúzva, inverzen írsz, vagy ASCII ábrákat másolsz be!

Ha valakihez nyilvánosan szólni akarsz, az üzenet elé írd oda a nickjét, hogy tudja, neki szól!

Ne kötözködj, és ne csinálj semmi olyat, ami zavarna, ha veled csinálnák! Ne kuncsorogjál a csatornán bizonyos hatalmat biztosító "op"-ért!

Olyan témát, ami csak néhány embert érdekelhet, ne csatornán beszélj meg, hanem msg-ben vagy saját csatornádon. Lehet, hogy szórakoztatónak találsz, hogy olyasmiről beszélsz több tucat ember előtt, amit csak ketten értettek, de sokakat valószínűleg zavarni fog!

Ne csinálj, mondj vagy reklámozz olyan dolgokat, amelyek az ország törvényeibe vagy jogszabályaiba ütköznek!

A legtöbb csatornán nem szeretik a reklámokat, legyen az önreklámozás, vagy üzleti célú hirdetés.

Ne legyél ízléstelen! A nem teljesen szalonképes beszéd általános dolog az ircn, ezen ne lepődj meg, de ne akarj túltenni másokon benne!

Amikor nyilvánosan beszélsz, gondold arra, hogy nem feltétlenül mindenki látja az ékezetes betűket, színeket, ábrákat, ezeket egyes kliensek más-másként jelenítik meg!

Ne használj túl hosszú, többsoros, színes feliratokkal megspékelt *away*-, *back*- és *signoff*-üzeneteket, ezeknek ritkán van valós információtartalma. Egyes kliensek például a készítő önreklámozását írják ki a csatornára, amikor kilépsz.

Ne váltogasd a nickedet sokszor egymás után!

Ha valamiért kirúgnak, vagy kitiltanak, msg-ben próbáld megbeszélni az illetővel a dolgot, lehet, hogy valami olyat csináltál, amiről nem tudhattad, hogy nem szabad, és visszaenged. Sose fenyegezd, ne erősködj, mert akkor valószínűleg egyszerűen ignorálni fog!

3.4 Privát beszélgetés

Az irc-n bárki hozzászólhat a másikhöz: te is bárkihez hozzászólhatsz, más is megszólíthat téged. Sose érezd támadásnak, ha valaki kéretlenül kérdez valamit, vagy rádköszön! Ha nem akarsz, hogy hozzád szólhassanak, ne irczzél...

Ha valakinek nem tetszik a stílusa, amit mond, vagy ahogy mondja, kérd meg, hogy ne szóljon hozzád. Ha folytatja, használd az *ignore* parancsot!

Ha valaki arra kér téged, hogy ne beszélj hozzá, engedelmeskedj. A csevegést nem lehet kieroeltetni!

Ne küldjél túl sok üzenetet egyszerre valakinek! Ne küldj rajzokat, dalszövegeket, fájlokat kéretlenül!

3.5 Scriptek használata

A scriptek olyan programcskák, melyek bizonyos funkciókat automatizálnak. Valószínűleg a kliensprogramoddal is kaptál néhányat, az is lehet, hogy némelyik tudtodon kívül zavar másokat. Ha emiatt szólnak, próbáld megoldani a problémát, ha nem megy, kérj segítséget! Ne használj olyan programcskákat, scriptet, amelynek működésével nem vagy tisztában, esetleg úgy kaptad valakitől, hogy "jópofa, próbáld ki", lehet, hogy másnak, lehet, hogy magadnak is ártasz vele (vírusok, támadó programok)! Ne használj kifejezetten mások zavarására készített scripteket!

Ne használj hálózaton keresztüli károkozásra alkalmas scripteket: portscannert, RDOS, DDOS programokat, ne nuke-olj, smurf-ölj, ezek kifejezetten rosszindulatú tevékenységnek minősülnek!

Az "on-join" scripteket, amelyek a csatornára belépő usereknek automatikusan üzenetet vagy fájlokat küldenek, sehol se szeretik, ne próbálkozz ilyen típusú reklámozással! Az automatikus köszönést (auto-greet) is kevesen szeretik.

Kapcsold ki scriptedben/kliensedben azokat a funkciókat, amelyek automatikusan lekezelnek valamilyen interaktivitást feltételező dolgot, például automatikusan elfogadják a neked küldött fájlokat, automatikusan belépnek arra a csatornára, ahova hívnak, stb!

Ne vigyél robotot vagy robot jellegű scriptet más csatornájára engedély nélkül!

3.6 "Hatalmi" ügyek

Ha bizonyos ideig jársz egy csatornára, és a többiek elfogadnak, lehet, hogy előbb-utóbb te is op leszel. Ezzel egyfajta hatalom kerül a kezvedbe, természetesen egy botokkal megfelelően levédett csatornán ez nem túl nagy hatalom, de akkor is meg kell tanulni bánni vele!

Ne élj vissza az op hatalmával! Ne használd érvek helyett vitában, ne a segítségével rendezd el személyes nézeteltéréseidet!

Ne próbáld feudális hűbér láncot kialakítani az opok továbbadásával.

Gondold meg mit teszel topicba (a legtöbb csatornán ophoz van kötve a topic-változtatás joga), ezt sokszor csatornán kívülről is látják, és ez alapján ítélik meg a csatornát, és azokat, akik ott vannak!

3.7 Egyéb

Ne "felejtse" magad a csatornán napokra, ha tudod, hogy nem leszel irc-közelben! Az opok felügyelete a botok dolga, a forgalom logolásának semmi értelme, az ottfelejtett kliens ellenben felesleges forgalmat generál. Szomorú látvány egy csatorna, ahol 280 felhasználó van bent, és ebből 220 épp nincs ott, alszik, otthon van, nem figyel, stb. Elmentel előtt lépj ki a csatornáról, utólag úgyse fogod az összes sort elolvasni!

Ne legyél egyszerre 3-4-nál több csatornán bent, előbb-utóbb úgyis elveszted a fonalat.

SMS-kérdőív

SMS-kérdőív

Válaszoljon az alábbi kérdésekre! Írja a vonalra a válaszokat, ill. jelölje X-szel az Önre leginkább jellemző válaszokat!

I.

Hány éves? _____

Neme:

férfi

nő

Mi a foglalkozása? tanuló hallgató pedagógus egyéb: _____

Mi a LEGMAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉGE?

általános iskola

középiskola

egyetem

Hol él? főváros

megyeszékhely

egyéb város

község, falu

külföld

MELYIK MEGYÉBEN ÉL? _____

Mióta van mobiltelefonja? _____

II.

1. Milyen gyakran ír sms-t? NAPONTA

HETENTE

Ha naponta, mennyit? _____

2. Milyen gyakran kap sms-t? naponta hetente

Ha naponta, mennyit? _____

3. Szívesen ír sms-t?

igen

Miért?

.....

nem

Miért?

.....

4. Milyen okból szokott sms-t írni?

- találkozók egyeztetése unatkozás pletyka rövid információ (pl. telefonszám)
kapcsolattartás flört egyéb: _____

5. Kinek és milyen gyakran szokott sms-t írni?

családtagok	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
partner/házastárs	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
barátok/haverok	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
munkatársak	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
egyéb	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha

6. Kitől és milyen gyakran szokott sms-t kapni?

családtagok	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
partner/házastárs	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
barátok/haverok	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
munkatársak	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha
egyéb	☐ nagyon gyakran	☐ gyakran	☐ néha	☐ soha

7. Hány személlyel sms-ezik rendszeresen? _____

8. MILYEN ÉLETKORÚAK AZOK, AKIKKEL SMS-EZNI SZOKOTT?

- idősebb fiatalabb hasonló életkorú változó

9. Milyen foglalkozásúak/érdeklődésűek azok, akikkel sms-ezni szokott?

- hozzám hasonló foglalkozású eltérő foglalkozású változó

10. Biztos-e abban, hogy sms-ei mindig a megfelelő címzethez jutnak el? igen nem

11. Nagyon fontos híreket is közöl sms-ben?

- igen nem, olyankor inkább telefonálok

12. Elvárja, hogy minden sms-ére kapjon választ? igen nem

13. Milyen gyakran kap választ az sms-eire?

- mindig legtöbbször gyakran néha soha

14. Általában Ön ír elsőként sms-t vagy inkább csak a kapott üzenetekre válaszol?

- inkább én írok inkább csak válaszolok egyforma

15. Milyen típusú üzeneteket ír leggyakrabban az alábbiak közül?

- egy sms egy személynek
ugyanaz az sms több személynek
hosszabb sms-beszélgetések (ugyanazzal a személlyel több sms-t vált)

16. HA UGYANAZZAL A SZEMÉLYEL TÖBB SMS-T VÁLT, AKKOR ÁLTALÁBAN

KIVEL: _____

ÉS MILYEN TÉMÁBAN? _____

17. KI AZ, AKI AZ SMS-BESZÉLGETÉST LEZÁRJA, A BEFEJEZÉSÉT KEZDEMÉNYEZI VAGY NEM ÍR VISSZA?

én a beszélgetőpartnerem

18. MIÓTA SMS-EZIK, RITKÁBBAN/GYAKRÁBBAN HASZNÁLJA-E AZ ALÁBBIKAT?

telefon gyakrabban ritkábban nincs változás

levél gyakrabban ritkábban nincs változás

e-mail gyakrabban ritkábban nincs változás

19. Hogyan éri el azokat a barátait/ ismerőseit, akiknek nincsen mobiltelefonja?

vezetőkes telefon levél e-mail egyéb: _____

20. Szokott-e sms-t küldeni internetes oldalakról? igen nem

III.

Írja le azt az öt sms-t, amit a legutóbbi időben kapott illetve írt! Nagyon fontos, hogy a szöveget szó szerint, változtatások nélkül írja le, tehát az esetleges helyesírási, nyelvtani, hibák, kis- és nagybetűk, képek ugyanúgy szerepeljenek a kérdőíven, ahogyan Ön azokat a telefonján látja.

1).....
.....
.....
.....

2).....
.....
.....
.....

3).....
.....
.....
.....

4).....
.....
.....
.....

5).....
.....
.....
.....

1. Változik-e üzeneteinek nyelvi formája aszerint, hogy kinek ír? igen nem

Ha igen, mi változik?

megszólítás elköszönés tegezés/magázás szóhasználat
 jelhasználat rövidítés egyéb: _____

2. VAN-E OLYAN ÍRÁSMÓD, NYELVI FORMA, AMIT CSAK SMS-BEN HASZNÁL? VAN

NINCS

HA VAN, MI AZ?

smileyk rövidítések ékezetes betűk mellőzése szleng
 szándékos helyesírási hibák egyéb: _____

3. Fontos-e a helyesírás és a stílus az sms-ben? igen nem

Ha igen, mikor?

ha ismeretlennek szól ha idősebbnek szól ha ellentétes neműnek szól
 mindig egyéb: _____

4. Használ-e smiley-kat/ mosolyjeleket az sms-ekben? igen nem

Ha igen, melyeket és milyen jelentéssel? Pl.

:) _____	:(_____	:0 _____
egyéb: _____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

5. VÉLEMÉNYE SZERINT, BEFOLYÁSOLJA-E A KÖZNAPI NYELVHASZNÁLATOT AZ SMS-EK ÍRÁSA?

igen nem csak azoknál, akik gyakran írnak sms-t nem tudom
 egyéb: _____

6. Előfordult-e már önnel, hogy egy üzenetet nem vagy csak nehezen értett meg?

igen nem

HA IGEN, MI VOLT AZ OKA?

.....
.....
.....

7. Előfordulnak-e küldött/kapott sms-eiben nyelvjárási jelenségek? igen nem

Ha igen, írjon példát!

.....
.....

8. Milyen egyéb szavakat ismer a mobiltelefon megnevezésére?

.....
.....
.....

9. Melyeket használja ezek közül?

.....
.....

10. Milyen egyéb szavakat ismer az sms megnevezésére?

.....
.....
.....

11. Melyeket használja ezek közül?

.....
.....

12. Véleménye szerint mik az előnyei az sms-nek?

.....
.....

13. Véleménye szerint mik a hátrányai az sms-nek?

.....
.....

9. ÁBRA- ÉS TÁBLÁZATJEGYZÉK

ÁBRÁK

1. ábra A koncepcionális írásbeliség/szóbeliség különböző műfajok esetén
2. ábra A kommunikációs szokások változása
3. ábra Írásjelhasználat az SMS-ekben
4. ábra Nagy- és kisbetűk használata az SMS-ekben (alkalmazottak)
5. ábra Nagy- és kisbetűk használata az SMS-ekben (mobilcégek alkalmazottai)
6. ábra Jabber-ablak (felhasználók elérhetősége)
7. ábra Emotikonhasználat (instant messaging)
8. ábra Emotikonok (instant messaging)
9. ábra A produkciós folyamat jelzése (instant messaging)
10. ábra Kétrésztvevős beszélgetést (instant messaging)
11. ábra Többrésztvevős társalgás a chaten
12. ábra A közlési szándéktól a válaszig
13. ábra Szomszédsgái párok
14. ábra Narratívum
15. ábra Témaindítás, szomszédsgái párok
16. ábra A mediálisan írásbeli internetes kommunikációs műfajok általános jellemzői
17. ábra A mediálisan írásbeli elektronikus kommunikációs műfajok
18. ábra Jellemző internetes tevékenységek (%)
19. ábra Az internetezéssel egyidejűleg végzett tevékenységek (%)

TÁBLÁZATOK

1. táblázat	Az emotikontípusok előfordulási számai
2. táblázat	A szóösszetételek típus szerinti megoszlása
3. táblázat	Az igekötők gyakorisága
4. táblázat	Szintaktikai típusú alárendelő összetételek
5. táblázat	Szófaji megoszlás
6. táblázat	A személyes névmások
7. táblázat	A mondatok szerkezeti megoszlása
8. táblázat	Beszélt nyelvi sajátosságok a netnyelvben
9. táblázat	Az írott nyelvi sajátosságok a netnyelvben